

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Αντί

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Περίοδος Β', τεύχος 342, Παρασκευή 27 Μαρτίου 1987

Δρχ. 100

- ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ
- Η «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ΥΠΟΓΡΑΦΕ ΣΤΟΝ ΚΟΣΚΩΤΑ
- ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ κ. ΚΟΣΚΩΤΑ
- ΠΟΣΟ ΑΝΟΙΧΤΑ ΠΡΟΧΩΡΟΥΝ ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΟ ΚΚΕ εσωτερικού:
ΕΝΑ «ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ» ΚΕΙΜΕΝΟ
- ΟΤΑΝ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ
ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Θου κύριε φυλακήν τω στόματί μου...

ΑΙΟΛΟΣ

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΤΑΙΗ ΑΕΝΑΗ ΓΙΟΡΤΗ

Μετάφραση: ΙΟΥΛΙΑ ΡΑΛΛΙΔΗ

Ο Χεμινγκουάι στην Αέναη Γιορτή ξαναζωντανεύει τα νιάτα του, στο Παρίσι του '20, περιγράφοντας το πώς ζούσε σ' ένα προνιστήριο με την πρώτη του γυναίκα και το μικρό του γιο, το κυνήγι του τζόγου στον ιππόδρομο, το σκι που έκαναν στα βουνά, τα γεύματα με στρείδια και άσπρο κρασί, τα απογεύματα με τη Γερτρούδη Στάνι, τα ταξίδια με τον Σκοτ Φιτζέραλντ, την τρέλα της Ζέλντας Φιτζέραλντ, τη ζωή στα υπαίθρια café με τον Φορντ Μάντοξ Φορντ και τον Έζρα Πάουντ, και πάνω απ' όλα, τη σκληρή, μοναχική τέχνη του γραψίματος. Γεμάτος ειλικρίνεια, γράφει για τον έρωτά του στην πρώτη του γυναίκα, σκισάει τα πορτρέτα όλων αυτών των εμυκρέδων καλλιτεχνών και συγγραφέων, αφήνοντας να διαφανεί η δίψα του για την πέρα από κάθε όριο ζωή, ζωή για την οποία έγραψε σ' ένα φίλο του, το 1950:

«Αν είχες την τύχη να ζήσεις τα νιάτα σου στο Παρίσι, τότε όπου κι αν βρεθείς στην υπόλοιπη ζωή σου, θα το κουβαλάς μαζί σου, γιατί το Παρίσι είναι μια αέναη γιορτή».

Και ακόμη

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΤΑΙΗ ΧΕΙΜΑΡΡΟΙ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Μετάφραση: ΘΟΔΩΡΗΣ ΔΑΣΚΑΡΟΛΗΣ

Μια σημαντική νουβέλα
Μια ελεγεία στη χαμένη γενιά των Ινδιάνων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

BIBLIA KAI
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

BIBLIA
ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΞΕΝΑ

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαιδείες, παιδικές και μεγάλες,
με τις καλύτερες τιμές.

28 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Η μεγαλύτερη
εκπαιδευτική
επανάσταση
του αιώνα μας

THE OPEN UNIVERSITY ΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τι είναι το Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Αγγλίας (The Open University) έχει αναγνωρισθεί διεθνώς ως η μεγαλύτερη εκπαιδευτική επανάσταση του αιώνα μας. Πρόκειται για ένα πρωτοποριακό πείραμα στο χώρο της Ανώτατης Παιδείας που εφαρμόζεται με απόλυτη επιτυχία για περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια και που έδωσε υλική υπόσταση στο δημοκρατικό ιδεώδες μιας παιδείας προσιτής σε όλους. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο είναι ένα Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, ισότιμο σε κύρος με τα άλλα αγγλικά πανεπιστήμια, που παρέχει στους εργαζόμενους τη δυνατότητα να ακολουθήσουν πανεπιστημιακές σπουδές με αλληλογραφία και με παράλληλη παρακολούθηση ειδικών εκπαιδευτικών εκπομπών στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση. Σήμερα έχει 70.000 φοιτητές κάθε ηλικίας, απ' όλες τις περιοχές της χώρας, που μπορούν να αποκτήσουν πτυχία όλων των βαθμίδων της ανώτατης εκπαίδευσης και σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους.

Με την ελληνική έκδοση των έργων του Α.Π. δεν φιλοδοξούμε να πλησιάσουμε το αγγλικό θαύμα – ένα εγχείρημα που μόνο η πολιτεία μπορεί να αποτολήσει – αλλά θα προσπαθήσουμε με μια υπεύθυνη και προσεκτική επιλογή βιβλίων να πετύχουμε τους πιο κάτω στόχους:

- να εμπλουτίσουμε την ισχνή Βιβλιογραφία πανεπιστημιακών βοηθημάτων και, γενικότερα, συστηματικών έργων και βιβλίων υποδομής,
- να προσφέρουμε στους σπουδαστές, φοιτητές και επιστήμονες τα πιο χρήσιμα και απαραίτητα βοηθήματα,
- να δώσουμε στο ευρύ κοινό διδλία εκλαϊκευμένης επιστημονικής γνώσης, αναγκαίας στο σύγχρονο άνθρωπο.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

☐ Η κακοποίηση του παιδιού	☐ Γλώσσα και λογοτεχνία
☐ Μάθηση και εκπαίδευση 1	☐ Εξέλιξη των μαθηματικών εννοιών
☐ Μάθηση και εκπαίδευση 2	☐ Εισαγωγή στην ανάλυση
☐ Παιδιά με προβλήματα στη μάθηση – Ειδική εκπαίδευση	☐ Εφαρμοσμένη ανάλυση
☐ Κίνητρα για μάθηση	☐ Ενέργεια. Φως: Κύματα ή σωματίδια
☐ Νοσημοσύνη και δημιουργικότητα	☐ Κθαντική θεωρία. Κθαντική θεωρία του ατόμου
☐ Η πόλη του μέλλοντος	☐ Φυσική επιλογή. Γενετική και ποικιλότητα
☐ Κοινωνικές ομάδες και άτομα	☐ Ιστορία της Γης
☐ Κοινωνική ιστορία της αρχαίας Αθήνας	☐ Σεισμικά κύματα και το εσωτερικό της Γης. Η Γη ως μαγνήτης
☐ Άνθρωπος και περιβάλλον 1	☐ Μέτρηση του ηλιακού συστήματος
☐ Άνθρωπος και περιβάλλον 2	☐ Εισαγωγή στην ιστορία
☐ Φρόνιμ και ψυχανάλυση	
☐ Εισαγωγή στη μουσική	

ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
Π. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ Α.Ε.
ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 17-19 ΤΗΛ. 3633.738 ΑΘΗΝΑ

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Περίοδος Β'
• Χρόνος 14ος
• Τεύχος 342
Παρασκευή 17 Μαρτίου 1987
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ.Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Η εκκλησιαστική περιουσία

ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Από τον παπα-Λιάρω ως τον παπα-Θεμελή

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Το παζάρι στην Άγκυρα

Λ. ΚΑΡΡΗΣ

Γι γίνεται με τους Κούρδους;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΟΣ

Οι σχέσεις ΕΟΚ-Τουρκίας

Θ. Κ. ΚΑΡΥΩΤΗΣ

Η ελληνοτουρκική διαφορά

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Η εσωκομματική δημοκρατία στο

ΚΚΕ εσ. και μία «παρενέργεια»...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ

Η «Γραμμή ΑΕ» δίνει γραμμή και στην «Καθημερινή»...

Γ.Φ.

Πρώην ελαιοχρωματιστής με ταλέντο...

Κ. ΔΕΔΕΣ

Υπόθεση PARIBAS

Ν. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι φοιτητικές εκλογές

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ

ΑΛ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ - Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Α. Παπαναστασίου: 1876-1936

Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Ο πολιτικός λόγος του Αλ. Παπαναστασίου

ΤΟΥΛΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ -

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Ο Αλ. Παπαναστασίου στην ιδιωτική αλληλογραφία

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η κριτική στάση του Αλ. Παπαναστασίου για τον Ελ. Βενιζέλο

ΕΛΕΝΗ ΣΜΑΡΑΓΔΗ

Η συμβολή του Αλ. Παπαναστασίου στα

γράμματα και τις τέχνες

ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ -

ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Οι θέσεις του Αλ. Παπαναστασίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΗΡΟΖΗΝΟΦΟΡΩΝ

Διάλογος με τον ΥΦΕΘΑ Θ. Στάθη

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ

Τι τόνον ευοίωνοι αι «ειδοί» του

Μαρτίου

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Όχι τόσο ευοίωνοι οι «ειδοί» του Μαρτίου

Η ΕΝΤΑΣΗ με την Άγκυρα είναι δεδομένη. Αλλά «*πού το παύει η κυβέρνηση*» με τα μέτωπα που επιμένει ν' ανοίγει —με τους εργαζόμενους (απεργίες), με τους ξένους επενδυτές (Πρίνος), με τους Αμερικανούς (διατάραξη των «*ήρεμων νερών*») και τώρα με την Ίεραρχία;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ —αν θα πιστέψουμε την «Καθημερινή», ρεπορτάζ Νίκου Νικολάου— το θέτουν, σήμερα, ακόμα και κυβερνητικά στελέχη, που όχι μόνο δεν κρύβουν τις ανησυχίες τους, αλλά και διερωτώνται αν η όλη αυτή ένταση και πόλωση προειδεάζει για εκλογές «*μέσα σε λίγους μήνες*».

ΚΑΙ ΣΕ ό,τι αφορά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, υπάρχει, πράγματι, μια ανησυχητική κλιμάκωση της έντασης, έκφραση της οποίας είναι και η κατά συρροή παραβίαση του εθνικού εναέριου χώρου, από σχηματισμούς της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας. Οι παραβιάσεις αυτές, σε συσχέτισμό με την έξοδο του «*Πιρί Ρεϊς*» στο Αιγαίο και τις δηλώσεις του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Βαχίτ Χαλέφογλου («*θα ακολουθήσουμε πιο σκληρή και αποτελεσματική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα*») είναι φυσικό να δημιουργούν μια τεταμένη ατμόσφαιρα, με κυρίαρχο στοιχείο τη συνεχιζόμενη τουρκική πρόκληση.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ωστόσο, σε ό,τι αφορά τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, εξελίσσονται καλύτερα, παρά τις ελληνικές διαμαρτυρίες για την καταστρατήγηση του 7 προς 10 (καμιά αναλογία δεν είναι «*φετίχ*» —είπε ο Αμερικανός πρέσβης Ρόμπερτ Κήλυ...) και τους «*απαράδεκτους*» και «*ανιστόρητους*» ισχυρισμούς Αμερικανών αξιωματούχων σχετικά με τον «*αμυντικό χαρακτήρα*» των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής στην Κύπρο!

Τι είδους «επιδιαιτητής»;

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ διαμαρτυρίες προς την Ουάσιγκτον, δεν εμπόδισαν, ωστόσο, τους μετέχοντες στη σύσκεψη του Καστρί, του περασμένου Σαββάτου (Α. Παπανδρέου - Ι. Χαραλαμπίδης - Κ. Παπούλιας και Ν. Κουρής) ν' αποταθούν στον Τζωρτζ Σουλτς, για να τον ενημερώσουν για την πρόκληση του «*Πιρί Ρεϊς*» και να του διαμηνύσουν ότι η Ελλάδα είναι αποφασισμένη να προασπίσει τα κυριαρχικά της δικαιώματα. (Κατά την εκτίμηση ορισμένων αναλυτών, αυτή η «*ενημέρωση*» ισοδυναμούσε με αναγνώριση, από ελληνικής πλευράς, ρόλου «*επιδιαιτητού*» που θα μπορούσαν να παίξουν οι ΗΠΑ στο Αιγαίο).

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συνέβαιναν το περασμένο Σάββατο, 48 ώρες αργότερα, ο Ρόμπερτ Κήλυ επέδιδε στον Κ. Παπούλια την α-

πάντηση Σουλτς στο διάβημα διαμαρτυρίας που είχε κάνει η ελληνική κυβέρνηση —πριν 11 ακριβώς μέρες...— στο αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών, διαμαρτυρούμενη τόσο για τις δηλώσεις Αμερικανών αξιωματούχων σε βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου, όσο και για τον κίνδυνο που περικλείουν, για την ειρήνη της περιοχής, οι τουρκικές προκλήσεις.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ της απάντησης Σουλτς (όπως και το κείμενο της ελληνικής διαμαρτυρίας) δεν δόθηκαν στη δημοσιότητα, προφανώς κάτω από τη γνωστή αντίληψη του ΠΑΣΟΚ περί «*διαφάνειας*», «*ανοικτή διπλωματίας*», κλπ. Ωστόσο, σχολιάζοντας την απάντηση Σουλτς, ο Κ. Παπούλιας αισθάνθηκε την ανάγκη να αποκαλύψει ότι ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών «*δεν περιέλαβε (στο κείμενό του) το βασικό στοιχείο του κινδύνου που περικλείουν οι τουρκικές προκλήσεις*». Με άλλα λόγια: Οι Αμερικανοί δεν ξέρουν τίποτε για τον «*φόνο*» —ούτε για το «*Πιρί Ρεϊς*», ούτε για τις παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου από τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη, ούτε για τις «*προειδοποιήσεις*» Οζάλ.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΡΓΟ, ωστόσο, είναι ότι ο κ. Παπούλιας απέφυγε να πει οτιδήποτε για τις απόψεις Σουλτς περί αναλογίας 7: 10 ή περί Αιγαίου ή περί «*ανιστορήτων ισχυρισμών*» Αμερικανών αξιωματούχων. Ο δε κυβερνητικός εκπρόσωπος, Γιάννης Ρουμπάτης, που ρωτήθηκε, το μεσημέρι της Τρίτης, για το «*πώς εκτιμά η κυβέρνηση την ανάπτυξη φιλικών ελληνοαμερικανικών σχέσεων*» ή «*τι λέει ο Σουλτς στην απάντησή του για την ισορροπία στο Αιγαίο*», ακολούθησε την ίδια ακριβώς τακτική: «*Η κυβέρνηση —είπε— δεν έχει να προσθέσει τίποτε στη χθεσινή ανακοίνωση για το θέμα*», η οποία (σε ό,τι αφορά τα ερωτήματα που τέθηκαν), δεν έλεγε απολύτως τίποτε!

ΑΥΤΟΣ ο «*συγκρατημός*» Παπούλια (σε ό,τι αφορά την απάντηση Σουλτς) ενίσχυσε την άποψη όλων εκείνων που πιστεύουν ότι —«*αφεύκτως*»— επανέρχομεθα στα «*ήρεμα νερά*» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, ότι η αμερικανική «*πρωτοβουλία*» (working papers) για την παράταση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Ελλάδα δεν θα βραδύνει, ότι η «*εμπλοκή*» που, προς στιγμή, σημείωσε η συμφωνία για την «*Φωνή της Αμερικής*» σύντομα θα λυθεί και ότι βαίνουμε προς νέες διαπραγματεύσεις για τις βάσεις.

Η ΑΙΣΘΗΣΗ αυτή επικρατεί τόσο στην Αθήνα, όσο και στην Ουάσιγκτον. Το πρόβλημα —τόνιζαν, στο δεκαπενθήμερο που κύλησε, επιφανή στελέχη της υποεπιτροπής εξωτερικών υποθέσεων του Κογκρέσου— *δεν είναι αν ο πρωθυπουργός Παπανδρέου δέχεται ή όχι την παραμονή των βάσεων. Αυτό το δέχεται πλέον. Το πρόβλημα είναι αν συνειδητοποιεί ότι οι διαπραγματεύσεις για τη νέα συμφωνία, δεν πρέπει πλέον να βραδύνουν. Κατά τα άλλα, τα στελέχη αυτά δίνουν τη μάχη (και, μάλιστα, επιτυχώς) υπέρ του 7:10, υποστηρίζουν ότι η δωρεάν αμερικανική στρατιωτική βοήθεια προς την Ελλάδα πρέπει να αυξηθεί και αντιστρατεύονται την εκτίμηση που τρέφουν τα «*γεράκια*» του Πενταγώνου σε ό,τι αφορά τον παρίγοντα Τουρκία. Παρά ταύτα, τα ίδια στελέχη υποστηρίζουν ότι ορθώς το Πεντάγωνο και το Στάιτ Νηπάρτμεντ μελετούν, από τώρα, «*εναλλακτικές λύσεις*» (Τουρκία, Ισραήλ, Αίγυπτος), σε περίπτωση που οι ΗΠΑ υποχρεωθούν να μεταφέρουν τις βάσεις από την Ελλάδα σε άλλη χώρα.*

Το μεγάλο βιβλιοπωλείο
της Θεσσαλονίκης

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
GALLERY
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΑΝΟΣ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. 277-004

Υπάρχουν «υφesiακά» στοιχεία;

ΜΕΣΑ ΣΤΟ κλίμα αυτό της ήρεμης επανόδου στα «ήρεμα νερά» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, θα πρέπει να εξετασθούν και οι πληροφορίες ότι, παρά την ένταση και τις προκλήσεις, η σημερινή κρίση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις παραμένει ελεγχόμενη. Ήδη ένα πρώτο «υφesiακό» στοιχείο ήταν η ελληνική κυβερνητική ανακοίνωση ότι το τουρκικό υποβρύχιο που «εθεάθη» έξω από τη Μακρόνησο, καθώς και το τουρκικό αντιτορπιλικό «Κιλίκ Αλή Πασά» τήρησαν τους κανόνες της «αβλαβούς διελεύσεως», δηλαδή δε συνιστούσαν κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια.

ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ, επίσης «υφesiακό» στοιχείο, ήταν η συνάντηση του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών Θ. Πάγκαλου με τον Τούρκο πρέσβη Ακιμάν (την παραμονή της εθνικής μας επετείου) και η συναίνεση του Έλληνα υπουργού να συναντηθεί, μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Απριλίου, με τον Τούρκο υπουργό Προεδρίας, αρμόδιο για θέματα ΕΟΚ, Αλί Μπoζέρ, που θα επισκεφθεί την Αθήνα, στα πλαίσια της περιοδείας του σε όλες τις πρωτεύουσες των χωρών - μελών της Κοινότητας.

ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΕΙ η Τουρκία ότι η εισόδός της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, περνά και από την Αθήνα; Να προοιωνίζεται, άραγε, αυτή η συνάντηση (Πάγκαλου - Μπoζέρ), κάποια προλειανση εδάφους, για μια στοιχειώδη ομαλοποίηση των ελληνοτουρκικών σχέσεων; Μέχρι στιγμής, τα δύο αυτά ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα, παρά τις επίμονες «συστάσεις» των Αμερικανών «συμμάχων» μας ότι η παραμονή μας στο ΝΑΤΟ συνεπάγεται και ορισμένες υποχρεώσεις, μια από τις οποίες είναι και η ενίσχυση της νοτιοανατολικής πτέρυγας, μέσω ενός «αμοιβαίως επωφελούς ελληνοτουρκικού διαλόγου».

Η αναμέτρηση με τους «αγίους»

ΚΑΙ ΕΝΩ ΑΥΤΑ συμβαίνουν σε επίπεδο ελληνοαμερικανικών και ελληνοτουρκικών σχέσεων, μια άλλη ένταση, τη φορά αυτή ανάμεσα στην κυβέρνηση και την ιερά σύνοδο, ήλθε να αυξήσει τα κυβερνητικά (και πρωθυπουργικά, ιδιαίτερα) άγχη! Την Τρίτη το απόγευμα, η ιεραρχία αποφάσισε να σκληρύνει τη στάση της: Άρθρο πρώτο: Κανένας διάλογος με την πολιτεία, όσο υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων παραμένει ο «απαράδεκτος εξ' απόψεως ορθοδόξου θεολογίας» Αντώνης Τρίτσης... Άρθρο δεύτερο: Κανένας μητροπολίτης στους καθεδρικούς ή μητροπολιτικούς ναούς, όπου θα γίνει η δοξολογία για την επέτειο της 25ης Μαρτίου... Άρθρο τρίτο: «Συγκέντρωση Ιερέων» (διάβαζε συλλαλητήριο) στον γιο Κωνσταντίνο Ομονοίας... Άρθρο τέταρτο... πέμπτο.

ΜΠΡΟΣ ΣΤΗΝ κατάσταση αυτή, συνήλθε, την ίδια μέρα, το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, με τη συμμετοχή μερικών υπουργών, σε άτυπη σύσκεψη. Η σύσκεψη αυτή περιεβλήθη, στην αρχή, με αχλύ μυστικότητας. Όταν την πληροφορήθηκαν οι δημοσιογράφοι, τους δόθηκε η απάντηση ότι η σύσκεψη είχε ως αντικείμενό της την εκτίμηση των ζημιών από την... πρόσφατη κακοκαιρία. (Και στα γραφεία των εφημερίδων, το ίδιο απόγευμα, έπεσε πολύ γέλιο!).

ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ —και ενώ γινόταν χάμος στις σχέσεις δεσποτάδων και ΠΑΣΟΚ— έφθανε στα γραφεία των εφημερίδων μια ανακοίνωση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που έλεγε ότι ο υφυπουργός Αντώνης Γεωργιάδης, στα πλαίσια της προσπάθειας που καταβάλλεται, από το υπουργείο, «για την ταχύτερη διεκπεραίωση των θεμάτων ιδιωτικών επενδύσεων» θα δέχεται κάθε Πέμπτη επενδυτές, από 1-4 μ.μ.... Η ανακοίνωση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας μπορεί απλώς να συνέπεσε με τη σκληρήνση της στάσης των «αγίων» πατέρων... Όμως με-

ρικοί την συσχετίζαν με την «προειδοποίηση» που είχε απευθύνει, την προηγούμενη, από τη μικρή οθόνη, ο μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως, κ. Άνθιμος, σύμφωνα με την οποία η αμφισβήτηση, από πλευράς της σημερινής κυβέρνησης, του δικαϊώματος της εκκλησίας να κατέχει ιδιοκτησία, είναι το πρώτο βήμα για την αμφισβήτηση, από το «ολοκληρωτικό» ΠΑΣΟΚ, κάθε άλλης ιδιοκτησίας!

Ο κ. ΑΝΘΙΜΟΣ, κατά κοινή παραδοχή, το έπαιξε αρκετά «πονηρά» αφήνοντας να διαρρεύσει η εντύπωση ότι με το ΠΑΣΟΚ δεν μπορείς ποτέ να είσαι βεβαιός για τίποτε και ότι, όπως σήμερα, «κατάσχει» (;) την περιουσία της εκκλησίας, αύριο μεθαύριο μπορεί να κατάσχει και το δικό σου σπίτι, ω, θεοφοβούμενε απλές πολίτη και για το δικό σου κτήμα, ω, θεοφοβούμενε αγρότη, και —γιατί όχι— το δικό σου Ι.Χ.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ αυτά τα δεδομένα, είναι δύσκολο να υποθέσει κανείς ότι η κυβερνητική ηγεσία προσανατολίζεται προς πρόωρες εκλογές, παρά το αίτημα του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι «κυβέρνηση μειοψηφίας» και «πρέπει να απέλθει» το ταχύτερο δυνατόν!

ΑΙ «ΕΙΔΟΙ» του Μαρτίου, αλλά και του Μαΐου, Ιουλίου, Οκτωβρίου 1987, μάλλον δεν ευνοούν προσφυγή στις κάλπες, καθώς το εισόδημα των εργαζομένων συρρικνώνεται, οι τιμές, ακόμα και πρώτων ειδών, ολοένα ανεβαίνουν και από πουθενά δεν προκύπτει διέξοδος από τη σημερινή κρίση. Ο Θεός του ελέους των οικτιρμών, μπορεί να αυξάνει τις γαστέρες των «αγίων πατέρων» αλλά όχι και των απλών εργαζομένων, που γνωρίζουν όλες τις συνέπειες της λιτότητας και της πολυπλευρης κρίσης.

ΑΝΤΗΝΩΡ

(Henri Beyle) STENDHAL

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΥΡΟ

Εισαγωγή - Μετάφραση
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΠΑΝΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΞΑΝΤΑΣ

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ

Ως ταπεινό Είδος του γένους των Ελλήνων ένιωσα τρισμέγιστη περηφάνεια για τη θελόμενη θητεία μου στο θεσπέσιο προϊόν της ελευθερίας, για το ότι παραθεώρησα στον ατέλειωτο ρου της ιστορίας τις συγκαιρινές και νεφελώδεις αιρέσεις του βίου υπερβαίνων τα προστάγματα των καιρών και αυλακώνοντας τη μεστή ψυχική ζωή μου με το αδιατίμητο της ακεραιώσης της ανθρωπίνης προσωπικότητας αξιώθηκα εν έτει 1987 να ακούω τη γλυκειά ελληνική γλώσσα σε επικά ενεργήματα από τηλεοράσεως και ραδιοφώνου διά στόματος Προέδρου Δημοκρατίας. Παθητικός και άβουλος εγώ σε όλες τις μορφές της διαχρονικής μου παρουσίας θα σπάσω στο εξής τα δεσμά του ατόμου και ως ασυμβίβαστος μαχητής της ελευθερίας με μια φούχτα παρομοίων ηρώων θα ολοκληρώσω τους μερικώς ευοδωθέντες αγώνες για την απελευθέρωση υποδούλων αδελφών χωρών παναρχαίων ελληνικών, δίνων τη μάχη του ανθρωπισμού κατά της απανθρωπίας, ανατρέπων την χωρίς φραγμούς και δισταγμούς αποτρόπαιη πολιτεία βαρβάρων δυναστών: Λατίνων, Τούρκων, Ορθολογιστών, Περσών και όποιους άλλους ήθελε μου υποδειξούν. Οι επιγενόμενοι μάρτυρες έστωσαν.

ΤΟ «ΤΕΛΟΣ» ΤΗΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ

Το λιώσιμο των πάγων αποκαλύπτει μια σχεδόν βιβλική εικόνα στο αγροτικό τοπίο της χώρας: καταστροφή των καλλιεργειών για πολλά χρόνια, εκατοντάδες δισεκατομμύρια απώλειες στο φυτικό και ζωικό κεφάλαιο, αδυναμία αναπλήρωσης των απωλειών από τους ίδιους τους αγρότες και αύξηση του δανεισμού τους που θα φέρει μια περισσότερο έκδηλη ανισορροπία στην άναρχα, ήδη διατεταγμένη οικονομική επιφάνεια του νοικοκυριού. Η εικόνα ολοκληρώνεται αν, πλάι σ' αυτά, υπολογισθεί η ταμειακή στενότητα του δημοσίου και η ανεπαρκής αρωγή από τα κοινοτικά ταμεία.

Η αντιμετώπιση της καταστροφής θα ακολουθήσει την πεπατημένη: εμβολωματικές εκ του κέντρου λύσεις, παρεκκύσεις αποφάσεων, νέες και μεγάλες ευκαιρίες για την αναζωογόνηση των πάσης φύσεως παλαιών πελατειακών κυκλωμάτων, που θα ευνοηθούν όχι μόνον από τη σχετική σπανιότητα των πόρων αλλά και από την ανάγκη «ιδιωτικής» αναπλήρωσης του ξεχαρβαλωμένου —ακόμα και στην καθημερινή ρουτίνα...— διοικητικού μηχανισμού.

Πλάι στο «κέντρο» και τους ποικίλους πάτρωνες, οι συνεταιρισμοί, οι σύλλογοι, τα πολιτικά κόμματα, προτίμησαν επίσης την πεπατημένη, τη διεκδίκηση «εδώ και τώρα» κρατικών δανείων, παγώματος των χρεών κ.ά. Κι αν αυτό είναι κάτι που ίσως δικαιολογείται όχι μόνο λόγω της οξυμένης κατάστασης στον αγροτικό χώρο, αλλά και επειδή δίνει την πρώτη ύλη ύπαρξης των πάσης φύσεως αντιπροσώπων των αγροτών— από την άλλη, δεν νομιμοποιείται από τη στιγμή που ο βραχύχρονος οικονομισμός αυτών των διεκδικήσεων δεν αναιρείται από ένα συνολικότερο σχέδιο οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης της ενδοχώρας. Ένα σχέδιο που μέσα του θα περιλάμβανε και κατάλληλους μηχανισμούς για τον περιορισμό των συνεπειών από τις «θεομηνίες».

Το πρόβλημα και πάλι είναι η κοινωνική αναπαραγωγή. Η άλλη, η φυσική, συντελείται ούτως ή άλλως, πλάι στην καταστροφικότητα που διέκρινε και διακρίνει την κατακερματισμένη κοινωνική αναπαραγωγή. Είναι αυτός ο κατακερματισμός που παράγει μια συνολική πολιτική αγκύλωση, τέτοια που να κάνει να φαντάζουν ως μυθοπλαστικά άλλοθι τα όποια αιτήματα για εκπόνηση «σχεδίου εκτάκτης ανάγκης». Είναι αυτή η αγκύλωση που οδηγεί σε πολλαπλές ρήξεις σχέσεων ανάμεσα στη φύση και στην κοινωνία.

Όπως τώρα, με το χιόνι στην ενδοχώρα.

ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ή ΜΑΡΙΝΟΣ ΑΝΤΥΠΑΣ;

Το δίλημμα είναι υπαρκτό. Ογδόντα χρόνια μετά τη δολοφονία του Κεφαλληνίου αγροτοσοσιαλιστή του Πυργετού, εξήντα τόσα χρόνια μετά τη μικροαστική αποκατάσταση, των «λευκών σκλάβων» του θεσσαλικού κάμπου, με τα «Ντάτσουν», τα σκυλάδικα τις χαβούζες και την τσόχα σαν πειστήρια ενός «ιδιότυπου» αγροτικού αποθησαυρισμού, σαν σύμβολα μιας κοινωνίας που εποφθαλφιά αυτό τουτό το αρνημένο παρελθόν της, κινδυνεύουμε να επιστρέψουμε στην εποχή των μπέη - εφενδήςδων Ζωγράφου, Καρτάλη, Καραπάνου, Σκυλλίτση.

Οι εκ Κωνσταντινουπόλεως, Οδησού και Αλεξανδρείας χρυσοκάνθαροι - τσιφλικούχοι, πεθαμένοι, και με τους τυχόν γόνους τους αποκλεισμένους από το όποιο δικαίωμα διεκδίκησης του οριστικά απώλεσθέντος έγγειου βασιλείου τους, αναβιώνουν στο πρόσωπο της ηγεσίας της «επάρτου Δεξιάς» αυτή θέλει «να επαναφέρει την ελληνική ύπαιθρο στο καθεστώς που ίσχυε πριν από τη θυσία του μάρτυρα της αγροτιάς, του Μαρίνου Αντύπα» («Εξόρμηση», 15 Μαρτίου, 1987, σχόλιο «Κιλελέρ και νεοδεξιά»).

Ο συντάκτης της εφημερίδας του «Κινήματος» είναι απολύτως συνεπής προς τη λογική του προσφιλούς του λαϊκισμού: πασσαβούρα στο χρόνο της ιστορίας, αφασία απέναντι στη θεσμοθετημένη πράξη της, άνοια για την κοινωνία και τις σχέσεις της σήμερα— όλα αυτά, προκειμένου να υπηρετηθεί ο κανόνας της δημιουργικής χρήσης και των ελιγμών— τακτικής που επιχειρεί το «Κίνημα» απέναντι στην εκάστοτε δύσκολη συγκυρία (του).

Φαίνεται όμως πως ο συμπαθής συντάκτης κάπου έσφαλλε: γιατί ορθώνει τον Μ. Αντύπα απέναντι στον «εφιάλητη»; Το σωστότερο θα ήταν να θυμηθεί ότι αντίπαλον δέος στους «κοτζαμπάσδες» μπορεί να είναι μόνο ένας Ζαπάτα.

Ο περί νεκρών λόγος πρέπει πάντα να σέβεται την τάξη των νεκρών του...

Η Ελλάδα των πέντε θαλασσών

(και των δέκα Πανεπιστημίων)

Ουδέποτε υπήρξαμε ευτυχέι στην εθνική μας ολοκλήρωση. Πολιτική ηγεσία και σύμπας ο λαός μέσα από μια συνεχή σύγκρουση παρελθόντος - παρόντος, επιθυμίας και πραγματικότητας, ιστορίας και συγκυρίας αναλώθηκαν σε μάχες και σε «διαβήματα» για να αξιωθούν στο τέλος πέντε φάσεων ένα κράτος που να εξοικονομεί τον εθνικό αλτρωτισμό, αυτό το συλλογικό απωθημένο της αναντιστοιχίας ανάμεσα στην επικράτεια και το «έθνος» της.

Φαίνεται όμως πως αυτά δεν μπορούν να αφορούν μόνο την ιστορία. Οι ανισότητες στην περιφερειακή ανάπτυξη, π.χ. είναι ένα γεγονός που ατελέσφορα, δεκαετίες τώρα, αντιμετωπίζεται ως απόκλιση στην τάξη μεγέθους μιας σειράς ποσοτικών δεικτών «ανάπτυξης». Αλλά πίσω και πέρα από αυτή την τάξη μεγέθους, η περιφερειακή ανισότητα είναι σαν ένα σώμα που φέρει την ιστορία στο παρόν, σώμα στο οποίο επωχούνται ανάγκες, συμπεριφορές και γεγονότα που δεν ολοκληρώνονται στη δική τους ιστορική στιγμή και «αλτρωτα» μετωνυμούνται και επανεπενδύονται στο παρόν. Οι λογής - λογής «προνομίες» του πρωτοεθνικού Μωρηά εγγράφουν ακόμα σήμερα την Πελοπόννησο ως περιούσιο τόπο σε αντιδιαστολή προς την εθνική «υστέρηση» της «ξηράς και πτωχής» Ηπείρου.

Αν πλάι στην ιστορία προστεθεί το γεωμανόφωνο μοντέλο του συγκεντρωτικού Κράτους - Κέντρου και η οικονομική πολιτική των δύο και τριών ταχυτήτων (κοινωνικά και γεωγραφικά) τότε έχουμε την, κατ' αντίστροφη έννοια, εικόνα της Ελλάδας των πέντε θαλασσών— τότε μπορούμε να κατανοήσουμε τις «αλτρωτικές» διεκδικήσεις των τοπικών εθνών —και όχι κοινωνιών— τις εκεί διαταξικές και διακομματικές δυναμικές συμπαράταξεις κατά του περιούσιου «Κέντρου».

Αυτό δεν συμβαίνει τούτες τις ημέρες με την εξέγερση των Λεσβίων, των Τρικκαίων και των Καρδίσιωτων που —ελλείψει εθνικής συνοχής, δηλαδή περιφερειακής αρμονίας— διεκδικούν την μη υποβάθμιση των «τόπων» τους με το να παραμεινουν κοντά τους οι Πανεπιστημιακές σχολές; Αυτή δεν ήταν και η λογική που πρυτάνευσε στην αντίληψη

των ιθυνόντων για την περιφερειακή ανάπτυξη; Όπως παλαιότερα, «κάθε πόλη και στάδιο» μόνο που τώρα είπαν «κάθε πόλη και Πανεπιστήμιο».

Ευτελίζοντας και την πόλη, και το Πανεπιστήμιο και την «περιφέρεια»...

ΠΑΝΤΕΙΟΣ: δυστυχώς επτωχεύσαμεν

Η Σύγκλητος της Παντείου αποφάσισε να κλείσει η Σχολή από τις 7 έως τις 10 Απριλίου, σαν μία πρώτη έμπρακτη στάση αντιμετώπισης (ναι, αντιμετώπισης) των πολλών και σημαντικών προβλημάτων στις σχέσεις της με το Υπουργείο Παιδείας. Ανάμεσα στα προβλήματα αυτά δεν είναι τόσο, ή κυρίως, η αύξηση του αριθμού εισακτέων που αποφάσισε ο κ. Τρίτοσης (σε πλήρη αντίθεση με την εισήγηση των αρμοδίων της Σχολής), αλλά η παντελής έλλειψη επικοινωνίας του Υπουργού με τη Σύγκλητο και την Πρυτανεία της Π.Α.Σ.Π.Ε.

Αυτό το γεγονός, εύκολα μπορεί να εκληφθεί ως αλλαζονεία του συγγραφέως θρησκευτικά υπουργού, όμως μπορεί και να σημαίνει ανοιχτή εχθρότητα εκ μέρους του, ή, αντιστοίχως, ευνοϊκότερες σχέσεις του (και επικοινωνία) με άλλες Σχολές και επ' ωφελεία τους: Διότι δεν είναι δυνατόν να σου στέλνουν δεκάδες έγγραφα με προτάσεις, σκέψεις, απόψεις κτλ. και να μην απαντάς ούτε σε ένα (1). Και επιπρόσθετα δεν είναι δυνατόν να γίνεται αυτό, τη στιγμή που η Πάντειος δεν αποτελεί όαση εν τη ερήμω της μάλα προβληματικής ανώτατης εκπαίδευσης, αλλά χειμάζεται και αυτή όπως οι περισσότερες Σχολές.

Στην προκειμένη περίπτωση, η Σύγκλητος της Παντείου γνωρίζουμε ότι έχει κάνει πολλές υποχωρήσεις και έχει συμπεριφερθεί νουνεχώς έως «βλακειάς». Ο κ. Τρίτοσης ίσως θεωρεί τα όρια της ανοχής ανεξάντλητα (για τους άλλους) προκειμένου αυτός να έχει την άνεση του «πασά».

Ή μήπως θεωρεί ότι και για τους άλλους ισχύει το «παράδειγμα του φρουράρχου», που ισχύσε γι' αυτόν χωρίς να ρωτηθεί;

Όπως και να έχει, η όξυνση που διαφαίνεται στον ορίζοντα μάλλον θα είναι σωρευτική. Σωρευτική και για τις συνέπειές της ως προς τον κ. Τρίτοση...

Ακαδημαϊκοί πολίτες ή πληθυσμός δημοσκόπησης;

Σε έξι ημέρες και, ίσως, ένα περίπου χρόνο πριν τις επόμενες βουλευτικές εκλογές, ο πληθυσμός της Ανώτατης και Ανώτερης Εκπαίδευσης εκλέγει και πάλι τους αντιπροσώπους του. Το χρόνο που πέρασε, και τα προηγούμενα χρόνια, το μόνο που έχει μείνει ως δείγμα «φοιτητικού κινήματος» είναι τα ...ποσοστά που πήραν πέρσι οι φοιτητικές παρατάξεις· δηλαδή, οι δείκτες απώλειας ή πρόσκτησης δυνάμεων των κομμάτων, που καθοδηγούν τις Νεολαίες τους και που αυτές με τη

Η ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ ΠΑΕΙ ΝΑ ΣΠΑΣΕΙ
ΟΤΑΝ ΤΟΥΣ ΒΛΕΠΩ
ΝΑ ΤΣΑΦΩΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΜΑΣ,
ΝΑ ΤΣΑΦΩΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ
ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΜΑΣ ΤΑ ΔΩΣΕΙ...
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΟΧΟ;

ΠΡΑΓΜΑΤΙ!...
ΛΕΣ ΝΑ ΤΟΥΣ ΒΟΗΘΟΥΣΕ
ΑΝ ΤΑ ΠΑΙΡΝΑΜΕ ΜΟΝΟΙ ΜΑΣ;

σειρά τους λίγες ημέρες πριν τις εκλογές νεκρανασταίνουν το σχήμα «παρατάξη», και για δέκα-δεκαπέντε μέρες φτιάχνουν «προγράμματα», αποδύονται σε συγκεντρώσεις, πορείες κλπ.

Έτσι και φέτος. Το ΠΑΣΟΚ στέλνει στα αμφιθέατρα πρωτοκλασσάτους, πρώην ηγήτορες του παλαίμαχου «φ.κ.». Το ΚΚΕ δοκιμάζει τη γυμναστική αντοχή της Π.σ.Κ. (τη θυμάστε;) αλλά και τη «συμπαράταξη». Το ΚΚΕ εσ. δοκιμάζει το «φορέα» (έστω κι αν τον δοκιμάζει με μικτό σύστημα Κύρκου -Μπανιά στα ψηφοδέλτια). Η Ν.Δ. προσπαθεί να διασκεδάσει την τραυματική της ιστορία με το Συνέδριο της ΟΝΝΕΔ, αλλά και να αναφωνήσει στις 3 Απριλίου: «να παραιτηθεί η κυβέρνηση, είναι μειοψηφία... και στους φοιτητές».

Ο Πάπας στη Χιλή

Ο Φράνκο μέσα στην τρέλα του μεγαλείου και με την πλήρη επιδοκιμασία της καθολικής εκκλησίας έζησε τον εαυτό του «αρχηγό της Ισπανίας με τη χάρη του Θεού».

Ο Πινοσέτ Χιλανός δικτάτορας τόσο παράλογος όσο και ο Ισπανός ομόλογός του, αν και αποκαλείται πιστός καθολικός, μέσα στα 13 χρόνια της δικτατορίας του, δεν απέσπασε καμιά ευλογία από τη χιλιανή εκκλησία, αλλά αντιθέτως, αποδοκιμάστηκε για τον εγκληματικό τρόπο διακυβέρνησης της χώρας του. Αξίζει να σημειώσουμε τις δηλώσεις του Χιλανού Επίσκοπου Κάρλος Κάμους που είπε πριν λίγο καιρό: «Αυτοί που έκαναν τη δολοφονική απόπειρα εναντίον του Πινοσέτ μάλλον θα ήταν ήρωες. Η κυβέρνηση λέει από χρόνια ότι η χώρα βρίσκεται σε πόλεμο. Σκοτώνει και δολοφονεί άοπλους ανθρώπους. Οι εχθροί της κυβέρνησης έχουν

κι αυτοί το δικαίωμα να αμυνθούν με οποιονδήποτε τρόπο».

Παρ' όλα αυτά ο Πάπας Ιωάννης Παύλος II θα επισκεφθεί τη Χιλή την πρώτη Απριλίου. Ο Άγιος Πατέρας φθάνει σε μια χώρα στην πλειοψηφία της, καθολική που αγωνίζεται για να κατακτήσει την ελευθερία της. Ο ανώτατος άρχοντας της καθολικής εκκλησίας φθάνει σε μια χώρα βυθισμένη στην ανεργία και στη δυστυχία, αλλά σε προεπαναστατική κατάσταση. Η ασφάλεια του Πάπα

θα περιλαμβάνει 1500 βαρείς οπλισμένους αστυφύλακες.

Από αυτή την επίσκεψη ίσως εξαρτηθεί το μέλλον της Χιλιανής Εκκλησίας και της Λατινοαμερικανικής γενικότερα, που βρίσκεται κοντά στο λαό. Ο Πάπας στο παρελθόν έχει προσπαθήσει να βάλει φρένο σε αυτές τις εκκλησίες αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Ο Πινοσέτ με την κυβέρνησή του περιμένουν από τον Πάπα την ευλογία του για να έχουν μια καλύτερη διεθνή εικόνα.

Ο χιλιανός λαός όμως περιμένει από τον Πάπα να διαμαρτυρηθεί στη χιλιανή κυβέρνηση για την τρομοκρατική, στρατιωτική και αστυνομική καταστολή που αποτελεί τη μόνη μέθοδο διακυβέρνησης που γνωρίζει και επιβάλλει το καθεστώς Πινοσέτ.

Δύσκολο, αλλά...

Carlos Rafael Carpintero
Για την Επιτροπή ΒΟΗΘΕΙΑΣ
ΣΤΟΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΧΙΛΗΣ

Από το «φ.κ.» λείπει πια κι αυτή η κομματικοποιημένη, πα-
ραταξιακή μαζικότητα· χωρίς να περάσουν το στάδιο του ακα-
δημαϊκού πολίτη, οι φοιτητές συμπεριφέρθηκαν σαν «οπαδοί»
για να εκπέσουν πια στην τάξη της μάζας δημοσκοπικών χειρι-
σμών.

Το μόνο που λείπει για την ολοκλήρωση αυτής της καθολι-
ς έκπτωσης της έννοιας του κινήματος και της πολιτικής
συλλήβδην είναι η ψηφοφορία να διοργανώνεται σε κανονικά
εκλογικά τμήματα, με ευθύνη εταιρειών δημοσκόπησης που θα
επιλέγει το κάθε κόμμα, και με συμπλήρωση από τους φοιτη-
τές κατάλληλων ερωτήσεων, πίσω ακριβώς από τα ψηφοδέλ-
τια...

Όμορφος κόσμος αγγελικά πλασμένος

Τα όσα συνεχίζονται ακόμα να καταθέτονται στη δίκη του
Τριμελούς Εφετείου Θεσ/νίκης με μηνυτή τον τέως υπουργό
Οικονομικών Ν. Αθανασόπουλο και μηνυόμενους την Εισαγγε-
λέα Γιαταγάνη και τους διευθυντές δύο εφημερίδων της συμ-
πρωτεύουσας είναι συγκλονιστικά όχι για την κατάσταση στο
κάτεργο του Εφταπύργου —«αγγελικός κόσμος», γνωστός όχι
πια μόνο στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ· είναι συγκλονι-
στικά όσα αφορούν τη στάση του μηνυτή. Σταχυολογούμε ση-
μεία από τις παρεμβάσεις του:

«Ο Τύπος πρέπει να αυτοελέγχεται, έπρεπε οι υπεύθυνοι να
σκεφτούν ότι η Γιαταγάνη ήταν όργανο. Άρα είχαν σκοπό, να
με διασύρουν» (!).

«Είναι ατύχημα που ανατέθηκε στη Γιαταγάνη να ασχοληθεί
με το θέμα» (σ.σ. εννοεί την έρευνα για το κολαστήριο, που α-
νατέθηκε στην κ. Γιαταγάνη από τον Εισαγγελέα μιας ανεξάρ-
τητης Δικαιοσύνης!). «Αυτά συμβαίνουν σε όλα τα σωφρονι-
στικά ιδρύματα στον κόσμο» (εννοεί βιασμούς, ξυλοδαρμούς,
διάδοση ναρκωτικών στις φυλακές!).

Και πολλά άλλα είπε ο λαύρος υπουργός και παλικάρι της
«αλλαγής», όπως όσα είπε για αυτόν και το «κόμμα του», που
ήθελαν να βλάψουν οι «επάρατοι Δεξιοί».

Δεν γνωρίζουμε τι γίνεται με τις δηλώσεις της κ. Γιαταγάνη
περί «Νονού», «Αλ Καπόνε» κ.ά· δυστυχώς αυτές είναι μάλ-
λον δύσκολο να αποδειχτούν (και ο νοών νοείτω). Δεν γνωρί-
ζουμε την έκβαση της δίκης. Εκείνο που σημειώνουμε είναι για
άλλη μια φορά ότι ο τραμπουκισμός και η τρομοκρατία δεν
χαρακτηρίζει δημόσιους άντρες, αλλά ατυχείς περιόδους πολι-
τειών, κι αυτές που ζούμε χρόνια τώρα. Περίοδοι όπου το κό-
σμιο μπλέκεται με τον «αγγελικά πλασμένο» υπόκοσμο...

Τόσο λίγοι - τόσο πολλοί

*Στην επέτειο της Αγίας Λαύρας, οι δεσποτάδες υψώνουν νέο
λάβαρα. Σύμπασα, συντεταγμένη η ιεραρχία δίνει τον μέχρι
εσχάτων αγώνα υπέρ των προνομίων της. Κι αυτό εξηγεί γιατί
ήσαν τόσοι λίγοι τότε, στην Άγια Λαύρα και τόσοι πολλοί,
προχθές, στον Άγιο Παντελεήμονα.*

Ο έρως και ο εκ παρθενίας θάνατος

Ό,τι σήμερα ονομάζεται «προκατάληψη» κάποτε αποτελούσε
κώδικα συμπεριφοράς και σύστημα ρυθμιστικών αρχών για τον
εν κοινωμία βίο, προεξάρχοντα ρόλο στον οποίο έπαιζε η του γά-
μου κοινωνία. Λίγες ημέρες πριν, όταν ο νεαρός τσιγγάνος από
τον Δενδροπόταμο της Θεσσαλονίκης αυτοκτονούσε έχοντας
πρώτα σκοτώσει τη δεκαεξάχρονη ερωμένη του, ο Τύπος του
«Ταμπλόιντ» αναθυμήθηκε: «οι τσιγγάνοι πεθαίνουν από αγάπη»·
κάπου αλλού, προοδευτικότερα, γράφτηκε κάτι για τις ολέθριες
«προκαταλήψεις». Η κηδεία των εραστών έγινε όπως θέλουνε τα
αρχέγονα έθιμα των αθίγγανων για την τελετή της «φυγής» και
του «χαμού» —το χωριό με λάβαρα, κλαρίνα, νταούλια και
πίπιζες— το «θέμα» έκλεισε.

Η ιστορία απλή: οι γονείς του νέου απαγόρευσαν στο γιό τους
την διαβίωση και γάμο απόλαυση της ερωτικής του επιθυμίας, ε-
πειδή η μελλοντική του συμβία δεν ήταν παρθένος (αυτά να τα
βλέπουν κάποιοι που λένε τους τσιγγάνους αντίχριστους...). Ο
μόνος δρόμος ήταν η καταστροφή της επιθυμίας, με τη διπλή,
σχεδόν ταυτόχρονη χειρονομία του φόνου και της αυτοκτονίας.
Στην ουσία, ήταν η αίσθηση της κοινωνικής απομόνωσης, του ανί-
σχυρου, του ανέφικτου της επιθυμίας που οδήγησαν στη διπλή
χειρονομία τον —σε τελική ανάλυση— αυτόχειρα εραστή: ήταν
η κατάφαση απέναντι στη θανατηφόρα «αρχή της πραγματικότη-
τας».

Στη θέση του τσιγγάνου, το φολκλόρ του Τύπου δεν έκανε τον
κόπο να βάλει κάποιον άλλον, «ομόφυλο», όπως λένε. Αν γινόταν
αυτή η αντιμετάθεση, τότε θα έβλεπε κανείς ότι τότες δεκαετίες
μετά ο νεορομαντικός πεσσιμισμός του μεσοπολέμου και του τέ-
κνου του Σίγμουντ Φρόυντ, που έβλεπε την «πηγή της δυστυ-
χίας» στον εκάστοτε διατεταγμένο πολιτιστικό κώδικα αξιών,
που θεωρούσε ως αναπόφευκτη τη συνοδεία του έρωτα από τον
θάνατο, ισχύει και σήμερα.

Αντί να μιλήσουν για το «θάνατο του σκορπιού», για την υλική
και συμβολική βία που προϋποτίθεται και αποτυπώνεται στο
πρόσφατο «ερωτικό δράμα» για την αλλοτρίωση και την τραγική
συνείδηση ζωής που όλοι μας κουβαλάμε —και απωθούμε— κα-
θημερινά, προτίμησαν τη μελό περιγραφή και τη φωτογραφία
της ξεσθήθωτης τσιγγάνας —«για να διακριθεί το τραύμα
της»!!!— στο βρώμικο εγκαταλελειμμένο χώρο του τέλους της.

Για ποιο λόγο άραγε; Μήπως για να συγκινήσουν οι βιαστές
ψυχών και συνειδήσεων στα Εξαμίλλια; Ή μήπως για να μην έλ-
θουν στην επιφάνεια οι μικροί και μεγάλοι ερωτικοί θάνατοι, που
επισυμβαίνουν καθημερινά σε δεκάδες χιλιάδες «ομοφύλων»;
Όλοι τους θάνατοι περί και δια την αυτοδιάθεση του υμένης αλ-
λά και του σώματος...

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΙ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Την περασμένη εβδομάδα, η
«Πρώτη» ανέγραψε την είδηση ό-
τι ο δικηγόρος κ. Γιάννης Ματ-
ζουράνης προσελήφθη και αυτός
από τον κ. Κοσκωτά ως σύμβου-
λος στην Τράπεζα Κρήτης.

Η είδηση μας προκάλεσε το
ενδιαφέρον και θελήσαμε να ε-
λέγξουμε την ακρίβεια του περιε-
χομένου της. Σε σχετικό ερώτη-
μα, ο παλιός φίλος και συνεργά-
της του ΑΝΤΙ μας δήλωσε:

«Ασκήω ελεύθερη δικηγορία και
επιλέγω τους πελάτες μου με τα
κριτήρια του δικηγορικού επαγ-
γέλματος».

Στη συνέχεια μας διευκρίνισε
ότι δεν προσελήφθη σαν προσω-
πικός σύμβουλος του κ. Κοσκω-
τά αλλά συμφώνησε να του παρέ-
χει τις νομικές του υπηρεσίες σαν
ελεύθερος επαγγελματίας (όπως
εξάλλου διατυπώνει στην υπαγο-
ρευμένη δήλωσή του) και ότι η
γνωριμία συνετελέσθη μέσω του
κ. Θ. Καλούδη σε δύο διαδοχικά
γεύματα που είχαν οι τρεις τους
(στην μια περίπτωση συνοδεύτη-
καν και από τις συζύγους τους).

Ως εδώ «όλα καλά».

Αλλά το ουσιαδές είναι το ε-
ξής:

Ο κ. Γ. Ματζουράνης διετέλε-
σε επί δύο χρόνια γραμματέας
του Υπουργικού Συμβουλίου και
σύμβουλος του Πρωθυπουργού.
Είναι λοιπόν ένας από τους ολί-
γους Έλληνες που έχει γνώση
πληθώρας κρίσιμων πληροφο-
ριών. Και σήμερα εγκαθιδρύει
κάποια σχέση με τον κ. Κοσκω-
τά η πορεία του οποίου υπακούει
εμφανώς, πλέον, στο στόχο της

δημιουργίας μιας ισχυρής, ομό-
δας (πολιτικής) πίεσης.

Ρωτούμε λοιπόν:

Μήπως το κυβερνητικό αξίω-
μα αποτελεί τώρα πια το εφάτη-
ριο για φιλόδοξους και δραστή-
ριους νέους να μεταπηδήσουν σε
οιονεί επιχειρηματικούς φορείς
«ιδιωτικής πρωτοβουλίας»; Και
όλα τα περί «κοράματος σοσιαλι-
στικού μετασχηματισμού» ήταν
διαλείμματα αναψυχής; Μετά,
λοιπόν, τους απόστρατους στρα-
τηγούς που σταδιοδρομούν ευδο-
κίμως σε διάφορες εταιρείες, έ-
χουμε και απόστρατους της νέας
πασοκικής «νομενκλατούρας»
που μεταπηδούν στα «νέα τζά-
κια». Εξάλλου, στο προηγούμενο
τεύχος γράψαμε για κάποιον άλ-
λον κυβερνητικό απόστρατο που
τώρα εξοικονομεί το βίο του ως
στέλεχος μεγάλης ιδιωτικής ε-
ταιρίας, με ενασχολήσεις συνα-
φείς προς τα πρότερα (κρατικά)
αξιώματά του.

Όλα αυτά τα θέσαμε φυσικά
στον κ. Γ. Ματζουράνη. Δεν με-
ταφέρουμε εδώ την απάντησή
του. Αν θελήσει να την κοινοποι-
ήσει και στους αναγνώστες μας,
θα τη φιλοξενήσουμε ευχαρί-
στως.

Μπορούμε όμως να μεταφέ-
ρουμε μιαν άλλη είδηση που δεν
μας δέσμευσε να κοινοποιήσου-
με:

«Στα πλαίσια των επαγγελματι-
κών μου απασχολήσεων εντάσ-
σεται και η ανάληψη της υπερα-
σπίσεως του «ΚΑΛΑΜΙΟΥ» στις ε-
πόμενες δίκες του, όχι όμως και
του κ. Κόκκαλη».

Ο
«εν τούτω νικά»

• «Το νομοσχέδιο δεν διαθέτει την συναίνεση της εκκλησίας και συνεπώς συνιστά απαράδεκτη παρέμβαση στα εσωτερικά της». Αυτό το επιχείρημα σε συνδυασμό με μια οξυτάτη κριτική για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε από τον κ. Τρίτη είναι το άλογο μάχης της εκκλησιαστικής Ιεραρχίας και της Νέας Δημοκρατίας στην επίθεση που έχει εξαπολύσει κατά της κυβέρνησης. Προφανώς, η στιγμή που επέλεξε η κυβέρνηση, αλλά και η ουσία των ρυθμίσεων που προτείνει, δεν είναι διόλου απαλλαγμένες από συγκυριακές πολιτικές εκτιμήσεις. Το νομοσχέδιο είναι ίσως προεκλογικό τέχνασμα που τελικά θα διαιωνίσει τον εναγκαλισμό κράτους και εκκλησίας. Όμως ταυτόχρονα θέτει ένα κρίσιμο ζήτημα: επιχειρεί να περιορίσει την κοσμική —δηλαδή την οικονομική και πολιτική— εξουσία της εκκλησίας. Και σ' αυτό το σημείο η αντίδραση της Ιεραρχίας παίρνει το χαρακτήρα μιας ανοιχτής και καθαρής αντιπαράθεσης με την Κυβέρνηση.

Οι εκπρόσωποι της Ιεραρχίας υποστήριξαν τρεις θέσεις οι οποίες όταν εφαρμοσθούν συνδυασμένα οδηγούν σε αμφισβήτηση και ντε φάκτο ανατροπή του πολιτειακού δημοκρατικού συστήματος που εγκαθιδρύθηκε με το Σύνταγμα του 1975.

Πρώτον, αμφισβήτησαν την εξουσία της πολιτείας, να νομοθετεί σε ζητήματα που αφορούν τη διοικητική διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας. Και είναι προφανές πως εδώ το επιχείρημα της συναίνεσης δεν ευσταθεί. Διότι αυτό που κρίνεται είναι η αρμοδιότητα της πολιτείας να νομοθετεί ακόμα και δίχως τη συναίνεση της εκκλησίας.

Δεύτερον, αμφισβήτησαν την αρμοδιότητα της πολιτείας να ορίζει τους τρόπους ανάδειξης των εκκλησιαστικών συμβουλίων. Διατείνονται δηλαδή οι ιεράρχες ότι μόνος αρμόδιος για τη διαχείριση της μελλούσης περιουσίας της Εκκλησίας είναι ο επίσκοπος, ο οποίος είναι πρωτογενής πηγή εξουσίας.

Τρίτον, οι άγιοι ιεράρχες διεκδικούν το δικαίωμά τους να πολιτεύονται να αναμειγνύονται στις κομματικές συγκρούσεις και να μετατρέπουν την εκκλησία σε πολιτικό οργανισμό.

Με δεδομένη αυτή την κατάσταση, το ζήτημα ξεπερνά την όποια κριτική στους χειρισμούς, τις ανακολουθίες ή τις τρέχουσες πολιτικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης και μετατρέπεται σε ένα μείζον εθνικό ζήτημα το οποίο δυστυχώς το ΠΑΣΟΚ το χειρίζεται ψηφοθηρικά.

— του Κ. Β. Σακελλαρίου —

Ο πάλαι ποτέ «δεκαβλήτης» κ. Α. Τρίτης θέλει να αποδείξει στο Καστρί, ότι μπορεί μεν ως υπουργός Παιδείας να μην πέτυχε και τόσο καλές επιδόσεις στα εκπαιδευτικά —όπου μέχρι σήμερα μάλλον τα έχει θαλασσώσει— αλλά ως υπουργός Θρησκευμάτων θα σημειώσει καταπληκτικά ρεκόρ. Γι' αυτό και έλεγε με τα μούτρα, για να λύσει το μεγάλο και άλυτο πρόβλημα της εκκλησιαστικής περιουσίας και να κατατροπώσει τη δεσποτική εξουσία.

Έτσι, θριαμβευτής και τροπαιούχος, θέλει να εισβάλει στη «Γαλήνη», για να της αναγγείλει το «Όραμα». Το Μεγάλο Μήνυμα, «εν τούτω Νικά». Κι αυτό πρέπει, ως σύμβολο κομματικής νίκης, να αντηχήσει πανηγυρικά σε λίγες μέρες με τον επίσημο λόγο του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου, στο Κιλελέρ.

«Όλη η εκκλησιαστική περιουσία στο λαό. Και τα τσιφλίκια των μοναστηριών στην αγροτιά με τους συνεταιρισμούς»!

Ωστόσο, ο απληροφόρητος και εντελώς άγευστος και άσχετος με τα πολύπλοκα και πολυδαίδαλα εκκλησιαστικά θέματα, ο ιδιόρρυθμος και με πολλή δόση αλλοζονείας, υπουργός Θρησκευμάτων κ. Αντ. Τρίτης, αντί να λύσει το πρόβλημα της εκκλησιαστικής περιουσίας, το οποίο αποτελεί το πιο επικίνδυνο ναρκοπέδιο μέσα στον εκκλησιαστικό χώρο, κυριολεκτικά το έμπλεξε και κατόρθωσε να βρεθεί ο ίδιος εγκλωβισμένος μέσα σε αυτό. Και τώρα κινδυνεύει να τιναχθεί στον αέρα και να γίνει κομμάτι, γιατί οι νάρκες που βρίσκονται γύρω του είναι παγιδευμένες και τους μηχανισμούς για την έκρηξή τους χειρίζονται επιδέξια αρχιερατικά χέρια, που είναι έτοιμα να τιμωρήσουν σκληρά και «μια κι έξω» τον επίβουλο «επιδρομέα». Οι δεσποτάδες γίνονται πιο σκληροί και αδίστακτοι, όσο βλέπουν να κινδυνεύουν όλο και πιο πολλά συμφέροντά τους.

Το νομοσχέδιο του κ. Α. Τρίτη έχει προκαλέσει πρωτοφανή σάλο και καταδικάζεται απερίφραστα από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το Βατικανό τις ελληνορθόδοξες εκκλησίες του εξωτερικού, πανεπιστημιακές σχολές κλπ. Και την κατακραυγή αυτή έσπευσε να εκμεταλλευτεί —τη δουλειά της κάνει— κι η αξιωματική αντιπολίτευση με αποτέλεσμα το εκκλησιαστικό να πάρει και διαστάσεις μεγάλου πολιτικού θέματος. Τις συνέπειες από την αλόγιστη τακτική του υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων ως και την επερχόμενη θύελλα κατά του νομοσχεδίου του είχε επισημάνει έγκαιρα το ANTI (τεύχος 335, 19 Δεκεμβρίου 1986).

Τώρα ο κ. Αν. Τρίτης καταβάλλει απεγνωσμένες προσπάθειες για να δικαιολογήσει τη «φιλοσοφία» του νομοσχεδίου αλλά, αντί να δημιουργήσει κάποιες ευνοϊκές εντυπώσεις, προκαλεί σε βάρος του πικρόχολα σχόλια κι ανα-

πάντητα ερωτηματικά. Άλλωστε ποιες δικαιολογίες μπορεί πια να προβάλει και να γίνει πιστευτός ο κ. Α. Τρίτσης, ο οποίος, από φανατικός σοσιαλιστής του ΠΑΣΟΚ και με ιδιόρρυθμες μαρξιστικές τάσεις, εμφανίζεται δημόσια και παρυστάνει τον αγνό χριστιανό, τον υπερασπιστή και συνεχιστή των αρχών του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, τον ευαίσθητο, αλλά ταυτόχρονα και σκληρό μαχητή, που είναι έτοιμος να θυσιάσει για την προάσπιση των συμφερόντων της Εκκλησίας. Πλήρης η σύγχυση.

Ο κ. Α. Τρίτσης, φαίνεται ότι αποφάσισε «να θέσει εαυτόν εκτός κόμματος» αφού σε πρόσφατη τηλεοπτική του εμφάνιση για να υποστηρίξει το νομοσχέδιο, παραβίασε κατάφωρα τη σκληρή κομματική γραμμή κι έγινε δεξιότερος και από τους δεξιούς συνομιλητές του!...

Επίσης ο κ. Α. Τρίτσης παραβίασε και τις διατάξεις ουσιαστικούς κεφαλαίου της διακήρυξης της κυβερνητικής πολιτικής, δηλαδή του «Συμβολαίου» του ΠΑΣΟΚ με το λαό, στο οποίο διατυπώνονται οι όροι του Συμβολαίου, που αναφέρονται στο χωρισμό της Εκκλησίας από το κράτος (Κεφάλαιο Ζ, παρ. 80 του Συμβολαίου), όπου υπογραμμίζονται και τα ακόλουθα:

«Η Εκκλησία θα αφεθεί ελεύθερη να ακολουθήσει το δικό της δρόμο, χωρίς ανάμειξη της Πολιτείας. Το υπουργείο Παιδείας θα περιορισθεί σε τυπικό ρόλο, μέχρι την αποδέσμευση της Εκκλησίας από την Πολιτεία, που προϋποθέτει τροποποίηση του άρθρου 4 του Συντάγματος. Στο μεταξύ θα ρυθμιστεί με νόμιμες και ισότιμες διαδικασίες κάθε εκκρεμότητα που υπάρχει, όπως είναι το πρόβλημα της αμφισβητούμενης εκκλησιαστικής και μοναστηριακής περιουσίας, ανάμεσα στο Κράτος και την Εκκλησία. Η ρύθμιση αυτού του ζητήματος πρέπει να αποσκοπεί στην αξιοποίηση αυτής της

τεράστιας περιουσίας, στην εξασφάλιση του εφημεριακού κλήρου και των άλλων εργαζομένων στην Εκκλησία και στην αποκατάσταση αγροτών που είναι ακτήμονες ή έχουν μικρό κλήρο στα πλαίσια της συνεταιριστικής οργάνωσης».

Από το παραπάνω κείμενο και τις σχετικές ενέργειες του κ. Α. Τρίτση, προκύπτει σαφώς, ότι ο υπουργός Παιδείας ξέχασε, προφανώς, το Συμβόλαιο με το λαό, γιατί:

1) *Παραβίασε* τη διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ, επειδή, όχι μόνο δεν περιορίστηκε ως υπουργός Παιδείας, σε τυπικό ρόλο απέναντι στην Εκκλησία, όπως επιτάσσει το Συμβόλαιο (σελ. 46 της «Διακήρυξης» του ΠΑΣΟΚ) αλλά προέβη σε ωμή και απροκάλυπτη παρέμβαση στην Εκκλησία, αφού συνέταξε το νομοσχέδιο για την εκκλησιαστική περιουσία, το οποίο δεν αναφέρεται μόνο σε αυτήν, αλλά προβαίνει και στη λήψη μέτρων, που αφορούν τη διοίκηση της Εκκλησίας όπως είναι οι διατάξεις για τη συγκρότηση των εκκλησιαστικών (ενοριακών), και των μητροπολιτικών συμβουλίων.

2) *Παραβίασε* τον όρο της διακήρυξης του ΠΑΣΟΚ, που καθορίζει, ότι πρέπει να γίνουν νόμιμες και ισότιμες διαδικασίες για τη ρύθμιση του προβλήματος της αμφισβητούμενης εκκλησιαστικής και μοναστηριακής περιουσίας.

Αλλά για να μην τον αδικούμε πρέπει να ομολογήσουμε ότι δεν διεκδικεί ούτε τα πρωτεία ούτε και την αποκλειστικότητα στις παραβιάσεις του «Συμβολαίου».

Ο κ. Α. Τρίτσης στη σύνταξη του νομοσχεδίου αγνόησε εντελώς την Ιεραρχία και δεν προέβη στην ελάχιστη νόμιμη και ισότιμη διαδικασία. Ο παραμερισμός της Ιεραρχίας είναι σκόπιμος, γιατί ο κ. Α. Τρίτσης, που επέδειξε πρόσφατα βαθύτερες θρησκευτικές και εκκλησιαστικές γνώσεις, γνωρίζει ασφαλώς, ότι η Ιεραρχία είναι το κυρίαρχο

Σώμα της Εκκλησίας και μόνον οι αποφάσεις αυτής εκφράζουν τις απόψεις της Εκκλησίας.

Μόνον αν έλεγε ο κ. Α. Τρίτσης ότι για τις διατάξεις του νομοσχεδίου ήταν ενήμερος και σύμφωνος ο αρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ, τότε και μόνον ο υπουργός Θρησκευμάτων θα έλεγε την αλήθεια. Κι αυτό, γιατί ο κ. Σεραφείμ, γνώριζε τα πάντα για το περιεχόμενο του νομοσχεδίου, επειδή τον ενημέρωνε συνεχώς γι' αυτό ο δικηγόρος κ. Γ. Λιλαίος - Παπαδόπουλος, ο οποίος ήταν εμπνευστής και αρχιτέκτονας του νομοσχεδίου και είναι ειδικός νομικός σύμβουλος της Εκκλησίας της Ελλάδος, αλλά, ταυτόχρονα, σύμβουλος του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου για τα εκκλησιαστικά θέματα.

Εξάλλου, είναι αβάσιμο το προβαλλόμενο επιχείρημα του κ. Α. Τρίτση ότι η Ιεραρχία έχει εγκρίνει βασικές διατάξεις του νομοσχεδίου και αυτό αποδεικνύεται από τη σχετική αλληλογραφία.

Αντίθετα, από όλη τη σχετική αλληλογραφία αποδεικνύεται —κι όχι από αποσπασματικές και επιλεγμένες φράσεις— ότι η Ιεραρχία ήταν αντίθετη στις προτάσεις του κ. Α. Τρίτση και προέβη σε δικές της αντιπροτάσεις, τις οποίες δεν έλαβε καν υπόψη του ο υπουργός Παιδείας.

Αυτά αποδεικνύονται σαφέστατα από το εκτενές υπόμνημα (20 Δεκεμβρίου 1986), που υπέβαλε η Ιεραρχία στον πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου και από το υπ' αριθμόν 439/25.2.87 έγγραφο των εκπροσώπων της Ιεραρχίας προς τον κ. Α. Τρίτση.

Ο υπουργός θέλησε να επιβάλει τις απόψεις του με τρόπο αυθαίρετο —και λιγάκι παλληκαριστικό— γιατί νόμιμο, ότι αυτό εξυπηρετεί τα κομματικά συμφέροντα και προκαλεί και κάποιο ενθουσιασμό σε ευρύτερους κύκλους και εκτός του ΠΑΣΟΚ.

Επίσης ο κ. Α. Τρίτσης φαίνεται, ότι διατηρεί ακόμη φράιες αναμνήσεις από τη στενή συνεργασία του με τον αρχιεπίσκοπο κ. Σεραφείμ το 1982, αποτέλεσμα της οποίας ήταν να εκθρονισθεί ο τότε μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Προκόπιος —που δεν ήθελε να τον δει στα μάτια του ο κ. Α. Τρίτσης ως βουλευτής και τότε υπουργός Δημ. Έργων, Χωροταξίας, κλπ.— και τον οποίο κυριολεκτικά ξεπούλησε ο κ. Σεραφείμ για χាτήρι του κ. Α. Τρίτση.

Σε αντιπαροχή των τότε «υπηρεσιών» του αρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ, η κυβέρνηση με εισήγηση παρασκηνιακή του δυσυπόστατου δικηγόρου κ. Γ. Λιλαίου, έκανε ειδική διάταξη νόμου και κατέστησε τον κ. Σεραφείμ παντοδύναμο. Ο αρχιεπίσκοπος χάρη στη σοσιαλιστική κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει τέτοιες εξουσίες, τις οποίες ούτε το τυραννικό καθεστώς της 21ης Απριλίου είχε ποτέ διανοηθεί να δώσει στον εκλεκτό του, τον αλήστου μνήμης αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο Κοτσώνη.

Ο υπουργός Θρησκευμάτων απέτυχε παταγωδώς στη διαχείριση του θέματος της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Με επιπόλαιους και αδέξιους χειρισμούς κατάφερε να προκαλέσει θυελλώδεις αντιδράσεις οι οποίες προμηνύεται να έχουν και πελώριο πολιτικό κόστος, αλλά και επιπτώσεις στην ηρεμία του λαού.

Ο κ. Α. Τρίτσης κατόρθωσε να συσπειρώσει εναντίον του, αλλά και εναντίον όλης της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ, όλα τα μέλη της Ιεραρχίας της Ελλαδικής Εκκλησίας και της ημιαυτόνομης Εκκλησίας της Κρήτης, ενώ μπορούσε —αν ήταν καλά πληροφορημένος ήρεμος και συγκρατημένος να έχει με το μέρος του ή τουλάχιστον ουδέτερους αρκετούς μητροπολίτες, οι οποίοι είναι μετριοπαθείς και συνετοί και δεν θέλουν να αντιδικούν με την Πολιτεία και μάλιστα για περιουσιακής φύσεως θέματα. Όμως, αντ' αυτού κατάφερε, να ξεσηκώσει εναντίον του τους 12.000 ιερείς περίπου της χώρας, γιατί δεν έδειξε —παρά τη διατυμπανιζόμενη από τον ίδιο ευαισθησία του— το παραμικρό ενδιαφέρον για αυτούς και δεν φάνηκε να τον συγκινεί το υφιστάμενο μεσαιωνικό καθεστώς της δεσποτοκρατίας (ΑΝΤ1, τεύχος 338, 30 Ιανουαρίου 1987).

Με την άποψη, ότι πρέπει να αξιοποιηθεί η πελώρια εκκλησιαστική περιουσία και να σταματήσει η απαράδεκτη διαχείριση και διοίκηση αυτής της περιουσίας από τους αρμόδιους εκκλησιαστικούς φορείς, οι οποίοι συνετέλεσαν στον αφανισμό της, συμφωνούν όλοι οι εκπρόσωποι του λαού, αλλά κι ο ελληνικός λαός στη συντριπτική του πλειοψηφία. Αντιδρούν καλόπιστα ή κακόπιστα όσοι αγνοούν τα επιμέρους προβλήματα και την ιδιορρυθμία του θέματος της εκκλησιαστικής περιουσίας ή όσοι ωφελούνται άμεσα ή έμμεσα από το υπάρχον καθεστώς.

Το νομοσχέδιο για την εκκλησιαστική περιουσία πρόκειται να συζητηθεί στη Βουλή την ερχόμενη εβδομάδα ως επείγον. Κανείς δεν γνωρίζει ακόμη αν θα επέλθουν τροποποιήσεις σε επίμαχες διατάξεις ή όχι.

Πάντως, απ' ό,τι φαίνεται, αυτό το νομοσχέδιο κάποιον μεγάλο πρόκειται να φάει.

Σε περίπτωση, που η κυβέρνηση αναγκασθεί να υποχωρήσει, για να εκτονωθεί η οξύτητα στις σχέσεις με την Εκκλησία δεν αποκλείεται να πάει σίτι του, για να γράψει εκκλησιαστική ιστορία αυτή τη φορά ο κ. Α. Τρίτσης.

Αντίθετα, αν η κυβέρνηση ψηφίσει το σημερινό περιεχόμενο του νομοσχεδίου παρ' όλο ότι θα αιωρούνται σε βάρος της οι κατηγορίες για αυθαιρεσία και επέμβαση στα πράγματα της Εκκλησίας, τότε πρέπει να ετοιμάζει ο κ. Σεραφείμ τα άμφια και τα ράσα του, για να πάει κατά τα Γιάννενα και να κάνει παρέα με τον φίλο του, τον «άγιο» Ιωαννίνων κ. Θεόκλητο Σετάκη. □

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

● Ο παπα-Πυρουνάκης μας έστειλε το ανοιχτό γράμμα που ακολουθεί και που μεταφέρουμε ασχολίαστο γιατί καταγράφει την προσωπική εμπειρία ενός γνωστού από τους αγώνες του ιερωμένου, σχετικά με το περίφημο σύνθημα των ημερών «περί διαλόγου» που τόσο αβασάνιστα διαλαλούν μερικοί δεσποτάδες:

Ανοιχτή αναφορά πόνου ψυχής. Επίτρεψε μακαριότητα να επανέλθω στις από 3 Μαρτίου και 4 Απριλίου 1984 αναφορές - διαβήματα μου (εκείνων των φριχτών ετών) που μεταξύ άλλων έγραφα «αισθάνομαι ένοχος, εσύ αρχιεπίσκοπε δεν αισθάνεσαι ένοχος;» και προχωρούσα σε εξομολόγηση... αλλά και κατέληγα (αφού εξιστορούσα τις παραλήψεις μας για να σώσουμε με παρεμβάσεις μας τα παιδιά μας από βασανισμούς, διώξεις, φυλακίσεις κτλ.) θα σηκωθείς και θα ξεσηκώσεις τους σεβαστούς αδερφούς σου και τους συμπρεσβύτερους για σωστικές αναθεωρήσεις τακτικής και για αλλαγή νοοτροπίας και ευαγγελικές ευθυγραμμίσεις; Δεν ακούς τις εκκλήσεις ψυχών; Σε λίγο ίσως να ξανακουστούν και γοερά ή και μαλιασμένα. Σεις οι μεγάλοι δεν ακούτε; Φωνάζουν «Η Εκκλησία γιατί δεν έρχεται κοντά μας;» Και όταν ακόμα τα παιδιά «του Πολυτεχνείου» έκαναν έκκληση χτυπήστε τις καμπάνες ούτε και τότε τις χτυπήσαμε. (Κάποιος τωρινός δεσπότης δεν το θυμάται αυτό;). Τώρα όμως απειλούμε να τις χτυπήσουμε και ακόμη να κλείσουμε τους ναούς και άλλα φοβερά... δεν κατηγορούμε εμείς οι μικροί εσάς τους ισχυρούς δεσπότες. Σεις εκθέτετε εαυτούς σε κατηγορίες, για τα χρώματα της «αδιοκτησίας» της εκκλησίας, και απειλείτε να ξεσηκώσετε τον κόσμο. Αυτό είναι το ύψιστο θέμα; Δεν πέρασαν ή δεν αντιμετωπίζουμε άλλα όντως φοβερά; Τα υλιστικά (που ίσως δεν έπρεπε καν να μας ενδιαφέρουν) πάνω από όλα; Τα έχω χαμένα, παρόλη την πολυδιάστατη εμπειρία μου. Παραπονιέστε πως τάχα δεν σας δέχονται σε διάλογο. Μα επί τόσα χρόνια τι κάνατε με τους κυβερνώντες; Στα τελευταία μάλιστα τακτικότερα και φιλικότερα με τον ίδιο τον πρωθυπουργό. Άλλο αν δεν τα βρήκατε. Θα μαθευτεί ίσως για ποιους λόγους... εμείς του υπόλοιπου ιερού κλήρου οι συμπρεσβύτεροί σας και συνανώτεροι στις ευθύνες (όχι βέβαια, θεός φυλάξει, και στις εξουσίες στους εκκλησιαστικούς χώρους, μα και ο άγιος λαός, βρίσκουμε τις ωραίες και υψηλές πόρτες σας ανοιχτές; Η ταπεινότητά μου πόσες φορές σας έχει ζητήσει διάλογο; Και όταν μάλιστα είναι πασίγνωστο πως δεν ζητώ για ατομικά αλλά για τα ζωτικότερα της εκκλησίας θέματα και κυρίως της ενορίας, που δεν θέλετε σεις και οι πολιτικοί άρχοντες να λειτουργήσουν ως κοινωνία λαού του θεού, παρά σεις και αυτοί αρκείστε μόνον στις λειτουργίες των ναών τους. Και όταν κατάφεραν να οργανωθούν όπως στην Ελευσίνα τις κτυπήσατε άγρια για να μην επεκταθεί το... κακό;

Άλλη μια φορά θα βροντοφωνάξω: Γιατί δεν απαλάσσετε την άγια Εκκλησία μας την ορθόδοξη, από τα κοσμικά βάρη των περιουσιών; Τι μας δίδαξε ο Χριστός; Ότι τα «δώρα είναι πολυτιμότερα του θυσιαστηρίου;» αφού επί χρόνια και χρόνια ήταν στις διαχειρίσεις σας γιατί δεν τα αξιοποιήσατε, ώστε να λύνετε προβλήματα στοιχειώδους διαβίωσης πολλών από τους «ελάχιστους αδερφούς» του Χριστού; Φοβάσθε ότι θα φτωχύνει η εκκλησία; Μα αυτή είναι η δύναμη και η χάρη της, η επαναστατική.

Ή ταπιδίζουν με την αποστολή μας μικροκουβέντες πώς θα μοιράσουμε τώρα σε κάποιους κακόμοιρους λίγα ή πολλά, δηλαδή προσβλητικά για την ανθρωπιά «φιλανθρωπίες»... Ψυχανεμίζεται ο λαός μας να μας αντικρύζουν, τους ποιμένες του, γυμνούς από πλούτη, και πένητες που με τη χάρη μας να πλουτίζουμε (όχι μόνο με φωνακτές και πομπώδεις ευλογίες) τους άλλους, τους εγγύς και τους μακράν, κατά τον μεγάλο απόστολο της αγάπης. Σβήστε, παρακαλώ ταπεινά και έντονα, τις ενοχές και την ντροπή, με ειλικρινή και έμπρακτη μετάνοια. Αν οι «έξω» φταίνε (και φταίνε) θα βρουν από τους δικούς τους κατηγορούς τα επίχειρα. Μη χάνουμε (όπως σεις βγάλατε τον όρο και τον εφαιρμόσατε σκληρά σε αδελφούς σας) την έξωθεν μαρτυρία, που ίσως εδώ μετατρέπεται και σε «έσωθεν» αφού οι του ποιμνίου μας άρχισαν να τολμούν να καταλογίζουν. Άλλοτε σας έγραφα «θα μας σκοτώσετε και την ελπίδα»; Μη επιτρέψετε να πούμε «να σκοτώσετε την ελπίδα της πίστεως».

Φιλώ ανεπιβούλευτα και εγκάρδια το χέρι σου

Ο Πρωτοπάππας του λαού
Γεώργιος Πυρουνάκης

Από τον παπα-Λιάρω ως τον παπα-Θεμελή

της Τέτας Παπαδοπούλου

Το νομοσχέδιο για την εκκλησιαστική και μοναστηριακή περιουσία άναψε φωτιές. Πυροδοτήθηκαν τα ράσα, οι άμβωνες έως και τα άγια των αγίων. Οργισμένοι, απειλητικοί, έξαλλοι οι μητροπολίτες κήρυξαν ιερό πόλεμο κατά της κυβέρνησης. Άλλοι ζήτησαν να αφορισθεί ο υπουργός Παιδείας και θρησκευμάτων κ. Τρίσης, άλλοι πρότειναν να κλείσουν οι εκκλησίες, άλλοι δήλωσαν ότι οι Οθωμανοί σεβάστηκαν την εκκλησιαστική περιουσία περισσότερο από όσο το... ΠΑΣΟΚ. Στη γαλάζια μας χώρα οι σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας υπήρξαν πάντα αλλοπρόσαλες, υποκριτικές και εκατέρωθεν ιδιοτελείς. Και η παράδοση αυτή συνεχίζεται. Η σημερινή κυβέρνηση αντί να προχωρήσει στο διαχωρισμό της εκκλησίας από το κράτος, την ενσωματώνει σ' αυτό. Από την άλλη μεριά —παρά τις «κορώνες» των Αγίων Πατέρων περί σφαγιασμού, αλώσεως κτλ.— η εκκλησία έχει αποκτήσει εδώ και λίγο καιρό δύο ισχυρά πολιτικά ερείσματα και μάλιστα σε... διακομματικό επίπεδο.

Χριστιανοί όλων των κομμάτων συνδεθείτε...

Ύστερα από τις δημοτικές εκλογές και τον πρόσφατο κυβερνητικό ανασχηματισμό η Θεσσαλονίκη αναβαθμίστηκε και αναβαπτίστηκε. Δεν είναι πια συμπρωτεύουσα, αλλά συμβασιλεύουσα. Οι άρχοντες της πόλης, ο δήμαρχος κ. Σωτήρης Κούβελας και ο υπουργός Βόρειας Ελλάδας κ. Στέλιος Παπαθεμελής μπορεί να ανήκουν σε διαφορετικά κόμματα, τους συνδέει όμως κάτι πολύ σημαντικό, το ανεξάντλητο πάθος τους για την ορθοδοξία και το ακαταπρόκλητο ενδιαφέρον τους για την εκκλησία και τις οργανώσεις της. Και οι δύο βοήθησαν, ο καθένας στο μέτρο των δυνατοτήτων του, να πνεύσει αυτό το βυζαντινό αεράκι που πλανάται επίμονα τον τελευταίο καιρό στην πόλη.

Πού να το φανταζόταν ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ότι θα ερχόταν μια μέρα που θα τον βοηθούσαν στη λειτουργία οι εκπρόσωποι της πολιτικής εξουσίας. Έτσι κάπως έγινε την πρώτη Κυριακή των Νηστειών, όταν ο μεν υπουργός διάβασε το «Πιστεύω» ο δε δήμαρχος το «Πάτερ ημών». Και έπεται συνέχεια μια και πλησιάζει η Μεγάλη Εβδομάδα. Μέχρι τότε ελπίζουμε να έχει βρεθεί και ένας καλός αριστερός *ψάλτης*, ώστε να εκπροσωπηθούν στο ναό όλες οι πολιτικές τάσεις των πιστών - ψηφοφόρων.

Οι πρωτοπόροι του
χριστιανικού
σοσιαλισμού.

Το θρησκευτικό αίσθημα αποτελεί βεβαίως προσωπική υπόθεση του καθενός. Δικαίωμα του καθενός είναι επίσης να αποδέχεται την εξ αποκαλύψεως αλήθεια και αν θέλει μάλιστα να αφοσιωθεί σ' αυτήν υπάρχουν ένα σωρό επιλογές, από τις θεολογικές σχολές ως τα μοναστήρια. *Αλλά τι σχέση έχουν όλα αυτά με την πολιτική, με τα υπουργεία, με την τοπική αυτοδιοίκηση...*

- Τον κ. Κούβελα τον εξέλεξαν οι Θεσσαλονικείς ως ευσεβή χριστιανό ή γιατί συμφώνησαν με το πρόγραμμά του;
- Τον κ. Παπαθεμελή τον τοποθέτησε ο πρωθυπουργός σ' αυτή τη θέση ως αντίπαλο δέος του χριστιανού ή του νεοδημοκράτη δημάρχου;

Τα σοσιαλιστικά μοναστήρια και ο Ιονέσκο

Ενώπιον του Χριστού ο κ. υπουργός και ο κ. δήμαρχος είναι αδελφοί, όμως ενώπιον των εκκλησιαστικών οργανώσεων έχουν κάποιες διαφορές. Ο δήμαρχος, άνθρωπος των κατηχητικών και κατηχητής ο ίδιος στο παρελθόν, υποστηρίζεται από τους σκληροπυρηνικούς χριστιανούς από αυτούς δηλαδή που δε βάζουν καθόλου νερό στο κρασί της ορθοδοξίας τους. Ο κ. Κούβελας είχε καλές σχέσεις μ' αυτό το χώρο από τα χρόνια της δικτατορίας. Ανήκε τότε στο περιβάλλον του παπαδοπουλικού μητρο-

πολίτη Θεσσαλονίκης Λεωνίδα Παρασκευόπουλου, ο οποίος είχε πει εκείνο το αμίμητο «*Στην Ελλάδα έχουμε μόνο δύο Δέσποινες, τη μητέρα του Ιησού και τη Δέσποινα Παπαδοπούλου*».

Ο υπουργός πάλι εκπροσωπεί το πιο «σύγχρονο» τμήμα του χριστεπώνυμου πληρώματος, ας πούμε την... αριστερή πτέρυγα της εκκλησίας. Και για να αρθούν οι οποιεσδήποτε παρανοήσεις, ιδού τι γράφει —μεταξύ πάρα πολλών άλλων— ο κ. Παπαθεμελής στο δοκίμιο του «*Ορθοδοξία και Πολιτική*».

«*Το ορθόδοξο μοναστήρι παραμένει πάντοτε το κορυφαίο επίτευγμα πράγματι υπαρκτού σοσιαλισμού και είναι ο αγιορειτικός μοναχισμός που διασώζει και περιφρουρεί τα ζωτικά στοιχεία της ύπαρξής μας*».

Λαμπρά. Αν ο πρωθυπουργός κ. Παπανδρέου απέδειξε ότι ο τρίτος δρόμος για το σοσιαλισμό καθόλου δεν αποκλείει μια στάση στην Παναγία Σουμελά, ο συνεργάτης του κ. Παπαθεμελής προχώρησε πολύ περισσότερο. Ανακάλυψε τον ίδιο το σοσιαλισμό στα μοναστήρια της ορθοδοξίας!

Αθάνατη Ελλάδα, δίκιο έχουν όσοι λένε ότι αν ζούσε σ' αυτό τον τόπο ο Ιονέσκο θα έχανε το ψωμί του.

Πάντως οι σοσιαλχριστιανοί ή χριστιανοσοσιαλιστές της Θεσσαλονίκης έχουν αρχίσει ήδη να επεξεργάζονται τις θέσεις τους περί επίγειου σοσιαλισμού. Προσυνέγραψαν μάλιστα κείμενο το οποίο έστειλαν στις εφημερίδες και στον

Τάδε έφη Τρίτης Αντώνιος...

Από το χριστιανικό ξέσπασμα του υπουργού *Θρησκευμάτων και Παιδείας* στην εκπομπή «Ανοιχτά Χαρτιά» της ΕΡΤ-1 την Παρασκευή 20 Μαρτίου.

1. Οι δύο κορυφαίοι θεσμοί του Έθνους είναι το κράτος και η εκκλησία.
2. Η πιο συγκλονιστική στιγμή του Ελληνισμού είναι η συνάντησή του με το χριστιανισμό.
3. Το 97% των Ελλήνων είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και είναι φυσικό η παιδεία μας να έχει κατεύθυνση *ελληνοχριστιανική*.
4. Απορώ πώς τίθεται με τόση ευκολία το τεράστιο θέμα του χωρισμού της εκκλησίας από την πολιτεία.
5. Δε θα δεχτούμε ποτέ από τη Νέα Δημοκρατία την κατηγορία ότι στρεφόμεστε εναντίον της εκκλησίας. Η Νέα Δημοκρατία είναι εκείνη που απογύμνωσε το σύνταγμα του 1975 από σημαντικές αναφορές στην Ορθοδοξία, όπως π.χ. ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν απαιτείται να είναι Χριστιανός Ορθόδοξος.

Με τα χομεϊνικά ιδεολογήματά του ο κ. Τρίτης προσβάλλει τη νοημοσύνη των πολιτών και αυτοτοποθετείται στις γραμμές των μαχητών του «Ελληνοχριστιανικού πολιτισμού». Σεβόμενοι την ιερότητα των υπουργικών ταιτιών παραλείπουμε κάθε άλλο σχόλιο.

υπουργό Βόρειας Ελλάδας στο οποίο του εύχονται να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που του προσφέρει το νέο του αξίωμα ώστε να τεθούν: «οι βάσεις του σοσιαλισμού και της αυτοδιαχείρισης μέσα από την εμπειρία της εκκλησίας και την πολύτιμη βοήθεια του Αγίου Όρους».

Οι ευνούχοι της Ορθοδοξίας

Αν στη Θεσσαλονίκη επικρατεί ένα βυζαντινότροπο κλίμα και η πολιτική ατμόσφαιρα μυρίζει λιβάνι, στην Αθήνα δύο περιστατικά που συνέπεσαν χρονικά δείχνουν πόσο η θρησκοληψία και οι πιο μαύρες μεσαιωνικές αντιλήψεις επιβιώνουν ακόμα ανάμεσά μας.

Με εξώδικη αίτηση προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας ο Χαρ. Λιάρος, ιερέας του Αγίου Δημητρίου Ψυρρή ζητάει να *ευνουχισθούν εδώ και τώρα όλοι οι άγαμοι κληρικοί*, δηλαδή οι επίσκοποι, οι πρεσβύτεροι και οι διάκονοι. Τη σφύφρονα και εξαιρετικά ανθρωπιστική πρότασή του τη στηρίζει στα ιερά κείμενα και δη σε περικοπή από το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο όπου αναφέρεται:

«Και εισίν ευνούχοι οίτινες ευνούχισαν εαυτούς διά την Βασιλείαν των ουρανών» (Ματθ. ΙΘ, 12).

Ε, μπρός στη βασιλεία των ουρανών

αξίζει τον κόπο ο ακρωτηριασμός. Στο κάτω κάτω το λένε οι γραφές και επιπλέον με την πράξη αυτή εξασφαλίζεται 100% προστασία από το Αϊητζ.

Ο παπα-Λιάρος όμως δεν αρκείται στη θεωρητική τεκμηρίωση του ζητήματος, αλλά προτείνει και τις μεθόδους που οδηγούν στην ποθητή αναπηρία.

«Υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι, όπως η προσευχή, η νηστεία, η αγρυπνία, η φαρμακευτική, η εκτομή, η σύνθλιψη κτλ. Όποιος τρόπος και αν χρησιμοποιηθεί πρέπει να καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα, δηλαδή στο χάσιμο διά βίου της αναπαραγωγικής ικανότητας και αυτό να είναι εμφανές κάθε στιγμή».

Η Ιερά Σύνοδος μέχρι στιγμής δεν έχει απαντήσει στον παπα-Λιάρο. Όπως είναι γνωστό έχει άλλες φουρτούνες να αντιμετωπίσει και το μόνο που της έλειπε τώρα είναι η... εσωτερική κριτική.

Στο πενταμελές εφετείο Αθηνών δικάστηκε και αθώθηκε προ ημερών η Αθανασία Κρικέτου, η φίλη του πρώην υπουργού κ. Λάσκαρη, και «Αγία» του Αιγάλεω όπως είναι γνωστή στο πανελλήνιο. Η κατηγορία εναντίον της ήταν βαριά: απάτη κατ' εξακολούθηση σε βαθμό κακουργήματος σε βάρος πολυάριθμων πιστών της. Η αθωωτική απόφαση δεν μας ενδιαφέρει εδώ. Το ουσιώδες είναι το τι λεγόταν επί ημέρες στην κατάμεστη από οπαδούς και θαυμαστές της «Αγίας» αίθουσα του δικαστηρίου.

Τι για θαύματα, τι για επανειλημμένες συνομιλίες με την Παναγία, τι για ουράνια μηνύματα που αποτυπώνονταν στο στήθος της «Αγίας». Όλοι οι μάρτυρες κατέθεσαν ότι τα είδαν τα θεϊκά σημάδια στο σώμα της. Και να, οι δωρεές περιουσιών στο κοινωφελές ίδρυμα της Α-

θανασίας Κρικέτου «Παναγία Φανερωμένη». Και ας λένε οι γιατροί που την εξέτασαν ότι πάσχει από κνιδωτικό δερματογραφισμό. Ένα από τα χαρακτηριστικά της ασθένειας αυτής είναι ότι παραμένει για αρκετή ώρα στο σώμα της ασθενούς ο,τιδήποτε «χαραχθεί» ή «γραφθεί» ακόμα και αν είναι... ανορθόγραφο όπως συμβαίνει στην περίπτωση της «Αγίας».

Οι πτέρυγες της Ορθοδοξίας

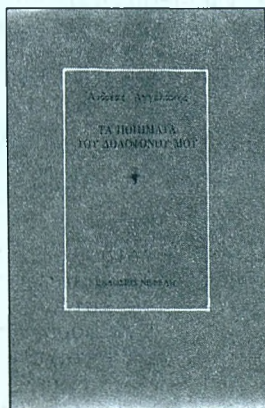
Δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι περιπτώσεις του παπα-Λιάρου και της «Αγίας» του Αιγάλεω ανήκουν στην πιο σκοτεινή, στην πιο... δεξιά πτέρυγα της ορθοδοξίας και της εκκλησίας. Αλλά κατ' ουσίαν πόση απόσταση χωρίζει, όσους πιστεύουν στο θεόπεμπτο κοινωφελές έργο της «Αγίας» του Αιγάλεω από εκείνους που εκστασιάζονται μπροστά στο σοσιαλισμό των ορθόδοξων μοναστηριών;

Μεταξύ της αριστεράς και της δεξιάς ή άκρας δεξιάς πτέρυγας της ορθοδοξίας —κοσμικής ή κληρικής— υπάρχει πάντα ένας κοινός παρανομαστής:

Η πίστη σ' ένα νόμο που είναι έξω, πέρα και πάνω από εμάς τους ανθρώπους. Η πίστη σε κάποιες θείες εντολές και γραφές στις οποίες αρμόζει σεβασμός και υπακοή, δηλαδή η *ετερονομία στην πιο αρχαϊκή της μορφή*. Όταν δε αυτή η πίστη παύει να αποτελεί ιδιωτική υπόθεση και μεταφέρεται στο δημόσιο χώρο, τότε η εγκοσμιποίηση και η αποθρησκευτικοποίηση των πολιτικών και κοινωνικών υποθέσεων δεν είναι πλέον ούτε αυτονόητη ούτε δεδομένη. □

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
ΤΟΥ
ΔΟΛΟΦΟΝΟΥ ΜΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα
360.77.44 — 360.47.93

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

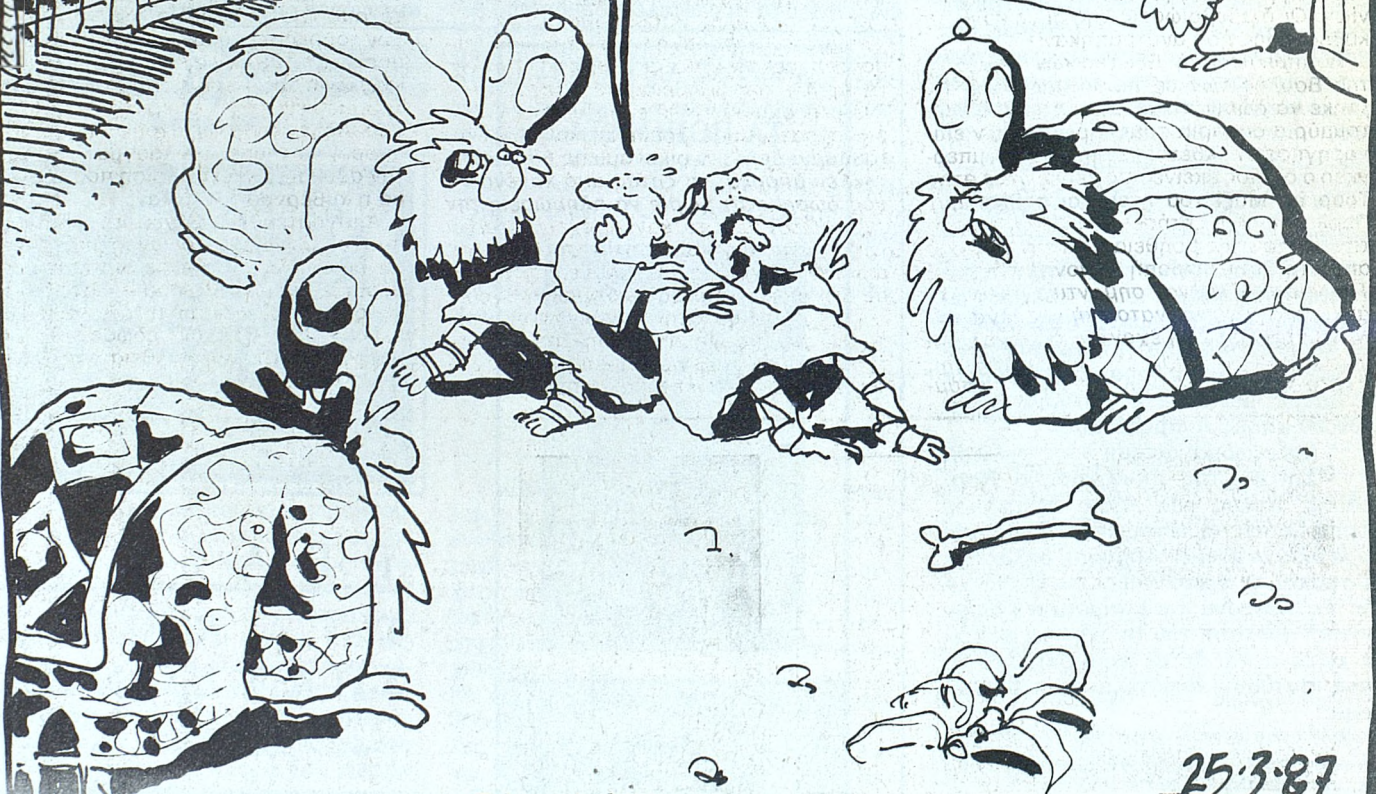

Γ Ρ Α Ι Κ Ο Ι
Γ Ι Α Ν Ν Η Σ
Σ Π Α Ν Δ Ω Ν Η Σ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΙΠΑΜΕ ΒΡΕ ΑΝΤΩΝΗ
ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΜΕ ΣΤΙΣ ΡΙΖΕΣ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ...
ΑΛΛΑ ΗΤΑΝ ΑΝΑΓΚΗ
ΝΑ ΓΥΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟΣΟ
ΠΙΣΩ;

του Γιάννη Ιωάννου

25.3.87
ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην Άγκυρα έβρασε το παζάρι

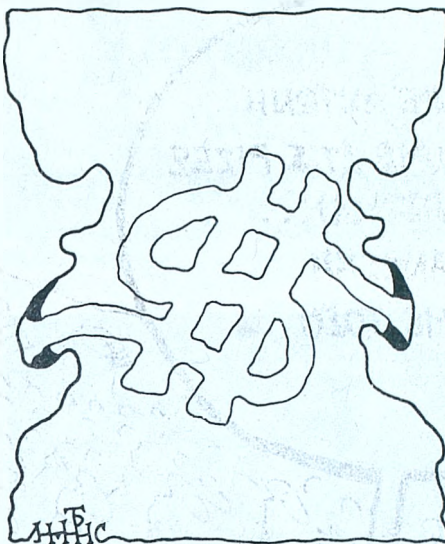
της Κατερίνας Μυστακίδου

ΑΓΚΥΡΑ: Σαν απρόσκλητο επισκέπτη, που έτσι ήταν και στην πραγματικότητα, δέχτηκε η Άγκυρα την περασμένη εβδομάδα τον Αμερικανό υπουργό Άμυνας Γκάσπαρ Γουάινμπεργκερ, δείχνοντας απροκάλυπτα τη δυσανεμία της για τις πρόσφατες αρνητικές εξελίξεις των Τουρκοαμερικανικών σχέσεων.

Η επίσκεψη προγραμματίστηκε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα και ήταν τόσο στριμωγμένη ώστε ο Χαλέφογλου ζήτησε ραντεβού από τον Γουάινμπεργκερ. Η Ουάσιγκτον ανακοίνωσε ότι την ίδια εποχή θα επισκέπτεται την Άγκυρα. Όμως οι Τούρκοι δεν δίστασαν έμπρακτα να δείξουν πόσο δυσανεμικοί ήταν, ειδικά όταν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων στρατηγός Νέντζντετ Ουρούγ πρόφασίστηκε τα γυμνάσια για να βρίσκεται εκτός της Άγκυρας αφήνοντας τον υπαρχηγό του στρατηγό Νετζίπ Τορούμταϊ να δει για 20 λεπτά τον υψηλό ξένο.

Επεισοδιακή ήταν η παραμονή του Αμερικανού υπουργού γιατί εθίξε όλα τα προβλήματα που υπάρχουν στις τουρκοαμερικανικές σχέσεις. Η υπογραφή της DECA στις 16 Μάρτη δεν μπορεί με κανένα κριτήριο να θεωρηθεί επιτυχημένη. Μετά από 18 μήνες διαπραγματεύσεων η Τουρκία κατάφερε να πάρει μόνο διαβεβαιώσεις για την υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης για αύξηση της βοήθειας χωρίς όμως εγγυήσεις. Στα βασικά σημεία που υπήρχαν στο συμφωνητικό γράμμα που αντάλλαξαν οι δύο χώρες πριν από την υπογραφή, η Άγκυρα διατυπώνει καθαρά την ανησυχία της για το 7 προς 10 και την ψήφιση για την απόφαση να γιορταστεί η μέρα της γενοκτονίας των Αρμενίων. Οι διαβεβαιώσεις της αμερικανικής κυβέρνησης ήδη ανατράπηκαν.

Η υποεπιτροπή Εξωτερικών σχέσεων της Βουλής των αντιπροσώπων δεν δέχτηκε να δώσει στην Τουρκία τα 125 εκατομμύρια δολάρια συμπληρωματικών επιχορηγήσεων εκθέτοντας τον Γουάινμπεργκερ ο οποίος εκείνες τις μέρες ήταν στην Τουρκία. Μαζί του ήταν και ο Ρίτσαρντ Περλ που είχε ζητήσει στις 3 του Μάρτη την αύξηση της βοήθειας για την Τουρκία από την υποεπιτροπή λέγοντας ότι: «Η Τουρκία παίζει έναν σημαντικό ρόλο σαν άγκυρα στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ στην Ευρώπη έχοντας τα μεγαλύτερα σύνορα με χώρα του Συμφώνου της Βαρσοβίας από οποιονδήποτε άλλον σύμ-

μαχο». Και συνέχισε ότι ο λόγος είναι: «Η Τουρκία εξασφαλίζει τα στενά και επιπλέον αποτελεί οποιαδήποτε πρόσβαση των σοβιετικών στη νοτιοδυτική Ασία μέσω της Τρανσκαυκασιανής περιοχής».

Όταν ο κ. Περλ είχε ζητήσει την αύξηση με αυτά τα λόγια η Ελλάδα είχε ξεσηκωθεί αλλά αυτή τη φορά ο φιλότουρκος κ. Περλ ήταν στην Άγκυρα για να δεχτεί ο ίδιος την αδιαφορία των Τούρκων κυβερνητικών μετά την αρνητική ψηφοφορία.

Σύμφωνα με την DECA η Τουρκία παρέχει στην Αμερική διευκολύνσεις για συλλογή πληροφοριών και διευκολύνσεις στις αεροπορικές βάσεις στην στρατηγικά σημαντική περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και στην Μαύρη Θάλασσα σαν αντάλλαγμα της βοήθειας που φέτος είναι 593 εκατομμύρια (490 εκατομμύρια δολάρια στρατιωτικής βοήθειας και 103 εκατομμύρια δολάρια οικονομικής βοήθειας).

«Δεν μπορείς να ζητάς από κανένα να σου δώσει κάτι χωρίς να πληρώσεις την τιμή. Όταν δεν το κάνεις έχεις φταίξει και χάνεις την αξιοπιστία σου. Επίσης μπορείς να χάσεις ό,τι παίρνεις σε σχέση με ό,τι δίνεις» δήλωσε ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών στην Ουάσιγκτον όταν έμαθε την πρώτη απόφαση της υποεπιτροπής η οποία δεν είναι και η τελική για τις συμπληρωματικές επιχορηγήσεις.

Την άποψη αυτή έμμεσα υπεράσπισε και κυβερνητικός εκπρόσωπος Χασάν Τζελάλ Γκιουζέλ λέγοντας ότι η «Τουρκία μπορεί μονομερώς να σταματήσει την DECA».

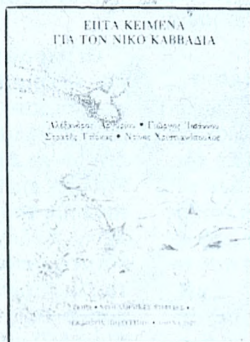
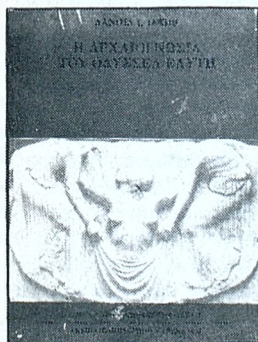
Τα δύο σημαντικά σημεία που πάντα δημιουργούσαν ανησυχίες στην Άγκυρα το «7 προς 10» και το «Αρμενικό ζήτημα» υπάρχουν ακόμα. Το ελληνικό λόμπι είναι σαφώς ισχυρό στο Κογκρέσο και στην Βουλή των αντιπροσώπων. Ο ίδιος ο Γουάινμπεργκερ που ήρθε εδώ για να κατευνάσει τα πράγματα τα χειρότερεσε όταν προσπάθησε να τους εξηγήσει ότι στο αμερικανικό σύστημα, σαν διαφορετικό που είναι, η κυβέρνηση του δεν μπορεί να παρακάμψει το Κογκρέσο. Σύστησε στους Τούρκους να ενισχύσουν το λόμπι τους μια αλήθεια για την οποία η Άγκυρα έχει ήδη ξεοδέψει πολλά ενώ έχει σκοπό να δώσει γύρω στα 10 εκατομμύρια διεθνώς φέτος για δημόσιες σχέσεις και προπαγάνδα για βελτίωση της εικόνας της στο εξωτερικό.

Στην 20λεπτη συνάντηση που είχε ο Έβρεν με τον κ. Γουάινμπεργκερ του δήλωσε ότι δεν θα επισκεφτεί της Ηνωμένες Πολιτείες αν υιοθετηθεί η απόφαση για τους Αρμένιους αναιρώντας έτσι την αντιθετή δήλωση του κ. Χαλέφογλου στην Ουάσιγκτον.

Ο Τουρκοκύ Οζάλ βρίσκεται ακόμα στο Χιούστον και σε συνέντευξη Τύπου δήλωσε ότι η κυβέρνηση Ρέγκαν είναι με το μέρος της Τουρκίας και την υποστηρίζει ξεσηκώνοντας όλη την αντιπολίτευση η οποία ενώθηκε για πρώτη φορά για τη μείωση της βοήθειας.

Η κυβέρνηση ήρθε σε δύσκολη θέση μετά από μια αισιοδοξία για τη βελτίωση των τουρκοαμερικανικών σχέσεων και την σύμφωνη τους όπως είχε προκύψει με την επίσκεψη του Περλ πριν μερικούς μήνες. Το ελληνικό λόμπι υπερίσχυσε, η δύναμη των Αρμενίων που έχουν επίσης λόμπι μπορεί να πιέσει τα πράγματα ειδικά με την αδυναμία και την κρίση που περνά τώρα η κυβέρνηση Ρέγκαν.

Απογοητευμένη μένει μόνο η Τουρκία παρ' όλο που ο Αμερικανός υπουργός Άμυνας τόνισε ότι έδωσε μια λίστα με τα περισσότερα του στρατού στους Τούρκους και να διαλέξουν τι τους λείπει. Αυτά και 40 F4-E αεροπλάνα έδωσε ο κ. Γουάινμπεργκερ στην προσπάθεια κατευνασμού των Τούρκων φίλων του.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΤΟΥ
ΠΟΤΕ**

ΣΕΙΡΑ:

«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

Στις 3 του Μάρτη το Γενικό Επιτελείο του τουρκικού στρατού ασχολούνταν με τον καιρό. Σε μια σύντομη ανακοίνωσή του, γνωστοποιούσε: «Οι καιρικές συνθήκες είναι δυσμενείς». Μια μέρα αργότερα η τουρκική κοινή γνώμη γνώριζε τα κίνητρα τού, κατά τα άλλα, παράξενου ενδιαφέροντος των στρατοκρατών για τη μετεωρολογία.

Πρωί της 4 του Μάρτη απογειώθηκαν από τις νοτιανατολικές, αεροπορικές βάσεις του Ντιγιαρμακίρ και της Μαλάτυα 30 τουρκικά βομβαρδιστικά, πέρασαν τα ιρακινά σύνορα, έκαναν τη διαδρομή δύο φορές και έριξαν πάνω στις βορειοϊρακινές επαρχίες Σιράτ, Έρα και Άλαμις —σύμφωνα με το τουρκικό ραδιόφωνο— συνολικά 240 βόμβες.

Αποτέλεσμα της αεροπορικής επίθεσης, που διήρκεσε μισή ακριβώς ώρα: 20 περιοχές των τριών επαρχιών ισοπεδώθηκαν παντελώς, εκατοντάδες άτομα έχασαν τη ζωή τους (ο τουρκικός Τύπος αναφέρεται σε 1100 θύματα), άλλοι τόσοι τραυματίστηκαν. «Η επιχείρηση αντιποίνων ενάντια στους "τρομοκράτες του ΠΚΚ" ήταν απολύτως επιτυχής» θριαμβολογούσε λίγο αργότερα η Άγκυρα. Καθιστώντας έτσι την προσοχή σε ένα κόμμα που σύμφωνα με τις κυβερνητικές δηλώσεις δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια «οργάνωση συμμοριτών».

Τι γίνεται στη Νοτιοανατολική Τουρκία;

Το «Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν» (ΠΚΚ) ιδρύθηκε το 1978, όταν ο σημερινός του πρόεδρος, Αμπντούλάχ Ουσταλάν, καθώς και ένας σκληρός πυρήνας γύρω του, δεν αρκούσαν πια στις ατέρμονες συζητήσεις Κούρδων και Τούρκων διανοουμένων για τη λύση του κουρδικού προβλήματος. Απαιτούσε από τα μέλη δράση. Κυρίως ένοπλη.

Η στυγνή καταστολή στις νοτιανατολικές επί το πλείστον κουρδικές περιοχές ιδιαίτερα μετά το πραξικόπημα των στρατηγών βοήθησε έμμεσα —τι ειρωνεία— στην ανάπτυξη της επιρροής του ΠΚΚ στον πληθυσμό. Εκατοντάδες νέοι, προσπαθώντας να αποφύγουν τις αμέτρητες, αυθαίρετες συλλήψεις, τα βασανιστήρια, τις σχεδόν καθημερινές επιδρομές του στρατού στα χωριά αλλά και τη μεγάλη ανεργία, κατέφυγαν στους κόλπους του. Το 1984 το ΠΚΚ ιδρύει το «Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο», και καταφέρνει πλήγματα στον τουρκικό στρατό. Το αντάρτικο, που η Άγκυρα μέχρι και σήμερα αρνείται την ύπαρξή του, φουντώνει.

Στο μεταξύ το 3ο Συνέδριο του «Εργατικού Κόμματος Κουρδιστάν» αποφασίζει το περασμένο Οκτώβρη:

- την ίδρυση ενός τακτικού στρατού·
- στόχοι του θα είναι μεγαλύτερες στρατιωτικές και αστυνομικές βάσεις·
- η δράση των στελεχών του πρέπει να επεκταθεί από την επαρχία στις μεγάλες πόλεις.

Και όμως υπάρχουν νέα από το Μέτωπο του Δ. Καρρή

Στις 22 του Φλεβάρη, 30 ως 35 Κούρδοι αντάρτες —όπως υποστηρίζει η Άγκυρα— ντυμένοι με στολές του τουρκικού στρατού επιτίθενται στο χωριό Τασδελέν κοντά στα Ιρακινά σύνορα και δολοφονούν 14 πολίτες. Η επίσημη εκδοχή για τις τουρκικές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στο ιρακινό έδαφος ήταν έτοιμη.

Ας μιλήσουμε λίγο για πετρέλαια

Η ανεπίσημη είναι σαφώς πιο ενδιαφέρουσα. Στις 20 του Φλεβάρη ο αμερικανός υπουργός Αμύνης σε μια συνέντευξή του προς τη Μιλίετ προειδοποιούσε: «Δεν πιστεύω, ότι το ΝΑΤΟ θα μπορούσε να επιζήσει, αν οι πετρελαιοπηγές της Μέσης Ανατολής έκλειναν για την Ευρώπη και το ΝΑΤΟ και παραδίδονταν στη Σοβ. Ένωση». Και εννοούσε κυρίως τις πετρελαιοπηγές της Μοσσούλης και του Κιρκούκ στο Βόρειο Ιράκ. Ο Κασπάρ Ουάιν-

μπέργκερ προέβλεπε: «Σε μια τέτοια εξαιρετή περίπτωση το ΝΑΤΟ ή ορισμένες χώρες του ΝΑΤΟ θα ήταν δυνατόν να επέμβουν και έξω από τα σύνορα της Ατλαντικής συμμαχίας». Και εξηγούσε: «Το λέω τώρα όπως και πριν. Δεν νομίζω ότι μπορούμε να τραβήξουμε ιστορικά σύνορα (προφανώς εννοούσε τα ΝΑΤΟ-Ι-ΚΑ) και να υποστηρίξουμε μετά, ότι δεν πρόκειται να κάνουμε τίποτε πέρα από αυτά». Έγινε ακόμη πιο συγκεκριμένος: «Η Τουρκία πρέπει να αποφασίσει, τι ρόλο θέλει να παίξει στον πόλεμο του Κόλπου. Εν πάση περιπτώσει, πιστεύω ότι υπάρχουν στην Άγκυρα "υπεύθυνοι άνδρες" που συνειδητοποίησαν πόσο επικίνδυνη είναι μια νίκη του Ιράν».

Ο υπουργός Αμύνης των ΗΠΑ στη συνέντευξή του προς τη Μιλίετ ψευδόταν μόνο μια φορά. Όταν υποστήριξε πως θα 'πρεπε «να αναπτυχθούν νέα σχέδια». Γιατί σενάριο για την πιθανή επέμβαση της Τουρκίας στο Ιράκ, υπήρχαν κιόλας. Ήδη τον περασμένο Οκτώβρη ο Τούρκος πρώην συνταγματάρχης Χουσεϊνίγιν Άβνι αποκάλυπτε στην Άγκυρα ένα σενάριο «Made in USA» και προειδοποιούσε την τουρκική κοινή γνώμη για τους κινδύνους που εγκυμονεί η πραγματοποίησή του. Σύμφωνα με αυτό, αν έσπαζε το ιρακινό μέτωπο ο τουρκικός στρατός θα εισέβαλε στο Βόρειο Ιράκ και θα καταλάμβανε το Κιρκούκ και τη Μοσσούλη. Η Άγκυρα θα ανταμειβόταν μ' ένα μέρος της παραγωγής πετρελαίου της περιοχής.

Έτσι, κάπως απρόβλεπτα, η Μοσσούλη και το Κιρκούκ μπαίνουν στη τουρκική καθημερινότητα, και γίνονται αντικείμενο συζητήσεων και στην τουρκική Βουλή. Οι «υπεύθυνοι άνδρες της Άγκυρας» στους οποίους προφανώς αναφερόταν ο Κ. Ουάινμπουργκερ, αρχίζουν ξαφνικά να μιλούν για ζωτικά εθνικά συμφέροντα, που συμπτωματικά βρίσκονται στο Ιράκ. Ο Τύπος προβάλλει τα «ιστορικά δικαιώματα της Τουρκίας» πάνω στην περιοχή, που χάθηκε το 1923 από μια «αδικία της τύχης». Ανακαλύπτεται ακόμη και την «καταπιεσμένη» τουρκική μειονότητα στο Βόρειο Ιράκ, που αριθμεί σύμφωνα με τις τουρκικές εφημερίδες, πάνω από ένα εκατομμύριο άτομα και συγκινεί σε κάθε περίπτωση την τουρκική κοινή γνώμη.

Η τροπή του Περσοϊρακινού πολέμου

Οι περσικές επιχειρήσεις «Κερμπάλα 5» και «Κερμπάλα 6» στις αρχές αυτού του χρόνου στο μέτωπο της Βασόρας, δεύτερης μεγαλύτερης πόλης του Ιράκ, θορύβησαν τη Δύση στο έπακρο. Φοβάται την «τελική επίθεση» που υποσχέθηκε στους πιστούς του μέχρι το φετινό Μάρτη ο Χομείνι. Ένδειξη της ανησυχίας της και ίσως και της πεποίθησής της, ότι επικείται νίκη του Ιράν είναι πως για πρώτη φορά στο 7-χρονο αιματηρό πόλεμο, διαρρέουν στο Δυτικό Τύπο αεροφωτογραφίες από κατασκοπευτικούς δορυφόρους. Η πιο πρό-

σφατη από αυτές στον OBSERVER, έδειχνε το άνοιγμα 10 καναλιών, μέσω των οποίων θα αποξηρανθεί ο βάλτος όπου κα-
θηλώθηκαν τα στρατεύματα της Τεχερά-
νης. Σε μια τέτοια περίπτωση η κατάλυση
της Βασόρας θα ήταν μόνο ζήτημα χρό-
νου.

Συγχρόνως, στις αρχές αυτού του χρό-
νου η Άγκυρα ανακοινώνει πως η ετήσια
μεγάλη στρατιωτική άσκηση «WINTEX
'87» δεν θα διεξαχθεί όπως μέχρι σήμερα
στην περιοχή του Καρς πλησίον των βο-
ρείων της συνόρων με τη Σοβ. Ένωση, αλ-
λά νοτιότερα του βιβλικού όρους Αραράτ.
Το Αραράτ βρίσκεται στο μεθωριακό τρί-
γωνο της Σοβ. Ένωσης, του Ιράν και πλη-
σίον του Ιράκ.

Επανάληψη της ιστορίας

Στις 4 του Μάρτη τα τουρκικά αεροπλά-
να βομβαρδίζουν περιοχές του βόρειου Ι-
ράκ. Είναι η τρίτη φορά που η Άγκυρα α-
νακοινώνει επίσημα τη διεξαγωγή επιχει-
ρήσεων του τουρκικού στρατού στη γειτο-
νική χώρα. Η πρώτη μεγάλη επέμβαση έ-
γινε το Μάη του 1983. Τα διεθνή πρακτο-
ρεία ειδήσεων ενημέρωναν τότε τη παγ-
κόσμια γνώμη, πως «4.000 άνδρες των ει-
δικών μονάδων της GENDARMERIE διε-
ξάγουν επιχειρήσεις εναντίον Κούρδων
αυτονομιστών και έχουν εισβάλει μέχρι
και 30 χλμ. μέσα στο Ιράκ».

Οι ειδικές αυτές μονάδες που εδρεύουν
στην περιοχή Μπόλου, βορειοδυτικά της
Άγκυρας, είναι ειδικευμένες στην κατα-
δίωξη ανταρτών «εντός και εκτός του ε-
θνικού εδάφους», προηγούνται στις επι-
χειρήσεις του τακτικού στρατού και αριθ-
μούν γύρω στις 45.000 άνδρες.

Τον Οκτώβρη του '84 η τουρκική ηγεσία
αποσπά από τη Βαγδάτη μια «συμφωνία
κυρίων» που παρέχει στα δύο κράτη το δι-
καίωμα της «θερμής καταδίωξης» πέρα α-
πό την κοινή μεθόριο. Θα γίνει το νομικό
στήριγμα της Άγκυρας για τη συνεχή πα-
ραβίαση της κυριαρχίας του Ιράκ και τις ε-
πανελημμένες επιχειρήσεις του τουρκι-
κού στρατού στο έδαφός του.

Στις 5 Αυγούστου 1986 τουρκικά αερο-
πλάνα βομβαρδίζουν μεγάλες περιοχές
του βόρειου Ιράκ, μεταξύ άλλων και με
βόμβες ΝΑΠΑΛΜ. Καίγονται εκτάσεις δα-
σών και σκοτώνονται σύμφωνα με το ανα-
κοινωθέν της Άγκυρας 200 ή 300 άτομα
—ποιος νοιάζεται άλλωστε για 100 περισ-
σότερους ή λιγότερους Κούρδους νε-
κρούς;

Παραβιάζεται όμως και αυτή η «συμφω-
νία κυρίων». Αυστηρώς νομικά, η «θερμή
καταδίωξη» μπορεί να γίνει μόνο από μο-
νάδες του στρατού ξηράς. Οι συλληφθέν-
τες —αν υπάρχουν— επιβάλλεται να πα-
ραδοθούν στη δικαιοσύνη του κράτους ό-
που και συλήφθηκαν. Τον Αύγουστο του
'86 σέρνονται στη Τουρκία πάνω από 1000
όμηροι.

Η Δύση σιωπά. Για τις βόμβες ΝΑΠΑΛΜ,
για τις δολοφονίες του άμαχου πληθυ-
σμού και για τις αμέτρητες συλλήψεις πι-
πιλίζει —ελαφρώς αδέξια— το αμφισβη-
τήσιμο επιχείρημα των «αντιποίνων» που
στην Ευρώπη τουλάχιστον θυμίζει έντονα
τις τραυματικές εμπειρίες κατά τη διάρ-
κεια του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου. Στην
περίπτωση του Βόρειου Ιράκ άλλωστε,
παιζεται πάνω από όλα η τύχη των σημα-
ντικών για τη Δύση, πετρελαιοπηγών της
Μοσσούλης και του Κιρκούκ. Και οι δύο
βρίσκονται —δυστυχώς για τους Κούρ-
δους— στα εδάφη που αυτοί οι αμετανόη-
τοι διεκδικούν εδώ και δεκάδες χρόνια
σαν πατρίδα τους.

Η Τεχεράνη καταδικάζει αμέσως την α-
εροπορική επιδρομή και μιλά όλο και συ-
χνότερα για εμπλοκή της Τουρκίας στον
πόλεμο του Περσικού κόλπου. Οι σχέσεις
των δύο χωρών οξύνονται επικίνδυνα.

Η Βαγδάτη δεν διαμαρτύρεται, τουλάχι-
στον επίσημα. Πιστεύει ή θέλει ακόμη να
πιστεύει, πως οι τουρκικές στρατιωτικές
επιχειρήσεις δεν είναι τίποτε άλλο, παρά
η έμμεση υποστήριξη της Άγκυρας προς
το Ιρακινό καθεστώς. Οι θέσεις άλλωστε
που πλήττουν τα τουρκικά αεροπλάνα α-
νήκουν στις γνωστές σαν «απελευθερω-

μένες ζώνες» των Κούρδων ανταρτών —
οπαδών του Μπαρζανί. Ο Μπαρζανί στον
πόλεμο του κόλπου είναι σύμμαχος της
Περσίας και ένας από τους σημαντικότε-
ρους εσωτερικούς εχθρούς της Βαγδά-
της.

Η φετινή επιδρομή της 4 του Μάρτη βρί-
σκει τη Βαγδάτη κάθε άλλο παρά σύμφω-
νη. Προφανώς βλέπει τώρα, τι ρόλο πρό-
κειται να παίξει η Τουρκία στον Περσικό
πόλεμο. Η Τεχεράνη αντιδρά αμέσως:
στις 5 του Μάρτη εξαπολύει στο ΗΑΙ
UMRAN, επίσης στο Βόρειο Ιράκ, την επί-
θεση «Κερμπάλα 7». Τουρκικά στρατεύμα-
τα μεταφέρονται από τις βάσεις του Ελα-
ζίζ και του Άγρι νοτιότερα. Ο Τύπος ανα-
φέρεται και σε μεγάλες μετακινήσεις της
GENDARMERIE από την πόλη Φάτσα του
Εύξεινου Πόντου προς τα ιρακινά σύνορα.

Κατοχύρωση των θέσεων

Στις 7 του Μάρτη άγνωστοι επιτίθενται
στο χωριουδάκι Ατσικγιόλ —δίπλα στα
συριακά σύνορα— και σκοτώνουν 8 πολί-
τες. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει
για άλλη μια φορά, ότι οι δράστες προέρ-
χονται από το χώρο του ΠΚΚ «που εισήλ-
θαν στην Τουρκία μέσω της Συρίας» και α-
πευθύνει διπλωματική νότα προς τη Δα-
μασκό. Στις 12 του μηνός η Δαμασκό βε-
βαιώνει την Άγκυρα πως θα εντείνει τα
«μέτρα ασφαλείας» στην κοινή μεθώριο.

Στις νοτιοανατολικές κορυφικές επαρχί-
ες της Τουρκίας αιωρείται το επίμονο ε-
ρώτημα, αν οι επιθέσεις στα δύο χωριά έ-
γιναν πράγματι από τους Κούρδους αν-
τάρτες του ΠΚΚ ή αν... στην πρώτη επίθε-
ση οι δράστες φορούσαν στολές του
τουρκικού στρατού. Η δεύτερη είναι πιο
πολύπλοκη: Τρεις μέρες πριν τις δολοφο-
νίες του Ατσικγιόλ, το «Σοσιαλιστικό Κόμ-
μα Κουρδιστάν Τουρκίας» ενημέρωνε τον
Τύπο ότι μεταφέρονται προς τα συριακά
σύνορα οι «ειδικές μονάδες» της GENDAR-
MERIE από το Μπόλου. Να γνωρίζει άραγε
η τουρκική στρατιωτική ηγεσία πάντα,
πού και πότε θα χτυπήσουν οι Κούρδοι αν-
τάρτες;

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΤΟΥ
ΕΛΤΕ**

ΖΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΤΟΥ
ΕΛΤΕ**

ΑΘΗΝΑ 1987

Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ
Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ
Α. ΤΟΖΕΛ

Η Κριτική της Πολιτικής
στον Μαρξ

ΕΙΡΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΤΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΤΟΥ
ΕΛΤΕ**

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΚΕΨΗ

Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ
Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ
Α. ΤΟΖΕΛ
Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΜΑΡΞ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Κοτζιά και Σία,
Τοιμική 78

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΟΚ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ

του Γιάννη Γ. Μαύρου

Στα μεγάλα εθνικά θέματα (σχέσεις με Τουρκία, Κύπρος) η Ελλάδα πέτυχε στα πλαίσια της Κοινότητας να αναγνωριστεί το πρόβλημα που η επιθετική πολιτική της Τουρκίας δημιουργεί για τη χώρα και, με βάση την αναγνώριση αυτή, να αποτρέψει την ουσιαστική αναθέρμανση των σχέσεων Ε.Ο.Κ. - Τουρκίας, ενώ έκανε σαφές ότι οποιαδήποτε προσέγγιση της Άγκυρας προς τις Βρυξέλλες περνά αναπόφευκτα από την Αθήνα.

ΒΗΜΑ 1.02.87, σελ. 10-11.

Αν αυτά γράφονταν πριν από έξι μήνες, θα μπορούσαν να θεωρηθούν απλώς εφησυχαστικά ευχολόγια, ανάξια να αποτελέσουν την αφορμή για την παρέμβαση που ακολουθεί. Το ότι γράφονται σήμερα, και μάλιστα υπογράφονται από Ειδικό Γραμματέα του υπουργείου Εξωτερικών, αποτελεί λόγο σοβαρής ανησυχίας. Γιατί αν το εξάμηνο που πέρασε κατέδειξε κάτι με σαφήνεια, αυτό είναι ακριβώς η αναθέρμανση των σχέσεων της ΕΟΚ με την Τουρκία. Δεν μας ανησυχεί τόσο το γεγονός ότι η κρίση του ειδικού είναι λαθεμένη, όσο το ότι την κρίση αυτή φαίνεται να συμμερίζονται και άλλοι αρμόδιοι της εξωτερικής μας πολιτικής, προεξάρχοντας —δυστυχώς— του κ. Θ. Πάγκαλου. Και προπαντός ότι ειδικοί και αρμόδιοι διακηρύσσουν και δημοσιεύουν απόψεις που τόσο εξόφθαλμα και προκλητικά διαστρεβλώνουν την αλήθεια.

Ποια όμως είναι η αλήθεια; Γιατί ισχυριζόμαστε τόσο κατηγορηματικά ότι δεν απετράπη η «ουσιαστική αναθέρμανση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας; Ας αφήσουμε πρώτα τα ίδια τα γεγονότα να μιλήσουν.

Το Δεκέμβριο του 1985, με την απότομη «στροφή» πέντε ευρωπαϊκών κρατών γίνεται ο «φιλικός διακανονισμός» που ξαναφέρει την Τουρκία στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Δύο μήνες αργότερα, στο Λουξεμβούργο, με τη σύμφωνη γνώμη, της ελληνικής πλευράς, αρχίζει μια λεπτομερής επεξεργασία τεχνικών ζητημάτων που αφορούν τη Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας. Έτσι, ενώ συνεχίζεται η τουρκική κατοχή στη βόρεια Κύπρο και η αδιαλλαξία της Άγκυρας διαιωνίζει το δράμα των 1619 αγνοουμένων και των 200.000 προσφύγων, ενώ δεν περνάει μέρα σχεδόν χωρίς κάποια παραβίαση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στο Αιγαίο, εμείς δίνουμε δείγματα «καλής θέλησης» —σύμφωνα με τη διατύπωση του ίδιου του Πρωθυπουργού— συζητώντας για τις περιουσίες των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και την ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργαζομένων στην Κοινότητα...

Πού οδήγησε όμως αυτή η επίδειξη «καλής θέλησης»; Πρώτα απ' όλα στην επίτευξη της σύγκλισης του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας στις 16.9.86. Δεύτερον, στην παράκαμψη των επιμαχών πολιτικών προβλημάτων (Κυπριακό, Ελληνο-τουρκικά) από την ημερήσια διάταξη των εργασιών του Συμβουλίου και την αποκλειστική του ενασχόληση με ζητήματα τεχνικής υφής. Τρίτον, στην προκλητική επίσκεψη του Οζάλ στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου τον περασμένο Ιούλιο...

Η σύνοδος του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας σκόπιμα υποβαθμίστηκε από ελληνικής πλευράς. Συμπολιτευόμενος

και (αξιωματικά) αντιπολιτευόμενος Τύπος μαζί διατυμπάνισαν ότι οι εργασίες του κατέληξαν σε αδιέξοδο χάρη στην ανυποχώρητη στάση της ελληνικής πλευράς στην υπεράσπιση των εθνικών μας θεμάτων. Στην ανακοίνωση Τύπου (CEE-TR 104/86) που εκδόθηκε στο τέλος της συνόδου, όμως, αναφέρεται ότι «τα Όργανα της Σύνδεσης θα συνεχίσουν την εξέταση των σημαντικών θεμάτων προκειμένου να εξευρεθούν κατάλληλες λύσεις...». Έτσι, προ μηνός η Επιτροπή της ΕΟΚ έσπευσε να μονογράψει το Πρόσθετο Πρωτόκολλο Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας χωρίς καν να ενημερώσει την Αθήνα, ενώ εκκρεμεί το ζήτημα της (αναδρομικής) αναίρεσης τουρκικού Νομοθετικού Διατάγματος του 1964 που επέβαλλε διακριτική μεταχείριση εις βάρος των περιουσιών των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης... Με άλλα λόγια, ανεξάρτητα από τον όποιο «μονόλογο» της ελληνικής πλευράς, οι διεργασίες του Συμβουλίου πάνω σε τεχνικά θέματα δρομολογούνται απρόσκοπτα. Πώς να πάρουν στα σοβαρά τα εθνικά μας θέματα οι κοινοτικοί μας «εταίροι» όταν ακουάστε να τους «ενημερώνουμε» γι' αυτά ενώ παράλληλα συμμετέχουμε, σε ένδειξη «καλής θέλησης» πάντα, στον διάλογο επί τεχνικών θεμάτων; Αποψη του Αναπληρωτή Υπουργού ήταν ότι «η πραγματοποίηση του Συμβουλίου Σύνδεσης δεν θα οδηγήσει σε καμιά απολύτως συμφωνία ή πρόοδο στις σχέσεις ΕΟΚ-Τουρκίας»*.

Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, ίσως είναι λίγο νωρίς ακόμα για να το κρίνουμε. Το δεύτερο, πάντως, έχει ήδη κριθεί —ατυχώς— στο χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Εκεί προ μηνός, αποφασίστηκε η ανασύσταση της Μικτής Διακοινοβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου -Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, επιτροπή που είχε «παγώσει» μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία. Με την απόφαση αυτή, το καθεστώς της Άγκυρας αποκτά πρόσθετα πιστοποιητικά δημοκρατικότητας, ενισχύοντας έτσι τη θέση του στο εσωτερικό και διεθνώς και, επιπλέον, αναβαθμίζεται δραστικά η τουρκική παρουσία στο χώρο του Ευρωκοινοβουλίου, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό εν όψει της εφαρμογής της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και τη διεύρυνση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του Ευρωκοινοβουλίου που αυτή ενέχει.

Το ερώτημα λοιπόν δεν είναι αν απετράπη ή όχι η «ουσιαστική αναθέρμανση των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας». Το θέμα που ενδιαφέρει είναι γιατί δεν απετράπη η αναθέρμανση αυτή;

Η συνηθέστερη —ίσως— «εξήγηση» που δίνεται στο ερώτημα αυτό εστιάζεται στη γεωπολιτική σημασία της Τουρκίας στα πλαίσια της δυτικής στρατηγικής και στα τεράστια οικονομικά συμφέροντα της Δύσης που εποφθαλμιούν μια αγορά που, σύμφωνα με τις επικρατέστερες εκτιμήσεις, θα απαριθμεί

* Από επιστολή του στον γράφοντα της 14.8.86. Η επιστολή αυτή υπήρξε απάντηση σε ανοικτή επιστολή μου στην εφημερίδα «Πρώτη» της 26.7.86 και έλαβε την —μέχρι σήμερα— αναπάντητη ανταπάντηση που δημοσίευσε ο «Σχολιαστής» στο τεύχος του περασμένου Δεκεμβρίου.

100 εκατομμύρια κατοίκους μέχρι το τέλος του αιώνα... Δίπλα σ' αυτά τα μεγέθη, βέβαια, το «ειδικό βάρος» της Ελλάδας ωχριά και το συμπέρασμα βγαίνει σχεδόν αβίαστα: Δεν γινόταν διαφορετικά, αργά ή γρήγορα, οι σχέσεις της ΕΟΚ με την Τουρκία θα αναθερμαίνονταν ανεξάρτητα από τις όποιες ελληνικές επιθυμίες ή επιδιώξεις. Υπό αυτό το πρίσμα όμως, το ζήτημα τίθεται ως εξής: Μήπως η αναθέρμανση των σχέσεων της ΕΟΚ με την Τουρκία έγινε γρηγορότερα —και ευκολότερα— απ' ό,τι ήταν απολύτως αναγκαίο; Μήπως η στάση της ελληνικής πλευράς συνέβαλλε και αυτή σε αυτό το αποτέλεσμα; Η απάντηση που προτείνουμε είναι ανεπιφύλακτα καταφατική και στα δύο ερωτήματα. Γνωρίζουμε ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει καταγγείλει τη σπουδή της βρετανικής Προεδρίας της ΕΟΚ στη σύγκλιση του Συμβουλίου Σύνδεσης καθώς και εκείνη της Επιτροπής στη μονογραφία του Πρόσθετου Πρωτόκολλου Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας. Γιατί όμως «εκπλήσσεται» η κυβέρνηση όταν η ίδια συναινεί στην επιτάχυνση της αναθέρμανσης συμφωνώντας, όπως παραδέχτηκε ο Πρωθυπουργός στην Διάσκεψη Κορυφής της Χάγης (Ιούνιος '86), να παρακαμφθούν τα μεγάλα εθνικά θέματα και, «να αρχίσει μια σε βάθος τεχνική επεξεργασία των εκκρεμών ζητημάτων που αφορούν τη Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας»;

Η ίδια επίσπευση που διαπιστώσαμε σε επίπεδο Συμβουλίου Σύνδεσης και Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρατηρήθηκε και στο χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Έτσι, ενώ υπήρχαν αποφάσεις του Σώματος που εξαρτούσαν την επαναλειτουργία της Μικτής Διακοινοβουλευτικής Επιτροπής από τη διεξαγωγή ελεύθερων βουλευτικών εκλογών και το σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Τουρκία, η Ευρωπαϊκή ενέκρινε την ανασύσταση της Επιτροπής χωρίς να έχουν πληρωθεί οι παραπάνω προϋποθέσεις...

Πόσο αναπόφευκτο ήταν άραγε αυτό; Το ερώτημα θα μπορούσε να απαντηθεί με κάποια βεβαιότητα αν, τουλάχιστον, οι ευρωβουλευτές του ΠΑΣΟΚ είχαν εξαντλήσει κάθε δυνατότητα επηρεασμού της Σοσιαλιστικής Ομάδας του Ευρωκοινοβουλίου πάνω στο θέμα. Δυστυχώς αυτό δεν συνέβη. Όχι μόνο άφησαν τον Πρόεδρό της, να προσυπογράψει την ανασύσταση της Επιτροπής χωρίς να θέσει κανένα δεσμευτικό όρο, αλλά ούτε καν έθεσαν το θέμα στην Ολομέλεια της Ομάδας, ακολουμένοι να υποστηρίξουν —για την τιμή των όπλων— σχετική τροπολογία των κομμουνιστών, που απέφευγε ωστόσο, να θίξει το Κυπριακό και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, κάνοντας λόγο μόνο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο εσωτερικό της Τουρκίας. Έτσι, η τροπολογία αυτή καταψηφίστηκε μεγαλοπρεπώς και με τις ψήφους των σοσιαλιστών συναδέλφων τους. Αυτό το επεισόδιο εντάσσεται στη γενικότερη «άψογη στάση» στα εθνικά θέματα που ακολουθεί τελευταία η ομάδα του ΠΑΣΟΚ στο Ευρωκοινοβούλιο, ευθυγραμμίζοντας έτσι την πλεύση της με την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης...

Πώς φτάσαμε ως εδώ; Γιατί συμβάλλουμε έτσι στην επίσπευση της αναθέρμανσης των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας;

Σύμφωνα με τον κ. Θ. Πάγκαλο, «η Ελλάδα κατ' αρχήν θέλει να δει την Τουρκία στην ΕΟΚ» και «δεν επιθυμούμε να γίνει η Τουρκία ένα δεύτερο Ιράν» (συνέντευξη στην Τζουμχουριέτ, 21/9/86). Άρα έχουμε ουσιαστικά ταυτιστεί με τις στρατηγικές επιδιώξεις των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ που θέλουν την Τουρκία στη Δύση και προσβλέπουν στη σύσφιξη των δεσμών της με την ΕΟΚ για να το εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα. Πώς όμως συμβιβάζεται η πολύπλευρη ενίσχυση της Τουρκίας που συνεπάγεται η δυτική στρατηγική με την προάσπιση των εθνικών μας δικαιών και συμφερόντων από τον «εξ ανατολών» κίνδυνο;

Η αντιφατική και αδιέξοδη αυτή πολιτική δεν διαφέρει στην ουσία από εκείνη που ακολουθούσαν οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας. Κοινός παρανομαστής —και τότε και τώρα—

είναι το στρατηγικό δόγμα «ανήκομεν στη Δύση». Η διαφορά είναι πως ενώ η Νέα Δημοκρατία δέχονταν το δόγμα αυτό εκ πεποιθήσεως και το διακήρυττε ευθέως, το ΠΑΣΟΚ το δέχεται κατ' ανάγκην... αποκρημίζοντάς το... Επιπλέον, ενώ επί Νέας Δημοκρατίας η τουρκική προκλητικότητα εις βάρος μας λειτουργούσε σαφώς αποσταθεροποιητικά για τη συνοχή του ΝΑΤΟ (προσφέροντας ουδετερόφιλα επιχειρήματα στην τότε αντιπολίτευση), σήμερα λειτουργεί αντίστροφα, έχοντας καταστεί βασικός μοχλός ρυμούλκησης της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ σε δυτικές επιλογές και προσφέροντάς της ταυτόχρονα το αναγκαίο «άλλοθι» για να δικαιολογεί την πορεία της αυτή στον ελληνικό λαό.

Με την Τουρκία του Εβρέν και του Οζάλ στο ρόλο του χωροφύλακα των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ στην περιοχή, τα περιθώρια κίνησης για οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση είναι ομολογούμενως στενά. Οι «μεγάλες» στρατηγικές επιλογές (βάσεις, ΝΑΤΟ, ΕΟΚ) που «υλοποιούν» το δόγμα «ανήκομεν στη Δύση», δεν απαιτούν όμως —από μόνες τους— την υποταγή μας στην πολιτική της Ουάσινγκτον και των Βρυξελλών σε κάθε θέμα, και ασφαλώς όχι εκεί που αυτή αντιστρατεύεται τόσο καταφάνως την εθνική μας ακεραιότητα. Από αυτή τη σκοπιά, τα «περιθώρια κίνησης» που προαναφέραμε είναι, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, διαπραγματεύσιμα, ανάλογα με το ποια είναι η ελληνική κυβέρνηση και πόσο γερές είναι οι ρίζες της στο λαό... Δυστυχώς, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αν και ξεκίνησε με τις καλύτερες προϋποθέσεις και την αμέριστη υποστήριξη της συντριπτικής πλειοψηφίας του ελληνικού λαού, έχει συρρικνώσει ασφυκτικά τα περιθώρια για τη χώρα μας, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα σχεδόν απόλυτα ευθυγραμμισμένη με το διευθυντήριο του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ, ακόμα και εκεί που αυτό ακολουθεί σαφέστατα εχθρική για μας πολιτική...

Η πορεία «ρυμούλκησης» της σ' αυτό το σημείο είναι μακριά και περίπλοκη. Η «αγορά του αιώνα», το «κοινοτικό δάνειο» και η επικύρωση —στο πόδι— της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης στη Βουλή δεν είναι παρά γεγονότα που σηματοδοτούν —και σφραγίζουν— την (άδοξη) κατάληξη της. Οι ρίζες της βρίσκονται στην αντιδημοκρατική και αρχηγική δομή του ΠΑΣΟΚ και στην αλλοζονεία της εξουσίας που αυτή εκτρέφει, στο δόγμα της «αυτοδυναμίας» και στα κίβδηλλα εκλογικά συστήματα που χαλκεύονται για να την εξασφαλίσουν, στην κομματική ραδιοτηλεόραση, στην αντιλαϊκή οικονομική πολιτική και τις αυταρχικές κυβερνητικές παρεμβάσεις στο συνδικαλισμό που τη συνοδεύουν...

Είναι άραγε τυχαίο ότι όλα αυτά υπήρξαν και χαρακτηριστικά του κράτους και της πολιτείας της «παραδοσιακής» (σε αντιδιαστολή με τη «νέα» των ημερών μας) δεξιάς; Μήπως αποτελούν «αναπόφευκτες» προϋποθέσεις για την εφαρμογή στη χώρα μας του «ανήκομεν στη Δύση»;

Αυτό που είναι πάντως σίγουρο, για να γυρίσουμε στο άμεσο θέμα μας, είναι πως, κάτω από αυτές τις συνθήκες, η κυβέρνηση δεν έχει ούτε το ηθικό ανάστημα, ούτε την απαιτούμενη λαϊκή υποστήριξη, για να εφαρμόσει στην πράξη ανεξάρτητη και περήφανη πολιτική στα εθνικά μας θέματα. Γιατί πώς να πείσει του κοινοτικούς και «συμμαχικούς» μας «εταίρους» να σέβονται τις αρχές της Δικαιοσύνης και της Δημοκρατίας στις διακρατικές τους σχέσεις όταν η ίδια τις καταστρατηγεί στο εσωτερικό της χώρας; Πώς να αποκτήσει η εξωτερική μας πολιτική τη σοβαρότητα που απαιτούν οι καιροί που διανύουμε όταν τόση ευρηματικότητα επενδύεται για την εσωτερική της κατανάλωση;

Αν πραγματικά θέλουμε να αλλάξει αυτή η κατάσταση πρέπει, πρώτα απ' όλα να βρούμε το θάρρος να την κοιτάξουμε κατάματα, να παραδεχθούμε τα λάθη μας και να μαθαίνουμε διαρκώς απ' αυτά αντί να τα καλύπτουμε με την ένοχη σιωπή και τις παραπλανητικές μεγαλοστομίες μας...

Ένας τρόπος επίλυσης της ελληνοτουρκικής διαφοράς

του Θεόδωρου Κ. Καρυώτη

Η έννοια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) είναι μια από τις πιο σημαντικές εξελίξεις στην πρόσφατη ιστορία του Δικαίου της Θάλασσας. Τα άρθρα 55 μέχρι 75 του 5ου μέρους της νέας σύμβασης του 1982, περιλαμβάνουν τους νέους κανόνες δικαίου για την ΑΟΖ και προσδιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών. Η ΑΟΖ αντιπροσωπεύει την προσπάθεια των αναπτυσσόμενων χωρών για τη δημιουργία μιας ζώνης ανάμεσα σε αυτή των χωρικών υδάτων και σε αυτή της ανοικτής θάλασσας, μιας περιοχής που πάντοτε θεωρείτο ότι ήταν ελεύθερη για όλους.

Μέχρι το τέλος του 1986 πάνω από 75 κράτη, περιλαμβανομένων των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης, έχουν δημιουργήσει μια ΑΟΖ που αποτελεί αναμφισβήτητο πλέον μέρος του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Η ΑΟΖ αρχίζει από το τέλος των χωρικών υδάτων και προεκτείνεται σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης που έχουν χρησιμοποιηθεί για να μετρήσουν τα χωρικά ύδατα ενός κράτους.

Έχει υπολογισθεί ότι αν όλα τα παράκτια κράτη εξασκήσουν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα και δημιουργήσουν μια ΑΟΖ, αυτή η ζώνη θα καλύπτει το 42% των θαλασσών και ωκεανών. Δηλαδή τα παράκτια κράτη θα έχουν κάτω από την κυριότητά τους, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές περίπου 38 εκατομμυρίων τετραγωνικών ναυτικών μιλίων. Αυτή η περιοχή θα περιλαμβάνει πάνω από τα 90% της παγκόσμιας αλιείας, γύρω στα 87% του πετρελαίου που βρίσκεται στους βυθούς των θαλασσών και περίπου 10% των πολυμεταλλικών κονδύλων. Στην περίπτωση της Μεσογείου, εάν όλα τα κράτη που την περικλείουν αποφασίσουν να δημιουργήσουν μια ΑΟΖ δεν θα υπάρχει κανένα σημείο της που δεν θα καλύπτεται από κάποια ΑΟΖ, λόγω του μικρού μήκους και πλάτους αυτής της θάλασσας.

Φυσικά, τα αποτελέσματα της οριοθέτησης μιας ΑΟΖ δεν ευνοούν όλα τα κράτη. Έτσι από τις 6 χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη σε έκταση ΑΟΖ, μόνο η μια είναι αναπτυσσόμενο κράτος. Αυτές οι 6 χώρες με τη σειρά μεγέθους της ΑΟΖ είναι: οι ΗΠΑ, η Αυστραλία, η Ινδονησία, η Νέα Ζηλανδία, ο Καναδάς και η Σοβιετική Ένωση.

Η Ελλάδα έχει εμπλακεί, πάνω από μια δεκαετία τώρα, σε μια διένεξη με την Τουρκία σχετικά με τον καθορισμό και την απόδοση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου που αντιστοιχεί σε κάθε κράτος. Οπωσδήποτε μια από τις κύριες πηγές της ελληνοτουρκικής κρίσης στο Αιγαίο βασίζεται σε διεκδικήσεις οικονομικών δικαιωμάτων από την πλευρά της Τουρκίας. Όπως είναι γνωστό, η Τουρκία χρησιμοποιεί δυο εναλλακτικά επιχειρήματα: το πρώτο είναι ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα· υφαλοκρηπίδα έχουν μόνο οι ήπειροι και το δεύτερο επιχείρημα είναι ότι και αν ακόμα δεχθούμε ότι τα νησιά του Αιγαίου έχουν υφαλοκρηπίδα, τότε σίγουρα ισχύει η αρχή των «ειδικών περιστάσεων» και επομένως η τουρκική υφαλοκρηπίδα δεν μπορεί να περιορισθεί σε μια στενή λωρίδα που βρίσκεται ανατολικά των ελληνικών νησιών.

Αυτή η επιχειρηματολογία της Τουρκίας πάσχει σε πολλά σημεία και πολλοί Έλληνες και ξένοι διεθνολόγοι την έχουν αντικρούσει με αρκετά μεγάλη επιτυχία.

Ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να δείξει ότι συμφέρει στην Ελλάδα, αντί να ασχολείται με το θέμα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, να διακηρύξει την κυριαρχία της και να προβεί σε μονομερή οριοθέτηση μιας Ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης που θα περιλαμβάνει όλους τους φυσικούς πόρους της θάλασσας και των βυθών της, με βάση την εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου.

Οι κύριοι λόγοι για μια τέτοια ενέργεια είναι οι εξής:

Ο συντάκτης του άρθρου, οικονομολόγος Θ. Κ. Καρυώτης διετέλεσε Οικονομικός Σύμβουλος στην Ελληνική Πρεσβεία της Ουάσιγκτον, μέλος της ελληνικής Αντιπροσωπείας στη Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας και στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή για τη Διεθνή Αρχή των Θαλάσσιων Βυθών.

1 Όλα τα νησιά διαθέτουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Η παράγραφος (2) του άρθρου 121 της νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της θάλασσας αναφέρει ότι η ΑΟΖ ενός νησιού καθορίζεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καθορίζεται και για τις ηπειρωτικές ακτές. Επομένως, η Τουρκία δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τα ίδια επιχειρήματα που προβάλλει σχετικά με την υφαλοκρηπίδα των νησιών του Αιγαίου. Δηλαδή ότι τα νησιά μας δεν διαθέτουν υφαλοκρηπίδα ή ότι βρίσκονται πάνω στην υφαλοκρηπίδα της Ανατολίας.

2 Η παράγραφος (1) του άρθρου 74 της ίδιας Σύμβασης αναφέρει ότι: «Η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης μεταξύ χωρών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές θα γίνεται με συμφωνία βάσει του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Κανονισμού του Διεθνούς Δικαστηρίου, ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση».

Βέβαια εδώ έχουμε και πάλι, όπως στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας, τη σύγκρουση μεταξύ δυο σχολών σκέψης, αυτής που υποστηρίζει τη μέθοδο της «μέσης γραμμής» και αυτής που προωθεί την οριοθέτηση με βάση τις «αρχές δικαιοσύνης».

Πάνω απ' όλα δεν πρέπει να μας φοβίζουν οι λέξεις «αρχές δικαιοσύνης» και «επιείκεια» (equity), γιατί θα μπορούσαμε και εμείς να τις επικαλεσθούμε λόγω της ιδιομορφίας των γεωγραφικών συνθηκών στο Αιγαίο. Επιπλέον, η μέση γραμμή δεν αποτελεί τίποτα άλλο παρά μια από τις λύσεις που μπορεί να φθάσει κανείς και που σίγουρα αποτελεί μια μόρφη δικαιοσύνης. Έτσι η παράγραφος 91 της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου το 1969 για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας αναφέρει ότι:

«Δικαιοσύνη δε σημαίνει απαραίτητα ισότητα. Δεν μπορεί ποτέ να τεθεί ερώτημα ολικής αναμόρφωσης της φύσης και η δικαιοσύνη δεν απαιτεί ότι σε μια χώρα χωρίς πρόσβαση στη θάλασσα θα πρέπει να παραχωρηθεί μια περιοχή ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας, όπως δεν μπορεί να τεθεί ερώτημα να θεωρηθεί η κατάσταση μιας χώρας με εκτεταμένες ακτές όμοια με την κατάσταση μιας χώρας με περιορισμένες ακτές». Νομίζει κανείς ότι γίνεται μια περιγραφή της ελληνοτουρκικής διαφοράς.

Επίσης η παράγραφος 199 της Γαλλο - Βρετανικής Διαιτησίας από το Διαιτητικό Δικαστήριο ότι η περίπτωση αυτή (δηλαδή ότι τα νησιά ήταν τελείως αποκεκομμένα από τον κύριο βρετανικό ηπειρωτικό όγκο) είναι:

«... πολύ διαφορετική από την περίπτωση που πολυάριθμα νησιά απλώνονται το ένα μετά το άλλο, σε μεγάλη απόσταση από την ηπειρωτική χώρα». Και εδώ, έχει κανείς την εντύπωση πως ακούει την περιγραφή του Αιγαίου!

3 Με μια ΑΟΖ θα διασφαλισθεί η οικονομική ενότητα του ελληνικού ηπειρωτικού και νησιώτικου χώρου. Βέβαια μια ελληνική ΑΟΖ στο Αιγαίο θα δώσει στην Ελλάδα πάνω από το 90% του Αιγαίου, αλλά αυτό όχι μόνο δεν αποτελεί κάποια παράβαση του διεθνούς δικαίου αλλά δικαιολογείται λόγω της οικονομικής σημασίας που έχει το Αιγαίο Πέλαγος για την Ελλάδα σε σχέση με την Τουρκία. Το Αιγαίο καλύπτει μια περιοχή 214.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων και περιλαμβάνει εκατοντάδες ελληνικά νησιά και μόνο δύο τουρκικά. Τα ελληνικά νησιά καλύπτουν μια περιοχή που ξεπερνάει τα 17.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός τους είναι πάνω από 1 εκατομμύριο.

Επιπλέον η Ελλάδα υπερτερεί της Τουρκίας στην τεράστια διαφορά μεγέθους των εμπορικών τους στόλων, στο μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού που ασχολείται και επιζεί από την αλιεία και τη ναυτιλία και στο μήκος του συνόλου των θαλάσσιων ακτών της. (Οι ελληνικές ακτές είναι περίπου τρεις φορές μεγαλύτερες από τις τουρκικές).

4 Όπως αναφέραμε παραπάνω, ήδη πάνω από 75 κράτη έχουν η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ή Αποκλειστική Αλιευτική Ζώνη 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές τους. Οι περισσότερες χώρες στον κόσμο προτιμούν τη μέθοδο οριοθέτησης μιας ΑΟΖ αντί αυτής της οριοθέτησης της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας.

5 Οι ΗΠΑ το 1983 και η Σοβιετική Ένωση το 1984 έκαναν μια διακήρυξη και μονομερή οριοθέτηση σε μια ΑΟΖ 200 ναυτικών μιλίων που περιλαμβάνει όλους τους φυσικούς πόρους των θαλασσών και των βυθών τους. Η ΑΟΖ των ΗΠΑ είναι περίπου κατά το 1/3 μεγαλύτερη από την επιφάνεια της αμερικανικής εδαφικής επικράτειας. Αυτές οι διακηρύξεις έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, γιατί και οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση έδωσαν σε όλα τα νησιά τους μια ΑΟΖ.

6 Η Τουρκία δυσανεκτήθηκε όταν οι Αμερικανοί και οι Σοβιετικοί χρησιμοποίησαν τη μέθοδο οριοθέτησης της ΑΟΖ σαν μέσο έκφρασης των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων, αντί να προβούν σε οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας τους.

7 Η Τουρκία όχι μόνο δεν αντέδρασε όταν η Σοβιετική Ένωση δημιούργησε μια ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα αλλά αντίθετα αναγκάστηκε να τη μνηθεί. Έτσι τον Δεκέμβρη του 1986 προέβη στη μονομερή οριοθέτηση μιας δικής της ΑΟΖ 200 ναυτικών μιλίων στη Μαύρη Θάλασσα. Πρόσφατα δε, κατέληξε σε μια συμφωνία με τη Σοβιετική Ένωση για τις επικαλυπτόμενες περιοχές των δύο ζωνών, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της μέσης γραμμής. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Τουρκία επίσης ενδιαφέρεται να αρχίσει διαπραγματεύσεις με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία για την οριοθέτηση με βάση την ΑΟΖ και όχι την υφαλοκρηπίδα, αλλά δεν κάνει καμία νύξη προς την Ελλάδα για επίλυση της διαφοράς τους κατά τον ίδιο τρόπο.

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη έχει λάβει τόσο μεγάλη υποστήριξη και έχει γίνει πλέον αναπόσπαστο μέρος της διεθνούς πρακτικής, που ακόμα και στην απίθανη περίπτωση που η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας δεν πρόκειται να τεθεί σε ισχύ, η ζώνη αυτή θα έχει γίνει μέρος του διεθνούς δικαίου με τη γενική πρακτική ή έθιμο.

Επομένως, μελλοντικά η Ελλάδα μπορεί να προβεί στην ίδια ενέργεια που έκαναν οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση, δηλαδή να διακηρύξει την κυριαρχία της, με βάση τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας, σε μια ΑΟΖ. Φυσικά ΑΟΖ δεν θα διέθετε μόνο η ηπειρωτική χώρα αλλά και τα νησιά του Αιγαίου. Μια τέτοια ελληνική ενέργεια που θα ακολουθήσει όχι μόνο το διεθνές δίκαιο αλλά και τη διεθνή πρακτική, θα είναι πολύ δύσκολο να μην υποστηριχθεί από τους Αμερικάνους και τους Σοβιετικούς, γιατί δεν μπορούν από τη μια μεριά να ισχυρίζονται και να διακηρύσσουν ότι τα δικά τους νησιά διαθέτουν ΑΟΖ, ενώ το ίδιο δεν ισχύει για τα ελληνικά νησιά. (Βέβαια, ρεαλιστικά σκεφτόμενοι, δεν πρέπει να περιμένουμε καμία υποστήριξη και από τις δύο αυτές υπερδυνάμεις).

Χρησιμοποιώντας τις αρχές της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης το μεγαλύτερο ποσοστό του Αιγαίου και οι φυσικοί του πόροι θα ανήκουν στην Ελλάδα και με αυτό τον τρόπο δεν θα χρειασθεί ούτε να γίνει καμία επέκταση των χωρικών μας υδάτων, ούτε να συζητάμε με τους Τούρκους αν τα νησιά μας έχουν υφαλοκρηπίδα ή όχι.

Θ. Κ. Καρυώτης
Ουάσιγκτον, Μάρτιος 1987

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Michael A. Champ, editor: «Exclusive Economic Zone Papers». Conference Proceedings of a symposium sponsored by NOAA. Washington September 1984.
- R.R. Churchill and A.V. Lowe: «The Law of the Sea». Manchester University Press, 1983.
- Κρατερός Μ. Ιωάννου: «Οι ελληνικές θέσεις για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου και το Διεθνές Δίκαιο». Περιοδικό «ΑΝΤΙ» 30-1-1987.
- B.A. Mc Gregor and T.W. Offield: «The Exclusive Economic Zone: An Exciting New Frontier». United States Department of the Interior.
- M. Haribur Rahman: «The Impact of the Law of the Sea Convention on the regime for Islands». International and Comparative Law Quarterly, Vol 34. April 1985.
- Χρήστος Ροζάκης: «Το Αιγαίο και η Ελληνοτουρκική Κρίση». Εκδόσεις «Μετόπη» 1979.
- Χρήστος Ροζάκης: «Το Δίκαιο της Θάλασσας και η διαμόρφωσή του από τις διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών». Εκδόσεις «Παπαζήση» Αθήνα 1976.
- Μιχάλης Χρ. Σταυρινός: «Το Πρόβλημα της Υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου». Νομικές εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα 1986.
- United Nations: «A Quiet Revolution: The United Nations Convention on the Law of the Sea». United Nations Publications, New York, 1984.
- F. Orrego Vicuna, editor: «The Exclusive Economic Zone». Westview Press, Boulder, Colorado, 1984.

«το σχολειό μας»

«το σχολειό μας»

καφέ-σχολειό

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ-ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ 21 — ΓΛΥΦΑΔΑ

τηλ. 89.40.031

ΚΑΙ ΤΩΡΑ!

ΓΙΑ ΣΑΣ ΓΟΝΕΙΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

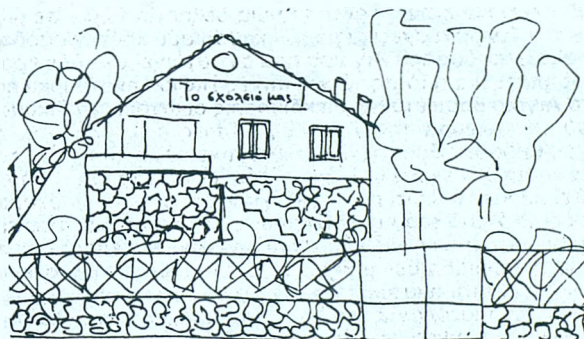
Τα παιδιά θα μελετούν για το σχολειό τους με βοήθεια και επίβλεψη εκπαιδευμένων δασκάλων. Αφού ολοκληρώσουν τη μελέτη τους μπορούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως:

1. πηλό, ζωγραφική
2. φωτογραφία
3. θέατρο, κινηματογράφο
4. γλεντάκια και εκδρομές
5. συναγωνιστικά παιχνίδια
6. ασκήσεις για το σώμα που αναπτύσσουν το πνεύμα, το συναίσθημα και το σώμα.

Ξεκινάμε 17 Μαρτίου

Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή 4:30-8:30

Πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής
κάθε μέρα 12:00-2:00, τηλ. 89.49.031.

ακόμα μία δραστηριότητα
από

«το σχολειό μας»

καφέ-σχολειό

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ-ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΑΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ 21 — ΓΛΥΦΑΔΑ

τηλ. 89.49.031

Σόφη Χατζηκοκόλη: ειδικευμένη
στις ανθρώπινες σχέσεις.

Η εσωκομματική δημοκρατία του ΚΚΕ εσωτ. και μια υποτροπή του παρελθόντος...

του Ρεπόρτερ

Όσοι έχουν παρακολουθήσει από κοντά τις εσωκομματικές λειτουργίες στο ΚΚΕ εσ. ασφαλώς δεν θα έχουν τις καλύτερες εντυπώσεις για το πως συντελούνται. Η διαμόρφωση της ονομαζόμενης «**αναβάθμισης**» και της «**μετεξέλιξης**» ως «τάσεων» πριν το 4ο συνέδριό του και οι μετέπειτα παρεμβάσεις στη συλλογική λειτουργία του ΚΚΕ εσ. ανέδειξαν εκ των πραγμάτων το πρόβλημα της εσωκομματικής δημοκρατίας. Η επιλογή των «χωριστικών» διαδικασιών επέτρεπε σε κάθε «τάση» να διαμορφώνει «πολιτική» ενώ ουσιαστικά αυτό που καθόριζε την τελική στάση της δεν ήταν ούτε η διαμόρφωση πολιτικής, ούτε η διαφύλαξη της δημοκρατίας στις εσωκομματικές διαδικασίες παρ' όλο που αυτό ήταν το ζητούμενο. Η επισήμανση ότι λειτουργούσαν «**δύο κόμματα σε ένα**» δεν ήταν χωρίς περιεχόμενο. Οι διαφορετικές «προσεγγίσεις» όμως συντηρούνταν κυρίως με διοικητικό - οργανωτικό τρόπο.

Η εξαγγελία σε πρόσφατη σύσκεψη (13-15 Μαρτίου) στελεχών της «**αναβάθμισης**» και μερίδας ανέντακτων κομμουνιστών να δημιουργήσουν νέο πολιτικό σχήμα με τον τίτλο «**ΚΚΕ εσ. - Ανανεωτική Αριστερά**» μέχρι το συνέδριο που θα αποφασίσει τα χαρακτηριστικά, τον οριστικό τίτλο και τη φυσιογνωμία του είναι η συνέχηση της εσωκομματικής διαμάχης στο ΚΚΕ εσ. πριν κατά τη διάρκεια και μετά το 4ο συνέδριο. Δεν θα αναφερθούμε στην προοπτική αυτής της «τάσης», ούτε στις επιπτώσεις που έχει στο υπό ίδρυση νέο κόμμα της Αριστεράς, αλλά σε εσωκομματικές λειτουργίες του παρελθόντος και στο πώς αντιμετωπίστηκαν και από τις δύο «πλευρές», οι διαφωνίες.

Αφορμή μας δίδει ένα «εσωκομματικό» κείμενο που βρίσκεται στα χέρια μας και εκπορεύτηκε από μια ομάδα ορισμένης «τάσης» στο ΚΚΕ εσ. πριν τη δημιουργία της Κεντρικής Πολιτικής Οργανωτικής Επιτροπής. Το κείμενο, που τη γνησιότητά του δεν αμφισβητούν ούτε και ορισμένα ηγετικά στελέχη του ΚΚΕ εσ. αποτελεί ένδειξη του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν εσωκο-

μματικά προβλήματα. Στο κείμενο γίνονται μια σειρά πολιτικές εκτιμήσεις που θα μπορούσαν να αποτελούν θαυμάσια την εισηγή-ση μιας «τάσης» στο Ε.Γ. ή την Κ.Ε. του κόμματος αν δεν είχε έναν «εσωτερικό» καταμερισμό αρμοδιοτήτων σε όλα τα όργανα του ΚΚΕ εσ. με «διπλή λειτουργία», καθορισμό «υπευθύνων» και καθορισμό ενός εξαμελούς «οργανωτικού κέντρου» το οποίο περιλαμβάνει όμως στελέχη «**μιας μόνο τάσης**».

Από το κείμενο που δημοσιεύουμε ολόκληρο, έχουμε μόνον διαγράψει τα ονόματα ή τα αρχικά ονομάτων για να παρακάμψουμε το «σκανδαλογικό» χαρακτήρα του. Θεωρούμε πάντως ότι η δημοσίευσή του —όσο και αν θεωρείται από μερικούς ότι δημιουργεί προβλήματα για το Νέο Φορέα της Αριστεράς— αποτελεί ουσιαστικά μια **θετική** χειρονομία: Δεν είναι νοητό σήμερα πια να προσφεύγουμε μέσα από κλειστές διαδικασίες που κάποιοι «μυημένοι» ελέγχουν, στη διαμόρφωση πολιτικής. Οι μέθοδοι αυτές είναι πολύ παλιμένες για να δοκιμάζονται ξανά. Το ίδιο κρasi σε άλλα μπουκάλια δεν μεταβάλλει τη γεύση του. Ας μένουν λοιπόν οι θερμοκέφαλοι κάθε τάσης στο περιθώριο. Για την Αριστερά αλλά και για όσα υπόσχεται η πρωτοβουλία ίδρυσης νέου κόμματος οι ευκαιρίες είναι περισσότερες από εκείνες που βλέπουν οι κοντόφθαλμοι.

Το κείμενο πάντως που «χρησιμοποιήθηκε» και από την «**αναβάθμιση**» την περίοδο ακριβώς που «οργάνωνε» τη «**διαφοροποίησή**» της από την πλειοψηφία της ΚΕ του ΚΚΕ εσ. (αρχή διαδικασιών για «**σύσκεψη Παντείου**», χωριστές διαδικασίες κτλ.) πρέπει να είναι σε γνώση στελεχών της —όπως προκύπτει από σχολιασμό που περιέχει το τελευταίο «**κάπα**» —και από πολλούς εκφράζεται η άποψη ότι «**διοχετεύτηκε**» σ' αυτή την «**κρίσιμη**» περίοδο για να «**πλήξει**» και να **υπονομεύσει** τις τελικές διαδικασίες ίδρυσης του νέου κόμματος της Αριστεράς. Η «**κυκλοφορία**» του συνεπώς είναι συμπληρωματική και παραπληρωματική ορισμένων διαδικασιών οι οποίες στην περίπτωση της «**αναβάθμισης**» φαίνεται να πήραν τις ίδιες ή άλλες μορφές.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

• Ποια Κεντρική Επιτροπή, • ποιο Εκτελεστικό Γραφείο,
• ποια συλλογικά όργανα και ποιά δημοκρατία;

Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Α1. Το κύριο θέμα στο οποίο πρέπει να εστιασθεί ο διάλογος στην πορεία προς το νέο κόμμα είναι η στρατηγική, ιδεολογική **προγραμματική** και πολιτιστική ανανέωση της Αριστεράς.

Οι εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Αριστεράς και η ανάγκη σύνδεσής μας με αυτές, το ότι χρειάζεται παρέμβαση στις νέες πολιτιστικές και κοινωνικές διεργασίες και στην αναπτυσσόμενη παθητικότητα, η αναγκαιότητα απάντησης στον διαφαινόμενο εκσυγχρονισμό του ΠΑΣΟΚ καθώς και στα ανοίγματα του ΚΚΕ, η ανάγκη να σπάσει η διπλή γλώσσα, η διπλή συνείδηση του κόσμου της Αριστεράς και να έρθουμε σε επαφή με τον **κοινό** του σύγχρονου Αριστερού και προοδευτικού πολίτη είναι οι θετικοί λόγοι που εξηγούν αυτή την εκτίμηση - κατεύθυνση.

Αν υλοποιηθεί αυτή η κατεύθυνση θα γίνει όμως και πιο εύκολο το ξεπέρασμα των δυσκολιών. Μόνο έτσι θα υπάρξει υπέρβαση

της συζήτησης για το «Κ» καθώ όσοι θα συνεχίζουν να ασχολούνται μ' αυτό, θα φαίνονται ν' ανασταθούν τα ίδια, να βυζαντινολογούν και να παρελθοντολογούν. Ταυτόχρονα μπορεί έτσι ν' αντιμετωπισθεί —εν μέρει— η πιθανή έλλειψη μεγάλων ονομάτων κυρίως από τον «**πασοκογενή**» χώρο.

Α2. Χρειάζεται κατ' αρχάς μια αυστηρή και αναλυτική καταγραφή όλων των χωρών στους οποίους θ' απευθυνθούμε για τη συνίδρυση του νέου κόμματος. Αμέσως μετά τις Δημοτικές πρέπει να υπάρξει κύκλος επαφών, όχι κατ' ανάγκη επίσημων. Στις **επαφές** αυτές, που ορισμένες πρέπει να γίνουν και από τον Α.κ. είναι απόλυτη ανάγκη να έχουμε συγκεκριμένα πράγματα στο χέρι. Δηλαδή μια **αρχική** πρόταση για την - τις Π.Ο.Ε. την **πορεία**, προς το Ιδρυτικό καθώς και το **ίδιο** το Συνέδριο, και το πολιτικό πλαίσιο με την ομιλία του Φαλήρου και με την μετεκλογική (βλ. παρακάτω).

Οι κατηγορίες στις οποίες απευθυνόμαστε σχηματικά είναι:

α) ΠΑΣΟΚΟΓΕΝΕΙΣ

- Αρσένης και ομάδα του
- Σ.Σ.Ε.Κ. (και*)
- Λ.Α.Κ.
- «16»
- Πρώην Σοσιαλιστική Πορεία
- «Όμιλος Πολιτικής Παρέμβασης»
- Διά οροι (π.χ. *).

β) ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

- «18»
- Προερχόμενοι από Κ.Κ.Ε.
- «48» (Κατηγορηματικός αποκλεισμός τους από Π.Ο.Ε.).

γ) Ε.Δ.Α.

δ) Ε.Κ.Κ.Ε. (Αποκλεισμός του αν επιμένει στην Ομοσπονδία).

ε) «ΔΕΞΙΟΤΕΡΟΙ»

- Πρώην Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία
- *
- Κοδησίτες
- * και «δικοί του».

στ) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Για παράδειγμα: καθηγητές (π.χ. **), εργατικοί (τραπεζικοί: **...), καλλιτέχνες, διανοούμενοι, Δήμαρχοι (Εκδότες, *...) κ.λ.π. ζ) ΝΕΟΚΙΝΗΜΑΤΙΚΟΙ - ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Οικολόγοι διαφόρων τύπων και ειδών, περιοδικά (κυρίως τοπικά), πολιτιστικές πρωτοβουλίες κ.λ.π.

Α3. Η πορεία προς το νέο κόμμα θα δυσχερανθεί πολύ αν δεν καταφέρουμε να προσεγγίσουμε σημαντικά την κατηγορία (α). Στην περίπτωση αυτή το πρόβλημα, πέρα από τα προφανή για το PROFILE, το στίγμα του νέου κόμματος, θα είναι δύο ειδών:

α) Έλλειψη επιπλέον στελεχών γνωστών και ακτινοβολίας. Το πρόβλημα αυτό διορθώνεται μερικά, σε περίπτωση επιτυχίας στις κατηγορίες (γ) και (στ).

β) Προβλήματα πολιτικά και όσον αφορά την πλατφόρμα του νέου κόμματος και όσον αφορά το θέμα των τάσεων, στο οποίο διαφάνηκε ήδη σύμπτωση αναβάθμισης «18». Κινδυνεύουμε δηλαδή το νέα κόμμα να είναι ΚΚΕ ΕΣΩΤ. + 18 και στην περίπτωση που ακολουθηθεί υποχωρητική στάση + «48» + ΕΚΚΕ. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίζεται με επιτυχία στις κατηγορίες (γ) και (ε) που αντικρούει πολιτικά τις «εξ αριστερών» πιέσεις. Επίσης αντιμετωπίζεται με την εκπόνηση γρήγορα «ισορροπιστικής» γραμμής για το θέμα των τάσεων. Επιτροπή για αρχική εισήγηση από ...

Β. Π.Ο.Ε.

Β1. Για τα περισσότερα από τα παρακάτω σημεία χρειάζεται πριν από τις επίσημες συζητήσεις να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων με: «18», Γλέζο - ΕΔΑ, Αρσένη, ΣΣΕΚ. Να επιδιωχθεί κοινή κατάληξη με τους δύο πρώτους και γνώση, τουλάχιστον, των τελικών σκέψεων και σχεδίων των άλλων δύο.

Β2. Η κεντρική Π.Ο.Ε. πρέπει να συγκροτηθεί αναλογικά με την «δύναμη» που εκφράζει κάθε κόμμα, κίνηση, πρωτοβουλία που συμμετέχει σ' αυτήν. Παράλληλα πρέπει να υπάρξουν κάποιες διαφορές οποιείσες στο «μέτρο» εκπροσώπησης, ώστε να αποφευχθούν φόβοι καπελώματος των «προσερχομένων». Είναι ανάγκη ν' απορριφθούν σκέψεις «ισότιμης συμμετοχής» των πάντων, σε αναλογία 1/1/1... με ταυτόχρονους κανόνες ομοφωνίας ή αυξημένων πλειοψηφιών, που θα οδηγούσε σε γραφειοκρατικές εμπλοκές και ατελείωτες χρονοτριβές.

Με βάση αυτή τη συλλογιστική:

α) Το ΚΚΕ ΕΣΩΤ. με περίπου ... μέλη, θα έχει με μέτρο π.χ. ... 40 αντιπροσώπους στην Π.Ο.Ε., τους οποίους θα ορίσει η Κ.Ε.

β) Για τους υπόλοιπους (κόμματα, κινήσεις, ομάδες) το μέτρο μπορεί να είναι χαμηλότερο π.χ. ... Έτσι οι «18» που είχαν 700 υπογραφές, «δικαιούνται» περίπου 5 αντιπροσώπους στην Π.Ο.Ε. Η εκλογή αυτών των αντιπροσώπων θα γίνει ανάλογα με την «φύση» της κάθε συσπείρωσης, π.χ. οι 18 θα πρέπει να συγκαλέσουν σύσκεψη για να τους εκλέξουν, κάποιοι άλλοι να τους ορίσουν κλπ.

γ) Όσον αφορά προσωπικότητες μπορεί να προβλεφθεί ένας αριθμός, π.χ. 10, «αριστινίδη» αντιπροσώπων στην Π.Ο.Ε., τους οποίους θα αποφασίσει η ίδια, αμέσως μετά την σύστασή της.

δ) Για όσους δεν θα έχουν αποφασίσει την συμμετοχή τους οριστικά στο νέο κόμμα

μπορεί να προβλεφθεί ο θεσμός των «παρατηρητών» στην Π.Ο.Ε. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορεί ίσως να λυθεί μεσοπρόθεσμα το πρόβλημα με την ΣΣΕΚ και άλλους Πασοκογενείς.

Β3. Τα προβλήματα που παρουσιάζει αυτή η ρύθμιση —μικρότερα βέβαια από οποιαδήποτε άλλη— είναι:

α) Ωθεί στην αυτοοργάνωση τους ανένταχτους, οι οποίοι δεν είχαν συσπειρωθεί σε πολιτική βάση, πράγμα που δυσχεραίνει τις διαδικασίες εκλογής.

β) Πιθανή υποεκπροσώπηση των ανεντάχτων, που αντιμετωπίζεται με την συγκρότηση των υπολοίπων Π.Ο.Ε.

γ) Πιθανή αποθάρρυνση κάποιων προσωπικοτήτων «οπαδών». Αντιμετωπίζεται με τις υπόλοιπες Π.Ο.Ε. και τους «αριστινίδη» αντιπροσώπους.

δ) Πιθανή αποθάρρυνση της ΕΔΑ ή του τμήματός της που θα συμμετάσχει λόγω του μικρού αριθμού μελών άρα και αντιπροσώπων στην Π.Ο.Ε. και της «ψωροπερηφάνειας» ότι αποτελεί κόμμα και άρα πρέπει να «τύχει» ισότιμης μεταχείρισης.

Β4 Αρμοδιότητες. Η κεντρική Π.Ο.Ε. όταν δημιουργηθεί, αναλαμβάνει όλα όσα αφορούν το Ιδρυτικό Συνέδριο και από την πολιτική και από την οργανωτική πλευρά. Ταυτόχρονα «καθοδηγεί» τις άλλες Π.Ο.Ε. σε αυτή την πορεία, ενώ το ΚΚΕ ΕΣΩΤ. θα ασχολείται με τα ζητήματα της συγκυρίας. Ίσως για τις αποφάσεις σε κάποια θέματα να χρειάζεται να προβλεφθεί αυξημένη πλειοψηφία π.χ. 3/5.

Η κεντρική Π.Ο.Ε. μπορεί και πρέπει να εκλέξει Γραμματεία και Επιτροπές (οργανωτική, πολιτική, καταστατική) όπου τα «χαρτιά» ξαναμοιράζονται.

Β5 Οι υπόλοιπες Π.Ο.Ε. θα είναι: α) Περιφερειακές (ίσως να μη χρειασθεί) β) Νομαρχιακή γ) Πολέων δ) Τοπικές ε) «Κλαδικές». Θ' ακολουθούν δηλαδή την σημερινή κομματική δομή. Και γι' αυτό το λόγο οι επιλογές σε κάθε περίπτωση πρέπει να γίνουν σε συνεννόηση με το Οργανωτικό Γραφείο.

Στις τρεις πρώτες περιπτώσεις ακολουθείται η δομή της κεντρικής Π.Ο.Ε., με διαφορές ίσως στο μέτρο και στον θεσμό των «αριστινίδη» αντιπροσώπων. Οι αντιπρόσωποι των ανεντάχτων εκλέγονται είτε από εννιαία σύσκεψη, είτε από συσκέψεις κατά χώρους. Σ' αυτές συμμετέχουν όσοι έχουν υπογράψει ένα κείμενο το οποίο θα έχει κυκλοφορήσει η Επιτροπή Πρωτοβουλίας, δηλώνοντας έτσι την συμμετοχή τους στην πορεία της ίδρυσης του νέου κόμματος. Τους κομματικούς αντιπροσώπους, στις Π.Ο.Ε. αυτές, τους ορίζουν τα αντίστοιχα κομματικά όργανα. Το ίδιο βέβαια ισχύει και για όσους από τους «προερχόμενους» αποτελούν κόμματα και οργανωμένες πολιτικές κινήσεις.

Όσον αφορά τις τοπικές και «κλαδικές» Π.Ο.Ε. ισχύει αποφασιστικά η αναλογική εκπροσώπηση ενταγμένων - ανένταχτων, χωρίς: διαφορές στο μέτρο, «αριστινίδη» παρατηρητές κ.λ.π. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής: Διακινεί από Επιτροπή Πρωτοβουλίας κείμενο που καλεί στη συνίδρυση του νέου κόμματος. Η υπογραφή του σημαίνει και δήλωση συμμετοχής. Οι υπογράφοντες σε σύσκεψη η οποία αναγγέλλεται στο ίδιο το κείμενο, εκλέγουν τους αντιπροσώπους

τους στην Π.Ο.Ε. Η Κ.Ο.Β. του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ σε συνέλευσή της εκλέγει με το ίδιο μέτρο (το οποίο δεν είναι ανάγκη να είναι παντού το ίδιο) τους δικούς της αντιπροσώπους.

Οι τοπικές - κλαδικές Π.Ο.Ε. αποφασίζουν σειρά πρωτοβουλιών μέχρι το Ιδρυτικό Συνέδριο: Συνέχιση της συλλογής υπογραφών - συμμετοχών, προπαγάνδηση του νέου κόμματος, συζήτηση κάποιου βασικού πολιτικού ντοκουμέντου (π.χ. ομιλία * καινούργια), απάντηση σε ερωτηματολόγιο της κεντρικής Π.Ο.Ε. για θέματα πολιτικής του νέου κόμματος, οργάνωση συζητήσεων για συγκεκριμένα θέματα προγράμματος έκδοσης τοπικών εντύπων διαλόγου κ.λ.π. Τις ίδιες πάνω - κάτω δραστηριότητες πρέπει να αναπτύξουν και οι τρεις πρώτες κατηγορίες Π.Ο.Ε. μετά τη σύστασή τους.

Β6 Λόγω των προβλημάτων που υπάρχουν με την κατηγορία (α) του (Α2) αλλά και επειδή η συγκρότηση της κεντρικής Π.Ο.Ε. χρειάζεται προφανώς περισσότερο χρόνο, δεν πρέπει να περιμένουμε για την συγκρότηση των υπολοίπων Π.Ο.Ε. μέχρι την σύσταση της κεντρικής. Επί πλέον όμως το ξεκίνημα με τις «περιφερειακές» Π.Ο.Ε. μπορεί να δώσει στην υπόθεση νέο κόμμα και στην κεντρική Π.Ο.Ε. μια αναγκαία ώθηση, να δημιουργήσει την εικόνα του περίφημου «από τα κάτω». Το αντίθετο, δηλαδή η αναμονή της κεντρικής Π.Ο.Ε. θα σημαίνει τεράστιο χάσιμο χρόνου, εικόνα αναποφασιστικότητας παράλυσης και αναβολής.

Η συγκρότηση των «περιφερειακών» Π.Ο.Ε. δεν έχει ανάγκη από κάποιο επίσημο κείμενο - «μπούσουλα». Στο κάτω - κάτω της γραφής οι Επιτροπές Πρωτοβουλίας που θα συλλέγουν σε ένα κείμενο υπογραφές, θα αποτελούνται από ανέντακτους. «Ανεπίσημα» βέβαια μπορεί να χρησιμοποιούμε για τη σύνταξη αυτών των κειμένων, την απόφαση του Συνεδρίου και αποφάσματα από την ομιλία του * στο Φάληρο. Μπορούμε δηλαδή να έχουμε ένα «ανεπίσημο» κείμενο - σχέδιο για τις περιπτώσεις αυτές.

Γ. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ - ΙΔΡΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Γ1 Ως τις 10 Νοεμβρίου συνεδριάζει η Κεντρική Επιτροπή και παίρνει αποφάσεις για: Τις εκτιμήσεις για τις Δημοτικές (έχουν προηγηθεί αποφάσεις του Ε.Γ. και εκτιμήσεις του Τμήματος, και των Οργάνων) και τις πολιτικές προοπτικές στην πορεία προς το νέο κόμμα (χρονοδιάγραμμα και οργανόγραμμα πλήρες) και την ΑΥΓΗ. Από και πέρα:

α) Γύρω στις 20 Νοεμβρίου προχωράμε σε μεγάλη συγκέντρωση - αφετηρία στο Παλάι Ντε Σπορ του Φαλήρου (+ μουσικό πρόγραμμα) ή Ομόνοια, με προπαγάνδηση 10 ημερών, κυκλοφορία αφίσας και γιγαντοαφίσας με ΡΗΟΤΟ Α.Κ. (με απόφαση της Ε.Π. της Κ.Ο.Α.). Με την ομιλία ανακοινώνεται το πολιτικό πλαίσιο του νέου κόμματος, αρκετά νεωτεριστικά στοιχεία γίνονται η έναρξη της πορείας προς το Ιδρυτικό Συνέδριο...

β) Ως τις 20 Δεκεμβρίου στήνονται «περιφερειακές» Π.Ο.Ε. όσο το δυνατόν περισσότερες και οπωσδήποτε σε μεγάλες πόλεις.

γ) Ως τις 20 Ιανουαρίου στήνεται η κεντρική Π.Ο.Ε. και συνεχίζεται η συγκρότηση των «περιφερειακών».

δ) Ως τις 20 Φεβρουαρίου η κεντρική Π.Ο.Ε. εκ-

πώνει την εισήγησή της για την πολιτική του νέου κόμματος και το καταστατικό του. Η αναλυτική επεξεργασία αφήνεται στο τελικό σώμα του Συνεδρίου και το πολιτικό κείμενο - θέσεις στην ουσία αποτελεί διακήρυξη. Παράλληλα ολοκληρώνεται η συγκρότηση των περιφερειακών ΠΟΕ.

Γ2 Το Συνέδριο συγκαλείται στα μέσα περίπου του Απριλίου ώστε το νέο κόμμα να έχει κάποιες λειτουργίες πριν την θερινή νάρκη. Το περιθώριο δηλαδή για προσυνεδριακό διάλογο και διαδικασίες είναι περίπου δύο μήνες. Άλλωστε σε ιδρυτικές διαδικασίες νέου φορέα είναι φανερό πως δεν δεσμευόμαστε από ρήτρες του καταστατικού του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ. Φροντίζουμε πάντως ο επί της ουσίας διάλογος να έχει ξεκινήσει από νωρίτερα, από την ΑΥΓΗ, ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΗΜΕΡΑ (ανάγκη μηνιαίας έκδοσής της αυτή την περίοδο), ΑΝΤΙ (συνεννόηση με *), τοπικά έντυπα διάλογοι, άλλες εφημερίδες (π.χ. ειδική συνεννόηση με * κλπ.)...

Στο Συνέδριο πέρα από τα μέλη του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ και των άλλων οργανωμένων κομμάτων και κινήσεων που τυχόν θα συμμετάσχουν, συμμετέχει κάθε ανένταχτος αριστερός που θα έχει υπογράψει κείμενο των ΠΟΕ και θα έχει συμπληρώσει δελτίο συμμετοχής καταβάλλοντας συνδρομή 1.000 δρχ.

Το μέτρο εκλογής αντιπροσώπων για το Συνέδριο καθορίζεται στην βάση των συμμετασχόντων στις συνεδριακές διαδικασίες και όχι στη βάση των μελών, γιατί είναι φανερά τα προβλήματα που θα δημιουργούσε το δεύτερο σε διαδικασίες αυτού του τύπου. Οι διαδικασίες είναι προφανώς κοινές, το ίδιο δε ισχύει και για την εκλογή των αντιπροσώπων. Υπάρχει πάντως μια γενική κατεύθυνση - προτροπή, οι αναλογίες ανένταχτων λοιπών, μελών του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ να φτάσουν μέχρι το Συνέδριο, χωρίς όμως πρακτικά μέτρα (π.χ. ξεχωριστή εκλογή) που θα δυσχέραιναν την αναγκαία ώσωση μεταξύ όλων όσων θα συμμετάσχουν στο νέο κόμμα καθώς και τον ενιαίο του χαρακτήρα.

Τις ακριβείς διαδικασίες εκλογής των αντιπροσώπων θα τις ορίσει η ΠΟΕ σε συνάρτηση με την καταστατική επίλυση του θέματος των τάσεων. Θεωρείται δε αυτονόητο πως στις διαδικασίες του Συνεδρίου, όπου δεν γίνεται δυνατόν να δημιουργηθεί ΠΟΕ, συμμετέ-

χουν οι αντίστοιχες οργανώσεις του ΚΚΕ ΕΣΩΤ. Και επίσης πως όπως τις όλες διαδικασίες του Συνεδρίου καθοδηγεί η κεντρική ΠΟΕ το αντίστοιχο συμβαίνει σε όλα τα υπόλοιπα επίπεδα με τις «περιφερειακές» ΠΟΕ. Για παράδειγμα την ευθύνη για την συνδιάσκεψη Αθήνας του νέου κόμματος θα την έχει η ΠΟΕ Αθήνας κ.λ.π.

Γ3 Σ' όλη την διαδικασία του Ιδρυτικού Συνεδρίου ο Ρήγας συζητά αλλά δεν συμμετέχει, δεν υπάρχει θέμα «εκπροσώπησης» του στην ΠΟΕ. Εφ' όσον το Συνέδριο δεν είναι του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δεν υπάρχει άλλωστε και καμιά καταστατική δέσμευση. Οποιαδήποτε άλλη ρύθμιση που θα πρόβλεπε την συμμετοχή του Ρήγα θα σήμαινε ότι α) Στο Ιδρυτικό Συνέδριο θα αποφασισθούν και θέματα που αφορούν την φυσιογνωμία της νεολαίας και β) ότι στο νέο κόμμα εντάσσονται ισότιμα οι νεολαίοι (σε στυλ ΠΑΣΟΚ), χάνουν δηλαδή την οργανωτική τους αυτονομία.

Δ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ

Δ1 Μεγάλη σημασία στην πορεία προς το Συνέδριο έχει η πραγματοποίηση επαφών του * με: α) Νάττα β) SPD και Πράσινους ή Γάλλους Σοσιαλιστές ή Άγγλους Εργατικούς (αν είναι δυνατόν με όλους ακόμα καλύτερα).

Δ2 Η προσπάθεια για την συνολική ανανέωση (βλ. Α1) πέρα από τη μεθόδευση του κλίματος στον διάλογο πρέπει να κατοχυρωθεί και στο ανώτατο επίπεδο με επίσημο τρόπο.

Τα καινούργια προγραμματικά στοιχεία μπορούν να περάσουν μέσα από: συνεντεύξεις σε περιοδικά και εφημερίδες, τις 15/θήμερες συνεντεύξεις Τύπου του * που θα καθιερωθούν μετεκλογικά, ομιλίες του * σε επιλεγμένα μέρη, καθώς και με προτάσεις-νόμων.

Πιθανά θέματα: Διεθνής πολιτική, Εξωτερική πολιτική, Ε.Ο.Κ. νέο όραμα αξίες της Αριστεράς, ανάλυση - επεξεργασία του θεσμικού πλαισίου του Εθνικού Δημοκρατικού Προγραμματισμού, εισοδηματική πολιτική - μέτρα «δικής» μας σταθεροποίησης και εκσυγχρονισμού, παραοικονομία - συντεχνιακά - φορολογική μεταρρύθμιση, βιομηχανική πολιτική - προβληματικές, μεταρρύθμιση Δ.Ε.Κ.Ο. και Δημοσίου Τομέα, ενεργειακή πολιτική, νέες τεχνολογίες, αγροτική πολιτική, συνεταιρισμοί, μεταρρύθμιση Δημό-

σιας Διοίκησης, πολιτιστική πολιτική, περιβάλλον αντιταρχικά - σωφρονιστικά, νάρκωτικά...

Είναι φανερό πως για να είναι ουσιαστικές και «νομότυπες» όλες αυτές οι προτάσεις είναι αναγκαίο να λειτουργήσουν τα τμήματα - κύκλοι και ιδιαίτερα ο οικονομικοκοινωνικός.

Δ3 Κυκλοφορία του βιβλίου του * στις γιορτές, κυκλοφορία επίσης σε βιβλίο της σειράς των ομιλιών, οι οποίες πρέπει να ολοκληρωθούν στα τέλη Φεβρουαρίου, ώστε να κυκλοφορήσει μέχρι τα τέλη του Μαρτίου.

Δ4 Προώθηση του «κινήματος» για τη νέου τύπου ανάπτυξη. Επιλογή αυτού από την πληθώρα των θεμάτων του προγραμματισμού και λόγω «επαφής» του με τα κυριότερα από τα θέματα όπου χρειάζεται ανανέωση και λόγω των προσώπων που ενδέχεται να συσπειρωθούν.

Δ5 Στην πορεία προς το Ιδρυτικό μπορεί να κινηθεί πολύ και να μας κρατά στον αφρό η διαδικασία των υπογραφών α) από Ρηγάδες όλων των γενιών (ΕΠΙΤΡΟΠΗ...) β) από Λαμπράκηδες (ΕΠΙΤΡΟΠΗ...) γ) κατά χώρους π.χ. Δήμαρχοι και Δημοτικοί παράγοντες, συνδικαλιστές, διανοούμενοι, καλλιτέχνες κ.λ.π.

Οι υπογραφές αυτές δεν είναι αναγκαίο να είναι επισήμου χαρακτήρα. Τα κείμενα κάτω από τα οποία θα μαζεύονται, μπορούν να περιλαμβάνουν σαφείς υπαινιγμούς για όχι «Κ».

Ε. ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

Ε1 Παραίτηση * πότε;

Ε2 Εννοποίηση με Γ': α) * β) * ... γ) * *.

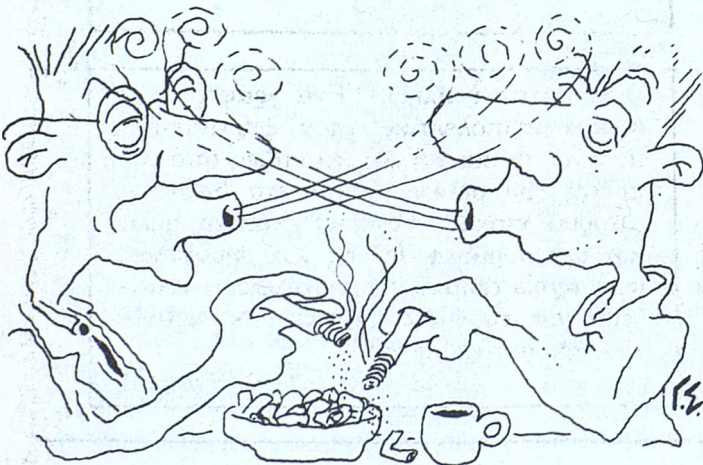
Ε3 Πλησίασμα Ε', χωρίς αυταπάτες για τα υψηλά της «στελέχη» α) Κ.Ε.: * *, ... β) Μεσαίο επίπεδο (ΚΟΑ, *) γ) Βάση...

Ε4 Προετοιμασία της Κ.Ε. της 10ης Νοεμβρίου, ειδοποιήσεις, συζητήσεις, μάζωξη «Κ.Ε.» βολιδοσκοπήσεις...

Ε5 Από 20 Οκτωβρίου DOUBLE FUNCTIONS

— Γραμμ.: υπευθ...
— Ε. Γρ.: υπευθ...
— Κ.Ε.: υπευθ...
— Ε.Π. ΚΟΑ: υπευθ...
ΚΟΘ: υπευθ...
ΚΟΠ: υπευθ...
ΚΟΠ: υπευθ...
— Επαρχ. υπευθ. *

Ε6 Οργ. Κέντρο (*, *, ΚΟΑ, ΚΟΘ, *, *...).

Όλα τα παραπάνω σημαίνουν, για τους γνωρίζοντες την εσωκομματική λειτουργία, ότι μια ομάδα σε μια από τις «τάσεις» πέραν των συλλογικών διαδικασιών που συμμετέχει, έχει θέσει και άλλους ιδιαίτερους στόχους και προτεραιότητες. Η διπλή αυτή λειτουργία είτε είναι σε «στενό» στελεχικό επίπεδο είτε διευρυμένη, δίνει και μια διαφορετική διάσταση άγνωστη προς το παρόν για τις εσωκομματικές διαμάχες στο ΚΚΕ εσ.

Το κείμενο συνταγμένο πριν ή μετά τις δημοτικές εκλογές αποτελεί ένδειξη για το πως ορισμένοι, προφανώς από την τάση της «μετεξέλιξης», αντιμετώπισαν τις άλλες απόψεις και πως έγινε η συζήτηση στο ΚΚΕ εσ. πριν την αποχώρηση της «αναβάθμισης», η οποία τώρα βαδίζει ολοταχώς προς... άλλο «κόμμα».

Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι ποικίλα και ιδιαίτερα για ένα κόμμα ανανεωτικό το οποίο ευαγγελίζεται πριν απ' όλα το «δημοκρατικό δρόμο για το σοσιαλισμό» και αφορά την περίφημη «εσωκομματική δημοκρατία».

Το κείμενο καθορίζοντας ένα *Οργανωτικό Κέντρο* με ορισμό δι-
πλών *Λειτουργιών*, σημαίνει ύπαρξη και λειτουργία εκείνη την
περίοδο ενός καθοδηγητικού κέντρου σε μια «μερίδα» ή «τμήμα»
τάσης με *συμμετοχή και στελεχών της Κ.Ε.*

Σηματοδοτεί αποκλεισμούς, και αντιλαμβάνεται την οργάνωση
του διαλόγου σε ένα αριστερό και μάλιστα ανανεωτικό κόμμα με
διοικητικές αρχές θυμίζοντας το παρελθόν γνωστών αντιπαραθέ-
σεων.

Βέβαια η εσωκομματική κατάσταση στο ΚΚΕ εσ. οδηγεί και στο
εύλογο συμπέρασμα ότι το κείμενο κυκλοφορεί από το χώρο της
«αναβάθμισης» για «ευνόητους» λόγους που αναφέραμε πριν
(«φήμες» για το κείμενο ανέφερε και το τελευταίο «κάπα» που
μόλλον έχει πλήρη γνώση του κειμένου) αλλά αυτό δεν υποβαθ-
μίζει τη σημασία του. Το ουσιαστικό ζήτημα όμως είναι ότι δεν
μπόρεσε ούτε η μία ούτε η άλλη «τάση» στο ΚΚΕ εσ. να συζητή-
σουν μέσα από συλλογικές, ειλικρινείς και διαφανείς διαδικασίες
τα πολιτικά ζητήματα τα οποία εθεωρούντο κρίσιμα. Η όξυνση
της εσωκομματικής κρίσης πιθανόν βέβαια να υπέθαλψε τέτοιες
«παρενέργειες». Όμως αυτό δεν αποτελεί δικαιολογία, ούτε μπο-
ρεί να προβληθεί ως λόγος που πιθανόν «αναγκαστικά» οδήγησε
σε μια «κλειστή», «ιερατικού» χαρακτήρα ομάδα που λειτουργεί
ως «στενό επιτελείο» και η οποία «κρίνει», κάνει «συμμαχίες»,
«σαλαμοποιεί», «αποκλείει» κλπ.

Υπάρχει επίσης και η εκδοχή ότι στο βαθμό που η «αναβάθμι-
ση» επεδίωξε την οργάνωση της «τάσης» της με στόχο την υπο-
νόμευση των αποφάσεων του 4ου συνεδρίου του ΚΚΕ εσ. ορισμέ-
νοι θέλησαν να «αμυνθούν». Αυτά όμως είναι παιδαριώδη ένθεν
και ένθεν γιατί αδυνατούν να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο εσω-
κομματικής λειτουργίας που να βασίζεται στη δημοκρατία. Η έλ-
λειψη οδηγεί ασφαλώς και σε τέτοιες «παρενέργειες»... Θα μπο-
ρούσαν να αποφευχθούν, αν πράγματι λειτουργούσε μια παρό-

μοια πρακτική «εν συνόλω», στο βαθμό που υπήρχαν λειτουργού-
σες τάσεις οι οποίες θεωρούνται ακόμη και τώρα από ορισμένους
«καταστρεπτικές» για ένα αριστερό κόμμα. Τούτο πιθανόν να ο-
δηγούσε και σε άλλη αντιμετώπιση — *πολιτικά* των απόψεων που
διαμόρφωσαν τη σημερινή κατάσταση στο ΚΚΕ εσ.

Το παρελθόν όμως υπάρχει και στο παρόν; Οι μέχρι τώρα ανοι-
κτές διαδικασίες των ιδρυτικών συνελεύσεων για το νέο κόμμα
της Αριστεράς δείχνουν ότι τέτοιες «παρενέργειες» — αν
υπάρχουν — χρειάζεται να αποφευχθούν. Οι καταστατικές αρχές
που δημοσιεύθηκαν περιέχουν σοβαρά και ισχυρά στοιχεία για
μια διαφορετική οργάνωση του εσωκομματικού διαλόγου, την κα-
τοχύρωση των τάσεων κλπ. Δεν θα πρέπει όμως το ίδιο το ΚΚΕ
εσ. να τοποθετηθεί δημόσια για τέτοιου είδους προβλήματα που
πολλοί ίσως θεωρούν «λεπτομέρειες»; Και μιας και ακόμα λει-
τουργεί ως «εννιαίο» δεν θα έπρεπε οι «τάσεις» που επέλεξαν ότι
επιλέγει η κάθε μια να δίδει απαντήσεις και σε αυτά τα ζητήματα
στο βαθμό που η «ανανέωση» της Αριστεράς δεν μπορεί να μένει
μόνο στα λόγια; Εκτός και αν κάποιες άλλες λειτουργίες προκρί-
νονται ως πλέον δημοκρατικές.

Πέραν όμως αυτών υπάρχει και το *πολιτικό πρόβλημα*: Η αντι-
θεση τελικά με τις αρχές που το ίδιο το ΚΚΕ εσ. έχει διακηρύξει
και οι αντιφάσεις που δημιουργούνται από μια παρόμοια πολιτική
πρακτική στην εσωκομματική διαμάχη για την «εξουσία». Όλα
αυτά όμως είναι θέματα που αντιμετωπίζει και το νέο κόμμα της
Αριστεράς το οποίο σε ένα μήνα πραγματοποιεί το ιδρυτικό του
συνέδριο. Απ' αυτή τη σκοπιά οι «παρενέργειες», που πριν αναφέ-
ραμε αφορούν όχι μόνο τις διαμορφωμένες έως πρόσφατα «τά-
σεις» του ΚΚΕ εσ. αλλά και το νέο κόμμα της αριστεράς.

Γι' αυτό και απαιτείται μεγάλη προσοχή, άλλη αντιμετώπιση
των σχέσεων μεταξύ των διαφορετικών απόψεων, λειτουργία επί
της ουσίας των τάσεων, αλλά και σοβαρότητα...

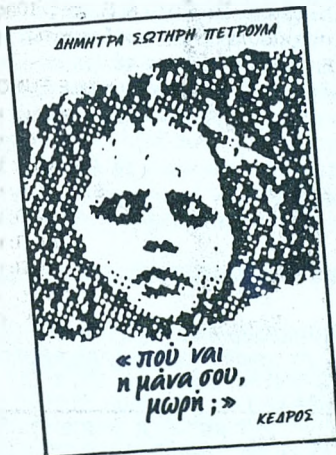

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ η 2η έκδοση: «Πού 'ναι η μάνα σου, μωρή;»

«...Το χειρόγραφό σου με συγκλόνισε. Έκλαψα πολλές φορές. Την τραγικότητα της υπόθεσης την ήξερα, αφού την είχα γράψει σαν αφήγημα, όπως μου το είπε ο αδελφός σου ο Αντώνης. Απ'ότι δείχνει πως άλλο ήταν εκείνο που με συγκλόνισε: ήταν το γράψιμό σου, οι αρετές της απόδοσης μιας τέτοια τραγωδίας, που εικονογραφεί την κόλαση του εμφύλιου.» Απόσπασμα από γράμμα της Διδώς Σωτηρίου, 13.8.86

«Η Δήμητρα Πέτρούλα μας δίνει χρήσιμο μάθημα της Ιστορίας του εμφύλιου, και είναι από τα βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από την βιβλιοθήκη μας.»

Περιοδικό: Σύγχρονη Γυναίκα, τεύχος 49

... Η Δήμητρα Πέτρού-
λα μια μέρα πήρε μολύ-
δι και χαρτί να κρατή-
σει τις πρώτες σημειώ-
σεις κι έγραψε ένα δι-
βλίο συγκλονιστικό —
όπως λένε αυτοί που το διαβάσανε (ανάμεσά τους,
λογοτέχνες και δημοσιογράφοι). Κυκλοφορεί με
τον τίτλο: «Πού είναι η μάνα σου, μωρή» και σπάει
κόκαλα.

Β. Καβδαθός, «Ταχυδρόμος», 170

Ένα βιβλίο—έκπληξη: Ένα γραφτό, που
ορμάει κυριολεκτικά στον ξαφνιασμένο
αναγνώστη και τον αιχμαλωτίζει, από την
πρώτη του σελίδα. Είναι ένα βιβλίο —
ιστορικό ντοκουμέντο συνταρακτικό, αλλά
και μια συμβολή απ' τις πιο σημαντικές
στην αντιστασιακή μας πεζογραφία, ιδιαι-
τερα για τη δραματική περίοδο μεταξύ
των δύο αντάρτικων.

Β. Φυτοιλής, «Ριζοσπάστης» 4.1.87

του Τύπου, της Τηλεόρασης, του Ραδιοφώνου...

● Τέλος πάντων αυτός ο νεαρός δραστήριος επιχειρηματίας έχει την τιμητική του σε αυτό το τεύχος, και απ' ό,τι φαίνεται, όχι μόνο σ' αυτό. Για τον κ. **Κοσκωτά** λέμε, που εκτός από τις πολλαπλές ενασχολήσεις του στο χώρο του Τύπου και αλλού (σχετικά ρεπορτάζ σε άλλες στήλες) φροντίζει για τις σχέσεις του με την πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα, έτσι: Με δεδομένη (;) τη μεταπήδηση του **Θ. Καλούδη** στη διεύθυνση της υπο κατασκευής εν Παιανία νέας εφημερίδας «24 ώρες» μένει κενή η θέση του διευθυντή στο ΕΝΑ. Θέση που φλερτάρουν πολλοί, ανάμεσα στους οποίους και ο αρχισυντακτών του περιοδικού **Γιάννης Βλαστάρης** (ο αντικαταστάτης του **Μ. Γιομπαζολιά** —που έχει πέσει σε πρωθυπουργική δυσμένεια ύστερα από την παρουσίαση των δημοτικών εκλογών— στο συντονισμό της εκπομπής «Ανοιχτά Χαρτιά» της ΕΡΤ-1). Ο **Γ. Κοσκωτάς** όμως και το «μυαλό του» **Δ. Κουνελάκης** κάνουν επαφές με δημοσιογραφικά στελέχη που βρίσκονται και εκτός «Γραμμής». Στα πλαίσια αυτά, συνέφαγαν πριν μερικές μέρες με διευθυντή κυριακάτικης εφημερίδας που διατηρεί καλές σχέσεις με την αμερικανική πρεσβεία. Έτσι άλλωστε εξηγείται και η παρουσία στο γεύμα του πρεσβευτή των ΗΠΑ **Ρόμπερτ Κήλν**, παρουσία πρην χαροποίησης ιδιαίτερα τον κ. Κοσκωτά, ο οποίος «στερείται παραδόξως επαφών με επίσημους Αμερικανούς στην Ελλάδα». Πέρα από τις δημοσιογραφικές ικανότητες του διευθυντή που συνέφαγε με τον νέο μεγαλοεκδότη, ο τελευταίος εκτίμησε και τις δυνατότητες πρόσβασής του στα κυκλώματα της πρεσβείας, με αποτέλεσμα να του προτείνει (έχει προτείνει το ίδιο και σε δύο άλλους) τη θέση του διευθυντή στο ΕΝΑ...

● Κι άλλα Κοσκωτικά έχουμε πολλά,

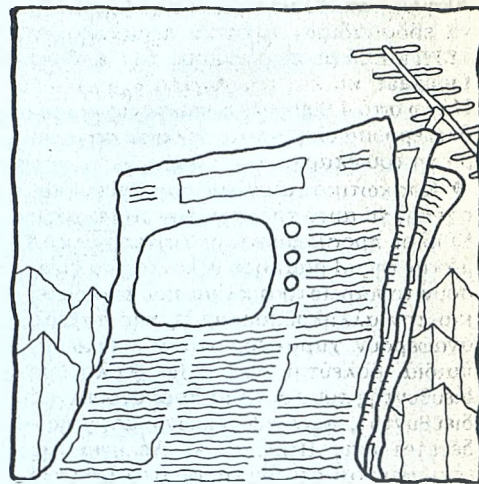
αλλά τι να πρωτογράψουμε; Τα πιο καινούργια λοιπόν:

α. Κάποιο οικοδομικό τετράγωνο λέγεται ότι πρόκειται ν' αγοράσει στο **Βόλο** (ή μήπως τ' αγόρασε ήδη;) ο νέος ιδιοκτήτης και της «Καθημερινής», προκειμένου να δημιουργήσει τις ανάλογες εγκαταστάσεις για την έκδοση πανθεσάλλικης εφημερίδας.

β. Αποτυχία χρεώνουν και ετοιμάζουν την αντικατάστασή τους οι εγκέφαλοι της «Γραμμής» σύμφωνα με έγκυρες πηγές της επιχείρησης, στη διευθύντρια του περιοδικού **ΜΙΑ Ελένη Κιρκιλί**, που μεταγράφηκε στο δημοσιογραφικό χώρο από τη διαφήμιση: Πριν το σημερινό της πόστο ήταν υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων της PHILIPS.

γ. Μυστήριο για τους γνωρίζοντες παραμένει η στάση του διευθυντή του ΚΑΙ (και πρώην διευθυντή του ΕΝΑ) **Γιώργου Τσουτσία**. Από τα παλιότερα και βασικότερα στελέχη της «Γραμμής» ο κ. Τσουτσίας φαίνεται να μη μετέχει (ή να μη συμπράττει, όπως ακούγεται) στα φιλόδοξα εκδοτικά σχέδια της επιχείρησης, αν και προσωπικός φίλος των κ. Κοσκωτά και Κουνελάκη. Οι λόγοι της αποστασιοποίησης του δημοσιογράφου που σχεδίασε μερικά από τα έντυπα της «Γραμμής» δεν είναι ακόμη γνωστοί.

● Στις 10 και 25 Απριλίου κυκλοφορούν αντίστοιχα το ΚΛΙΚ και το ΜΕΝ, τα δύο νέα περιοδικά που εκδίδει ο εκ των ιδιοκτητών της ΓΥΝΑΙΚΑΣ **Άρης Τερζόπουλος**. «Ζωντανό, άγριο και με χιούμορ» θέλουν οι υπεύθυνοι του ΚΛΙΚ το μηνιαίο περιοδικό, που θα έχει 130 σελίδες γεμάτες ρεπορτάζ, έρευνες και γκάλοπ. Διευθυντής είναι ο **Πέτρος Κωστόπουλος** και αρχισυντάκτης ο **Φώτης Γεωργελάς**, ενώ την καλλιτεχνική επιμέλεια θα έχει ο **Σταύρος Κούλας** της «Βαβέλ». Ά, ναι, δεν θα είναι «παιδικό πε-

ριοδικό» όπως λανθασμένα γράφτηκε. Το ΜΕΝ ξεκινάει ως εξαμηνιαίο αντρικό περιοδικό, με προοπτική αν πάει καλά να γίνει τριμηνιαίο. Διευθυντής του ο **Τάκης Τσαντίλης** και καλλιτεχνική διεύθυνση από την **Ελσίλια Μπαχάουερ**.

● Καλή και χρήσιμη η έκδοση του «Ποντικίου» για το Σύνταγμα.

● Πάμε λίγο έξω από την Ελλάδα, έτσι για να αναπνεύσουμε. Λοιπόν, πριν μια εβδομάδα, η LIBERATION κυκλοφόρησε κανονικά, με τις μόνιμες στήλες της, με τις ειδικές της σελίδες, με спор, χρηματιστήριο, τα πάντα. Πού είναι η είδηση; Ότι γράφτηκαν τα πάντα σε όλες τις σελίδες της εφημερίδας, από συγγραφείς κι όχι από δημοσιογράφους, προς τιμήν της γιορτής του βιβλίου που οργανώνεται κάθε **Μάρτιο** στη Γαλλία. Αυτά εις Παρίσιους...

● Δισέλιδο αφιέρωμα στην Ελλάδα έ-

Υπ' ρχει και η ΕΡΤ-2

Η απόφαση του κ. Α. Παπανδρέου να τοποθετήσει στη θέση του προέδρου του Δ.Σ. της ΕΡΤ-2 το σύμβουλο και φίλο του Αντώνη Στρατή υπαγορεύθηκε από εντελώς... πεζά πράγματα: Όπου και αν έγιναν κρούσεις, κυρίως από τον Αντώνη Λιβάνη, για την ανάληψη της θέσης η άρνηση ήταν η μόνη απάντηση. Άρνηση ακόμη κι από υπάκουα στελέχη του ΠΑΣΟΚ.

Έτσι επιστρατεύθηκε ο Αντώνης Στρατής που μέσα στο πρωθυπουργικό περιβάλλον βλέπει τον εαυτό του ως είδος...σπάνιου φυτού σέρας. Συχνά εξομολογείται σε δημοσιογράφους: «Εγώ δεν κέρδισα —και δεν θέλω— να κερδίσω μια δραχμή από τη διακυβέρνηση της χώρας από τον Παπανδρέου». «Εγώ είμαι ο φτωχότερος του ΠΑΣΟΚ και μένω σε ένα μικρό διαμερίσματάκι πληρώνοντας 9.500 ενοίκιο».

Οι συγκρίσεις λοιπόν με το πρωθυπουργικό περιβάλλον, που ζει πολυτελώς, είναι άμεσες και καθοριστικές για την ψυχολογία του Αντώνη Στρατή. «Δεν ήρθα στην ΕΡΤ-2, λέει, ως διεκπεραιωτής και όσοι το πίστεψαν έκαναν λάθος. Θα αφήσω έργο στην πρώτη υπεύθυνη θέση που διορίστηκε και καί μου δόθηκε διοίκηση και εξουσίες».

Ούτως εχόντων των πραγμάτων δύο τινά θα συμβούν: Ή πολύ γρήγορα ο Αν. Στρατής θα πάει σπíti του «άρρωστος» ή

θα δημιουργηθεί κρίση στις σχέσεις του με το πρωθυπουργικό περιβάλλον, γιατί όπως είναι σήμερα η ΕΡΤ-2 δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να αφήσει κανένα έργο...

Πειρατική ή πειραματική

Η τεχνική υποδομή της ΕΡΤ-2 είναι περίπου εκείνη που είχε η τηλεόραση στην περίοδο της δεκαετίας 50-60. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες βγαίνει το καθημερινό πρόγραμμα είναι τέτοιες...που μόνο το δαιμόνιο του Έλληνα θα μπορούσε να τις αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα: Στο —ελάχιστο χώρο— στούντιο για τις ειδήσεις δεν υπάρχει αιρκοντσίον. Έτσι για να μην σκάσουν οι παρουσιαστές από τα φώτα που πέφτουν επάνω τους, στήθηκε απέναντί τους ένας ανεμιστήρας (...). Γι' αυτό και τα μαλλιά των παρουσιαστών κάθε βράδυ στις ειδήσεις...τα παίρνει ο άνεμος σε στίλ...διαφύισης για σπρέι...

Η ΕΡΤ-2 διαθέτει τρία βίντεο —η ΕΡΤ-1 διαθέτει 11— αλλά από αυτά λειτουργούν τα δύο. Όταν παρουσιάζεται βλάβη οι τεχνικοί φτιάχνουν ανταλλακτικά δικής τους

χει ο NOUVEL OBSERVATEUR της περασμένης Παρασκευής. Ενδιαφέρον και καλογραμμένο...

● Εντός και πάλι, αλλά όχι στην Αθήνα, στη Λάρισα. Εκεί που βγαίνει ένα εβδομαδιαίο ποιοτικό περιοδικό, οι «ΣΤΙΓΜΕΣ» με εγκέφαλους τον Ανδρέα Γιουρμετ'κη και τον Αχιλλέα Τραγούδα. Πάνω από 4.000 φύλλα πωλήσεις και ενδιαφέρουσα ύλη, αποτελεί όαση στην ξερή γη του επαρχιακού Τύπου.

● Κοσκωτικό τελευταίο (ναι, είναι υπόσχεση, γι' αυτό τουλάχιστον το τεύχος): Κύκλοι προσκείμενοι στα ηγετικά κλίμακα της «Γραμμής» θέλοντας να τονίσουν το παρεισθιασμένο κλίμα που επικρατεί και την αλληλουποστήριξη της παρέας αναφέρουν χαρακτηριστικά: Όλα τα παιδιά βολεύτηκαν: Ο Θ. Καλούδης διευθυντής του ΕΝΑ και προπονούμενος διευθυντής, των «24 ωρών» μετεκπαίδευεται στις ΗΠΑ, ο Α. Δεληγιάννης (που φέρεται ότι υπέγραφε στο ΕΝΑ ως Α. Δελής) διορίστηκε διευθυντής ειδήσεων στην ΕΡΤ-1, ο Γ. Ματζουράνης (πρώην γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου) ανέλαβε προσωπικός σύμβουλος του Γ. Κοσκωτά, και ο Γ. Χαλαμπόπουλος (υιός του αντιπροέδρου της κυβέρνησεως και συντάκτης του Θ. Καλούδη)-(βλ. και Βήμα 22/3/87) μέλος του Δ.Σ. της Τραπεζής Κεντρικής Ελλάδος. Αν θυμάστε, εκείνης που προσπάθησε να αγοράσει ο κ. Κοσκωτάς και ατύχησε την τελευταία στιγμή...

● Προσλήψεις σε στιλ «μισό-μισό»: ενώ ο κ. Κοσκωτάς έχει ήδη προσλάβει αρκετά στελέχη των ΕΡΤ, το Συγκρότημα Λαμπράκη προσέλαβε την περασμένη εβδομάδα τον τέως διευθυντή της ΕΡΤ-1 Θ. Χαλάτση. Αυτό που δεν έχει αποσαφηνιστεί ακόμη, είναι σε ποιον θα δοθεί το (τα) ιδιωτικό κανάλι από την κυβέρνηση;

● Να και η απόδειξη, που αναγγείλαμε στο προηγούμενο τεύχος: η «εφημερίδα του λαού», οφείλει τη χαμηλή τιμή της,

μεταξύ των άλλων, και στο φθινό χαρτί που προμηθεύεται από τη ρατσιστική Ν. Αφρική σπάζοντας το εμπάργκο... Τίσως η «Αυριανή» δεν είναι πια μόνο «πρότυπο ανεξάρτητης εφημερίδας», αλλά και «πολυδιάστατης» εξωτερικής πολιτικής...

Corrik Overseas Limited
303 Park Avenue, New York, N.Y. 10022
(212) 752-2012/Telex: 490013

JEAS PAPER AVRIANI
DIMITRIOS STREET
11 TAURUS GREECE.

A: DURBAN, S.AFRICA.

PIRAEUS, GREECE.

18: - AT 90 DAYS FROM THE DATE OF
ARRIVAL AGAINST PROMISSORY LETTER-
DOCUMENTS THRU: NATIONAL BANK OF GREECE
ATHENS GREECE.

● Τελικά το «Καλάμι-Γκέιτ» στοίχισε στον Α. Κούρτη το πόστο του, κι έκλεισε με ένα μικρό σημείωμα στο «Καλάμι», που δεν διευκρίνιζε την υπόθεση. Εμείς ως απλοί πολίτες, θα μάθουμε ή όχι τι ακριβώς έγινε, και πόσα απ' αυτά τα οποία εγράφησαν είναι σωστά;

● Τελευταία στιγμή: μια πολύ καλή ιδέα είχε ο «Οικονομικός Ταχυδρόμος» που κυκλοφόρησε μόλις χθές. Αποφάσισε να δημοσιεύσει ένα σχέδιο Νόμου για τη Ραδιοτηλεόραση, το οποίο και απλό είναι στην διατύπωση του (αποτελείται μόνο από 7 άρθρα) και πλουραλιστικό - εκσυγχρονιστικό στο περιεχόμενό του. Βασικότερη καινοτομία η ίδρυση «Ανώτατου Συμβουλίου Οπτικοακουστικού Χώρου» το οποίο είναι ίσως η μόνη λύση στο πρόβλημα της αυτονομίας των κρατικών μέσων ενημέρωσης από την κυβέρνηση. Να δούμε αν θα βρεθούν βουλευτές να το υιοθετήσουν.

κατασκευής και ...πατέντας προκειμένου να δουλέψουν...

Έτσι ο Αντώνης Στρατής παραλαμβάνει μια τηλεόραση που δουλεύει χάρις στον πατριωτισμό του τεχνικού προσωπικού της. Κάλλιστα μπορεί να χαρακτηριστεί από πειραματική έως ...πειρακτική.

Για τις κτιριακές εγκαταστάσεις δεν θα χρειαζόταν μεγάλη αναφορά γιατί δεν υπάρχουν κτιριακές εγκαταστάσεις. Ο παλιός στρατώνας έχει γίνει το κτίριο με τα διάφορα μηχανήματα. Στο κτίριο της διοίκησης βρίσκονται στιβαγμένοι υπάλληλοι, δημοσιογράφοι και τρία λιλιπούτεια στούντιο για το ραδιόφωνο και πάρα πολλά ...ποντίκια στο υπόγειο που σε κάθε επιδρομή τους καταστρέφουν ότι αρχαικό υλικό στιβάζεται σε χαρτόκουτες. Το μοναδικό στούντιο που διαθέτει η ΕΡΤ-2 είναι εντελώς ακατάλληλο και σαν χώρος και σαν εξοπλισμός. Εδώ και επτά χρόνια ο εκάστοτε πρόεδρος αναγγέλλει ότι επιτέλους θα λειτουργήσει στο στούντιο κλιματισμός, όπως περίπου και η ε-

κτροπή του Αχελώου... Και δεν πρόκειται να καλυτερεύσει στο ελάχιστο η κατάσταση γιατί τα συναρμόδια υπουργεία —Εμπορίου ή ...Δημοσίων Έργων— δεν εγκρίνουν μια δραχμή για την προμήθεια τεχνικού εξοπλισμού ή για την οικοδόμηση κάποιων νέων χώρων.

Άδεια ταμεία

Η ΕΡΤ-2 έχει έναν προϋπολογισμό 4,6 δις. Η ΕΡΤ-1 έχει προϋπολογισμό 18 δις για ίδιες ώρες πρόγραμμα αλλά διπλάσιο προσωπικό. Από τα 4,6 δις της ΕΡΤ-2 τα 500 εκατομμύρια πηγαίνουν στον ...ΦΠΑ και από τα 2 δις, περίπου, που κερδίζει από τη διαφήμιση δεν εισπράττει ούτε μια δραχμή. Πηγαίνουν όλα στο Δημόσιο αφοῦ η ΕΡΤ-2 είναι δημόσια υπηρεσία. Επομένως από τα 4,1 δις τα περισσότερα πηγαίνουν στη μισθοδοσία. Τα υπόλοιπα πάνε στο πρόγραμμα, περίπου 1,8 — μαζί με το ραδιόφωνο και ό,τι απομένει στην αγορά ανταλλακτικών. Για καινούργιο εξοπλισμό δεν γίνεται λόγος.

Με αυτές τις συνθήκες είναι υποχρεω-

ΠΡΟΒΟΚΑΤΣΙΕΣ

Στο περασμένο Ποντίκι (20-3-87) δημοσιεύθηκε το παρακάτω σχόλιο:

● «Στην παρέα των MADE IN USA δημοσιογραφικών αποβλήτων, έχει προστεθεί —καιρό τώρα— κι ένας... αριστερής προέλευσης δημοσιογράφος και συγγραφέας (ΣΣ.: όποιος έχει γράψει έστω κι ένα βιβλίο δικαιούται να λέγεται έτσι), προσφέροντας την αντιδικτατορική δράση του και το όχι κακό γράψιμό του. Δικαίωμά του φυσικά —καθένας κάνει τις επιλογές του. Να προσέχει όμως, τι γράφει όταν γράφει για μας. Έτσι».

Δυσκολεύομαι να το πιστέψω, αλλά έχω την ...φρικτή υποψία ότι το «Ποντίκι» αναφέρεται σε μένα: γιατί απ' όσο έχω υπ' όψη μου, κανείς άλλος δημοσιογράφος και μάλιστα «αριστερής προέλευσης» (sic) δεν έγραψε για το «Ποντίκι». Αν —δυστυχώς— είναι έτσι τότε θα πρέπει να τονισθούν τα παρακάτω:

1. Τα μόνα σημεία που αναφέρονταν —παρεπιπτόντως— στο «Ποντίκι», σ' ένα άρθρο του ΑΝΤΙ με τίτλο «ΕΦΥΓΕ ΚΑΙ Ο ΚΟΥΡΤΗΣ: ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ» (ΤΧ. 341) ήταν τα εξής:

...Ο προβληματισμός για την έκδοση του «Καλαμιού» αρχίζει σε μερίδα του κυβερνητικού στρατοπέδου, το καλοκαίρι του '86. Σε σχετική σύσκεψη εκτιμάται ότι το «Ποντίκι» αρχίζει να αποστασιοποιείται από την κυβέρνηση ή καλύτερα από τις κυβερνητικές μεριδές, που πήραν μέρος στον «προβληματισμό»...

● ...Το «Βήμα» δίνει έκταση στις αποκαλύψεις, (οι οποίες έγιναν από το «Καλάμι» - ΣΣ) εκφράζοντας έμμεσα τη δυσμένεια του συγκροτήματος Λαμπράκη απέναντι στους συντάκτες των «Νέων» και πρωτεργάτες του «Ποντικίου» Κ. Παπαϊωάννου και Ε. Μπαρτζινόπουλο, οι οποίοι θα αποσυρθούν από τα «Νέα» μετά από λίγο καιρό.

Με τη σειρά του, το «Ποντίκι» αντιδρά στην επιτυχία του «Καλαμιού» φορτώνοντας τη διαρροή στον Α. Κούρτη, που «έδωσε αυτοπροσώπως τις κασέτες στον Κακαουνάκη». Ο πόλεμος «Ποντικίου» - Κούρτη, συνεχίζεται αμείωτος από τότε, ενώ στις εχθροπραξίες εμπλέκεται κατά και-

μένη η ΕΡΤ-2 να μην έχει ποτέ ούτε καλό ούτε πολύ ελληνικό πρόγραμμα. Δίνει φτηνές παραγωγές που γίνονται πρόχειρα, σε λίγο χρόνο και είναι τηλεοπτικό υλικό που δεν μπορεί να πουληθεί σε καμιά τηλεόραση του κόσμου. Περιορίζονται επομένως οι φιλοδοξίες της στο «καλό» ξένο πρόγραμμα. Δηλαδή σε διάσημες σειρές λαϊκής κατανάλωσης —στιλ «Δυναστεία» παλιότερα, «Κόλμπους» σήμερα ή «Βόρειοι και Νότιοι» που προσελκύουν τηλεθεατές. Είναι η μόνη συνταγή για να μπορεί το κανάλι να παρουσιάζεται ότι κάνει κάτι. Αλλιώς θα το έκλειναν...

Ο Αντώνης Στρατής ξέρει βέβαια τι παρέλαβε. Γι' αυτό και κατέφυγε στον κ. Α. Παπανδρέου ζητώντας του οικονομική βοήθεια. Είκοσι μέρες ήδη πρόεδρος του Δ.Σ. της ΕΡΤ-2 και αναμένει της εξ Καστρίου βοήθεια... Μπορεί από την ΕΡΤ-2 να μην πάθει τίποτε αλλά την τέχνη της ...υπομονής θα την ξέρει πολύ καλά φεύγοντας. «Φεύγοντας»; Εμείς λέμε σύντομα...

Ε. Μ.

ρούς, ολόκληρο το κυβερνητικό στρατόπεδο. Μάλιστα στο τέλος μιας σύσκεψης στελεχών της Γραμματείας Τύπου, στην οποία προεδρεύει ο Α. Κούρτης, κάποιος αγανακτισμένος θα ρωτήσει: «Και τώρα πείτε τι θα δώσει ο καθένας στο "Καλάμι" και τι στο "Ποντίκι"».

Ο συντάκτης του «Π» αντί να ανασκευάσει τις πληροφορίες επιδιόδετα σε λασπολογία άνευ προηγουμένου. Προφανώς δεν μπορεί να τις ανασκευάσει.

2. Στη γραμμή του Αυριανισμού, που μας έβγαλε πέτσι τραβεστί, τώρα το «Π» μας βγάζει και πράκτορες. Την παρέα των «MADE IN USA», δημοσιογράφων όπως και τους ...τραβεστί της Συγγρού, δεν έχω την τιμή να γνωρίζω.

Αλλά το πρόβλημα φυσικά δεν είναι εκεί. Άλλωστε το «Π» μου αναγνωρίζει —ουφ— το δικαίωμα της «αποστασίας» από την αριστερά. Αλλά θα πρέπει να «προσέχω όταν γράφω γι' αυτούς». Αν δεν προσέξω, είμαι πράκτορας. Πρόκειται προφανώς για την πιο χοντροκομμένη περίπτωση φασίζουσας ιδεολογικής τρομοκρατίας.

3. Είναι αλήθεια ότι το «Π» έχει ορισμένες φορές καταφέρει να επιβάλει την τρομοκρατία αυτή. Η μέθοδος είναι γνωστή από την περίοδο της αντικομμουνιστικής εθνικοφροσύνης, εφαρμόστηκε δε κατά κόρον πρόσφατα, με αφορμή την υπόθεση Μποχάν, (όχι από το «Π» αυτή τη φορά): γράφεται λοιπόν ότι κάποιος είναι πράκτορας. Το όνομά του δεν αναφέρεται, αλλά ο κατηγορούμενος «φωτογραφίζεται» από τα γραφόμενα, έτσι ώστε οι «μυημένοι» να καταλάβουν για ποιον πρόκειται. Αν μιν ο

«πράκτωρ» αντιδράσει και διαμαρτυρηθεί, τότε είχε τη «μύγα και μυγιάστηκε». Αν όχι, τότε η σιωπή του είναι απόδειξη της ενοχής του, οι φήμες πολλαπλασιάζονται, όπως και οι αιχμές εναντίον του. Το κακό είναι ότι τουλάχιστον στη συγκεκριμένη περίπτωση, την έχει πατήσει.

Αν ανακινούμε εμείς το θέμα, δεν είναι επειδή μας εξέθεσε στο κοινό του «Π»: κανείς σχεδόν δεν θυμόταν ότι ο υπογράφων είχε σχολιάσει τελευταία το «Π», αφού οι δύο - τρεις αποστροφές υπήρχαν —όπως ήδη αναφέρθηκε— σε ένα διελλίδο άρθρο για το «Καλάμι-Γκέιτ» και τον Α. Κούρτη.

Το υβριστικό σχόλιο, είχε αποκλειστικό αποδέκτη τον υποφαινόμενο (αποθεώνοντας μεταξύ των άλλων, και τη δημοσιογραφία για ...τις μάζες). Ήταν ένα είδος τρομοκρατικής προειδοποίησης σε προσωπικό επίπεδο που πέφτει στο κενό: το δημοσιοποιούσε για να δηλώσουμε ανοικτά ότι αν χρειαστεί θα ξαναγράψουμε για το «Π» και για τα καλά του, αλλά και για τα κακά του. Ο δύστηνος συντάκτης του σχολίου δεν μπορεί να το καταλάβει, αλλά κάποιοι που δεν σιώπησαν επί χούντας (ούτε εξαργύρωσαν τις μετοχές μετά τη δικτατορία, αλλά εξακολουθούν να αγωνίζονται ουσιαστικά για τους ίδιους σκοπούς), δεν πρόκειται να σωπάσουν πολύ περισσότερο, επειδή ένα ποντίκι βρυχάται. Δεν πρόκειται να πιάσουμε με το «Π» μυστικό διάλογο. Ό,τι υπάρχει, το λέμε ανοικτά και καθαρά. Βάζοντας μάλιστα και την υπογραφή μας σε αντίθεση με κάποιους άλλους...

4. Ποτέ δεν αυτοανακηρύχθηκα σε συγγραφέα. Είναι όμως αλήθεια ότι τόσο το

περιεχόμενο του ενός βιβλίου μου όσο και το γεγονός ότι διαβάστηκε από το ΠΑΣΟΚ ενόχλησε κάποιους κυβερνητικούς κύκλους. Αδυνατώ να καταλάβω γιατί ενόχλησε και το «Π», όταν μάλιστα έχει αποστασιοποιηθεί από την κυβέρνηση...

5. Δεν απομένει παρά η κατηγορία του «απόβλητου» της δημοσιογραφίας, με την «αντιδικτατορική δράση» και το «όχι κακό» γράψιμο. Αν θέλει το «Π» μπορούμε να συζητήσουμε δημοσίως για τη δημοσιογραφία, παίρνοντας για παράδειγμα κάποιες απόλυτες πρωτοσέλιδες εκτιμήσεις για εκλογές μέσα στο 1987, που έχουν παρθεί σιωπηλά πίσω, και τις οποίες φυσικά δεν είχε γράψει το «ΑΝΤΙ»...

Όσο για το αντιδικτατορικό παρελθόν αυτό φυσικά, δεν αποτελεί κριτήριο του παρόντος. Αριστερός σήμερα σημαίνει μεταξύ των άλλων να μην επαναλαμβάνει μεθόδους που θα ζήλευε και ο Στάλιν. Αν χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα από κάποιους, είναι επειδή έχουν ίσως κάποιο κόμπλεξ τόσο για τη δική τους αντιδικτατορική ...δράση, όσο και για το γράψιμό τους.

Αυτά προς το παρόν. Υπάρχει φυσικά και η περίπτωση το άρθρο να μην αναφερόταν σε μας. Τότε το να παραδεχτούμε ότι εμείς κάνουμε ...προβοκάτσια, θα είναι ένδειξη θάρρους. Όπως ένδειξη δειλίας θα είναι αν το «Π» δεν απαντήσει. Και όχι βέβαια με μισόλογα ή υπονοούμενα. Έτσι;

Το SEX στην Ελλάδα

Δρ. ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΓΑΛΑΝΟΥ
Ένα βιβλίο ΣΟΚ

Για τις σεξουαλικές νευρώσεις και τη θεραπεία τους.
Εκδόσεις ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ

ΕΝΑ ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου

...δεν ανθισαν ματαιώς
ΑΝΘΡΩΠΙΑ ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

ΝΕΦΕΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9 ΑΘΗΝΑ 106 79
☎ 360.77.44 — 360.47.93

Στα Παιδιά της Διεύθυνσης του Γεγονότου

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ. Ο καγχασμός των περιουσιών μύθων από το στόμα ενός μαρκαδόρου.

Σε τοίχο του κτιρίου της Νομικής Σχολής είδε ο «αντιρρησίας» της «Αγής» την τελευταία έκδοση του καγχασμού για τους πάλαι ποτέ σταυροφόρους της παλαι ποτέ «Αλλαγής».

Η γραφή ήταν για το πολυτιμότερο εξάρτημα της αρματοσίας των σταυροφόρων:

«Σύντροφοι
κρατάτε γερα την κουτάλα
μην πέσει στα χέρια
της αντιδρασης».

Σε τοίχο του κτιρίου της Νομικής Σχολής είδα κι εγώ —προ ετών— την προφητική γραφή για την «Αλλαγή» που ερχόταν —τότε— με βήμα ταχύ και μ' επαρση χιλίων καρδιναλίων:

«Οι μέρες κυλούσαν η μία μετά την άλλη
ώσπου ήρθε η μεγάλη Αλλαγή.
Υστερα οι μέρες κυλούσαν
η άλλη μετά τη μία».

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ. Αξέχαστες τοιχογραφίες. Τοιχογραφία της εποχής των «πανεπιστημιακών καταλήψεων» του 1979.

Θρήνος για τη λυπητερή πραγματικότητα του κοινωνικοπολιτικού προτσές:

Απάνω:

HASTA LA VICTORIA SIEMPRE
CHE GUEVARA

Κάτω:

ΑΣΤΑ ΝΑ ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΔΙΑΒΟΛΟ
ΜΗΤΣΟΣ

Στις παροχές του —είπαν οι ομιλητές— πρέπει να συνεκτιμηθεί και ο περιπόθητος διορισμός σε μια θεσούλα στο δημόσιο.

Ελλάδα μου τα μεγαλεία σου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ. Συνεντεύξεις της εποχής. Ρωτήθηκαν —λέει— οι μητροπολίτες της «Ιεράς Συνόδου» στη συνέντευξη που έδωσαν για τα επίμαχο θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας: — Πώς συμβιβάζεται να ασχολούνται οι λειτουργοί του υψίστου με τα εγκόσμια και με τα οικονομικά;

Δεν γνωρίζω τι απάντησαν οι άγιοι πατέρες για την ενασχόληση με τα εγκόσμια. Για τα οικονομικά όμως είπαν ότι:

— Και ο ίδιος ο Χριστός διατηρούσε μαζί με τους μαθητές του ταμείου. Απευθύνθηκα στον Νίκο για να

Του δρόμου...

Φωτ. Γ. Νικολαΐδη.

επιβεβαιώσω την ορθότητα του επιχειρήματος.

— Έχουν δικιο —μου απάντησε ο Νίκος— για το ταμείο. Το κρατούσε ο Ιούδας...

ΕΝΤΩΜΕΤΑΞΥ. Εντωμεταξύ μην ταραξέσθε αδελφοί. Η αρμονία και η εμπιστοσύνη ανθούν στις σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας. Καλύπτουν το δημόσιο βίο. Καλύπτουν και τον ιδιωτικό.

Για ν' αλλάξει ταυτότητα επισκεύθηκε —μετά το διαζυγίο της— η Ρένα «το οικείο αστυνομικό τμήμα». Μαζί με την αίτηση, τις φωτογραφίες και την παλιά ταυτότητα κατέθεσε και την απόφαση του πρωτοδικείου.

— Αυτό πάρτε το. Δεν μας κάνει —της δήλωσε κοφτά ο αρμόδιος αστυνομικός—. Το χαρτί της αρχιεπισκοπής να μας φέρετε.

ΠΑΘΗΜΑΤΑ. Παθήματα αναγνωστών.

Να ομολογήσω και να διεκτραγωδήσω το δικό μου πάθημα.

Από τότε που διάβασα «Το σέξ ανώτατο στάδιο του σοσιαλισμού» του Στέλιου Κούλογλου δεν αναγνωρίζω τον εαυτό μου μπροστά στην τηλεόραση.

Ήμουν ευέξαπτος. Έγινε καχύποπτος. Κάθε φορά που τα δρώμενα ή τα λεγόμενα στη «μικρή οθόνη» προσκρούουν στην κοινή γνώση ή προσβάλλουν την κοινή αισθητική δεν μου τη βιδώνουν μόνο —αυτό συνέβαινε πριν διαβάσω το πόνημα του Κούλογλου— ώστε να περιορίζομαι —απλώς— στην επίκληση των σεξουαλικών και των θείων. Με εξωθούν και σε ένα είδος φαντασίας

λαθροβίωσης της σεξουαλικής προιστορίας του σήριαλ ή της εκπομπής.

Πασχίζω να φανταστώ τον εκάστοτε ισχυρό σοσιαλιστή με τα μαστιγωμένα φρένα και τις αποφασιστικές εξουσίες που επόθησε και που ώθησε το πρόσωπο που έγραψε ή που εξέπεμψε την κοτσάνα.

Κι όσο προσπαθώ εγώ να λησμονήσω τον Κούλογλου τόσο η τηλεόραση από εδώ το πάει από εκεί το φέρνει με στέλνει στους συνειρμούς του.

Έλεγε τις προάλλες η τηλεόραση της ΕΡΤ-2 σε μια εκπομπή για τα ξεχασμένα αρχαία θέατρα:

«Τα αρχαία θέατρα είναι ριζωμένα στη γη σαν πληγές ηδονικές».

Κουβέντες είν' αυτές; Και να μη θέλεις κολάζεσαι τέτοιες μέρες.

Θεέ μου συγχώρεσέ με.

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ. Διαφημιστική προαγγελία —την περασμένη εβδομάδα— από την ΕΡΤ-2:

«Αρχίζει η νέα σειρά του Κώστα Χριστομάνου "Η κερένια κούκλα"».

— Μα είναι δυνατόν —ρώτησα τον Αγαθόνικο— να υπάρχει τέτοια άγνοια;

— Είναι σαφές —σχολίασε ο Αγαθόνικος— ότι η αθέατη καλλικέλαδη εκφωνήτρια πιστεύει ακράδαντα ότι ο Κωνσταντίνος Χριστομάνος είναι ένας επιτυχημένος τηλεπαραγωγός —μια περίπτωση ας πούμε, τύπου, Γιάννη Δαλιανίδη— που ύστερα από τις κοσμοαγάπητες παλιές σειρές του εφοδιάζει τώρα το αχόρταγο κανάλι με την καινούργια του δουλειά.

Τι το απλούστερον;

ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. Συζήτηση με θέμα «Η κρίση του κράτους πρόνοιας και η αριστερά» την πρώτη μέρα του 2ήμερου της «ΠΟΕ Υγειονομικών για το Νέο Κόμμα της Αριστεράς».

Ένα τυπικό κράτος πρόνοιας για να επιτελέσει την αποστολή του —για να εξασφαλίσει την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης— ενισχύει τη διατροφή, τη στέγαση, την υγεία, την παιδεία, την ψυχαγωγία...

Η συζήτηση της περασμένης Παρασκευής αναφέρθηκε φυσικά και στην ελληνική κόπια του κράτους πρόνοιας.

Το ελληνικό —λοιπόν— κράτος πρόνοιας έχει περισσότερα ελέη.

Διευρύνσεις

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πολλά έχουν γραφεί τις ημέρες αυτές σχετικά με την «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» και τις συνεννοήσεις που διεξάγει η διεύθυνσή της με τον κ. Γ. Κοσκωτά. Αν και με πολύ φιλική διάθεση και κατανόηση εκ μέρους των συναδέλφων, εν τούτοις ορισμένα δημοσιεύματα προχώρησαν σε αρκετές προώρες διαλιστώσεις και πολλές ανακρίσεις σχετικά με αρεινώσεις και λεπτομέρειες. Όταν οι συνεννοήσεις θα έχουν καταλήξει οριστικά σε συμφωνία, οι αναγνώστες μας θα είναι οι πρώτοι που θα το μάθουν.

Η τακτική της παραπληροφόρησης υιοθετείται ακόμα και από «έγκυρα και σοβαρά» έντυπα όπως λχ. η «Καθημερινή». Τα δημοσιεύσιμα κείμενα της κ. Βλάχου από το φύλλο της Κυριακής 22/3 ισχυρίζονται ότι «ακόμα» δεν έχει συντελεσθεί συμφωνία.

Και όμως η «Καθημερινή» ψεύδεται. Όταν κατατεθεί στο γραφείο σημάτων του υπουργείου Εμπορίου ο τίτλος από τη «Γραμμή Α.Ε.», να θυμηθείτε ότι είχαμε δίκιο ότι ήδη έχει υπογραφεί η συμφωνία και ότι η «Καθημερινή» ψεύδεται.

*** ΡΩΤΗΣΑΝΕ την κ. Ελένη ΒΛΑΧΟΥ:

«Κάνετε ΔΗΛΩΣΕΙΣ σε άλλη εφημερίδα σχετικά με την «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»;

«ΟΧΙ, βέβαια!... Σε καμιά ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ και σε ΚΑΝΕΝΑ δημοσιογράφο!».

«Γιατί δεν τις ΔΙΑΨΕΥΔΕΤΕ»;

«Δεν ΔΙΑΨΕΥΔΩ ποτέ καμία ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ... όποια κι αν ΕΙΝΑΙ!».

Η συμβουλή έρχεται από ΜΕΓΑΛΟΥΣ Ξένους δημοσιογράφους!

Προς το παρόν η «Γραμμή Α.Ε.» δίνει τη γραμμή και στην Καθημερινή...

του Γιάννη Φλώρου

Το ότι ο τραπεζίτης και εκδότης Γ. Κοσκωτάς αγόρασε την «Καθημερινή» είναι πια, βεβαιωμένο γεγονός. Η «Ελευθεροτυπία» (19/3) έγραψε ότι η συμφωνία έκλεισε στις 17 Μαρτίου, ενώ η ίδια η κ. Ελένη Βλάχου σε δηλώσεις της («Έθνος», «Μεσομβρινή», 20/3) επιβεβαίωνε την απόφασή της να πωλήσει οριστικά την «Καθημερινή» στον κ. Κοσκωτά. Αναμένεται να ανακοινωθεί —1 μέχρι 4 Απριλίου— και επίσημα η τελική συμφωνία, όταν θα επιστρέψει, σύμφωνα με όσα είπε στο «Έθνος» και η κ. Βλάχου το νέο «αφεντικό» της «Καθημερινής», από την Αμερική.

Στο ρεπορτάζ του προηγούμενου ΑΝΤΙ, στο οποίο παρουσιάζαμε το γεγονός της πώλησης και τις επιπτώσεις που έχει, τονίζαμε ότι αποτελεί την πιο σημαντική εκδοτική είδηση της χρονιάς. Οι εξελίξεις επιβεβαίωσαν την εκτίμηση αυτή. Και αυτό για δύο λόγους: Η αγορά της «Καθημερινής» από το υπό διαμόρφωση «συγκρότημα» Κοσκωτά οριστικοποιεί το πέρας των περισσότερων εφημερίδων σε εξωδημοσιογραφικά χέρια με αναμενόμενες τις επιπτώσεις στον Τύπο. Η κ. Ελένη Βλάχου ισχυρίστηκε, όπως προκύπτει από τις μέχρι τώρα δηλώσεις της, ότι η απόφαση αυτή «εξασφαλίζει» την «Καθημερινή» και ό- τι γίνεται γίνεται για το «καλό» της εφημερίδας. Είναι απολύτως κατανοητές, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, οι οικονομικές δυσκολίες της εφημερίδας, όπως και οι ανάγκες εκσυγχρονισμού της για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις συνθήκες ανταγωνισμού. Αυτή η εκδοχή όμως παρακάμπτει άλλες πλευρές της απόφασης για την πώληση στον κ. Γ. Κοσκωτά, οι οποίες είναι σημαντικές και δεν σχετίζονται με «στενούς» οικο-

νομικούς ή κυκλοφοριακούς και μόνον λόγους. Ασφαλώς, σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις, η κ. Βλάχου γνωρίζει πολύ καλύτερα από άλλους τη σημασία αυτής της αγοράς. Ασφαλώς και γνωρίζει σε τι στοχεύουν οι αγορές των εφημερίδων πέραν της εκδοτικής δραστηριότητας. Ασφαλώς και κατανοεί γιατί επιδιώκουν να αποκτήσουν ισχύ στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Τύπο, ραδιόφωνο και Τηλεόραση) κεφαλαιούχοι και μεγαλοεπιχειρηματίες.

Συνεπώς το «καλό» για μια εφημερίδα και μάλιστα για την «Καθημερινή» που είχε μια ιστορία και μια παράδοση στο συντηρητικό χώρο, ούτε ουδέτερο είναι, ούτε απλώς γίνεται για να «εξασφαλισθεί» μια επιχείρηση π.χ. ένα κατάστημα με παράδοση, από την εισβολή των «εκσυγχρονισμένων» και «δυναμικών» πολυκαταστημάτων ή από μια «έντιμη» πτώχευση.

Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες η «σκέψη» για την πώληση της «Καθημερινής» υπήρχε από τα τέλη του περασμένου Αυγούστου. Έγιναν μάλιστα και σχετικές κρούσεις σε επιχειρηματίες οι οποίοι θα διέθεταν τα κεφάλαια. Οι συζητήσεις είχαν προχωρήσει με ανθρώπους του επιχειρηματικού και βιομηχανικού τομέα και είχαν ενημερωθεί και συγκατανεύσει γι' αυτή τη «σκέψη» και πολιτικοί παράγοντες με ιδιαίτερο κύρος στο χώρο της Ν.Δ., όπως ο κ. Γ. Ράλλης και ο κ. Κ. Καραμανλής. Σύμφωνα με τη «σκέψη» αυτή η κατεύθυνση ήταν να κρατηθούν το 51% των μετοχών στα χέρια της κ. Βλάχου έτσι ώστε η εφημερίδα παρ' όλο που θα είχε νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς να μην αλλάξει ρόλο και χαρακτήρα.

Ενδιαφέρον, όμως είχαν δείξει, όπως σημειώσαμε και στο προηγούμενο ΑΝΤΙ, και κεφάλαια κυπριακής προέλευσης (συγκεκριμένα η Κυπριακή Δημοκρατία) και ίσως δεν είναι άσχετη αυτή η πληροφορία με το ενδιαφέρον του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Κυπριανού σχετικά με τον κ. Κοσκωτά και τις εκδοτικές του δραστηριότητες στην πρόσφατη συνάντησή του με τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου. (Η πληροφορία δημοσιεύθηκε στην «Αυριανή» στις 20/3).

Όμως, τελικά ήταν η «Γραμμή Α.Ε.» του τραπεζίτη Γ. Κοσκωτά που κέρδισε. Σύμφωνα με ακριβείς πληροφορίες του ΑΝΤΙ η «Γραμμή Α.Ε.» αγοράζει τον τίτλο και το αρχείο της «Καθημερινής» αντί του ποσού των 80 εκατομμυρίων δραχμών —και όχι 90 εκατ. όπως αναγράφει στον Τύπο. Αγοράζει επίσης τα κτίρια της οδού Σωκράτους καθώς και δύο αποθήκες. Μέχρι τώρα πάντως και μετά από σχετική έρευνα που κάναμε στο γραφείο σημάτων του Υπουργείου Εμπορίου δεν έχει γίνει η πράξη μεταβίβασης του τίτλου της «Καθημερινής» στη «Γραμμή Α.Ε.».

Στη συμφωνία δεν συμπεριλαμβάνεται η επιχείρηση καθ' εαυτήν. Αυτό σημαίνει ότι οι υπάλληλοι της «Καθημερινής» μένουν κατά κάποιο τρόπο «έωλοι». Υπάρχει όμως συμφωνία «κυρίων και κυριών» να περάσουν όλοι στη «Γραμμή Α.Ε.». Χωρίς να καλύπτονται εργασιακά, οι συντάκτες θα παραμείνουν. Αυτό το επιθυμεί και ο κ. Κοσκωτάς γιατί θέλει να διατηρήσει η «Καθημερινή» το πολιτικό «στίγμα» που διαμόρφωσε μετά τη μεταπολίτευση, το οποίο την κατατάσσει στις έγκυρες, σοβαρές και με-

τριοπαθείς εφημερίδες του συντηρητικού χώρου, σε αντίθεση με το προδικτατορικό παρελθόν της και τις σχέσεις που είχε τότε με τη Δεξιά και το Παλάτι και τις πολιτικές επιλογές των «σκληρών» μεριδίων στο χώρο της συντηρητικής παράταξης. Η «Καθημερινή» του είναι χρήσιμη ως είναι και ευρίσκεται...

Ανεξάρτητα πάντως από τις λεπτομέρειες της συμφωνίας το κόστος της αγοράς θα πρέπει να υπολογισθεί συνολικά μεταξύ των 600 εκατομμυρίων δραχμών μέχρι του ενός δισεκατομμυρίου. Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες η κ. Βλάχου δεν είχε κάνει δεκτή προσφορά στο παρελθόν ύψους 600 εκατ. δραχ-

μών. Αν ληφθούν υπόψη και οι υποχρεώσεις της «Καθημερινής» —οφειλές που είναι περίπου 182 εκατ. δρχ. όπως γράψαμε στο προηγούμενο ΑΝΤΙ— τότε το συνολικό πραγματικό ποσό της αγοραπωλησίας θα πρέπει να υπολογισθεί στο ποσό που αναφέραμε πριν. Αλλά ποιος θα μάθει ποτέ το ακριβές ποσό; Όχι βέβαια η Εφορία ή το υπουργείο Εμπορίου και οι εποπτεύουσες τις συναλλαγματικές συναλλαγές υπηρεσίες. Εκτός εάν...

Το «συγκρότημα» Κοσκωτά διαμορφώνεται. Εκτός των πέντε περιοδικών που διαθέτει θα έχει και δύο εφημερίδες. Η «Καθημερινή» στο «συντηρητικό»

χώρο και η υπό έκδοση «24 ώρες» στον «προοδευτικό» χώρο. Οι στόχοι όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο ΑΝΤΙ δεν περιορίζονται μόνο στο «στενά» οριζόμενο ως εκδοτικό χώρο. Έχουν να κάνουν με τις μεταβολές στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τις πολιτικές εξελίξεις και τη προώθηση ευρύτερων οικονομικών συμφερόντων. Ένα νέο «συγκρότημα» ηλικίας περίπου πέντε ετών, όσα και τα περιοδικά, προετοιμάζεται και διαμορφώνει όρους για μια «σύγχρονη» παρέμβαση στις μελλοντικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις... Αυτό που μένει δεν είναι μόνο να δούμε τη γραμμή της «Γραμμής Α.Ε.»... □

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΣΚΩΤΑΣ

Ένας τώως ελαιοχρωματιστής με πλούσια χρωματική γκάμα...

Ο νεαρός και πολύτεκνος Γιώργος Κοσκωτάς έχει αδιαμφισβήτητο ταλέντο. Σύμφωνα με πολλούς όχι μόνον ένα. Δεν είναι τόσο εύκολο να «πειθείς» τον έναν για το πόσο υποδειγματικός οικογενειάρχης και καλός χριστιανός είσαι, τον άλλο για τις διοικητικές ικανότητές σου, τον τρίτο για την ευγένειά σου, τον τέταρτο για τις οικονομικές σου προβλέψεις, τον πέμπτο για την αλάθητη όσφρησή σου στο χρηματιστήριο και την αστείρευτη τραπεζική δραστηριότητά σου, τον επόμενο για τις πολύτιμες γνώσεις σου στο μάνατζμεντ κ.ο.κ.

Ο τώως ελαιοχρωματιστής —και τώως ανθοπώλης— αν και δεν φαίνεται να ρόζιασαν τα χέρια του από τη βούρτσα, πρωτοεμφανίσθηκε το Νοέμβριο του 1982, άσημος υπάλληλος, βιοπαλαιστής και μεροκαματιάρης τότε, στην υπό τον εφοπλιστή Καρρά Τράπεζα Κρήτης και «φτιάχνει» με τον κ. Π. Μπακογιάννη το ΕΝΑ συστήνοντας τη «Γραμμή Α.Ε.» αφού πρώτα πήγε κι ένα ταξιδάκι στην Αμερική. Δύο χρόνια αργότερα, το Δεκέμβριο του 1984 εκπλήσσει τους πάντες: Αγοράζει την Τράπεζα Κρήτης με χρήματα που ήρθαν από το εξωτερικό μέσω της Τράπεζας Ελλάδος. Και πάλι είχε προηγηθεί ένα ταξίδι, τρίμηνο τότε, στην Αμερική.

Τώρα πάλι, μετά από ένα ταξίδι μικρότερης διάρκειας αυτή τη φορά, έρχεται για να ρυθμίσει τις «λεπτομέρειες» του συμβολαίου της αγοράς της «Καθημερινής». Στο μεταξύ η «Γραμμή Α.Ε.» εκδίδει το ΚΑΙ τη ΜΙΑ, το ΤΕΤΑΡΤΟ και το ΤV3. Όλα περιοδικά. Το ένα μετά το άλλο και με ρυθμούς που θα έλεγε κανείς ότι ο άνθρωπος έχει κάποιο αποκλειστικό χόμπι, αν δε μεσολαβούσε η γνωστή και τραγελαφική για την κυβέρνηση, ιστορία και μιας άλλης Τράπεζας.

Σήμερα τραπεζίτης, εκδότης πέντε περιοδικών και εκδότης όπως όλα δείχνουν δύο εφημερίδων, ο τώως ελαιοχρωματιστής δεν ενδιαφέρεται μόνον για μια «μονόπλευρη» δραστηριότητα στο χώρο του Τύπου:

- Πληροφορίες που γράφτηκαν χωρίς να διαψευστούν, τον φέρνουν διεκδικητή ιδιωτικού τηλεοπτικού καναλιού· έχει ήδη προσλάβει μερικούς «τώως» της ΕΡΤ.

- Ετοιμάζεται όμως και για Πρακτορείο Διανομής Τύπου, ενώ ήδη φροντίζει τα έντυπά του να πωλούνται σε ειδικά πλαίσια που θα δώσει σε όλα τα σημεία πώλησης.

- Όπως έχει γραφεί (στο «Ποντίκι») προετοιμάζεται να «εισπληθήσει» και στο χώρο των ασφαλειών.

- Το σύστημα Leasing (μηχανολογικός εξοπλισμός που ετοιμάζεται σε επιχειρήσεις, όπως γίνεται και σε άλλες χώρες προ πολλού) είναι ένα επόμενο βήμα: Στο Χίλτον, πριν λίγες μέρες, στελέχη της Τράπεζας Κρήτης έκαναν το σχετικό «διαφημιστικό, εγκαινιαστικό show».

- Έχει αρχίσει να ενδιαφέρεται ζωηρά για την αγορά προβληματικών επιχειρήσεων και στο σημείο αυτό οι πληροφορίες που δημοσίευσε η «Πρώτη» την περασμένη εβδομάδα ελέγχονται ως ακριβείς.

- Σύμφωνα με πληροφορίες μας έχει αγοράσει εκτάσεις στη Θράκη με την προοπτική να χρησιμοποιηθούν για εγκατάσταση εργοστασίων εκμετάλλευσης αγροτικών προϊόντων ενώ τέλος·

- Λέγεται ότι ενδιαφέρεται και για άλλες δραστηριότητες στο βιομηχανικό τομέα στην περιοχή της Πάτρας, συγκεκριμένα.

- «Αυτοδημιούργητος» με χόμπι στον Τύπο και «επενδύων» κατά προτίμηση μετά από ένα ταξιδάκι αναψυχής στην Αμερική και με κάποιους ενδιάμεσους σταθμούς, δεν μπορεί παρά να είναι υπερήφανος γιατί, «με την αξία και το φιλότιμό του» όπως τραγουδούσε ο λαϊκός Καζαντζίδης στο ηρωικό του παρελθόν, η «Γραμμή Α.Ε.» έχει ήδη κεφάλαιο 4,5 δισ. δραχμών: Πέντε περιοδικά, δύο πιεστήρια και άλλα τέσσερα (4) υπό παραγγελία για τις εφημερίδες του.

- «Αυτοδημιούργητος» ο τόπος έχει γνωρίσει πολλούς. Άλλωστε για αυτό γράφαμε κάποτε και τις εκθέσεις «περί α-

ποταμιεύσεως». Μέγα μυστήριο όμως δυσκολότερο και από την αποκρυπτογράφηση της «γραμμικής γραφής Γ'», αποτελεί η προέλευση των χρημάτων Κοσκωτά. Βέβαια στην Ελλάδα το «πόθεν έσχες» λειτουργεί έτσι που να μην γνωρίζει η Δεξιά τι ποιεϊ η Αριστερά. Πιθανόν για να αποδεικνύεται ότι η Σφίγγα υπάρχει πάντα...

Το ενδιαφέρον στην περίπτωση Κοσκωτά δεν είναι η ελληνική πατέντα. Συνήθως, όταν έρχονται κεφάλαια, αποδίδουν κάποια κέρδη και μετά φεύγουν στο εξωτερικό —με προτιμητέα χώρα την Ελβετία... Το «ιδίομορφο» στην περίπτωση του είναι ότι έρχονται κεφάλαια αλλά με προοπτική να παραμείνουν στην Ελλάδα. Αυτό, αν συνδυασθεί με διάφορα που λέγονται και γράφονται για την προέλευση των χρημάτων του κ. Κοσκωτά, δείχνει να υπάρχει συγκεκριμένο ενδιαφέρον για εγκαθίδρυση στην Ελλάδα ισχυρού οικονομικού οργανισμού με προοπτική και στρατηγική. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή ο ταλαντούχος τώως ελαιοχρωματιστής διαχειρίζεται κεφάλαια τα οποία ενδιαφέρονται για ευρύτερη επιρροή στη χώρα μας. Λέγεται έτσι ότι είτε προέρχονται από ισχυρούς οικονομικούς κύκλους της ελληνικής ομογένειας στην Αμερική —αναφέρεται σύμφωνα με αυτή την εκδοχή και ο Αμερικής ΟΙΚΑΒΟΣ, —είτε από Ελληνοεμβραϊκούς οικονομικούς και επιχειρηματικούς κύκλους που ενδιαφέρονται να «διοχετεύσουν» μια μερίδα κεφαλαίων τα οποία για διάφορους λόγους «δυσκολεύονται» να βρουν πλέον κατάλληλο τόπο.

Τίποτε όμως δεν είναι βέβαιο. Αυτό που είναι φανερό είναι ότι με τη «δυναμική» εισβολή του κ. Κοσκωτά στον Τύπο, αλλά και σε άλλες, πλην των τραπεζικών, δραστηριοτήτων «γεννιέται» ένα καινούργιο τζάκι... Ποιοι και πώς δυναμώνουν τη φωτιά είναι άγνωστο. Ο καπνός που βγάζει αρχίζει όμως να διαλύεται. Ποιες επιπτώσεις θα έχει ενώ βαδίζουμε προς τη «πρόκληση του 2.000» και των αντίστοιχων «επαναστάσεων» που λείνι κατά καιρούς ο πρωθυπουργός της «Αλλαγής», θα φανεί.

Συνέβη μεταξύ Σημίτη, Χαλικιά και ...

νας καινούργιος «μπελά » με απρόβλεπτες πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις, αρχίζει να παρατηρείται στον οικονομικό ορίζοντα: Πρόκειται για την υπόθεση της μεγάλης ανώνυμης εταιρίας AGROINVEST, που ασχολείται με τις εξαγωγές και μεταποίηση ελληνικών αγροτικών προϊόντων και η οποία βρίσκεται στο Α-χλάδι της Φθιώτιδας. Η εταιρία αυτή, που ιδιοκτήτες της είναι δύο Λιβανέζοι επιχειρηματίες, έχει υπαχθεί —χωρίς καμιά αιτία, όπως η ίδια ισχυρίζεται— στο Νομοθετικό Διάταγμα 3652/56, σύμφωνα με το οποίο τίθεται σε καθεστώς αναγκαστικής διαχείρισης και, έτσι οδηγείται στον πλειστηριασμό, προτού, μάλιστα, λειτουργήσει πλήρως...

Η κατάσταση αυτή έχει δημιουργήσει σοβαρές ανησυχίες στον επιχειρηματικό κόσμο, αλλά έχει υπαγορεύσει και αρκετά ερωτηματικά, δεδομένου ότι η Τράπεζα Ελλάδος το Νοέμβριο του 1984, και το Δεκέμβριο του 1985 αρνείται να θέσει την εταιρία σε καθεστώς αναγκαστικής διαχείρισης, ύστερα από αίτημα ξένων Τραπεζών με επικεφαλής την PARIBAS. Το Μάρτιο, όμως, του 1986, η Τράπεζα Ελλάδος, αλλάζει ξαφνικά συμπεριφορά δέχεται το αίτημα των ξένων Τραπεζών και δίνει τη συγκατάθεσή της για να τεθεί η AGROINVEST σε αναγκαστική εκκαθάριση. Τι μεσολάβησε και άλλαξε ξαφνικά πολιτική η Τράπεζα Ελλάδος στο συγκεκριμένο θέμα; Μήπως η εταιρία είχε ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις προς την PARIBAS; Αν όμως, συνέβαινε αυτό τότε γιατί οι ενδιαφερόμενες Τράπεζες δεν κατέφυγαν στη διαδικασία να καταστούν οι υποχρεώσεις αυτές αμέσως απαιτητές, σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο;

Σύμφωνα με δηλώσεις της εταιρίας «δεν υπήρχαν ουσιαστικές ληξιπρόθεσμες οφειλές στην PARIBAS, αφού είχαν πληρωθεί οι τόκοι των δανείων». Κατά πληροφορίες υπάρχουν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις μόνον 2,4 εκατ. δολαρίων χρηματικό ποσό αρκετά μικρό σε σχέση

με το συνολικό δάνειο ύψους 39,5 εκ. δολ. που πήρε η AGROINVEST, για να κάνει την επένδυσή της, η οποία έφτασε τελικά στα 65 εκατ. δολάρια. Αν το ποσό των 2,4 εκατ. δολ. δημιουργεί πρόβλημα στη γαλλική Τράπεζα, τότε γιατί αυτή δεν ακολουθεί τη νόμιμη διαδικασία καθιστώντας τις υποχρεώσεις αυτές αμέσως απαιτητές; Μήπως η Τράπεζα αυτή θέλει —με τη μέθοδο της «αναγκαστικής» διαχείρισης— να της επιστραφούν τα χρήματα του δανείου της για πολλούς και ...διάφορους λόγους, που η ίδια η Τράπεζα θα πρέπει να εξηγήσει;

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ...«ΠΕΡΙΕΡΓΟΥ»

Και θέτουμε το ερώτημα αυτό γιατί η PARIBAS φαίνεται μάλλον να ενδιαφέρεται να κάνει διαπραγματεύσεις προκειμένου να πουλήσει την AGROINVEST παίρνοντας έτσι, μεγάλο μέρος των χρημάτων που δάνεισε. Για την επιδίωξη της αυτή δεν μπορεί να κατηγορηθεί η Τράπεζα, στο βαθμό που ακολουθεί τις κανονικές, νόμιμες διαδικασίες. Το «περίεργο» είναι γιατί άλλαξε ξαφνικά πολιτική η Τράπεζα Ελλάδος. Τη στιγμή μάλιστα που τα οικονομικά μεγέθη της εταιρίας δεν μετεβλήθησαν στο διάστημα (3 μήνες) που η Τράπεζα Ελλάδος άλλαξε στάση.

Το «περίεργο» όμως παύει να υφίσταται από τη στιγμή που απολύτως έγκυρες πηγές πληροφορούν ότι «έγιναν συνεννοήσεις» μεταξύ της PARIBAS, του τότε υπουργού Γεωργίας κ. Κ. Σημίτη (ο οποίος είχε και την εποπτεία της ΚΥΔΕΠ) και του Διοικητή της Τραπεζής Ελλάδος κ. Δ. Χαλικιά, για να αγορασθεί η AGROINVEST από την ΚΥΔΕΠ. (Κρατική Υπηρεσία Διαχείρισης Εγχωρίου Προϊόντων).

Από τις σχετικές επιστολές, που αντηλάγησαν, προκύπτει ότι η συμφωνία, η οποία μάλλον πρέπει να έχει επιτευχθεί, αφορά στην αποδοχή του αιτήματος της PARIBAS (υπαγωγή στο Ν.Δ. 3652/56 για αναγκαστική διαχείριση, ώστε να πουλήσει την εταιρία) με αντάλλαγμα να περιέλθει το συγκρότημα της AGROINVEST στην ΚΥΔΕΠ και όχι σε άλλο ενδιαφερόμενο. Εκτός και αν η ΚΥΔΕΠ δεν επιθυμεί αυτή την αγοραπωλησία.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ...ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Τη σχετική επιστολή Σημίτη προς Χαλικιά —ημερομηνίας 7 Φεβρουαρίου 1985— δημοσιεύουμε στη συνέχεια:

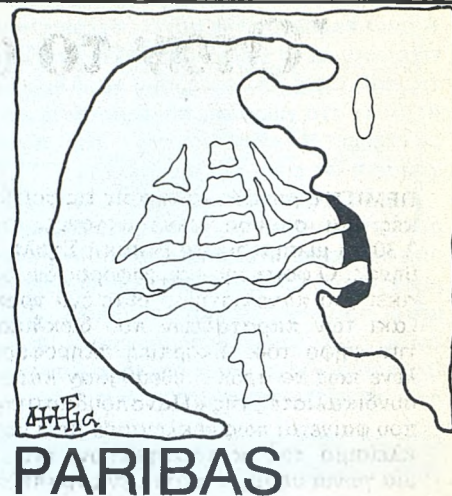
«Η ΚΥΔΕΠ εδώ και αρκετό καιρό εξετάζει την περίπτωση εξαγοράς του βιομηχανικού συγκροτήματος AGROINVEST Α.Ε.

Το συγκρότημα αυτό αποτελείται από τις παρακάτω μονάδες.

- α) Ζωοτροφές
- β) Σπορelaiουργείο
- γ) Αλευρόμυλο
- δ) Σιλό και
- ε) Λιμενικές εγκαταστάσεις

Το συγκρότημα αυτό δε έχει χρηματοδοτηθεί από Γαλλικές Τράπεζες επικεφαλής των οποίων είναι η PARIBAS.

Το Υπουργείο Γεωργίας έχει στο παρελθόν έρθει σε επαφή τόσο με την ΚΥΔΕΠ όσο και με τους ιδιοκτήτες, καθώς και τις χρηματοδοτούσες Τράπεζες. Στις συναντήσεις αυτές τέ-

του Κώστα Δέδε

θηκε υπ' όψιν του υπουργείου μας η πρόταση για εξαγορά από την ΚΥΔΕΠ των εγκαταστάσεων αυτών.

Από τις συναντήσεις αυτές, το Υπουργείο Γεωργίας κατέληξε στο ότι κατ' αρχάς είναι σκόπιμο να ενταχθεί στο Συν/κό κίνημα μια τέτοια καθετοποιημένη βιομηχανική μονάδα.

Η τελική απόφαση θα ληφθεί μετά την ολοκλήρωση της μελέτης βιωσιμότητας που συντάσσει η ΚΥΔΕΠ σε συνεργασία με την Α.Τ.Ε., ΠΑΣΕΓΕΣ και Υπουργείο Γεωργίας.

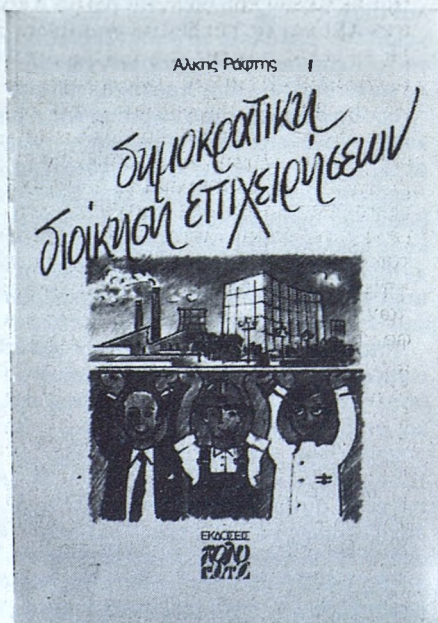
Απ' ό,τι γνωρίζουμε, οι Γαλλικές Τράπεζες έχουν σταματήσει κάθε παραπέρα χρηματοδότηση της AGROINVEST Α.Ε. καθώς επίσης ότι έχουν κηρύξει τα δάνεια τους ληξιπρόθεσμα και απαιτητά. Πέρα δε από αυτό έχουν ζητήσει την υπαγωγή της AGROINVEST στο Ν.Δ. 3562/56 περί υπαγωγής Α.Ε. υπό την Διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών και θέσεων αυτών υπό ειδική εκκαθάριση.

Σε τελευταία συνάντηση που είχαμε με την PARIBAS σαν εκπρόσωπο όλων των υπολοίπων Τραπεζών μας έγινε γνωστό ότι οι Γαλλικές Τράπεζες είναι διατεθειμένες με έγγραφη δέσμευση τους προς το Υπουργείο Γεωργίας να αναλάβουν την υποχρέωση των απ' ευθείας διαπραγματεύσεων με την ΚΥΔΕΠ στην περίπτωση που ενταχθούν στο Ν.Δ. 3562/56, και να σταματήσουν κάθε παραπέρα ενεργοποίηση του παραπάνω διατάγματος.

Μετά από αυτά, άποψη του Υπουργείου Γεωργίας είναι ότι, σε περίπτωση ένταξης της AGROINVEST στο Ν.Δ. 3562/56, δεν θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερο πρόβλημα στη διαπραγματευτική θέση της ΚΥΔΕΠ.

Πιστεύουμε ότι η εφαρμογή του Ν.Δ. 3562/56, είναι σκόπιμη διότι έτσι αποφεύγονται διαδικασίες πολύ πιο επίπονες όπως π.χ. αυτές της πτωχεύσεως».

Ύστερα από όλα αυτά τίθεται το ερώτημα: Γιατί το ίδιο το κράτος καταστρατηγεί τους νόμους και τις διαδικασίες; Όταν, μάλιστα η κυβέρνηση αναζητά εναγωνίως ξένους επιχειρηματίες να επενδύσουν όλα αυτά δεν τσιμπολογούν την ίδια την κυβερνητική επιδίωξη για βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και για ...«ακόμα καλύτερες μέρες» στην οικονομία; □

Όταν το φοιτητικό κίνημα εκδικείται

ΠΕΜΠΤΗ, μια βδομάδα πριν τις φοιτητικές και σπουδαστικές εκλογές, ώρα 2.30 το μεσημέρι στη Νομική Σχολή Αθηνών. Ο φοιτητής - ψηφοφόρος δεν βρίσκεται στο πανεπιστήμιο ούτε ένα τραπεζάκι των παρατάξεων που διεκδικούν την ψήφο του. Σκόρπιες πληροφορίες λένε πως το πρωί ...εθεάθησαν κάποιοι συνδικαλιστές της «Πανσπουδαστικής» που φαίνεται πως «έκλεισαν» μαζί με το κλείσιμο των καταστημάτων, ενώ σε μια γωνιά υπάρχει ακόμα ένα τραπεζάκι με προκηρύξεις της «ΣΣΑΚ» που αποτελείται από μέλη που αποχώρησαν από το ΠΑΣΟΚ. Ωστόσο ούτε πίσω από αυτό υπάρχει κανένας!

ΣΤΟ ΧΗΜΕΙΟ, την ίδια μέρα μια ομάδα φοιτητών με μια ντουντούκα κάνουν αστεία μεταξύ τους, ενώ πίσω τους μια αφίσα, πάλι της ΣΣΑΚ επιμένει να διεκδικεί «σοσιαλιστική» αλλαγή. Στη Νομική, οι αρχές βρήκαν την ευκαιρία να ξαναβάσουν το κτίριο, καθαρίζοντάς το από κάθε είδους μνημείο, μιας παλιότερης εποχής ένδοξης, όταν υπήρχε ακόμα ζωντανό και ανήσυχο το φοιτητικό κίνημα. Σε μια αίθουσα είναι συγκεντρωμένοι λίγοι αυτόνομοι και συζητάνε για ένα πάρτι που θα ετοιμάσουν.

ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ φοιτητές ελάχιστα ενδιαφέρονται για τις επικείμενες φοιτητικές εκλογές. Προτιμούν τα μαθήματα ή το μεσημεριανό άραγμα στο κηπάκι του Πνευματικού Κέντρου, όπου θα συζητήσουν και πάλι για τα μαθήματά τους. Ακόμα και τα παραδοσιακά «πάρτι συσπείρωσης» των ψηφοφόρων της κάθε παράταξης είναι φέτος ελάχιστα και οι προεκλογικές συγκεντρώσεις των παρατάξεων με στελέχη των κομμάτων είναι λιγότερες από κάθε άλλη φορά. Τα τελευταία χρόνια οι φοιτητές δεν βλέπουν στις εκλογές τους παρά μόνο μια εκδήλωση φολκλорικού χαρακτήρα.

ΦΕΤΟΣ, ωστόσο, όλα δείχνουν πως μετά τους φοιτητές, κουράστηκαν και οι ίδιες οι παρατάξεις: για πρώτη φορά οι τρεις μεγαλύτερες παρατάξεις αντιμετώπιζουν πρόβλημα στελεχών, ενώ οι μικρότερες με ελάχιστες εξαιρέσεις κατά σχολή, δεν κατεβαίνουν και έχουν αντικατασταθεί από μισοπολιτικοποιημένα ανεξάρτητα σχήματα χωρίς πολιτική ταυτότητα. Ακόμα και οι «απλοί αφισοκολλητές» λείπουν από τις μεγάλες παρατάξεις πράγμα που οδήγησε μια από αυτές να πληρώνει... δύο χιλιάδες δραχμές για κάθε συμμετοχή σε αφισοκόλληση!

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ φαίνεται να λύνεται με την κοινή πολιτική κατά της ...αφισορρύπανσης και των θορύβων, που τις ενοποιεί πάνω στην πλατφόρμα της πά-

λης για ένα «καθαρό πανεπιστήμιο, χωρίς αφίσες και ντουντούκες». Πριν από ένα μήνα μάλιστα το κεντρικό συμβούλιο της ΕΦΕΕ συζήτησε σοβαρά πρόταση να γίνουν οι εκλογές το φθινόπωρο και να γίνονται στο μέλλον κάθε ...δύο χρόνια. Είναι μια πρόταση που βολεύει όλες τις παρατάξεις, που έτσι κι αλλιώς αντιγράφουν το περιεχόμενο των περσινών τους προκηρύξεων.

Η ΠΑΣΠ (20,43%) έχοντας υποστεί πολλαπλά χτυπήματα μετά τις αλλεπάλληλες διαρροές στελεχών, που οδήγησαν στην περσινή πτώση της δύναμής της, επέλεξε φέτος να κατέβει «αυτόνομη» στο πανεπιστήμιο. Σε μια πολυσέλιδη προκήρυξη στην οποία καταγράφει τη «δυσχερεια σοβαρής μερίδας του λαού απέναντι στην κυβερνητική πολιτική» καλεί τις άλλες παρατάξεις να πάψουν να αποτελούν «αποστεωμένα κομματικά παραρτήματα» για να «διασωθεί η πολιτικοποίηση στα ΑΕΙ».

Η «ΠΑΝΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ», (29,13%) κατεβαίνει φέτος με την ενίσχυση της συμπαράταξης των δημοκρατικών δυνάμεων όπως π.χ. οι προσκεείμενοι στην κίνηση Αρσένη και αποχωρήσαντες του ΠΑΣΟΚ. Εμφανίζει ωστόσο τη μεγαλύτερη οργανωτική κάμψη που είχε ποτέ, πράγμα που πολλοί πιστεύουν ότι θα σημάνει μια μικρή πτώση της δύναμής της σε αριθμό ψήφων, ενώ η αναμενόμενη αποχή από τις φετινές εκλογές θα διασώσει τόσο το ποσοστό όσο και τις έδρες της στα διοικητικά συμβούλια.

Η ΔΑΠ - ΝΔΦΚ, (28,29%) ύστερα από την τελευταία κρίση και τις διαγραφές στην ΟΝΝΕΔ, δύσκολα θα καλύψει τη μικρή απόσταση (0,85%) που τη χωρίζουν από την «Πανσπουδαστική». Ωστόσο οι πολιτικοί ελιγμοί του Μητσοτάκη απέναντι στους διαγραφμένους και η περσινή αποτυχημένη (1,46%) κάθοδος της Ανεξάρτητης Ανανεωτικής Κίνησης, που πρόκειται στη ΔΗΑΝΑ, δεν αποκλείουν, με δεδομένο το συντηρητισμό των σημερινών φοιτητών, μια «πρωτιά» της δεξιάς στα πανεπιστήμια για την οποία η «Νέα Δημοκρατία» εργάζεται σκληρά τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο η καζούρα για τα «Ντοράκια» —όπως αποκαλούνται σήμερα οι ΟΝΝΕΔίτες— δημιουργεί σοβαρά προβλήματα για το κύρος αυτής της παράταξης.

Ο «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ» τέλος, (10,14%) τέταρτη δύναμη σταθερά τα τελευταία χρόνια, έχοντας χάσει τη μισή του δύναμη μετά την αποχώρηση της Β' Πανελλαδικής, παρακολουθεί από πολύ κοντά την αναβάθμιση του ΚΚΕ εσωτερικού και τη μετεξέλιξη σε νέο φορέα, που

αν δεν τραυματίσουν τη συνοχή του, σίγουρα όμως θα τον αποκόψουν από το σαστισμένο κοινωνικό του περίγυρο.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ του φοιτητικού κινήματος παρατάξεις όπως οι «Αριστερές Συσπειρώσεις» οι διαγραφμένοι του ΠΑΣΟΚ («Αγωνιστική Συνδικαλιστική», «Σοσιαλιστική Σπουδαστική Ανεξάρτητη Κίνηση»), «Εναλλακτική Κίνηση Χριστιανοσοσιαλιστών» βρίσκονται σε μια φάση υποχώρησης, ενώ οι παραδοσιακές παρατάξεις της Εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς έχουν εξαφανιστεί εντελώς. Ευνοούμενοι από αυτήν τη συρρίκνωση του «χώρου», οι μεγάλες παρατάξεις, τα ευκαιριακά «ανεξάρτητα απολιτικά σχήματα» και βέβαια το «λευκό» και η «αποχή».

ΘΕΤΟΝΤΑΣ στο φοιτητικό κίνημα τα κόμματα της Αριστεράς για χρόνια πολλά, τα προβλήματα της κομματικής τους συγκρότησης και βλέποντας το φοιτητικό κίνημα σαν φυτώριο στελεχών και χώρο πολιτικών ασκήσεων κατακρεούρησαν αρχικά την αυτονομία του, το γραφειοκρατικοποίησαν και σήμερα οδήγησαν το φοιτητικό χώρο σε μια αποϊδεολογικοποίηση, που βέβαια ευνόησε το «νέο» ιδεολογικό λόγο της φιλελεύθερης δεξιάς.

ΣΗΜΕΡΑ οι φοιτητικές παρατάξεις — αναιμικά αθροίσματα οπαδών — οι συνελεύσεις που δεν γίνονται λόγω έλλειψης απαρτίας, οι υπαλληλοποιημένοι εκπρόσωποι στα όργανα συνδιοίκησης δίνουν την εικόνα ενός χώρου που ζει την δικιά του κρίση αντιπροσώπευσης.

ΟΠΟΙΑ κι αν είναι τα αποτελέσματα των εκλογών που γίνονται στις 2 Απρίλη στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ δεν θα σημαίνουν παρά το τέλος και της δεύτερης φάσης του μεταπολυτεχνειακού φοιτητικού κινήματος, μιας φάσης διαρκούς αποπολιτικοποίησης. Το νέο στοιχείο ωστόσο δεν είναι αυτό. Έχοντας δομηθεί σύμφωνα με τα μοντέλα οργάνωσης των παρατάξεων της παραδοσιακής αριστεράς (συγκεντρωτική λειτουργία, αποκοπή του κεντρικού συμβουλίου από τα διοικητικά συμβούλια, κυρίαρχα απρόσωπων εκπροσώπων στις συνελεύσεις), το φοιτητικό κίνημα, αποδομημένο σαν μαζικό κίνημα, σήμερα εκδικείται: αποδομεί μετά το θάνατό του τις παρατάξεις, που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διάλυσή του. Αυτή η οργανωτική αποδόμηση των παρατάξεων, (που οδηγούν την ΠΑΣΠ, να βαφτίζεται αυτόνομη, δέκα χρόνια μετά από αλλεπάλληλες διαγραφές όσων υπεράσπιζαν την αυτονομία της), ίσως προχωρώντας μέχρι τέλους να οδηγήσει σε ένα άλλο διαφορετικό φοιτητικό κίνημα...

Νίκος Λακόπουλος

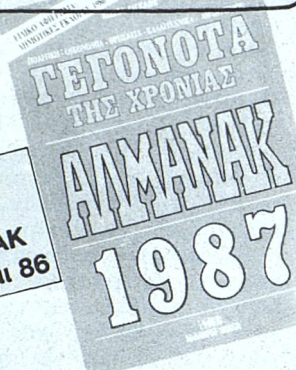
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

**δύο νέα
βιβλία**

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ

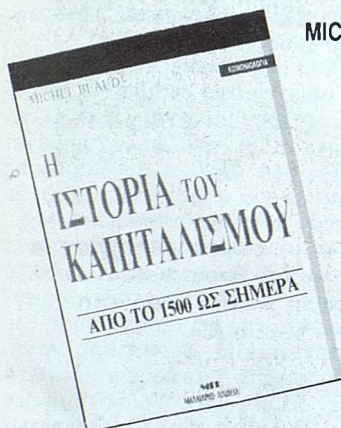
ΚΩΣΤΑ ΔΙΓΚΑΒΕ

**μαζί
κυκλοφορούν
και τα ΑΛΜΑΝΑΚ
1983, 84, 85 και 86**

Καταγράφει όλα τα γεγονότα του 1986 που έγιναν στον πολιτικό, οικονομικό, επιστημονικό, καλλιτεχνικό και αθλητικό χώρο, με πλούσιο φωτογραφικό υλικό και ευρετήρια.

MICHEL BEAUD

Μια εμπειρισιασμένη μελέτη 12 χρόνων, του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος σε σχέση με τα προβλήματα των κοινωνικών τάξεων.

ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ Α.Ε.
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 9, 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. (031) 278.707, 260.309 - TELEX: 410083 MP AE GR
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 11, 106 79 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. (01) 3600.900

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:

**Ο «γνωστός - άγνωστος» της Πολιτικής Ιστορίας μας
και η επικαιρότητα του ελληνικού μεσοπολέμου**

Για 50 χρόνια από το θάνατο του Αλ. Παπαναστασίου είναι μια καλή ευκαιρία για να ξεπεράσουμε λίγο τις στερεότυπες επιφανειακές αναδρομές και τους μεγαλόστομους χαρακτηρισμούς του τύπου: «ο πατέρας της δημοκρατίας», κ.τ.λ. και να γνωρίσουμε από πιο κοντά όχι μόνο αυτόν τον «γνωστό - άγνωστο» της πολιτικής ιστορίας μας αλλά και την εποχή του δηλ. κυρίως την *κοινωνία*, την *πολιτική*, τους *θεσμούς* και την *ιδεολογία* του μεσοπολέμου στη χώρα μας για να συνδεθούμε έτσι γόνιμα με τη *σημερινή πολιτική πραγματικότητα*, καθώς αρκετά από τα προβλήματα της εποχής εκείνης δεν είναι καθόλου άσχετα με τα σημερινά: *Το εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής* είναι ένα χαρακτηριστικό αλλά όχι και το μόνο παράδειγμα.

Ευκαιρία λοιπόν για δημιουργικό προβληματισμό και εποικοδομητικές αναζητήσεις πάνω στα *ουσιώδη* της ιστορίας μας που είτε δεν έχουν επαρκώς ερευνηθεί είτε δεν έχουν διατυπωθεί με τον απαιτούμενο επιστημονικό λόγο. Αυτές τις μέρες θα κυκλοφορήσει από το «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ένας τόμος αφιερωμένος στον Αλ. Παπαναστασίου και την εποχή του, με τίτλο: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ - Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο.**

Περιέχει εκτός από σπάνιο φωτογραφικό υλικό και ντοκουμέντα, τα κείμενα που ανακοινώθηκαν από ειδικούς πανεπιστημιακούς της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης στο επιστημονικό συνέδριο που τον Απρίλιο του 1983 οργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη από τους διδάσκοντες πολιτική και συνταγματική ιστορία στη Νομική Σχολή της, Παύλο Πετρίδη και Γιώργο Αναστασιάδη καθώς και τους καθηγητές Αρ. Μάνεση και Δ. Τσάτσο.

Ο τόμος αυτός φαίνεται ότι έρχεται στην κατάλληλη ώρα και για να καλύψει ένα αναμφισβήτητο κενό στο χώρο της ιστορίας των νεοελληνικών πολιτικών και συνταγματικών θεσμών, εμπλουτίζοντας τη σχετική βιβλιογραφία και για να αναζωογονήσει την τόσο εξουθενωμένη σήμερα ιστορική μνήμη και για να προσφέρει εναύσματα και ερείσματα για βαθύτερη έρευνα και ευρύτερο στοχασμό.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**

**Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο**
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ

Κείμενα:
• Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Τις επόμενες ημέρες κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» το βιβλίο:

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:**

**Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλεμο.**

Με επιμέλεια των καθηγητών Γ. Αναστασιάδη, Π. Πετρίδη και Γ. Κοντογιώργη. Ο τόμος περιλαμβάνει στις 450 σελίδες του, ανέκδοτα ντοκουμέντα, φωτογραφίες και μελέτες για το μεγάλο έλληνα πολιτικό από τους:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21
Τηλ. 72.29.237

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

1876
1936

*«Μια μέρα το παρελθόν θα μας αιφνιδιάσει
με τη δύναμη της επικαιρότητάς του»*

Οδ. Ελύτης

Ένα αφιέρωμα στον Αλ. Παπαναστασίου και την εποχή του, καθώς ήδη το 1987 είναι μια πραγματικότητα αμείλικτη με τις δικές της ανάγκες και τα δικά της μηνύματα ίσως να ξαφνιάσει ορισμένους.

Βέβαια, τη χρονιά που μας έφυγε γιορτάστηκαν από την πολιτεία κι άλλους αρμόδιους —και μη— «φορείς» τα 50 χρόνια από το θάνατό του, αλλά υποθέτουμε ότι το ΑΝΤΙ δεν θα 'θελε —κατόπιν εορτής, άλλωστε— να συμμετάσχει κι αυτό σε μια ακόμη επετειακή, στερεότυπη και επιφανειακή, αναδρομή σε πρόσωπα και πράγματα του παρελθόντος για να προσθέσει έτσι κι άλλες ψηφίδες πολιτικής «αγιογραφίας» και μυθολογίας στην ιστορία μας.

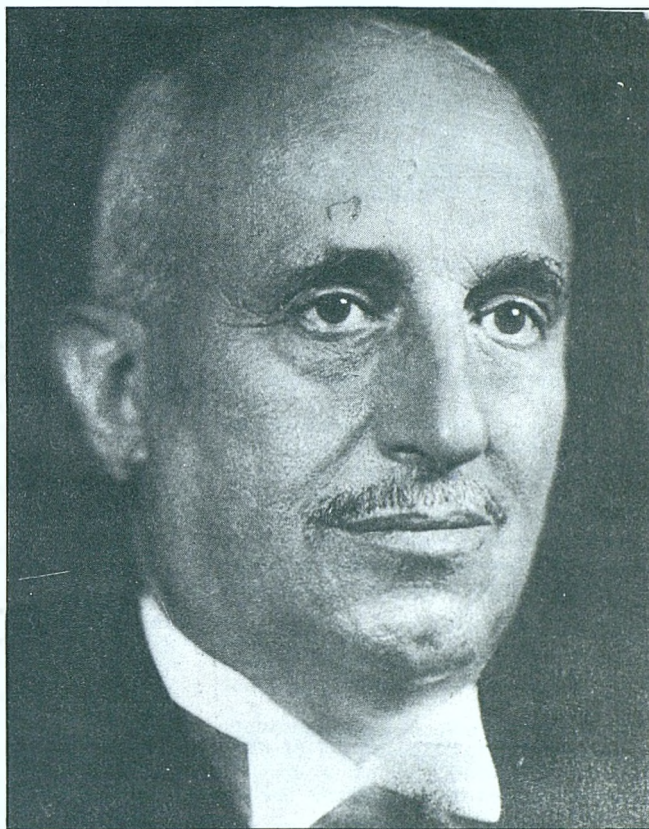
Η ιδέα γι' αυτό το αφιέρωμα δόθηκε ήδη από τον Απρίλιο του 1983 όταν στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης οργανώθηκε από τους υπογράφοντες διήμερο επιστημονικό συνέδριο για τον Αλ. Παπαναστασίου με συμμετοχή γνωστών πανεπιστημιακών απ' όλη τη χώρα και με θεματικές που κάλυπταν πολύπλευρα την περίοδο του μεσοπολέμου.

Τα σημαντικά κείμενα αυτών των ανακοινώσεων, πλαισιωμένα κι από ορισμένες ακόμη ενδιαφέρουσες εργασίες καθώς και από σπάνιο φωτογραφικό υλικό και άλλα ντοκουμέντα συγκεντρώθηκαν και επρόκειτο να εκδοθούν —ήδη από το 1985— σ' έναν τόμο που τελικά αναμένεται να κυκλοφορήσει αυτές τις μέρες.

Πρόεκταση και κατά κάποιο τρόπο συμπληρωματικό corpus αυτού του τόμου τούτο το αφιέρωμα έχει και μια δική του αυτοτέλεια· σε τελική ανάλυση όμως στοχεύει —όπως και ο τόμος— σε μια πιο διεπισδυτική και τεκμηριωμένη προσέγγιση όχι μόνο του Αλ. Παπαναστασίου αυτού του γνωστού - άγνωστου της πολιτικής ιστορίας μας αλλά —ιδίως— της εποχής του δηλαδή της κοινωνίας, της οικονομίας, της πολιτικής, των θεσμών και της ιδεολογίας του μεσοπολέμου στη χώρα μας.

Στο μέτρο που αρκετά από τα πολιτικά προβλήματα εκείνης της εποχής δεν είναι καθόλου άσχετα με τα σημερινά όπως π.χ. η διεκδίκηση ενός δικαιότερου εκλογικού συστήματος, οι περιπέτειες της ελευθερίας του πνεύματος κτλ., το διαχρονικό περιεχόμενο του αφιερώματος —όπως βέβαια και του τόμου— μπορεί να μας συνδέσει γόνιμα με τη σύγχρονη πολιτική σκέψη και πράξη.

Όπως δεν πρέπει να 'μαστε δέσμιοι του ιστορικισμού και της παρελθοντολογίας άλλο τόσο δεν πρέπει να απεμπολήσουμε ή να υποβαθμίσουμε —εν ονόματι κάποιων ανιστορικών παραστάσεων του παρόντος— το ιστορικό μας αισθητήριο και την ιστορική μας μνήμη.

Κάθε ευκαιρία που μας παρέχεται για δημιουργικό προβληματισμό πάνω στα ουσιώδη της ιστορίας μας που ή δεν έχουν ακόμη επαρκώς ερευνηθεί ή δεν διατυπώθηκαν με τον απαιτούμενο επιστημονικό λόγο δεν θα πρέπει να περνά ανεκμετάλλευτη. Η ευκαιρία αυτή τη φορά —και όχι το ευκαιριακό επετειακό πρόσχημα— είναι ο Αλ. Παπαναστασίου και διότι η πολιτική του στάση και συμπεριφορά, η ασυνήθιστη για πολιτικό πνευματική του καλλιέργεια και το έργο του αντανakλούν όλα σχεδόν τα χαρακτηριστικά και κυρίως τις αντιφάσεις και τις ιδιομορφίες της ελληνικής πολιτικής ζωής· αλλά και διότι χρησιμοποιείται έτσι ως άξονας μιας συνολικότερης θεώρησης, στενά συνυφασμένης και με το παρόν αλλά και με την προοπτική του κοινωνικοπολιτικού και του θεσμικού γίνεσθαι στη χώρα μας.

Τελικά το αφιέρωμα αυτό δικαιώνει την ύπαρξή του όχι μόνο στο μέτρο που καλύπτει —παράλληλα βέβαια με τον τόμο— ένα αναμφισβήτητο κενό στο χώρο της πολιτικής ιστορίας μας αλλά και στο βαθμό που προσφέρει εναύσματα για επιστημονική έρευνα και για περισσότερη ευαισθητοποίηση και εγρήγορση σε καιρούς κοινωνικής κατατονίας και πολιτικής αμηχανίας και αδράνειας.

Παύλος Πετρίδης • Γιώργος Αναστασιάδης

Θεσσαλονίκη, 1.1.1987

Με την αδελφή του στη νεανική ηλικία.

1876, Ιουλίου 8
Γέννηση στην Τριπολη.

1895-1898
Σπουδές στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών.

1899, Ιουνίου 4
Διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών.

1901-1905
Σπουδές φιλοσοφίας κοινωνιολογίας και οικονομικής Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης και Βερολίνου Γερμανίας.

1905-1907
Σπουδές στο Λονδίνο και στο Παρίσι.

1908
Έναρξη της πολιτικής του δράσης. Διαμαρτυρία για τη δίωξη του Παλαμά και την ελευθερία του λόγου. Ίδρυση της Κοινωνιολογικής Εταιρίας. Έκδοση της Επιθεώρησης των Κοινωνικών και Νομικών Επιστημών.

1909
Υπόμνημα του Στρατιωτικού Σύνδεσμου της Επανάστασης του 1909 «Τι πρέπει να γίνει».

1910
Ίδρυση του «Λαϊκού Κόμματος» υπό την αρχηγία του με πρόγραμμα μεταρρυθμιστικού σοσιαλισμού (Κόμμα των Κοινωνιολόγων).

1910, Αυγούστου 8
Βουλευτής Αρκαδίας στην Α' Αναθεωρητική Βουλή.

1910, Νοεμβρίου 28
Βουλευτής Αρκαδίας στη Β' Αναθεωρητική Βουλή επί κεφαλής 7 κοινωνιολόγων.

1912, Μαρτίου 12
Εκλογές Βουλής. Δεν εκλέγεται. Εθελοντής στους Βαλκανικούς πολέμους 1912-1913.

1913
Επί κεφαλής κυβερνητικής αποστολής μελέτης εγγείου ιδιοκτησίας Μακεδονίας.

1915, Μαΐου 31
Βουλευτής Αρκαδίας, Συγχώνευση Κοινωνιολόγων με το Κόμμα Φιλελευθέρων.

1916, Απριλίου
Ίδρυση εταιρίας Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

1916, Σεπτεμβρίου
Έκδοση Επιθεώρησης Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Προσχώρηση στην προσωρινή Κυβέρνηση Θεσσαλονίκης.

1917, Μαρτίος
Κυβερνητικός αντιπρόσωπος στα Ιόνια.

1917-1920
Υπουργός Συγκοινωνίας στην Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου και προσωρινός Περιθάλψεως και Εσωτερικών.

1920, Νοεμβρίου 1
Εκλογές Γ' Συντακτικής Βουλής. Δεν εκλέγεται.

1922, Φεβρουαρίου 12
Δημοσίευση Δημοκρατικού Μανιφέστου των επτά δημοκρατικών. Ποινική δίωξη.

1922, Απριλίου 22
Ίδρυση του Κόμματος «Δημοκρατική Ένωση» υπό την αρχηγία του. Δημοσίευση προγράμματος και καταστατικού Δημοκρατικού Συλλόγου.

1922, Ιουνίου 23
Δίκη δημοκρατικών στη Λαμία. Καταδίκη σε φυλάκιση 3 ετών (Παλή Στρατώνη - Αίγινα).

1922, Σεπτεμβρίου 12
Αποφυλάκιση.

1923, Οκτωβρίου 21
Έκδοση εφημερίδας «Δημοκρατία».

1923, Δεκεμβρίου 16
Εκλογές Δ' Συντακτικής Συνέλευσης Δημοκρατική Ένωση 70 έδρες. Πληρεξούσιος Αρκαδίας.

1924, Ιανουαρίου 23
Κατάθεση στη Δ' Συντακτική Συνέλευση δύο ψηφισμάτων έκπτωσης της δυναστείας και καθιέρωσης της Δημοκρατίας.

1924, Μαρτίου 12
Πρωθυπουργός Κυβέρνησης Δημοκρατικής Ένωσης και προσωρινός Υπουργός - Εξωτερικών και Οικονομικών.

Στη δίκη της Λαμίας (1935).

Το σήμα της Δημοκρατίας. Σχέδιο του Παρθένου.

1924, Μαρτίου 25
Ψήφισμα έκπτωσης της δυναστείας και ανακήρυξης της Δημοκρατίας.

1924, Ιουλίου 18
Καταψήφισμα και παραίτηση Κυβέρνησης Δημοκρατικής Ένωσης.

1925, Ιουλίου 7
Πρόεδρος 30μελούς Επιτροπής δια την σύνταξιν του Συντάγματος.

1926, Φεβρουαρίου 15
Πτώση Δημοκρατίας. Εκτόπιση στη Σαντορίνη. Επάνοδος και περιορισμός στο πλοίο - φυλακή «Αιγαίον».

1926, Αυγούστου 17
Σύλληψη και περιορισμός στο πλοίο - φυλακή «Αιγαίον».

1926, Νοεμβρίου 7
Εκλογές Βουλής με αναλογική. Δημοκρατική Ένωση - Αγροτικών Εργατικών Κόμμα 17 έδρες. Βουλευτής Μαντινείας.

1926, Δεκεμβρίου 4
Κυβέρνηση Οικουμενική υπό Αλ. Ζαΐμην. Υπουργός Γεωργίας.

1927, Αυγούστου 2
Κυβέρνηση συνασπισμών υπό Αλ. Ζαΐμην. Υπουργός Γεωργίας.

1928, Φεβρουαρίου 3
Παραίτηση από Υπουργός Γεωργίας.

1928, Αυγούστου 19
Εκλογές Βουλής. Δημοκρατική Ένωση - Αγροτικών και Εργατικών Κόμμα 20 έδρες. Βουλευτής Μαντινείας.

1929, Μαΐου 8
Οριστική αλλαγή τίτλου Δημοκρατικής Ένωσης σε «Αγροτικών και Εργατικών Κόμμα».

1929, Οκτωβρίου 7
Πρόεδρος 27ου Διεθνούς Συνεδρίου Ειρήνης - Αθήνα. Εισηγητής σύγκλησης Βαλκανικών Διασκέψεων.

1930 Ιουνίου 16-22
26η Διακοινοβουλευτική Διάσκεψη Λονδίνου. Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής Βαλκανικής Διασκέψεως.

1930, Οκτωβρίου 5-12
Πρόεδρος Α' Βαλκανικής Διασκέψεως Αθήνα.

1930, Νοεμβρίου 3
Διεθνές Συνέδριον Αγροτικών Κομμάτων. Πράγα.

1931, Απριλίου 4-8
7ο Συνέδριο Ριζοσπαστικών Κομμάτων. Αθήνα.

Με την επιτροπή ανοικοδόμησης Θεσσαλονίκης (1918). Ο Α.Π. στο κέντρο, πρώτη σειρά.

Η πρώτη κυβέρνηση της Δημοκρατίας (1924).

1931, Ιουλίου 5-10

28ο Διεθνές Συνέδριο Ειρήνης Βρυξέλλες.

1931, Οκτωβρίου 1-7

27η Διακοινοβουλευτική Διάσκεψη— Διακοινοβουλευτικό Συνέδριο. Βουκουρέστι.

1931, Οκτωβρίου 19-26

Β' Βαλκανική Διάσκεψη Κων/πολις - 'Αγκυρα.

1932, Μαΐου 26

Κυβέρνηση Δημοκρατικής Ένωσης. Πρωθυπουργός, Υπουργός Εξωτερικών, Στρατιωτικών, Ναυτικών, Αεροπορίας.

1932, Ιουνίου 3

Παραίτηση Κυβέρνησης Δημοκρατικής Ένωσης.

1932, Σεπτεμβρίου 25

Εκλογές Βουλής με αναλογική. Αγροτικών - Εργατικών Κόμμα έδρες 8. Βουλευτής Μαντινείας.

1932, Οκτωβρίου 22-27

Γ' Βαλκανική Διάσκεψη. Βουκουρέστι.

1933, Ιανουαρίου 16

Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου. Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και προσωρινός Γεωργίας.

1933, Μαρτίου 5

Εκλογές Βουλής. Αγροτικών Εργατικών Κόμμα έδρες 13. Δεν εκλέγεται βουλευτής.

1933, Μαρτίου 22

Συμβούλιο Βαλκανικής Διασκέψεως, Βουκουρέστι.

1933, Μαρτίου 30

Γερουσιαστής αριστίνδην.

1933, Μαΐου 7

Βουλευτής Ροδόπης.

1933, Μαΐου 11

Παραίτηση από Γερουσιαστής.

1933, Νοεμβρίου 5-12

Πρόεδρος Δ' Βαλκανικής Διασκέψεως Θεσσαλονίκη.

1934, Σεπτεμβρίου 1-6

30ό Διεθνές Συνέδριο Ειρήνης, Λοκάρνο.

1935, Μαρτίου 4

Ανακοίνωση κατά του κινήματος 1ης Μαρτίου. Έκκληση συμφιλίωσης.

1935, Μαρτίου.

Φυλάκιση και παραπομπή σε έκτακτο στρατοδικείο για συμμετοχή στο κίνημα 1ης Μαρτίου.

1935, Απριλίου 24 - Μαΐου 6

Δίκη στο στρατοδικείο. Αθωωτική απόφαση.

1935, Ιουνίου 9

Εκλογές Ε' Συντακτικής Συνέλευσης. Αποχή.

1935, Ιουνίου 26 - Σεπτεμβρίου 25

Μετάβαση στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

1935, Οκτωβρίου 2

Ανοικτή επιστολή με Δημοκρατικούς Αρχηγούς προς έκπτωτον περί μη επανόδου του.

1935, Οκτωβρίου 4 και 26

Έκκληση προς Ένοπλες Δυνάμεις. Σύλληψη και εκτόπιση στη Μύκονο.

1935, Νοεμβρίου 3

Δημοψήφισμα επανόδου του Βασιλέως. Αποχή λήξη εκτόπισης.

1935, Νοεμβρίου 4

Επιστολή με Δημοκρατικούς Αρχηγούς προς έκπτωτον περί μη επανόδου του.

1935, Νοεμβρίου 27

Άρνηση αποδοχής πρόσκλησης Βασιλέα προς ακρόασιν. Εμμονή δημοκρατικό πολίτευμα.

1936, Ιανουαρίου 26

Εκλογές Γ'. Αναθεωρητικής Συνέλευσης με αναλογική Αγροτικών - Εργατικών κόμμα έδρες 7. Βουλευτής Μαντινείας.

1936, Φεβρουαρίου 11

Συνομιλία με Βασιλέα και δήλωση εμμονής στο δημοκρατικό πολίτευμα.

1936, Φεβρουαρίου 14

Συμβούλιο του Στέμματος. Συμμετοχή.

1936, Απριλίου 25

Άρνηση ψήφου εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση Ι. Μεταξά.

1936

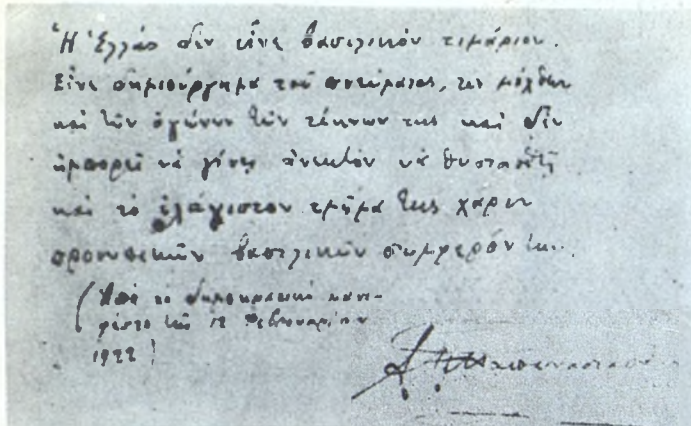
32ο Διακοινοβουλευτικό Συνέδριο. Βουκουρέστι.

1936, Νοεμβρίου 17

Θάνατος στην Εκάλη.

Ο πολιτικός λόγος του Αλ. Παπαναστασίου

του Γιώργου Αναστασιάδη

Ο πολιτικός λόγος του Αλ. Παπαναστασίου, γραπτός ή προφορικός, επιστημονικά συγκροτημένος, ή διατυπωμένος για την εξυπηρέτηση άμεσων κομματικών αναγκών, καλύπτει χρονικά την περίοδο 1908-1936 δηλαδή 28 από τα πιο κρίσιμα και πολυκύμαντα χρόνια της πολιτικής ιστορίας μας.

Η κατάλληλη ανάγνωση και η συστηματική ανάλυση του περιεχομένου των κειμένων που άφησε ο Αλ. Παπαναστασίου σε συνάρτηση με τις γενικότερες κάθε φορά συνθήκες και τις ειδικές συγκυρίες και σε αντιπαραβολή με τις συναφείς απόψεις των πολιτικών της εποχής του θα καλύψει, όταν θα πραγματοποιηθεί, ένα σοβαρό κενό στο χώρο της επιστημονικής έρευνας και τεκμηρίωσης της συνταγματικής ιστορίας και της πολιτικής ιδεολογίας στη χώρα μας.

Σε μια πρώτη ανίχνευση τα δύο στοιχεία που πρέπει να επισημανθούν σχετικά με τον πολιτικό λόγο του Α.Π. είναι:

(α) Το ευρύ φάσμα των θεμάτων και των «κλάδων» που καλύπτουν τα κείμενά του: Από τα προβλήματα της δημοκρατίας και των συνταγματικών θεσμών και το αγροτικό ζήτημα ως την πολεοδομία και από τις διεθνείς σχέσεις ως το γλωσσικό ζήτημα και τη σημασία της ζωγραφικής για το δημοκρατικό πολίτευμα...

(β) Ο διαχρονικός χαρακτήρας ορισμένων κειμένων ή (και) η επικαιρότητα συγκεκριμένων απόψεων που υποδηλώνουν έτσι μια συγκροτημένη πολιτική σκέψη, ιδιαίτερα ανθεκτική στο χρόνο.

— Ελπίζω ότι τα δύο αυτά στοιχεία— πέρα από τις ιστορικά χρήσιμες πληροφορίες και μαρτυρίες— μπορούν να διαφανούν και απ' αυτό το μικρό απάνθισμα που περιέχει μερικά από τα πιο σημαντικά και χαρακτηριστικά δείγματα του πολιτικού λόγου του Αλ. Παπαναστασίου.

Οι αριθμοί των σελίδων μέσα στην παρένθεση παραπέμπουν στο δίτομο έργο: «Αλέξανδρου Παπαναστασίου, πολιτικά κείμενα, Μελέτες, λόγοι, άρθρα. Πρόλογος Κ. Τριανταφυλλόπουλου (1957) Επιμ. Ξ. Λευκοπαρίδης χ. χρ. Εκδ. «Μπαΐρον», που αποτέλεσε και την αποκλειστική πηγή για τα παραθέματα που επέλεξα. Είναι ευνόητο όμως ότι ο ερευνητής που θέλει να έχει μια πλήρη εποπτεία θα πρέπει να ανατρέξει και στα κείμενα— δηλαδή στην αλληλογραφία, τις χειρόγραφες σημειώσεις κλπ.— που βρίσκονται στο Αρχείο του Α.Π. (βλ. Διάγραμμα των σχετικών «φακέλων» στο έντυπο «Δήμος Λεβιδίου, Αρχείο Παπαναστασίου, 1975). Η παράθεση των αποσπασμάτων κατά χρονολογική σειρά μας επιτρέπει να αντιληφθούμε την εξελικτική πορεία και του ύφους και του περιεχομένου των κειμένων του Αλ. Παπαναστασίου και ως ένα βαθμό τους προσδιορισμούς του πολιτικού λόγου του από τους όρους που θέτει κάθε φορά η ιστορική συγκυρία μέσα και έξω από τη χώρα...

1908: «Η ελευθερία του λόγου»

Εφ. «ΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» (σ. 1. επ)

(ο κείμενο αυτό— ομαδική διαμαρτυρία για την πειθαρχική δίωξη του Κ. Παλαμ— αποτελεί την πρώτη δημόσια πολιτική εμφάνιση του Αλ. Παπαναστασίου).

«Ένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα του σημερινού πολιτισμού είναι ότι καθένας είναι ελεύθερος να εκφράζει τις σκέψεις του, ότι δεν αναγνωρίζεται εις τα ζητήματα της σκέψεως καμμία αυθεντία, ότι καμμία ιδέα ή θεσμός δεν έχει τεθή τόσοσιν υψηλά ώστε να μη επιτρέπεται ν' ασκηθεί επ' αυτού ελεύθερα κριτική».

1910: «Το πρόγραμμα του Λαϊκού κόμματος»

Εφ. «Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ» (σ. 73 επ)

«...Εδημιουργήθη μια κοινωνική τάξις, στηριζομένη εις την κατοχήν των μέσων της παραγωγής, καρπυμένη την εργασίαν των πολλών και ευρισκόμενη εις ανυπέρβλητον εν συγκρίσει προς προγενεστέρας εποχάς κοινωνικήν απόστασιν από τας εργαζομένας τάξεις της οποίας η δύναμις καθίσταται ολονέν ισχυρότερα. Αλλά τοιαύτη εξάρτησις και τοιαύτη εκμετάλλεσις είναι εντελώς ασυμβίβαστοι προς την ιδέαν της ισότητος και της ελευθερίας επί των οποίων αξιούν ότι στηρίζονται τα πολιτεύματα των νεωτέρων Κρατών».

1911: Αγόρευση στη Β' Αναθεωρητική Βουλή

(σ. 88 επ)

«...Η γλώσσα είναι το κατ' εξοχήν δημοκρατικόν άνθος της ανθρώπινης ψυχής και δεν ανέχεται κανένα τύραννον. Ουδείς νομοθέτης δύναται να εμποδίστη την εξέλιξιν της...».

1911: Η πρώτη πρόταση για την αναλογική— Αγόρευση στην Β' Αναθεωρητική Βουλή

(σ. 101. επ)

«Πρότασις τροποποιήσεως του άρθρου 66 του Συντάγματος»: «Θεωρών την καθιέρωσιν της αρχής της κατ' αναλογίαν εκλογής ως απαραίτητον προς εξασφάλισιν της ίσης αντιπροσωπεύσεως όλων την σημαίνουσών πολιτικών μερίδων του τόπου και της επικρατήσεως της πράγματι πλειοψηφούσης μερίδος, προς τούτοις δε ως τα μέγιστα σύντελούσαν εις την διεξαγωγήν του πολιτικού ανταγωνισμού επί τη βάσει αντιθέσεως γενικώτερων συμφερόντων και ιδεών εις την ανόθευτον εκδήλωσιν του πολιτικού φρονήματος των εκλογέων, προτείνω να τροποποιηθεί η α' παράγραφος του άρθρου 66 του Συντάγματος ως εξής:

«Η Βουλή σύγκειται εκ βουλευτών, εκλεγομένων κατ' αναλογίαν, υπό των εχόντων δικαίωμα προς τούτο πολιτών δι' αμέσου, καθολικής και μυστικής ψηφοφορίας».

1914: Επιστολή προς την συντακτική επιτροπή της εφ. «Λαός»

(σ. 196 επ)

«...οικονομικώς ισχυρότεροι τάξεις είναι αι συντηρητικαί τάξεις που δεν έχουν ανάγκην να είπουν πολλά δια να δικαιολογήσουν την άποψιν που τας συμφέρει (...) προστατεύονται από το καθεστώς, από τους υπάρχοντες νόμους, τας κρατούσας αρχάς και αντιλήψεις. (...) Οι εργάται αποτελούν την επαναστατικήν τάξιν η οποία έχει ανάγκην διαρκούς διδασκαλίας και καθημερινής δημοσιογραφικής υποστηρίξεως δια να κατορθώσει να ξεριζώσει παλαιάς προλήψεις και συνηθείας, να πείσει τους άλλους περί του δικαίου της, να ενισχυθή η ίδια εις τους αγώνας της...».

1916: «Ο Εθνικισμός»

«Επιθεώρησις των Κοινωνικών και Πολιτικών επιστημών», τομ. 1., τχ. Α' (σ. 221 επ)

«Η επίδρασις των οικονομικών σχέσεων, των οικονομικών συνθηκών εις την ανάπτυξιν του εθνικισμού είναι μεγάλη (...)

Αλλά δεν σημαίνει ότι αυτοί προσδιορίζουν απολύτως τον εθνικισμό όπως δέχονται στενοκέφαλοι ερμηνευταί της θεωρίας του οικονομικού προσδιορισμού (...). Αλλιώς θα ήτο αδύνατον να εξηγήσωμεν απείρους εκδηλώσεις εθνικισμού όχι μόνον από μων αλλά και λαϊκών ομάδων αι οποίαι δεν ευνοούνται από οικονομικά συμφέροντα ή έχουν αντίθετα τοιαύτα. Παράδειγμα ο εθνικισμός των Κυπρίων...».

1918: Αγόρευση στη Βουλή για το σχέδιο πόλεως Αθηνών
(σ. 279 επ)

(Ο Α.Π. είναι τότε υπουργός συγκοινωνιών)

«...Η πόλις προσλαμβάνει καθ' ημέραν μιαν δυσμορφίαν αφάνταστον. Επεκτείνεται δε εις όλας τας διευθύνσεις εντελώς ακατανόητως και ταχέως. Αρκεί να σας είπω ότι καθ' υπολογισμόν γενόμενον υπό αρχιτέκτονος η περιφέρεια του σχεδίου της πόλεως Αθηνών υπερβαίνει την περιφέρειαν των Παρισίων. Είναι λοιπόν ανάγκη να ληφθεί εν μέτρον όπως τεθή τέρμα εις την κατάρτασιν αυτήν η οποία εάν διατηρηθεί απειλεί να ματαιώση δια παντός οιαδήποτε διαρρυθμισμόν του σχεδίου της πόλεως Αθηνών».

1922: «Το Δημοκρατικό Μανιφέστο. Η διακήρυξις των δημοκρατικών φιλελευθέρων»

εφ. «Ελεύθερος Τύπος», «Πατρίς». (σ. 294 επ)

«...Η Ελλάς είναι δημιούργημα του πνεύματος των μόχθων και των αγώνων των τέκνων της. Δεν είναι βασιλικόν τιμάριον και δεν εμπορεί ποτέ να γίνει ανεκτόν να θυσιασθεί και το ελάχιστον τμήμα της χάριν προσωπικών βασιλικών συμφερόντων».

1923: «Δημοκρατία και Εκλογικόν Σύστημα»

Αρχείον Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, τομ. 3,
τχ. Α' (σ. 357 επ)

«...Η αναλογική εκπροσώπησις και η φυσική κατάτμησις των κομμάτων καθώς και η συστηματική των οργάνωσις θα περιορίσουν την πρωθυπουργικήν παντοδυναμίαν (...) Η συγκέντρωσις εξαιρετικά υπερβολικής εξουσίας εις τα χέρια του πρωθυπουργού ημπορεί να οφείλεται εις βαθυτέρας αιτίας (...) αλλ' είναι έκτος αμφισβήτησεως ότι ευνοείται καταπληκτικά από το σημερινόν εκλογικόν σύστημα, την ύπαρξιν δύο μόνων κομματικών μεριδίων, την προσωπικήν των οργάνωσιν αι οποίαι αυξάνουν την εξάρτησιν από τον αρχηγόν και καθιστούν, δύσκολον την προς αυτόν διαφωνίαν (...) Αυτή λοιπόν η εξουσία πρέπει να περιορισθή εις λογικά όρια χάριν και αυτών των αρχηγών των κομμάτων και ένα σπουδαίον μέσον προς τούτο είναι η αναλογική αντιπροσώπευσις που ευνοεί την πραγματικήν οργάνωσιν των κομμάτων, των κατάτμησιν αυτών εις τρόπον ώστε να δίδονται εις τους πολίτας περισσότεραι από δύο πολιτικά διέξοδοι και να καθίσταται δυνατή η διαφώνησις προς τον αρχηγόν της κυβερνήσεως ή ενός κόμματος χωρίς αυτή η διαφωνία να έχει το αναγκαίον επακόλουθο ούτε την μετάπτωσιν εις το όλως αντίθετον πολιτικόν στρατόπεδον ούτε την πολιτική προγραφήν. Έτσι μόνον ημπορεί να ενσαρκωθεί εις την πράξιν το πνεύμα του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος με το οποίον είναι ασυμβίβαστος η υπερβολική συγκέντρωσις εξουσίας εις τα χέρια ενός προσώπου (...). Αι συνθήκαι που ευρισκόμεθα επιβάλλουν επιτακτικά ώστε και αν δεν είχαν ευρεθεί και δεν είχαν εφαρμοσθεί πούθενά το αναλογικόν σύστημα να το ευρίσκαμεν ημείς και να το εφαρμόσωμεν τώρα εδώ εις την Ελλάδα».

1924: Προγραμματικές δηλώσεις του πρωθυπουργού
Αλ. Παπαναστασίου στη Δ' Συντακτική Βουλή
(σ. 381 επ)

«Το ασφαλέστερον θεμέλιον της Δημοκρατίας θα δημιουργηθεί εις τας ψυχάς των πολιτών. Την εκπαιδεύσιν μας διέπει μέχρι τούδε πνεύμα οπισθοδρομικόν και ολιγαρχικόν, εκδηλούμενον και εις την οργάνωσιν των σχολείων και εις τα προγράμματα αυτών και εις την γλώσσαν και εις το καθόλου ιδεολογικόν κό-

Πρωθυπουργός (1924): ομιλεί στη Βουλή.

σμον από τον οποίον εμπνέεται η διδασκαλία και αγωγή (...) Σημαντικώτατον τέλος σημείον του ημετέρου προγράμματος αποτελεί η προσπάθεια προς οργάνωσιν εις ευρυτάτην κλίμακα λαϊκής μετεκπαιδεύσεως εις την οποίαν θα έχει να ωφεληθεί ιδιαιτέρως η σύγχρονος γενεά των πολιτών εκείνων οι οποίοι δια πολλούς λόγους ή δεν εφοίτησαν διόλου εις σχολείον ή εγκατέλειψαν αυτό προώρως ή άλλως καθυστέρησαν εις την μόρφωσιν των».

1926: Αδημοσίευτο κείμενο για τον δημοτικισμό και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση

(σ. 506 επ)

(Απαγορεύτηκε η δημοσίευση του στην εφ. «Δημοκρατία» από τον δικτάτορα Πάγκαλο).

«Ο δημοτικισμός δεν είναι ζήτημα πολιτικό: είναι ανάγκη εθνική και υπάρχει πολύ πριν γεννηθεί είτε ο σοσιαλισμός είτε ο κομμουνισμός είτε οιοδήποτε άλλο ανάλογο...».

1926: «Το παρόν και το μέλλον της Δημοκρατίας»

Λόγος στην επέτειο του «Δημοκρατικού Μανιφέστου»
(σ. 511 επ)

«...Αλλά η δημοκρατία δεν είναι απλούς τύπος, δεν είναι έννοια στενή. Είναι έννοια πλατειά, τείνει ν' αγκαλιάσει ολόκληρον τον δημόσιον βίον κι αυτόν ακόμη τον οικονομικόν και τον κοινωνικόν. Δεν περιλαμβάνει μόνον την πληρότητα της πολιτικής ελευθερίας. Είναι ουσία, περιέχει την εξασφάλισιν της ικανοποιήσεως των κοινωνικών αναγκών, των μεγάλων λαϊκών συμφερόντων (...) Δύναται να υπάρξει κίνδυνος κομμουνισμού όταν υπό την πρόφασιν του διωγμού του κομμουνισμού καταδιώκεται ολόκληρη η εργατική τάξις, συκοφαντείται και καταδιώκεται κάθε άνθρωπος ο οποίος υποστηρίζει ότι το κράτος πρέπει συστηματικώς να εργάζεται δια την εξύψωσιν των εργαζομένων τάξεων (...) Ο μόνος τρόπος αποσοβήσεως αμέσου και βιαίας ανατροπής του κοινωνικού καθεστώτος είναι η ικανοποίησις των δικαιών των εργατικών τάξεων. Και όταν λέγω εργατικών τάξεων εννοώ όχι μόνον τους βιομηχανικούς εργάτας αλλ' όλους τους εκ της εργασίας των αποζώντας ανθρώπους είτε γεωργούς, είτε βιοτέχνες, ή ανθρώπους των γραμμάτων, διανοούμενους εν γένει υπαλλήλους κλπ...».

1927: Αγόρευση στη βουλή για την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας

(σ. 530 επ)

«...Είναι απόλυτος η ελευθερία της ερεύννης της επιστημονικής και απόλυτος η ελευθερία της διδασκαλίας της επιστημονικής. Αλλοίμονον αν θα ήτο ανάγκη νόμων καθορίζοντων τα όρια της επιστημονικής ερεύννης. Ουδείς νόμος δύναται να εμποδίση την ελευθερίαν της σκέψεως. Δι' αυτό αποκρούω απολύτως την πρότασιν να τεθή ότι «η επιστήμη είναι ελευθέρα συμφώνως προς τους νόμους του Κράτους». Νόμοι άλλωστε δεν υπάρχουν αλλά παρερμηνεία νόμων...».

1928: Αγόρευση στη Βουλή για το εκλογικό σύστημα
(σ. 552)

«... Όταν υπάρχει ομοιογενές φρόνημα εις τον λαόν μόνον το αναλογικόν σύστημα δίδει ομοιογενείς κυβερνήσεις. Αλλά όταν δεν υπάρχει ομοιογενής πλειοψηφία εις τον λαόν διατί αποτελούν καταστρατήγησιν αι μη ομοιογενείς κυβερνήσεις; Και δεν είναι τότε προτιμότερα η συμμαχική κυβερνήσεις οπότε καθίσταται δυνατός ο συμβιβασμός και η εναρμόνισις των αντίθετων απόψεων;...».

1928: Συνέντευξη στην «Εφημερίδα των Βαλκανίων», Θεσσαλονίκη
(σ. 565)

«... Ο κ. πρόεδρος της κυβερνήσεως (: ο Ελ. Βενιζέλος) θα έπρεπε να εκδιώξη από το περιβάλλον του με το φραγγέλιον ανά χειράς όπως ο Χριστός τους κάπηλους από τον Ναόν, όλους τους δολερούς κόλακας οι οποίοι δήθεν διά να τον εξυπηρετήσουν διατυπώνουν αντιλήψεις αξίας στιγματισμού (...). Υπάρχει κίνδυνος το σμήνος των κολάκων του κ. Προέδρου της κυβερνήσεως να τον εκτρέψη από την κυρίαν αποστολήν του η οποία κατά την ιδιότητά του αντίληψιν συνίσταται εις τούτο: Με τους θεσμούς που θα συντελέσει να καθιερωθούν, με την πράξιν, με το παράδειγμα, να ασφαλίση διά το μέλλον συνεχή και απρόσκοπτον δημοκρατικόν βίον...».

1929: Αγόρευση στη Βουλή για το νομοσχέδιο που κατοχυρώνει το κοινωνικό καθεστώς
(σ. 584 επ)

(Το νομοσχέδιο αυτό έγινε τελικά ο περιβόητος νόμος 4229/1929, γνωστός ως «ιδιώνυμο»).

«Δεν δύναμαι να συμφωνήσω με τη γνώμην της κυβερνήσεως ότι πρέπει, διότι αυτά είναι αι αρχαί του κομμουνιστικού κόμματος, εκείνο το οποίον είναι η ελευθερία της συνειδήσεως το καύχημα της Δημοκρατίας να το καταλύσωμεν (...).

Ι. Ράλλης: Δι' εμέ πάσχετε από Δημοκρατιομανίαν.

Αλ. Πάπα.: Η Δημοκρατία, κ. συνάδελφε όταν είναι εμπεποτισμένη με δημοκρατικές αρχάς αναγνωρίζει ότι τα καθεστώτα δεν κατασκευάζονται από τον θεόν αλλά είναι κατασκευασμένα υπό των ανθρώπων και είναι ατελή (...). Δεν έχω ανάγκην να σας είπω πολλά γεγονότα δια να σας υπενθυμίσω πόσον κίνδυνον διατρέχει κάθε άνθρωπος ελευθεριώτερον σκεπτόμενος επί των σημερινών κοινωνικών συνθηκών. Έχομεν πλείστα παραδείγματα ανθρώπων οι οποίοι εθυσίασαν τη ζωήν των: άνθρωποι επιστήμονες οι οποίοι προσπάθησαν να εξυψώσουν το επίπεδον της ελληνικής κοινωνίας και οι οποίοι κατεδιώχθησαν ως άχρηστοι, ως κομμουνιστάι, ως αναρχικοί. Υπάρχει αρκετός αριθμός λειτουργών της δημόσιας εκπαιδεύσεως, οι οποίοι διότι εδιάβαζαν καμιά φορά τον «Ριζοσπάστην» ή διότι ανήκουν εις την διδασκαλικήν ομοσπονδίαν κτλ., κατεδιώχθησαν ως κομμουνιστάι (...). Είμαι υποχρεωμένος να τονίσω ότι το νομοσχέδιον δεν στρέφεται μόνο κατά του κομμουνισμού αλλά και κατά πάσης κινήσεως ριζοσπαστικής. Περιέχει έλλειψιν πεποιθήσεως επί των ιδίων μας αρχών και επί των ιδίων μας πολιτικών δυνάμεων. Είναι νομοσχέδιον περιοριστικόν της ελευθέρας σκέψεως».

1930: Λόγος στα εγκαίνια της Εθνικής Πινακοθήκης
(σ. 659 επ.)

«... Η ζωγραφική όπως κάθε εικαστική τέχνη, αποβλέπουν εις το να εμφανίξη εις έργα συγκεντρωτικά προκαλούντα αισθητικήν απόλαυσιν, την ουσίαν της ζωής (...) εξυψώνει τους ανθρώπους. Όμως δια να επιτελέσει αυτόν τον προορισμόν της πρέπει τα ζωγραφικά έργα να εκτίθενται κατά τοιούτον τρόπον ώστε να είναι προσιτά εις το κοινόν και να δύναται και ο απλούστερος άνθρωπος να τα απολαμβάνη ανέντως. Αυτήν την εκδούλευσιν την οφείλει εις τον λαόν η Δημοκρατία...».

1931: Αγόρευση στη Βουλή για το νομοσχέδιο περί τύπου
(σ. 698 επ)

«... Δεν ημπορεί κανείς ν' αρνηθή ότι τελευταία μ' όλες τις παρεκτροπές του ο Τύπος ελέγχει τους δημόσιους λειτουργούς. Και αν με ερωτήσετε τι θα ήτο προτιμότερον εις την κοινήν γνώμην (...) να έχωμεν και μερικά θύματα εξυβρίσεως αλλά συγχρόνως επίτασιν του ηθικού αισθήματος και ταχύτερον κολασμόν των αδικούντων ή να μην έχωμεν καθόλου έστω προσβαλλόμενους ανθρώπους αλλά συγχρόνως να έχωμεν νεκρικήν σιγήν δια τα αδικήματα. Εάν αυτό το ερώτημα το θέσετε εις εμέ θα σας είπω ότι σήμερα το αναγκαιότερον και το προτιμότερον είναι το πρώτον».

1934: «Τα δέκα χρόνια της δημοκρατίας»
Λόγος σε πανηγυρικό γέυμα (σ. 781 επ)

«Δεν μπορεί η διόρθωση των ελαττωμάτων του κοινοβουλευτισμού να γίνη με την αύξησιν της δικαιοδοσίας του Προέδρου της Δημοκρατίας που θα είχε για συνέπεια διαρκή σύγκρουση μεταξύ Βουλής, κυβερνήσεως και Π.τ.Δ. Η διόρθωση μπορεί να γίνη αν κατορθώσουμε να συνδυάσουμε με το αντιπροσωπευτικό πολίτευμα τον περιορισμό του κομματικού ανταγωνισμού, τη γενικότερη συνεργασία των κομμάτων στη διακυβέρνηση του τόπου, την υποχρεωτική συμμετοχή των μεγαλύτερων τουλάχιστον κομμάτων στην κυβέρνηση με την οποία θα εξασφαλιστή δημοκρατικότερη διακυβέρνηση του τόπου (...) ενώ και ο θεσμός του Π.τ.Δ χωρίς καμιά αύξησιν των δικαιωμάτων του θα έπαιρνε μεγαλύτερη σημασία...».

1935: Ανακοίνωση σε σύσκεψη του Αγροτικού και Εργατικού κόμματος
(σ. 817 επ)

«... Είναι ανάγκη να γίνη μια επανάστασις· επανάστασις των ψυχών και των πνευμάτων, κατά της βίας και της ανηθικότητας και της κομματικής ιδιοτελείας και της αποσυνθέσεως του κράτους, κατά των δικτατορικών μωρολογιών καθώς και εναντίον του αναβιώσαντος επικινδύνως κομματαρχισμού. Αυτήν λοιπόν την επανάστασιν την ριζικήν αλλά και σωτήριαν κηρύσσομεν...».

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73

τηλ. 36.11.061

Γιώργης Γιατρομανωλάκης

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΙΝΗΣ

ή άνασκαφή ενός ποιήματος

Άφορμή τής μελέτης αúτjς στάθηκε
ή εύρεση στο Άρχείο του Γιώργου Σεφέρη
έξι διαφορετικών Σχεδιασμάτων
του ποιήματος «Ο βασιλιάς τής Άσίνης»

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

στην ιδιωτική του αλληλογραφία

της Τούλας Αποστολοπούλου-Γεωργιάδη

Πολύ λίγα γράμματα σώθηκαν από την καθαρά ιδιωτική αλληλογραφία του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Φυλάσσονται από το συγγενή του Κώστα Π. Παπαναστασίου και πρόκειται να κατατεθούν στο αρχείο - μουσείο ενθυμημάτων του στο Δημαρχείο στο Λεβίδι.

Ένα από αυτά, δίνεται τώρα στη δημοσιότητα με την ευκαιρία τούτου του τεύχους - αφιερώματος. Απευθύνεται σε αγαπημένη φίλη και μέσα από αυτό προβάλλεται ο άγνωστος συναισθηματικός κόσμος του Αλ. Παπαναστασίου, αξεχώριστος όμως πάντα με την πολιτική σκέψη και δράση του:

Θεσσαλονίκη, 30.1.1931

Γλυκό μου...

Από χθες βρίσκομαι εδώ, λίγο πριν φύγω από την Αθήνα έλαβα το γράμμα σου της 22 του μηνός. Έτσι δεν σου γράψα πια στο Chamoni. Στο δρόμο είχα συντροφιά το γράμμα σου. Είναι, βλέπεις, κι αυτό μια παρηγοριά. Ήμουν μόνος. Τι διαφορά από το τελευταίο ταξίδι! Πόσο η χαρά γιόμιζε την ψυχή μου, η χαρά που βγαίνει από την αγάπη, από την απόλυτη ένωση με ποθητή ύπαρξη. Το μειδίαμα που λες, έχει μια μεγάλη αξία, αλλά δεν είναι η ουσία. Η ουσία είναι, έχεις δίκιο, η αμοιβαία έλξη, η βαθειά συνεννόηση, το καθρέφτισμα της μιας ψυχής μέσα στην άλλη. Αν όμως τονίζω τόσο συχνά το μειδίαμα, γιατί αυτό φανερώνει χαρακτηριστικά και την ψυχή και την καλωσύνη και την αγάπη. Πόσες φορές μια ματιά και ένα χαμόγελο δεν λένε περισσότερα από έναν ολόκληρο τόμο.

Εδώ που ήρθα ήρθε(1) τους Τούρκους Χουσέν, Εσσέφ, Αβδουλλάχ και τους Αλβανούς Κόκτσα, Νάτση, Φράσκη. Είχαν προηγηθεί. Το βράδυ ήρθαν και οι Γιουγκοσλάβοι Γιούγεβιτς, Τοπαλοβίτς και Γιάννιτς και αργότερα οι Ρουμάνοι. Σήμερα το βράδυ έφθασαν και οι Βούλγαροι Κύρωφ, Σοκόλωφ, Δανήλωφ και Νάικωφ. Εξ αιτίας τους αναβάλαμε την έναρξη των εργασιών για αύριο. Είναι όλοι πολύ καλά διατεθειμένοι. Σ' όλα τα Βαλκανικά Κράτη παρακολουθούν με ενδιαφέρον την προσπάθεια που κάνουμε. Στην Τουρκία ίσως περισσότερο από παντού αλλού. Ενδιαφέρεται ο ίδιος ο Κεμάλ. Ελπίζω οι εργασίες του Συμβουλίου να δώσουν πάλι νέα ώθηση στην ιδέα(2). Κρίμα που είναι τώρα οι γερουσιαστικές εκλογές(3) και έτσι οι λαϊκοί εξ αιτίας μου έκαναν δυσμενή σχόλια για τη Διάσκεψη. Ο πολύς όμως κόσμος και όλες οι άλλες εφημερίδες μας δείχνουν μεγάλη συμπάθεια. Σήμερα ήταν στο Πανεπιστήμιο η εορτή των Τριών - Ιερarchών. Επήγαμε κι εμείς. Μας χαιρέτησε ο Πρύτανης και έπειτα μίλησε ο Ελευθερόπουλος(4) για την ηθική πρόοδο της κοινωνίας. Ο λόγος του είχε αρκετές επαναστατικές ιδέες και σχετικά με την κρατούσα τάξη και τη συντηρητικότητα των ανθρώπων και σχετικά με τις θρησκευτικές αντιλήψεις. Ο Μητροπολίτης που ήταν παρών εξεμάνη και σε μια απογευματινή εφημερίδα γίνεται μια επίθεση κατά του κειμένου του Ελευθερόπουλου. Πάντοτε βρίσκονται ουτιδανά υποκείμενα έτοιμα να εκμεταλλευθούν τη δεισιδαιμονία και την αμάθεια του πλήθους. Ελπίζω να μη μεγαλώσει το επεισόδιο αυτό. Συχαίνομαι τον παλαισημερολογιτισμό και να τον πολεμήσω ακόμη...

Η πρώτη σελίδα της επιστολής.

Ο Παπαναστασίου χαιρόταν τη γυναικεία συντροφιά. Και από το φιλικό του κύκλο δεν έλειψαν κυρίες.

Τον συγκινούσε η φυσική γυναικεία ομορφιά, αλλά την προτίμησή του έδινε στη γυναίκα με πνεύμα, με καλλιέργεια και με ψυχικά χαρίσματα.

Η πολιτική και η επιστήμη στις οποίες σε όλη του τη ζωή ήταν δοσμένος με όλες του τις δυνάμεις (που ήταν η θρησκεία του) δεν του στέρησαν τις μικρές χαρές της καρδιάς και της ψυχής, δεν τον εμπόδισαν να μοιραστεί βαθειά αγάπη με εκλεκτή ύπαρξη.

Η αγαπημένη φίλη, νεανική γνωριμία, ωραία, που έχει φύγει πριν από πολλά χρόνια από τη ζωή, έζησε πολύ χρόνο στο εξωτερικό, όπου παντρεύτηκε.

Σε όλα τα γράμματά του στην αγαπημένη φίλη του ο συναισθηματικός λόγος, τρυφερός, ζεστός πολύ λίγο χώρο καταλαμβάνει. Λίγες αράδες στην αρχή και ο χαιρετισμός στο τέλος. Όλο το άλλο γράμμα είναι εκμυστήρευση σκέψεων και απόψεων πάνω σε θέματα πολιτικά, κοινωνικά και αναφορά σε συμβάντα της πολιτικής του δραστηριότητας και της καθημερινής ζωής του.

Ο Παπαναστασίου δεν παντρεύτηκε. Δεν ήταν αντίθετος στο γάμο. Τον απέφυγε θεληματικά, κι ακόμη περισσότερο αρνιόταν έναν πλούσιο γάμο.

Ο κύριος λόγος αυτής της αμετακίνητης θέσης του, της άρνησής του, ήταν η πολιτική. Πίστευε, και το έλεγε, πως η πολιτική, όπως αυτός την εννοούσε και την ασκούσε, που του απορροφούσε όλες του τις δυνάμεις, όλο του το χρόνο, σε εποχές μάλιστα ταραγμένες με πολέμους, επαναστάσεις, πολιτικές κρίσεις, μεταπολιτεύσεις, δικτατορίες, διχασμούς, δεν του άφηνε περιθώρια να δημιουργήσει οικογένεια και να χαρίσει αφοσίωση, στοργή και φροντίδα σε σύντροφο και παιδιά. Δεν το μπορούσε, αντί να προσφέρει ευτυχία σε προσφιλή του πρόσωπα να τα υποβάλει μόνο σε ταλαιπωρίες και πικρίες, που ο ίδιος πάρα πολλές και πολύ συχνά δοκίμασε στη ζωή του.

Άλλωστε δεν του έλειψε ποτέ η οικογένεια και το σπίτι. Πρώτα με τους γονείς του και μετά το θάνατό τους με τη στοργική αδελφή του Αριστοβούλη Λοπρέστη. Πολύτιμη συμπαραστάτιδα και στις καλές και στις δύσκολες περιστάσεις, σε όλους τους αγώνες του και τις ταλαιπωρίες του, στάθηκε ισάξια δίπλα του σε όλη του τη ζωή. Του χάριζε βαθειά στοργή, περιβάλλον άνετο, ήρεμο χωρίς περισπασμούς.

Ευγενική λεπτή, καλλιεργημένη Κυρία με όλη τη σημασία της λέξης, είχε δημιουργήσει ένα πολύ ευχαριστο σπίτι, όπου ο αδελφός της δεχόταν ταχτικά ευρύτατο κύκλο συνεργατών και φίλων του.

(1) Εκπροσώπους των Βαλκανικών χωρών στο Συμβούλιο της Βαλκανικής Διασκέψεως στη Θεσσαλονίκη 30 Ιανουαρίου - 1 Φεβρουαρίου 1931.

(2) Της συνεννόησης των Βαλκανικών λαών.

(3) Γερουσιαστικές εκλογές Θεσσαλονίκης 4 Φεβρουαρίου 1931, επαναληπτικές.

(4) Καθηγητής της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η κριτική στάση του Αλ. Παπαναστασίου

Η αντικειμενικότερη δημόσια (και σε προσωπικό επίπεδο) αντιβενιζελική κριτική στάση, ανάμεσα στις δρώσες πολιτικές προσωπικότητες του μεσοπολέμου, ήταν εκείνη που τηρήθηκε από τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου, ιδιαίτερα μετά την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας. Κι αυτό γιατί, όντας απεγκλωβισμένος από την κάθετη διχοτόμηση των πολιτικών δυνάμεων σε βενιζελικούς ή αντιβενιζελικούς και απομακρυσμένος από την κομματική κριτική λογική του ΚΚΕ, διέθετε και το κύρος και το σθένος να αρθρώσει αξιόπιστο και αποστασιοποιημένο κριτικό λόγο απέναντι στον Ελ. Βενιζέλο και τη δημόσια δράση του.

Στην προσπάθειά μας για ουσιαστικότερη προσέγγιση της αντιβενιζελικής κριτικής στάσης του Παπαναστασίου, στην περίοδο της «εύθραυστης» ελληνικής Δημοκρατίας, συντέλεσαν εποικοδομητικά τόσο τα γραφτά του (από το μερικά αξιοποιημένο Αρχείο του στο Λεβίδι), ο Τύπος του μεσοπολέμου και τα πρακτικά του Κοινοβουλίου, όσο και η ανέκδοτη αλληλογραφία του «πατέρα της Δημοκρατίας» με αγαπημένο του πρόσωπο (έξω από τη δημόσια ζωή) ανάμεσα στα χρόνια 1931-1936.

Είναι αξιοσημείωτο ότι —παρά τη συμπόρευση των δύο πολιτικών ανδρών στην περίοδο της «ανόρθωσης» κι ως το 1920 —στο αφιέρωμα (της 29ης Μαρτίου 1936) της Επιθεώρησης «Εργασία», στη μνήμη του Βενιζέλου, ο Παπαναστασίου αρνήθηκε να δημοσιεύσει επίκαιρο «επικήδειο» κείμενο, αρκούμενος στην αναδημοσίευση παλιότερων (συνταγμένων το 1915) εγκωμιαστικών φιλοβενιζελικών άρθρων του. Ανατρέχοντας, ωστόσο, λίγους μήνες πριν την έκδοση του αφιερώματος, σε γραπτή εκμυστήρευση του Παπαναστασίου, διαβάζουμε τα ακόλουθα: «*Πώς είναι δυνατόν να ησυχάση αυτός ο δύστυχος τόπος, όταν όλοι ψεύδονται και εξαπατούν από τον Μεταξά... έως και τον Βενιζέλο*». Προκύπτει επομένως ότι ο Παπαναστασίου απέφυγε στην ουσία να πάρει δημόσια θέση υπέρ ή κατά του Βενιζέλου αμέσως μετά το θάνατο του τελευταίου.

Όπως είναι γνωστό, η επίσημη πολιτική και κομματική αποστασιοποίηση του Παπαναστασίου από τον Βενιζέλο και τους Φιλελευθέρους ουσιαστικοποιήθηκε με την ίδρυση της Δημοκρατικής Ενώσεως. Η πρώτη αυστηρή δημόσια δήλωσή του εναντίον του Βενιζέλου δημοσιεύτηκε στον «Ελεύθερο Τύπο» λίγο πριν την επάνοδο του αρχηγού των Φιλελευθέρων στην πολιτική σκηνή, μετά τα γεγονότα του 1922: «Ο κ. Βενιζέλος είναι βέβαιον ότι θα επανέλθη εις την Ελλάδα... αλλά (οφείλει) να επανέλθη όχι ως Μεσσίας ή δικτάτωρ... αλλά ως πολιτικός αρχηγός εις χώραν δημοκρατούμενην ουσιαστικώς». Παρά την προσπάθεια του Παπαναστασίου να νοθεύσει πολιτικά το Βενιζέλο, ώστε να αμβλυνθεί η ενδοαστική διαμάχη, ο τελευταίος με την αυταρχική και υπεροπτική επανεμφάνισή του στη δημόσια ζωή, θα συμπράξει βαθμιαία στην αναβίωση του εθνικού Διχασμού.

Την ίδια εποχή περίπου (λίγο πριν την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας), στο κείμενό του «Το Δημοκρατικό κίνημα και ο διωγμός των Δημοκρατικών» ο Παπαναστασίου καυτηρίαζε την «υπαγορευμένη έξωθεν» φιλοβασιλική στάση του Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη το 1917. Ωστόσο, η Δημοκρατία, παρά τις παλινδρομήσεις των βενιζελικών, όφειλε τώρα να προχωρήσει: «Οι Φιλελεύθεροι (σημείωνε ο Παπαναστασίου στη «Δημοκρατία» της 24ης Νοεμβρίου 1923) παριστάνουν τους δημοκρατικούς αλλά υπονομεύουν και τη δημοκρατική ιδέα και τους θιασώτας της», για να προσθέσει την 1η Ιανουαρίου 1924: «Ο-

Παπαναστασίου, Καφαντάρης, Βενιζέλος (1933).

για τον Ελ. Βενιζέλο

του Παύλου Πετρίδη

λαι αι ελπίδες των βασιλόφρωνων εξηττήθησαν —τι μεταστροφή της τύχης— από τον κ. Βενιζέλον».

Τελικά, μετά την ανακήρυξη της Δημοκρατίας (πρωτοστατούντος του Αλ. Παπαναστασίου) και τα πρώτα δύσκολα χρόνια για τη σταθεροποίησή της, ο Βενιζέλος θα σχηματίσει, καθώς είναι γνωστό, καινούργια κυβέρνηση. Στις 6 Ιουλίου 1928, με αφορμή τις προθέσεις των Φιλελευθέρων να επαναφέρουν με διάταγμα το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα, ο Παπαναστασίου κατήγγειλε στην «Πολιτεία» ότι «Ο κ. Βενιζέλος δεν επανήλθε δια να θέση εαυτὸν υπεράνω της Δημοκρατίας». Παρά την κοινοβουλευτική στήριξη του Παπαναστασίου στους Φιλελευθέρους, θα ξεσπάσει σύντομα διαμάχη γύρω από τον ουσιαστικότερο διαχωρισμό της νομοθετικής από την εκτελεστική εξουσία. Διότι, όπως επισήμαινε ο Παπαναστασίου, δεν ήταν διόλου «ορθή» η αντίληψη του πρωθυπουργού ότι «... οσάκις έχει την πλειοψηφίαν θα πρέπει αι κοινοβουλευτικαί επιτροπαί και η Βουλὴ να συμφωνούν με την κυβέρνησιν ή τον πρόεδρόν της... Τούτο θα ήτο νόθευσις του πολιτεύματος». Στις 31 Δεκεμβρίου 1928 ο Παπαναστασίου θ' αποδοκιμάσει —δημόσια την «ευτελή» αντίληψη ότι «... ο λαός παρέσχεν εις λευκὸν εξουσιοδότησιν εις τον κ. Βενιζέλον, ὅτι αὐτὸν και μόνον αὐτὸν ἐψήφισεν... και ὅτι οι βουλευταί δεν ἔχουν ἄλλον προορισμόν παρά να δέχονται και να αρνούνται ὅ,τι δέχεται και ὅ,τι αρνείται ο κ. Βενιζέλος».

Η δημόσια κριτική του Παπαναστασίου ενάντια στον Βενιζέλο και την κυβερνητική πολιτική του θα εξακολουθήσει ολόκληρη την τετραετία 1928-1932. Στις 19 Απριλίου 1929, σε προεκλογικό λόγο του στα Γιαννιτσά, επιτίθετο κατά των Φιλελευθέρων που «εξέλαβαν την λαϊκὴν ψήφον ως ψήφον υποδουλώσεως του λαοῦ σε ἓνα πρόσωπο». Στις 12 Ιανουαρίου 1930, σε συνέντευξή του στην «Ελληνική», δήλωνε ότι «η κυβέρνησις... λόγω της συγκεντρώσεως της εξουσίας εις χείρας του προέδρου της δεν ευνοεί την παγίωσιν και την εξύψωσιν του κοινοβουλευτισμοῦ», ενώ, σε άρθρο του, στην «Πειθαρχία», λίγο αργότερα, κατήγγειλε ότι «... ο κ. πρωθυπουργός δεικνύει

μεγαλύτεραν αδυναμίες αντιστάσεως εις κομματικές αξιώσεις (σήμερον)... η πολιτική ανωμαλία έγκειται εις την υπερβολικήν συγκέντρωσιν εξουσίας εις τα χέρια του κ. πρωθυπουργού».

Στις αρχές του 1931, προβαίνοντας σε απολογισμό της βενιζελικής κυβερνητικής θητείας, ο Παπαναστασίου θα υπογραμμίσει στον «Ελεύθερο Άνθρωπο», ότι ο λαός είναι αποθαρρυνμένος «... αι ελπίδες του ολονέν διαψεύδονται... πρόγραμμα δεν υπάρχει... η κοινοβουλευτική ζωή τσαλαπατιέται... Αν συμφωνούμεν ότι επιβάλλεται σεβασμός του Δημοκρατικού Συντάγματος, ότι η συγκέντρωσις της εξουσίας εις τας χείρας ενός προέδρου είναι παρεκτροπή από το πολίτευμα... ας αξιώσωμεν την επαναφοράν της αναλογικής, που εξασφαλίζει ομαλές εξελίξεις».

Με συνεχείς δηλώσεις του ο Παπαναστασίου εξακολουθούσε να χαρακτηρίζει ως «αντιδραστικήν» τη γενικότερη εσωτερική πολιτική του Βενιζέλου: «Ο συνασπισμός των αριστερών κομμάτων θα σώση τον τόπον από τον κομμουνισμόν και από την κυβερνητική μονοκρατορία». «Το εσωτερικό έργο του Βενιζέλου απέτυχε»... «Η δανειακή πολιτική είναι τυχιδωκτική... Τα ληπτέα μέτρα αναποτελεσματικά... Η κυβέρνησις κλονίζει τον κοινοβουλευτισμόν».

Λίγο πριν παραιτηθεί ο Βενιζέλος, χωρίς να εξαντλήσει την τετραετία, μιλώντας προς τα στελέχη του κόμματός του, ο Παπαναστασίου, καταδικάζει την «παρελκυτική», και σε τούτη τη φάση, τακτική του Βενιζέλου να μεταθέσει τον πολιτικό αγώνα στο πολιτειακό πεδίο: «Εναντίον, λοιπόν, της Δημοκρατίας που καθιερώσαμεν, εναντίον των κοινωνικών τάσεων που θέλομεν να έχη, εναντίον των ελευθεριών των πολιτών στρέφεται σήμερον το κόμμα των Φιλελευθέρων με τας δικτατορικές ενεργείας του και προσπαθή να περιπλέξη εις την αθέμιτον προσπάθειάν του τον δημοκρατικόν στρατόν. Με μίαν παραβίασιν του Συντάγματος εγκαινίασε την άνοδόν του εις την αρχήν (ο κ. Βενιζέλος) και με την καταρράκωσιν και την υπονόμευσιν του πολιτεύματος ζητεί να κλείση την τετραετίαν, εντός της οποίας εμέλλομεν να γίνωμεν αγνώριστοι».

Μετά την ανατροπή της βραχύβιας κυβέρνησης Παπαναστασίου από τον Βενιζέλο, ο αρχηγός του Αγροτο - εργατικού κόμματος θα καταγγείλει ανοιχτά τον αρχηγό των Φιλελευθέρων για προθέσεις διατήρησης της εξουσίας υπό τις «πλάτες πραξικοπηματιών»: «Η διαφωνία μας είναι ριζική. Δια να σας την είπω καθαρά και ξάστερα συνίσταται εις τούτο: — Ότι σεις θέλετε την Δημοκρατίαν βενιζελικήν και ως τοιαύτην μόνον την συμπαθείτε. Δημοκρατικός υπό την κυρίαν σημασίαν της λέξεως, ουδέποτε υπήρξατε εις το παρελθόν, ούτε τώρα είσθε». Τέλος, στις 24 Αυγούστου 1932, θα δηλώσει ότι ο μόνος εχθρός της Δημοκρατίας είναι ο Βενιζέλος: «Οι ελιγμοί του και οι ραδιουργίες του για να διατηρήση την εξουσίαν ώθησαν στην δημιουργία του στρατιωτικού συνδέσμου» («Καθημερινή»).

Από την ανέκδοτη αλληλογραφία του Αλ. Παπαναστασίου προκύπτουν αρκετές εκμυστηρεύσεις του διαφωτιστικές για τις σχέσεις του με τον Βενιζέλο:

α) «... Να ιδής τι μου 'φτιαξε πάλι ο Βενιζέλος. Μου 'στειλε μια επιστολή που ήθελε να τη θεωρώ εμπιστευτική και οι εφημερίδες του και ο ίδιος την δημοσίευσαν... θα ιδής και το τελευταίο κατόρθωμα των μπράβων της βενιζελικής κλίκας...».

β) «... Θα διαβάσης και την αλληλογραφία με τον Βενιζέλο και θα γελάσης. Να είσαι βεβαία ότι πιστεύει τα αντίθετα από αυτά που γράφει...».

γ) «... Οι αψιμαχίες μας με την κυβέρνηση δεν είναι και τόσο σπουδαίες... ο Βενιζέλος έδειξε πάλι την πανουργία του...».

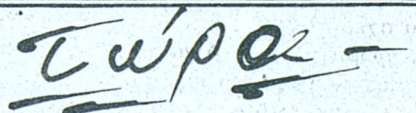
Στο μεταξύ, ο Εθνικός Διχασμός, καθώς είχε προβλέψει ο Παπαναστασίου, σκίαζε με ξεχωριστή και πάλι ένταση την πολιτική ζωή, ενώ η κατάσταση, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του, παρέμενε σκοτεινή: «Πολύ φοβούμαι ότι τα πολιτικά μας θα τραβήξουν κακό δρόμο...» (Σεπτέμβριος 1934) κι ακόμη: «Τα

πολιτικά μας όλο και πιο άσχημα... από το άλλο μέρος ο Βενιζέλος δεν ησυχάζει... η πρόγνωση μου δεν είναι καλή...». Όντως, το κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935 θα δικαιώσει τις ανησυχίες του Παπαναστασίου για ανώμαλες εξελίξεις: «... Η κατάσταση δεν εξεκαθαρίσθη ακόμη... είναι και αυτό αποτέλεσμα της παράφρονος πολιτικής του Βενιζέλου, ο οποίος ό,τι και αν γίνη εις το μέλλον, δεν έχει, δεν πρέπει να έχει θέσιν εις την Ελλάδα...».

Τα επακόλουθα είναι γνωστά, με κυρίαρχο γεγονός την πραξικοπηματική μεθόδευση της παλινόρθωσης του Γεωργίου Β'. Λίγο πριν την εκπονή του 1935 ο Παπαναστασίου εκμυστηρευόταν, σε άλλη επιστολή του, στο πρόσωπο που προαναφέραμε: «Ο Βενιζέλος εξελίσσεται σε Ηρακλή του στέμματος και η στάσις του επηρεάζει τόσο πολύ τον κόσμο που μου κάνει κατάπληξη... τα πάθη κοχλάζουν... Πώς είναι δυνατόν να ησυχάση αυτός ο δύστυχος τόπος, όταν όλοι ψεύδονται και εξαπατούν από τον Μεταξά, Τσαλδάρη, Κονδύλη έως τον Βενιζέλο και τον Γεώργιο. Η ανειλικρίνεια αυτών των ανθρώπων διχάζει τόσο πολύ τον λαό που δεν είναι δυνατόν ένας τίμιος πολιτικός να είναι βέβαιος ότι πατά σε στερεό έδαφος».

Όπως προκύπτει από μαρτυρίες του Παπαναστασίου, ο Βενιζέλος δεν είχε τοποθετηθεί ξεκάθαρα στο όλο ζήτημα της παλινόρθωσης, γεγονός που σηματοδότησε θετικά την υλοποίησή της. Ο αρχηγός του Αγροτο - εργατικού κόμματος τον κατηγορήσε ανοιχτά ότι «είχεν έλθει εις συμφωνίαν εμμέσως με τον βασιλέα προ του δημοψηφίσματος». Και η συμπεριφορά του αυτή —κατά τον Παπαναστασίου— δεν αποτελούσε μόνο «εγκατάλειψιν της δημοκρατικής ιδέας... αλλά και αδιαμαρτύρητον αποδοχήν, επιβράβευσιν όλης της βίας και της νοθείας που προηγήθη της παλινρθώσεως».

Προσπαθήσαμε, όσο πιο συνοπτικά, να σκιαγραφήσουμε τόσο τη δημόσια όσο και την προσωπική κριτική στάση του Παπαναστασίου απέναντι στον Βενιζέλο στην κρίσιμη περίοδο 1923-1936. Όπως επισημάνθηκε, κατά τη γνώμη μας, ο «αριστερός» αντιβενιζελικός αυτός κριτικός λόγος, που αρθρώθηκε πέρα από την παραδοσιακή αντιβενιζελική κριτική φιλοσοφία της εποχής, στάθηκε ο αντικειμενικότερος σε επίπεδο, βέβαια, αρχηγού κόμματος. Ο καταλογισμός ευθυνών για μεσσιανισμό, για αυταρχισμό στην άσκηση της εξουσίας, για κάλυψη των στρατιωτικών παρεμβάσεων στην πολιτική ζωή, για παλινωδία στην επιλογή των εκλογικών συστημάτων και, τέλος, για την ολέθρια στάση του αρχηγού των Φιλελευθέρων στην παλινόρθωση του Γεωργίου Β', —συνθέτουν τον κορμό της αντιβενιζελικής κριτικής στάσης του «πατέρα της Δημοκρατίας», επιβεβαιώνοντας παράλληλα, και την αμέριστη ευθύνη ολόκληρου του φάσματος της κυρίαρχης πολιτικής ηγεσίας στην κατάρρευση της Δημοκρατίας και τον τραυματισμό των πολιτικών και συνταγματικών θεσμών. □

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία
Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ – ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

Η συμβολή του Αλέξανδρου Παπαναστασίου στα γράμματα και τις τέχνες

της Ελένης Σμαραγδή

*«...Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου, εραστής των Καλών Τεχνών και μη στερούμενος καλλιτεχνικής διαθέσεως ετίμα τους εργάτες του λόγου και της τέχνης και ετιμάτο εξαιρετικώς υπ' αυτών...».*¹

Κ. Τριανταφυλλόπουλος

Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του Αλ. Παπαναστασίου στον πολιτικό χώρο έγινε με αφορμή το Γλωσσικό Ζήτημα². Από τότε και μέχρι το θάνατό του στις 17.11.1936 —λίγους μήνες μετά την επιβολή της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου— δεν έπαψε ποτέ, μέσα στο ευρύ φάσμα των κοινωνικών και πολιτικών του αγώνων, να παλεύει για την επίλυση του γλωσσικού και εκπαιδευτικού ζητήματος. Παράλληλα, ανέπτυξε ιδιαίτερους δεσμούς και φιλίες με καλλιτέχνες και διανοούμενους του καιρού του και βοήθησε το έργο τους.

Για το γλωσσικό και εκπαιδευτικό ζήτημα

Μέχρι το 1917 που είναι η εποχή του «ορμητικού δημοτικισμού», ο Αλ. Παπαναστασίου αγωνίζεται για τη λύση του γλωσσικού και εκπαιδευτικού προβλήματος:

- Μέσα από τον «Εκπαιδευτικό Όμιλο» που ίδρυσε το 1910 μαζί με τους μεγάλους δημοτικιστές Αλέξανδρο Δελμούζο, Μανόλη Τριανταφυλλίδη και Δημήτρη Γληνό. Ο «Εκπαιδευτικός Όμιλος» είναι ο πιο σημαντικός σταθμός των αγώνων του δημοτικισμού γιατί μέσα απ' αυτόν διαπιστώθηκε η σχέση του γλωσσικού με το εκπαιδευτικό πρόβλημα, ο «εκπαιδευτικός δημοτικισμός» που άνοιξε το δρόμο για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917. Η μεταρρύθμιση αυτή ήταν πραγματικά μια νίκη του δημοτικισμού, γιατί μ' αυτήν έμπαινε η δημοτική γλώσσα στις τρεις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου με μερικά βιβλία υψηλής ποιότητας όπως «Το αλφαβητάρι του ήλιου» και «Τα ψηλά βουνά»³.

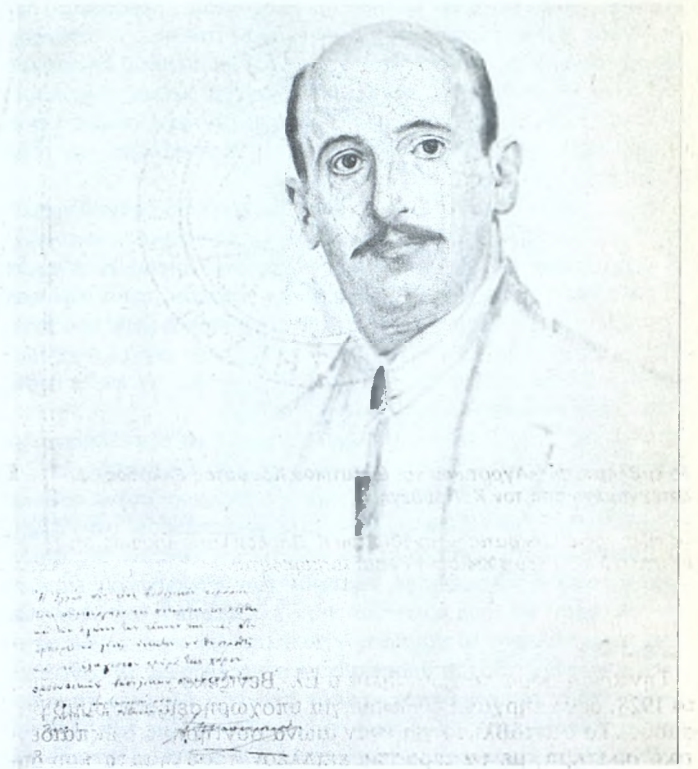
- Μέσα από τη Βουλή, με συστηματικές και διαρκείς παρεμβάσεις προσπαθώντας να πείσει τους συντηρητικούς του αντιπάλους πως «η ελληνική γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός ο οποίος εξελίσσεται» και πως «νομοθέτης της γλώσσας είναι ο λαός δεν είναι η Βουλή, δεν είναι οι νόμοι».

- Μέσα από τον Τύπο με πλούσια αρθρογραφία.

Η αναβάθμιση του Πολυτεχνείου

Η συνεργασία του Αλ. Παπαναστασίου με το κόμμα των φιλελευθέρων το 1917 του απέδωσε το αξίωμα του υπουργού «Συγκοινωνιών και Δημοτικών Έργων» που το διατήρησε μέχρι το 1920. Οι μεγάλες υποχρεώσεις του στο υπουργείο αυτήν την τριετία μείωσαν τις γενικότερες δραστηριότητές του στο χώρο της παιδείας.

Ωστόσο, αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του καταπιάστηκε με την αναβάθμιση του Πολυτεχνείου που ανήκε στη δικαιοδοσία του υπουργείου του και που εκείνη την εποχή δεν ήταν παρά μια τεχνική σχολή με την επωνυμία «Σχολείο των Βιομηχάνων Τεχνών». Με το νόμο 980 του 1917 που εισηγήθηκε και ψηφίστηκε στη Βουλή, το Πολυτεχνείο μετατράπηκε σε ανώτατη σχολή ισότιμη του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετονομάστηκε «Εθνικόν Μετσόβιον Πολυτεχνείον». Η μεταρρύθμιση αυτή χαρακτηρίστηκε ως «επανάστασις του Παπαναστασίου» ή όπως την έλεγαν τότε οι καθηγητές του Πολυτεχνείου «Παπανάστασις».

Πορτραίτο του Αλ. Παπαναστασίου από τον Κ. Παρθένη.

Μετά την ήττα των φιλελευθέρων στις εκλογές του 1920 και την αλλαγή της κυβερνήσεως αρχίζουν και πάλι οι οπισθοδρομήσεις. Τα μέλη του «Εκπαιδευτικού Ομίλου» απομακρύνονται από το υπουργείο παιδείας (Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης, Γληνός), και τα καινούργια βιβλία (αναγνωστικά) του δημοτικού αντικαθίστανται από τα παλιά.

Η Μικρασιατική καταστροφή με τις τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της χειροτερεύει τα πράγματα στην εκπαίδευση και αυξάνει τη γλωσσική σύγχυση.

Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Το 1924, ως πρωθυπουργός πλέον ο Αλ. Παπαναστασίου τονίζει με έμφαση στις προγραμματικές του δηλώσεις πως «το ασφαλέστερο θεμέλιο της δημοκρατίας θα δημιουργηθεί δια της παιδείας», και υπόσχεται νέα οργάνωση σχολείων, βαθμιαία εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στην εκπαίδευση και ίδρυση πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη το νομοσχέδιο του οποίου καταθέτει στη Βουλή λίγους μήνες μετά και επιτυγχάνει την ψήφισή του.

Η ίδρυση του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αποτελεί αναμφισβήτητη κορυφαία στιγμή της πολιτικής του Αλ. Παπαναστασίου αλλά και σταθμό στην ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης.

Η ολιγόχρονη όμως πρωθυπουργική θητεία του καθώς και η επιβολή της δικτατορίας από τον Θ. Πάγκαλο (1.7.1925) «παγώνουν» τα υπόλοιπα εκπαιδευτικά του σχέδια.

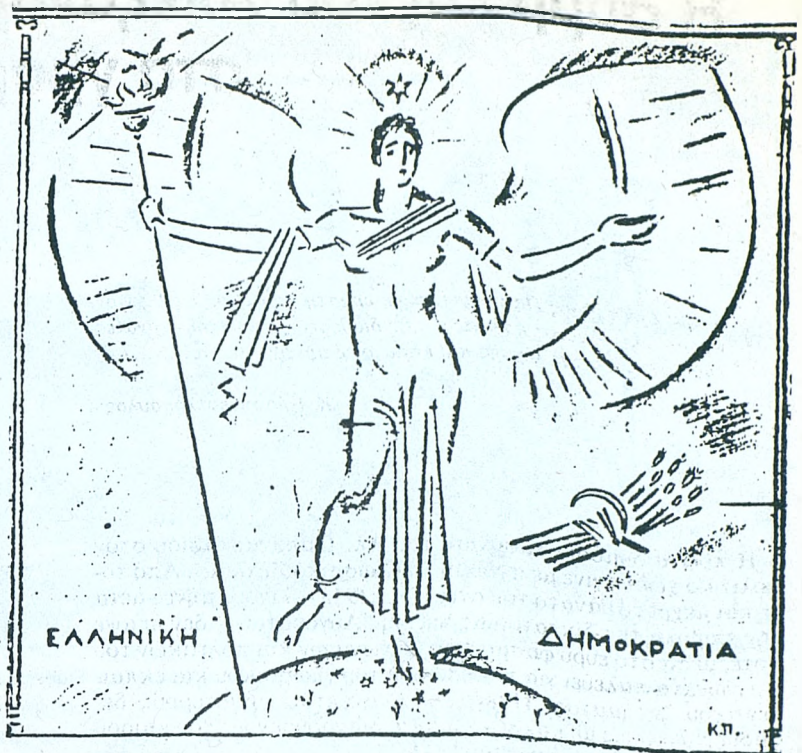
Νέες οπισθοδρομήσεις, ασφυκτική ατμόσφαιρα, κι ένα εκπαιδευτικό σύστημα που ολοένα απομακρυνόταν από τις ανάγκες και την πραγματικότητα της ζωής.

Την ίδια εποχή ο Γ. Σεφέρης διαπιστώνει: «...άθλια κατάσταση στην Ελλάδα των νέων που θέλουν να γράψουν. Κανείς για να τους οδηγήσει. Ούτε καν ένα βιβλίο στοιχειώδους να μάθουν κάπως τη γλώσσα. Ηθική ατμόσφαιρα μηδαμινή»⁴.

Το έμβλημα του «Αγροτικού και Εργατικού Κόμματος Ελλάδος» φιλοτεχνημένο από τον Κ. Παρθένη.

«Η Νίκη της Δημοκρατίας», σχέδιο του Κ. Παρθένη που δημοσιεύτηκε στις 25 Μαρτίου 1924 στην εφημ. «Δημοκρατία».

Την τρίτη φορά που επανήλθε ο Ελ. Βενιζέλος στην εξουσία, το 1928, δεν υπήρχαν περιθώρια για υποχωρήσεις και συμβιβασμούς. Το αμετάβλητο για έναν αιώνα συντηρητικό εκπαιδευτικό σύστημα, με τα τεράστια επιπλέον προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τα αποκτηθέντα νέα εδάφη και την αύξηση του μαθητικού πληθυσμού απαιτούσε ριζικές μεταβολές διχως αναβολή.

Έτσι, ότι δεν πρόλαβε να πραγματοποιήσει από το εκπαιδευτικό του όραμα ο Αλ. Παπαναστασίου στην ολιγόμηνη πρωθυπουργική θητεία του το 1924, αναγκάζεται εκ των πραγμάτων να πραγματοποιήσει ο Ελ. Βενιζέλος.

Οι μεταρρυθμίσεις ωστόσο του 1929-1932, όσο κι αν έμειναν ημιτελείς, παρέμειναν οι πιο σημαντικές, μετά την πρώτη νομοθετική οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ενίσχυση των νέων ζωγράφων

Έχοντας ζήσει και παρακολουθήσει ο Αλ. Παπαναστασίου στις αρχές του αιώνα τις κοσμογονίες που συντελούνταν στον εικαστικό χώρο στην Ευρώπη είχε ιδιαίτερα ευαισθητοποιηθεί στη ζωγραφική, πράγμα που φάνηκε ευθύς αμέσως μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα.

Ήταν τότε που εμφανίστηκαν στο καλλιτεχνικό προσκήνιο της Αθήνας οι ζωγράφοι Κων. Παρθένη και Κων. Μαλέας και τάραξαν τα ήσυχα νερά του ακαδημαϊσμού που είχαν επιβάλει με ασφυκτικό τρόπο οι ζωγράφοι της «Σχολής του Μονάχου».

Ο Αλ. Παπαναστασίου, καθώς και άλλοι διανοούμενοι του καιρού του που κατάλαβαν το σπάνιο ταλέντο των δύο αυτών πρωτοποριακών καλλιτεχνών με την πλούσια ευρωπαϊκή παιδεία, τους ενθάρρυναν και στήριξαν με πολλούς τρόπους το έργο τους. Με αναθέσεις έργων, όπως η εικονογράφηση του αναγνωστικού «Το Αλφαβητάρι του Ήλιου» στον Κ. Μαλέα, με παραγγελίες πορτραίτων στον Κ. Παρθένη όπως αυτές της οικογενείας Δ. Λομβέρδου, του Αλ. Παπαναστασίου, του Κ. Χατζόπουλου, του Λεωνίδα Εμπειρίκου, με την οργάνωση ατομικών εκθέσεων στο Ζάππειο, στον «Παρνασσό», κλπ.

Ιδιαίτερα όμως ο Αλ. Παπαναστασίου θαύμαζε το έργο του Κ. Παρθένη με τον οποίον συνδέθηκε και με πολύ στενή φιλία. Υπάρχουν δύο πορτραίτα του φιλοτεχνημένα από τον Παρθένη, αλλά και της αδελφής του και των γονιών του. Υπάρχουν

ακόμα και γνωστά έργα του καλλιτέχνη με αφιέρωση προς τον Αλ. Παπαναστασίου όπως αυτό του «Ευαγγελισμού» που η μία από τις τρεις παραλλαγές του φέρει την εξής σημείωση: «Στον αγαπητό μου φίλο Αλ. Παπαναστασίου εις ανάμνησιν της ενδόξου ημέρας 25 Μαρτίου 1924 με αγάπη και ευγνωμοσύνη Κ. Παρθένης».

Αλλά και άλλα σχέδια μικρά ή μεγάλα φιλοτέχνησε ο Κ. Παρθένης για χάρη της φιλίας του με τον Αλ. Παπαναστασίου. Παράδειγμα το έμβλημα του «Αγροτικού και Εργατικού Κόμματος της Ελλάδος» του οποίου ηγείτο ο Αλ. Παπαναστασίου, ή το υπέροχο σχέδιο της «Νίκης της Δημοκρατίας» που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Δημοκρατία» στις 25 Μαρτίου 1924, την ημέρα δηλαδή που ο Αλ. Παπαναστασίου ως πρωθυπουργός ανακήρυξε την Δεύτερη Ελληνική Δημοκρατία.

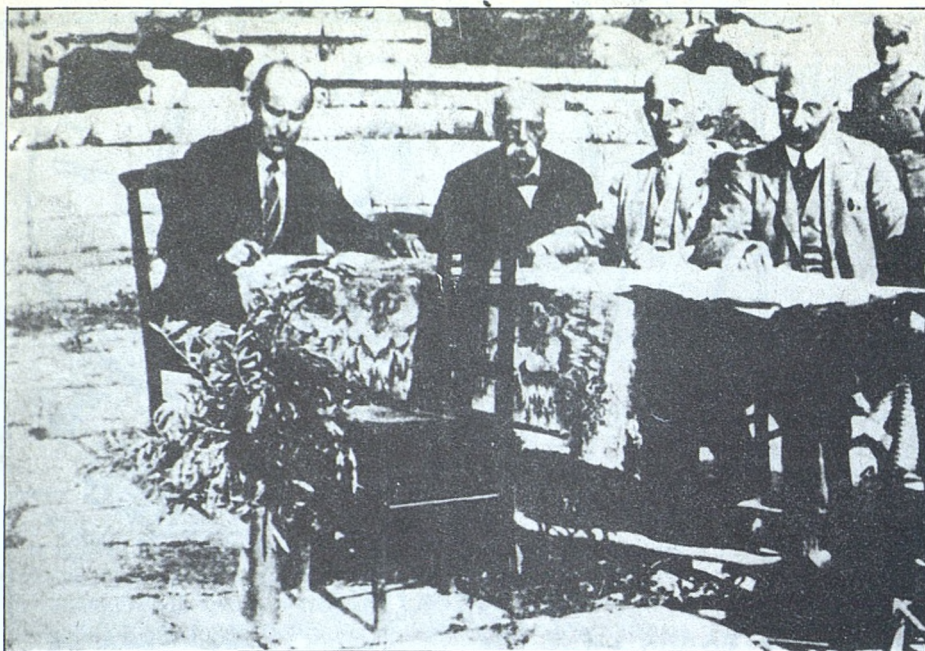
Στην Εθνική Πινακοθήκη

Ακόμα πιο πλούσια δράση για τα εικαστικά αναπτύσσει μετά το 1924 ο Αλ. Παπαναστασίου ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Πινακοθήκης.

Μέσα από το συμβούλιο ως μέλος, αλλά και από τη Βουλή ως βουλευτής προσπαθεί σε δύσκολους καιρούς να επιτύχει για την Πινακοθήκη τα ακατόρθωτα: πόρους για την αγορά έργων τέχνης, κτίριο για τη στέγαση της Πινακοθήκης, οδηγό της Πινακοθήκης και τόσα άλλα θέματα που πολλά απ' αυτά, όπως η ανέγερση του κτιρίου δεν λύθηκαν παρά πρόσφατα.

Το 1930 με δική του πρόταση παραχωρείται στην Πινακοθήκη μια ξεχωριστή αίθουσα στο Πολυτεχνείο για έκθεση με έργα Ελλήνων δημιουργών, στα εγκαίνια (30.4.1930) της οποίας είπε: «Αι συλλοгаί έργων τέχνης δεν είναι προσωρισμένα να εξυπηρετούν μόνον τας αισθητικές απολαύσεις ή τας μελέτας των ειδικών ή των φιλότεχνων, αλλά και να συμβάλλουν εις την αισθητικήν διαπαιδαγώγησιν του λαού και την εξύψωσιν του. Η ζωγραφική, όπως κάθε εικαστική τέχνη... απαλύνει τας ψυχάς, εξευγενίζει και εξυψώνει τους ανθρώπους. Όμως, δια να επιτελέσει αυτόν τον προορισμό της, πρέπει τα ζωγραφικά έργα να εκτίθενται κατά τοιούτον τρόπον, ώστε να είναι προσιτά εις το κοινόν και να δύναται και ο απλούστερος άνθρωπος να τα απολαμβάνει».

Ως πρόεδρος της διαχειριστικής επιτροπής της Πινακοθήκης, επιτυγχάνει με τον Ζαχ. Παπαντωνίου την αγορά έργων

Το 1929 με τον Αγ. Σικελιανό και τον Ρομέν Ρολάν στο συνέδριο Ειρήνης στους Δελφούς.

Ο Α. Παπαναστασίου το 1917 με τη σύγκλητο του Πολυτεχνείου.

του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (Γκρέκο) στη Δημοπρασία του Μονάχου το 1931.

Η φιλοτεχνία του Αλ. Παπαναστασίου ωστόσο δεν εξαντλείται με τα εικαστικά.

Μέσα από τη Βουλή ζητάει την οικονομική ενίσχυση του Ωδείου των Αθηνών (15.1.1929), καταγγέλλει τη βαριά φορολογία των δημοσίων θεαμάτων (1.4.1930) καθώς και τη λογοκρισία των θεατρικών έργων (2.7.1929).

Παρακολουθεί και ενισχύει τις «Δελφικές Εορτές» που οργανώνει στο αρχαίο θέατρο των Δελφών το ζεύγος Αγ. Σικελιανού.

Αναθέτει στο Γάλλο μουσικό Ζώρζ Λαμπιλέ τη μουσική σύνθεση του «Ύμνου της Ειρήνης» σε στίχους Κωστή Παλαμά, καθώς και τη μουσική σύνθεση του «Βαλκανικού Ύμνου» σε στίχους Χρ. Αθανασιάδη⁸. Είναι η εποχή —μετά το 1929— που ασχολείται κυρίως με τη διεθνή ειρήνη και τη συμφιλίωση των βαλκανικών λαών.

Όλες αυτές οι μικρές ή μεγάλες πράξεις του Αλ. Παπαναστασίου κι άλλες τόσες ή και περισσότερες που δεν αναφέραμε, είναι μια άρνηση στο συντηρητισμό και τους συμβιβασμούς· είναι θέληση για νέους προβληματισμούς, για νέες ιδέες και αντιλήψεις· είναι θέληση για μια εκ βαθέων πνευματική ανανέωση.

Σε εποχές δύσκολες, με αναταραχές, με πολέμους και τις οδυνηρές εμπειρίες της μικρασιατικής καταστροφής, ο Αλ. Παπαναστασίου και οι διανοούμενοι του καιρού του δημιουργήσαν ένα κλίμα αγωνιστικό για νέες ζυμώσεις και πνευματικές κατακτήσεις.

Είναι το κλίμα που θα επιφέρει την ωρίμανση και θα οδηγήσει σε μια περίοδο νέων ανακατατάξεων και ιδεολογικών ρευμάτων.

Είναι το κλίμα στο οποίο θα ευδοκιμήσει η γενιά του '30.

(1) Κ. Τριανταφυλλόπουλος, Πρόλογος στα «Πολιτικά Κείμενα του Αλ. Παπαναστασίου», Αύγουστος 1957.

(2) Ήταν ένα κείμενο διαμαρτυρίας υπέρ της ελευθερίας του λόγου που δημοσιεύτηκε στην εβδομαδιαία εφημερίδα «Δικαιοσύνη» στις 24 Μαΐου του 1908. Η διαμαρτυρία αφορούσε το γεγονός ότι ο τότε υπουργός παιδείας Αν. Στεφανόπουλος της κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη εκάλεσε σε απολογία τον γενικό γραμματέα του Πανεπιστημίου Αθηνών και ποιητή Κωστή Παλαμά επειδή έγραφε τα ποιήματά του στη δημοτική γλώσσα. Τη διαμαρτυρία αυτή συνυπέγραφαν, και ο Αλ. Δελμούζος, ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος, ο Αλ. Μυλωνάς και άλλοι.

(3) Για τη μεταρρύθμιση αυτή δούλεψαν στο υπουργείο παιδείας επί κυβερνήσεως Βενιζέλου (1917-1920), τα βασικά στελέχη του «Εκπαιδευτικού Ομίλου» Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης, Γληνός και ο Ζ. Παπαντωνίου.

(4) Γιώργος Σεφέρης, «Μέρες Α'», Εκδόσεις Ίκαρος, σελ. 17.

(5) Ο Κων. Παρθένης γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1878 και μετά τις βασικές σπουδές στη γεννέτειρά του, σπουδάζει στη Βιέννη και το Παρίσι.

Ο Κων. Μαλέας γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1879, εκεί σπούδασε αρχιτεκτονική και στη συνέχεια ζωγραφική στο Παρίσι.

(6) Ο Αλ. Παπαναστασίου διορίστηκε, σύμφωνα με τα υπάρχοντα πρακτικά στο διοικητικό συμβούλιο της Εθνικής Πινακοθήκης ως μέλος με την υπ' αριθμόν 6912 της 19ης Φεβρουαρίου του 1924 απόφαση του υπουργείου παιδείας. Πρόεδρος ήταν ο Αλ. Διομήδης και τα άλλα μέλη: Στ. Καλούδης, Π. Καλλιγιάς, Γ. Καφαντάρης, Γ. Αβέρωφ, Α. Κασαβέτης. Διευθυντής ήταν ο Ζαχ. Παπαντωνίου και επιμελητής ο Κ. Χατζόπουλος.

(7) Η Εθνική Πινακοθήκη, μέχρι το 1940 στεγαζόταν στο Πολυτεχνείο.

(8) Ο Χρ. Αθανασιάδης έλαβε μέρος και κέρδισε με τους στίχους του στο διαγωνισμό που προκηρύχθηκε στις 14 Ιουλίου 1930 για τη σύνθεση του Βαλκανικού Ύμνου, από την οργανωτική επιτροπή της Α' Βαλκανικής Διασκέψεως, πρόεδρος της οποίας ήταν ο Αλ. Παπαναστασίου.

* Αναφορές για βιβλιογραφική ενημέρωση:

1. Κ. Θ. Δημαράς, *Η ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Εκδόσεις «Ίκαρος».

2. Μαρίνου Καλλιγιά, *Η Εθνική Πινακοθήκη*.

3. Στέλιος Λυδάκης, *Η ιστορία της Νεοελληνικής ζωγραφικής*, Εκδόσεις, «Μέλισσα».

4. Μάριο Vitti, *Η γενιά του Τριάντα*, εκδόσεις «Ερμής».

5. Αλ. Παπαναστασίου, *Πολιτικά Κείμενα*, Εκδόσεις «Μπάυρον».

6. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος ΙΕ, «Εκδοτική Αθηνών».

7. Οι Έλληνες Ζωγράφοι, Τόμος 2, Εκδόσεις «Μέλισσα».

8. Νίκος Καστρινός, *Αλ. Παπαναστασίου ο Αναμορφωτής και η Δημοκρατία*, Εκδόσεις «Μπάυρον».

9. Γιώργος Μαυρογορδάτος, *Μελέτες και Κείμενα για την περίοδο 1909-1940* Εκδόσεις «Α. Σάκκουλα».

11. Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, *Εξάρτηση και αναπαραγωγή: Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα, 1830-1922*, εκδόσεις «Θεμέλιο».

12. Βασίλης Διαμαντόπουλος, *Από τη Πολιτική και Πνευματική Ζωή του Αλ. Παπαναστασίου*.

Οι θέσεις του Αλ. Παπαναστασίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ισότητα των φύλων και αντεγκληματική πολιτική

της Αλίκης Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου

1. Είμαι βέβαιη ότι πολλοί εμπειρότεροί μου στα πολιτικά πράγματα της χώρας μας θα γράψουν στο τεύχος αυτό, για να φωτίσουν τη λαμπρή και πολύπλευρη προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Την τιμητική, για μένα, πρόσκληση να γράψω κι εγώ μερικές γραμμές αποδέχθηκα για δύο λόγους.

Πρώτα για λόγους συναισθηματικούς. Είχα την ευκαιρία να ακούω από μικρό παιδί συχνά γι' αυτόν λόγια επαίνου και θαυμασμού από τον πατέρα μου Παναγιώτη Γιωτόπουλο, που συνεδέετο μαζί του και με την οικογένειά του με φιλία όχι μόνο πολιτική. Είχα όμως και την τύχη να γνωρίσω προσωπικά, μαθήτρια τότε, με αληθινή συγκίνηση τον «πατέρα της Δημοκρατίας» στο σπίτι της οδού Πινδάρου 11β, στο οποίο με τόση ευγένεια και εγκάρδιότητα δεχόταν η αδελφή του κυρία Βούλη Λοπρέστη.

Ο δεύτερος λόγος που αποδέχθηκα να προσθέσω και τη δική μου φωνή είναι ότι θα επιθυμούσα να υπογραμμίσω μερικά ειδικά σημεία των ιδεών και της δράσης του, χαρακτηριστικά κατ' εμέ της προσωπικότητάς του, που ίσως δεν θίξουν άλλοι. Τα σημεία αυτά είναι οι θέσεις του σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, με την ισότητα των φύλων και με τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, ιδίως της αντεγκληματικής πολιτικής. Δηλαδή με τους τρεις τομείς με τους οποίους κατά κύριο λόγο ασχολούμαι εγώ η ίδια.

2. Σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, αξίζει να τονισθεί η έντονη προσήλωση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου σ' αυτά και μάλιστα υπό μορφή πρωτοποριακή για την εποχή του. Γιατί και όταν ακόμη τα φασιστικά καθεστώτα είχαν σαηγνεύσει, σε διαφόρους βαθμούς, πολλούς πρώην «δημοκράτες», θεωρητικούς ή πολιτικούς, και όταν ακόμα το καθεστώς που επιβλήθηκε με την οκτωβριανή επανάσταση στη Σοβιετική Ένωση είχε ενθουσιάσει αρκετούς, ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου παρέμεινε ακλόνητος θιασώτης και μαχητής των ελευθεριών και των πολιτικών δικαιωμάτων του λαού, αλλά με την προσθήκη πολλών κοινωνικών δικαιωμάτων. Ήταν ήδη από την ίδρυση της Κοινωνιολογικής Εταιρίας, υπό την προεδρία του το 1908, θιασώτης του μεταρρυθμιστικού ή αναμορφωτικού σοσιαλισμού δηλαδή της κοινωνικής δημοκρατίας που θα είχε σκοπό την εξύψωση των λαϊκών μαζών μέσα σε φιλελεύθερα πλαίσια και όχι με βίαιη κατάληψη της εξουσίας.

Έτσι, στο άρθρο I του καταστατικού της πιο πάνω Εταιρίας αναφέρεται ρητώς ότι:

«(α) σκοπός της πολιτείας είναι η δι' όλα τα μέλη της κοινωνίας εξασφάλισης και προαγωγή εξίσου εννοϊκών συνθηκών προς ανάπτυξιν της προσωπικότητός των.

(β) προς επίτευξιν του σκοπού τούτου, ο οποίος δεν είναι δυνατόν να πληρωθή τελείως, αν μη καταστώσι κοινά τα μέσα της παραγωγής και ρυθμισθή η διανομή του πλούτου αναλόγως των αναγκών εκάστου, πρέπει να μεταβάλλεται βαθμιαίως ο οικονομικός και πολιτειακός οργανισμός κατά το εκάστοτε δυνατόν

μέτρον, αδιαφόρως προς την εκ τούτου βλάβην των ατομικών συμφερόντων ωρισμένων προσώπων ή τάξεων».

Εκεί όμως που ανέπτυξε διεξοδικά, με ρεαλισμό και ιδεαλισμό συγχρόνως, τις θέσεις του απέναντι τόσο στον κομμουνισμό όσο και στο φασισμό είναι το βαρυσήμαντο άρθρο του που δημοσιεύθηκε στον «Ανεξάρτητο» με θέμα «Το ΚΚ και ο κίνδυνος του φασισμού»¹. Εκεί εκθέτει την εξελικτική πορεία της ανθρωπότητας προς το σοσιαλισμό, προς την κοινωνική δικαιοσύνη. Αλλά τονίζει:

«... Όπως και άλλοτε έγραψα εις το κομμουνιστικόν κόμμα, ο αγών κατά του φασισμού δύναται να διεξαχθεί επιτυχώς από τα κόμματα τα οποία είναι εναντίον κάθε δικτατορίας και αυτής της δικτατορίας του προλεταριάτου. Διότι άλλως ημπορεί να αντιταχθεί ευκόλως ότι δεν είμεθα ειλικρινείς όταν υπερασπίζωμεν τας δημοκρατικές ελευθερίας μόνον εφ' όσον πρόκειται να εμποδίσωμεν την επικράτησιν των άλλων και ότι αντιθέτως τας καταπατούμεν όταν πρόκειται ημείς να επικρατήσωμεν, ότι είμεθα εναντίον των διώξεων και της ωμής βίας μόνον όταν στρέφονται εναντίον μας και είμεθα έτοιμοι να εφαρμόσωμεν τα σκληρότερα μέτρα, όταν πρόκειται να επιβάλωμεν τας ιδικάς μας ιδέας, όπως έγινε εις την Ρωσίαν».

Και τη βασική αυτή ιδέα αναπτύσσει με πυκνή επιχειρηματολογία σ' ολόκληρο το άρθρο του.

Τα κοινωνικά δικαιώματα, στα οποία η διεθνής κοινωνία μόνο μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο άρχισε να δίνει τη σημασία που πρέπει για την ουσιαστικοποίηση της δημοκρατίας, ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου ήδη από την αρχή της εμφάνισής του στην πολιτική κονίστρα, είχε καταστήσει κεντρικό σημείο των μελημάτων του. Και μελετούσε και πρότεινε μέτρα για την πραγματοποίησή τους στην Ελλάδα.

Η προστασία ιδίως των πιο αδύνατων τάξεων των εργαζομένων, (των εργατών και των αγροτών) η παιδεία του λαού, οι κοινωνικές ασφαλίσεις ήταν βασικοί στόχοι των αγώνων του. Έτσι προώθησε το συνδικαλισμό, τους γεωργικούς συνεταιρισμούς, αγωνίστηκε για την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας, των κοινωνικών ασφαλίσεων, ίδρυσε το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, διεύρυνε το Μετσόβειο Πολυτεχνείο, έδωσε μάχες για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και την επικράτηση της γλώσσας του λαού. Το Σύνταγμα του 1927, που συντάχθηκε από Επιτροπή της οποίας ήταν Πρόεδρος, διακρινόταν για το φιλελεύθερο και ουσιαστικά δημοκρατικό πνεύμα του, σε σύγκριση με τα προηγούμενα. Πολλές από τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποίησε ο Ελευθέριος Βενιζέλος ήταν εμπνευσμένες από τον Παπαναστασίου και το πρόγραμμα του κόμματός του².

Κι όταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος κατόρθωσε να επιτύχει το 1911 από τη Βουλή την υπερψήφιση της απαλλοτριώσεως των τσιφλικιών της Θεσσαλίας για να διανεμηθούν στους κολλήγους ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου ήταν και εμπνευστής και κύριος συμμαχητής του.³

3. Η βαθεία δημοκρατικότητα του και η κοινωνιολογική του κατάρτιση τον τοποθέτησε και στη στενότερη τότε ομάδα των υποστηρικτών της απόκτησης πολιτικών δικαιωμάτων από τις γυναίκες. Για να μπορέσει μάλιστα να ανταποκριθεί στη μεγάλη αντίδραση της Βουλής, αναγκάστηκε το 1925 να αποσύρει πρόταση απονομής πολύ στοιχειώδους εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες και να περιορισθεί στην πρόταση ψήφισης νόμου που θα περιείχε εξουσιοδότηση για τη μελλοντική παραχώρηση με Προεδρικό Διάταγμα δικαιώματος ψήφου σ' αυτές κι αυτό μόνο για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, και μόνο για όσες γυναίκες είχαν την ηλικία 30 ετών και άνω. Το δικαίωμα αυτό τελικά παραχωρήθηκε μόνο το 1930.

Δεν θεωρώ άσκοπο να αναφέρω μερικά αποσπάσματα από σχετικές αγορεύσεις του, οι οποίες δίνουν και μια εικόνα της εντονότατης αντίδρασης του αντρικού πολιτικού κατεστημένου για την παραχώρηση έστω και απαράδεκτα περιορισμένων πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες.

1 Ιουνίου 1922: «... Είναι εντελώς ασταίσι οι ισχυρισμοί ότι το εκλογικόν δικαίωμα θα απομακρύνει την γυναίκα από την οικογένειαν... ως εάν η ενάσκησις του δικαιώματος κατά τας εκλογάς θα παρεμποδίζει την γυναίκα— μήπως συμβαίνει τι ανάλογον δια τον άνδρα;— να ασχολείται εις τας συνήθεις εργασίες της... Αν η πατριαρχική μορφή της οικογενείας διατρέχει κίνδυνον, αυτός δεν προέρχεται από τας πολιτικές παραχωρήσεις αλλά από την οικονομικήν εξέλιξιν, η οποία μεταφέρει την γυναίκα έξω του οικογενειακού ασύλου... Αλλά τούτο δεν επιφέρει τον θάνατον της οικογενείας... Δίδει εις αυτήν μόνον άλλην μορφήν και συντελεί, όταν συντρέχει η κατάλληλος μόρφωσις και διαπαιδαγώγησις, να ανέλθει η οικογένεια εις ανώτερον επίπεδον συμβιώσεως από απόψεως αμοιβαίας εκτιμήσεως, αγάπης και υποστηρίξεως των μελών της οικογενείας. Δια την διαπαιδαγώγησιν δε αυτήν συντελεστικόν μέσον είναι και η πολιτική αγωγή και ευθύνη της γυναίκος, η οποία καλλιεργείται και δια της παροχής ψήφου.

Αι σκέψεις αυταί με έκαμαν και εμέ να υποστηρίξω, μαζί με άλλους ομοϊδεάτας, την παροχήν δικαιώματος ψήφου εις τας γυναίκας κατ' αρχάς εις τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοικήσεως, δηλαδή τους δήμους και τας κοινότητας, δια των οποίων τα ζητήματα και τα διοικούντα πρόσωπα έχουν αι γυναίκες και αμεσωτέραν γνώσιν και ώριμον αντίληψιν...».

8 Ιουλίου 1929: «Εις το 1925 έγινε εις νόμος ο οποίος επέτρεπε δια διατάγματος να παραχωρηθεί δικαίωμα του εκλέγειν⁴ εις τας γυναίκας τας έχουσας ηλικίαν άνω των 30 ετών και γνωρίζουσας ανάγνωσιν και γραφήν. Κατά το συντηρητικώτερον δηλαδή τρόπον επέτρεψε να παραχωρηθούν πολιτικά δικαιώματα, και δια λόγους δικαιοσύνης, και δια λόγους εξυψώσεως της κοινωνικής και δημοτικής διοικήσεως... Η εξέλιξις της κοινωνίας εις την Ελλάδα ήτο πλέον η ευνοϊκή δι' αυτήν δεν επέκτασιν, διότι έχομεν απειρίαν οικογενειών, των προσφύγων, οι οποίοι στηρίζονται εις την εργασίαν των γυναικών και πολλάς χιλιάδας αγροτικών οικογενειών αι οποίαι λόγω της μεταναστεύσεως πάλιν στηρίζονται εις την εργασίαν και τα προσόντα των γυναικών. Αφήνω ότι εις όλον τον εργατικόν κόσμον η γυνή εργάζεται όπως και ο άνήρ, ότι εις τα βιομηχανικά κέντρα εργάζονται χιλιάδες γυναικών, και όπως και οι άνδρες, συνεισφέρουν επίσης εις τα βάρη της οικογενείας και εις τα δημόσια έσοδα. Αφήνω το άλλο γεγονός, ότι καθ' όλον τον πόλεμον η δράσις της γυναικός ήτο τοιαύτη, ώστε επιβάλλεται η παραχώρησις αυτού του δικαιώματος, δικαιώματος το οποίον δεν πρόκειται να επηρεάσει την γενικήν πολιτικήν του Κράτους, πρόκειται μάλλον να επηρεάσει επί το ανθρωπιστικώτερον την κοινοτικήν και δημοτικήν διοίκησιν...»⁵.

Κι όταν ήρθε στη Βουλή (9 Φεβρουαρίου 1917) το νομοσχέδιο για την προστασία των εξώγαμων παιδιών— που ο Σύνδεσμος

για τα Δικαιώματα της Γυναίκας είχε πρώτος ανακινήσει— πολλοί βουλευτές αντιδρούσαν γι' αυτή την «προστασία της ανηθικότητας», και, κάποιος για την υιοθέτηση από την Κυβέρνηση του προγράμματος του «Αγώνα της Γυναίκας» (περιοδικού του παραπάνω Συνδέσμου που εξακολουθεί να εκδίδεται και σήμερα).

Κι ο Παπαναστασίου τους αποστόμωσε με την εξής φράση: «*Νομίζετε ότι προάγεται η ανηθικότης αν ο άνήρ ο οποίος γίνεται πατήρ ενός τέκνου με εξώγαμον σχέσιν υποχρεούται να συντηρεί το παιδί του;*»

Και στην ίδια αγόρευση: «*Τουναντίον προάγεται η ηθικότης όταν λαμβάνεται προστασία περί των παιδιών, είτε πρόκειται περί εξώγαμων είτε περί νομίμων.*»

4. Εντυπωσιακές, για την εποχή εκείνη, είναι και οι θέσεις του σχετικά με την αντεγκληματική πολιτική και τη μεταρρύθμιση του Ποινικού Κώδικα: μείωση των ποινών γενικά, κατάργηση της θανατικής ποινής, υφ' όρον καταδίκη, αναμόρφωση των σωφρονιστηρίων και εισαγωγή της εργασίας σε όλα αυτά τα ιδρύματα, ιδιαίτερη μεταχείριση των ανηλίκων και ιδιαίτερα ιδρύματα σωφρονιστικά γι' αυτούς, αποζημίωση των αδικώς προφυλακισμένων.

Τις αντιλήψεις του για τις κοινωνικές ρίζες της εγκληματικότητας και για την ανάγκη λήψης άλλων μέτρων, κατά κύριο λόγο και όχι επιβολής αυστηρών ποινών και μάλιστα της θανατικής, σαφώς εκθέτει στην αγόρευσή του της 26/4/1911, στη Β' Αναθεωρητική Βουλή, από την οποία ενδεικτικά σταχυολογούμε τις παρακάτω περικοπές:

«*Ουδείς δύναται ν' αρνηθεί ότι η επιβολή της θανατικής ποινής υπόκειται πολλάκις εις πλάνας, αφού είναι αναμφισβήτητον ότι πολλάκις οι προβαίνοντες εις διάπραξιν εγκλημάτων ή δεν έχουσιν ελευθερίαν της βουλήσεως ή υποκύπτουσιν εις κοινωνικά αίτια, είναι και αυτοί αποτελέσματα κοινωνικών νόσων. Λέγω δε κοινωνικών νόσων, διότι είναι παρατηρημένον ότι οι εις θάνατον καταδικαζόμενοι, και ιδίως εκείνοι κατά των οποίων εκτελείται η θανατική ποινή, ανήκουσιν εις τας κατωτέρας τάξεις, όχι εις τας οικονομικώς ευπορωτέρας τάξεις...*»

«*Κατ' ακολουθίαν κηρύσσομαι και εγώ υπέρ της καταργήσεως της θανατικής ποινής. Φρονώ ότι καλλιτέρα διαρρύθμισις του οικονομικού οργανισμού μας, καλλιτέρα διαρρύθμισις της εκπαιδεύσεως θα συντελέσωσι πολύ περισσότερο εις τον μετριασμόν των αδικημάτων ή η διατήρησις της θανατικής ποινής, η οποία προς τούτοις αντίκειται εις το αίσθημα του Ελληνικού λαού, και η οποία δίδει το παράδειγμα της ωμότητος και της απανθρωπίας.*»

Αξιοσημείωτο είναι ότι για κάθε μορφής αισχροκέρδεια και ειδικά την τοκογλυφία, ζητεί τιμώρηση και δείχνει στάση αυστηρότερη από ό,τι στα άλλα εγκλήματα⁶. Αυτό είναι απόρροια της φιλολαϊκής στάσης του όπως και οι προτάσεις του συμμετοχής λαϊκών δικαστών στα πταισματοδικεία και πλημμελειοδικεία καθώς και συμμετοχής των ενόρκων και στη φάση καθορισμού της ποινής⁷.

Τις τελευταίες αυτές θέσεις θεωρώ και σήμερα άξιες μελέτης. Η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης είναι λιγότερο τεχνοκρατικό και περισσότερο κοινωνικό θέμα. Άλλωστε και οι επαγγελματίες δικαστές, από την «τεχνοκρατική» άποψη γνωρίζουν συχνά μόνο τη νομική (όχι σπάνια νομικιστική) άποψη και αγνοούν την ουσιαστική, δηλαδή την εγκληματολογική υπό ευρεία έννοια.

5. Οι θέσεις του Αλέξανδρου Παπαναστασίου και στα τρία παραπάνω σημεία που έθιξα, (Δικαιώματα του Ανθρώπου θέση της γυναίκας και αντεγκληματική πολιτική) αντανακλούν τη γενική ουσιαστικά δημοκρατική, τοποθέτησή του.

Γιατί ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου υπήρξε πρωτοπόρος στους αγώνες για την κοινωνική δημοκρατία στην πατρίδα μας. Με νου και με καρδιά. Με γνώση και πάθος. Και με ορα-

ματισμό που συνδυάζει τη ρεαλιστική αντίληψη της πραγματικότητας και τη σχεδόν προφητική διόραση της εξελικτικής πορείας των πραγμάτων. Και με συνέπεια. Η εξουσία όχι σπάνια, σαν άλλη μάγισσα Κίρκη σαγηνεύει και ταπεινώνει τους ανθρώπους που την πλησιάζουν. Αρκετοί πολίτευτές, και όχι μόνο μικροί δυστυχώς, για χάρη της— για να την κατακτήσουν, για να μην τη χάσουν— παραμερίζουν ακόμα και προδίδουν την ιδεολογία τους. Έτσι η εξουσία αντί να είναι ένα μέσο για την πραγματοποίηση της ιδεολογίας, μετατρέπεται σε αυτοσκοπό που παρεμποδίζει την πραγματοποίηση της ιδεολογίας.

Ο Παπαναστασίου είναι ο αντίποδας του φαινομένου. Το σπανίως ισχυρό ήθος του και η ειλικρίνεια της ιδεολογίας του του υπαγόρευσαν επανειλημμένα να απομακρυνθεί από την εξουσία για να μην προδώσει τις αρχές του⁸. Και τον κατέστησαν υπόδειγμα πολιτικού με σταθερή γραμμή πλεύσης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Ανεξάρτητος», 26-29 Μαΐου 1936. Αναδημοσιεύθηκε στο «Ελεύθερο Βήμα» με τον τίτλο «Ο Αρχηγός του Αγροτοεργατικού διευκρινίζει την στάση του κόμματός του έναντι του Κομμουνισμού». Κυκλοφόρησε και σε ιδιαίτερο τεύχος από το Τμήμα Θεσσαλονίκης του Αγροτικού και Εργατικού Κόμματος, του οποίου ήταν Αρχηγός, με τον τίτλο: «Διατί δεν συνεργαζόμεθα με το Κομμουνιστικό Κόμμα». Το άρθρο αυτό έχει αναδημοσιευθεί και στον τόμο: *Αλεξ. Παπαναστασίου Μελέτες, Λόγοι, Άρθρα, Επιμ. Λευκοπαρίδη*, 1957, σσ. 839 επ.

Για τις θέσεις του Αλέξανδρου Παπαναστασίου σχετικά με τη δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, βλ. και τον Πρόλογο του *Καν. Τριανταφυλλοπούλου* στον παραπάνω τόμο, ιδίως τις σελ. ιε' επ.

2. Ο Αλ. Παπαναστασίου ίδρυσε το Λαϊκό Κόμμα το 1908, το οποίο συγχωνεύθηκε την εθνικά κρίσιμη εποχή του 1915, με το κόμμα των Φιλελευθέρων (αριστερή του πτέρυγα). Το 1922 ίδρύει τη Δημοκρατική Ένωση, που στις 8/5/1929 έλαβε τον τίτλο «Αγροτικό Εργατικό Κόμμα» (από το 1926 αυτός ήταν ο υπότιτλος της Δημοκρατικής Ένωσης). Το πρόγραμμα του Λαϊκού Κόμματος βλ. στον τόμο *Α. Παπαναστασίου ο.π.* σσ. 881 επ.

3. Η αντίδραση στη Βουλή υπήρξε έντονη διότι υποστηρίχθηκε ότι η απαλλοτρίωση όχι υπέρ του Δημοσίου αλλά για λόγους κοινωνικούς (παραχώρηση στους κολλήγους) ήταν αντίθετη με το άρθρο 17 του τότε Συντάγματος που προστάτευε την ιδιοκτησία.

4. Μόνο για τις εκλογές οργάνων τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμων - κοινοτήτων).

5. Όπως είναι γνωστό, εδέησε να φθάσούμε στο 1952 για να δοθούν ίσα πολιτικά δικαιώματα στις Ελληνίδες (Ν. 2159/1952). Κι αυτό εν όψει της Διεθνούς Σύμβασης των Η.Ε. για ίσα πολιτικά δικαιώματα και δικαιώμα πρόσβασης σ' όλα τα δημόσια λειτουργήματα και υπό την πίεση γυναικείων σωματείων, ιδίως του «Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας». Είναι βέβαιο ότι το οχυρό της πολιτικής εξουσίας κρατιέται ακόμη και σήμερα γερά από το ανδρικό κατεστημένο, παρά την τυλική ισότητα δικαιωμάτων από το 1952.

6. Κι αυτό ανταποκρίνεται στη σύγχρονη στάση της αντεγκληματικής πολιτικής σχετικά με τα «οικονομικά εγκλήματα» που αποτελούν, κατά τις κρατούσες σήμερα αντιλήψεις, μέγα πρόβλημα.

7. Πρόγραμμα Λαϊκού Κόμματος, *Α. Παπαναστασίου ο.π.* σ. 884-885.

8. Αναφέρω μερικά παραδείγματα ενδεικτικά:

— Στις 18 Ιουλίου του 1924 υπέβαλε την παραίτηση της Κυβέρνησής του ύστερα από καταψήφισή της σέ θέμα εμπιστοσύνης που ο ίδιος από ευθεία έθεσε, παρ' όλη την αίγλη που είχε πρόσφατα κατακτήσει με την ψήφιση, στις 25/3/1924, του ιστορικού ψηφίσματος, που αυτός είχε προτείνει «περί εκπτώσεως της Δυναστείας και ανακηρύξεως της Δημοκρατίας».

— Στις 3 Φεβρουαρίου 1928 παραιτείται από την Κυβέρνηση Α. Ζαΐμη, της οποίας ήταν υπουργός Γεωργίας, λόγω διαφωνίας για τις συμβάσεις της οδοποιίας.

— Στις 3 Ιουνίου 1932 υποβάλλει την παραίτηση της Κυβέρνησής του, που είχε ορκισθεί μόλις στις 26 Μαΐου του ίδιου χρόνου, διότι δεν αποδέχθηκε τους όρους— που συνιστούσαν αβαρίες σε θέματα φιλολαϊκής πολιτικής, ίδρυση κοινωνικών ασφαλίσεων κ.λ.π.— που του έθεσε ο Ελευθ. Βενιζέλος, υποκινούμενος από φθονερούς «δημοκράτες» στελέχη του κόμματος των Φιλελευθέρων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

Μαυρομιχάλη 64
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.29.675

καινούργιες εκδόσεις μας

ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ

— Είναι η γυναίκα
κατώτερη από
τον άντρα ή
πώς κατασκευάζεται
η γυναίκα
— Το παρακράτος
και 21 Απριλίου

ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΓΚΛΗ

— Η ανάσα της γης μου
— Ερωτικά

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ ΠΟΘΟΥ

Σπίτι μου της Μικρασίας

ΡΟΥΛΑ ΚΟΝΤΕΑ

Το στυπόχαρτο

ΕΥΑΓ. ΠΕΝΤΕΑ

Πέτρινος κόσμος

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΡΕΑΤΣΑ

Σεξουαλική
διαπαιδαγώγηση

ΕΛΒΙΝ ΠΡΑΤΣ- ΤΖΕΪΥ ΠΑΡΡΥ

Πως θα ενισχύσετε
την αυτοπεποίθηση
του παιδιού σας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ερμούσου 9 ΑΘΗΝΑ
τηλ. 36.04.161

καινούργιες εκδόσεις μας

ΤΖΙΟΒΑΝΙ ΒΕΡΓΚΑ

η Νέντα

ΟΥΡΜΠΑΝΟ ΤΑΒΑΡΕΣ - ΡΟΝΤΡΙΓΚΕΣ

Οι μπάσταρδοι
του ήλιου

ΤΖΟΝ ΣΤΑΓΜΠΕΚ

Άνθρωποι και
ποντίκια

ΕΡ. ΧΕΜΙΝΓΟΥΑΙΝ

Ο γέρος και
η θάλασσα

ΜΠΕΤΥ ΣΜΙΘ

Ένα δέντρο
μεγαλώνει
στο Μπρούκλιν

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Ο ξένος

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

Η μάνα

ΣΑΡΛΟΤ ΜΠΡΟΝΤΕ

Τζέιν Έιρ

ΡΟΜΑΙΝ ΡΟΛΑΝ

Μια θέση στον ήλιο
(Νικόλας Μπρενιόν)

Οι «άγιοι» στην τηλεόραση

Η πρώτη τηλεοπτική εμφάνιση των «αγίων αδελφών» Δημητριάδος και Αλεξανδρουπόλεως είναι όντως αξιοσημείωτη. Οι δύο ιεράρχες απέδειξαν ότι μετέχουν του λόγου, ότι χειρίζονται αυτό το συμβολικό σύστημα με πλήρη επάρκεια και άνεση κι ότι εκεί εδράζεται η μια όψη της συμβολικής εξουσίας που ασκούν στους πιστούς. Στο πρώτο μέρος της εκπομπής, όταν ο διάλογος είχε ως θέμα τη διαδικασία, η εικόνα της εκκλησίας και της χιλιόχρονης παράδοσής της επικράτησε της εικόνας που έδινε η πολιτεία. Η αντιφατικότητα της κυβερνητικής πολιτικής και η αμυντική στάση που επέλεξε ως τακτική το δίδυμο που την εκπροσωπούσε, έδωσε την εντύπωση πως η κυβέρνηση είναι αδύνατον να αντιμετωπίσει το κύρος της εκκλησίας.

Ωστόσο, στη συνέχεια το σκηνικό άλλαξε. Όσο η συζήτηση προχωρούσε στην ουσία των προτεινόμενων ρυθμίσεων η ρητορική της εκκλησίας κάμπτονταν από τη ρητορική της τηλεοπτικής εικόνας και των αναγκαίων κανόνων μιας τηλεοπτικής συζήτησης. Οι δύο ιεράρχες, που ξεκίνησαν τον αγώνα επιδεικνύοντας τη δεινότητα και την ευαισθησία τους στις λεπτές αποχρώσεις του προφορικού λόγου και της ζωντανής τελετουργίας του κηρύγματος, παγιδεύτηκαν από τη λογική ενός μέσου που το αγνοούν. Δεν κατόρθωσαν να διατηρήσουν την εικόνα του πνευματικού κύρους της εκκλησίας κι ανεπαισθήτως άρχισαν να απογυμνώνονται κάτω από το άγρυπνο βλέμμα του παντόπτη οφθαλμού της τηλεοπτικής κάμερας. Ξεκίνησαν τη συζήτηση ως εκφραστές της συνειδησης του Έθνους και την τέλειωσαν ως ευφυείς εκπρόσωποι ενός μαχόμενου πολιτικού οργανισμού που χρησιμοποιούν όλα τα τερτίπια της πολιτικάντικης και συντηγιακής ρητορικής, επιδιώκοντας να καταγάγουν νίκη στα σημεία.

Ίσως η μοναδική αμαρτία τους ήταν ότι υπέκυψαν στον πειρασμό της εικόνας, ότι τους γοήτευσε ο ναρκισσισμός του γκροπλάν κι αγνόησαν τελικά την αλαζονική επιδειξιομανία του. Εξαιρετικά σίγουροι για την πειθώ τους, υποτίμησαν την ιδιαίτερη δύναμη του μέσου να αποκαλύπτει. Κι υπέπεσαν στο σφάλμα που κάνουν οι περισσότεροι άπειροι ηθοποιοί: έχασαν το μέτρο κι εμφανίστηκαν να εκτελούν ένα αδιάκοπο show off. Η επίδειξη δύναμης, οι λεπτομέρειες για την τιμή που νοικιάζουν το τετραγωνικό μέτρο των ακινήτων τους —λεπτομέρεια που θα ζηλευαν ακόμα και κερδοσκοποί εργολάβοι— οι μικροί μορφασμοί, τα σοφιστικά επιχειρήματα για τα καντήλια ή το φευγαλέο χαμόγελο που συνόδευε μια τακτική νίκη κατά το διάλογο, απογύμνωσαν τους «άγιους αδελφούς» από τη συμβολική εξουσία της χάρις.

Τα αποτελέσματα ήταν να δείξουν οι ίδιοι στους πιστούς ότι το κύριο ζήτημα που τίθεται με το νομοσχέδιο ήταν ένα μέρος της κοσμικής —δηλαδή της οικονομικής και πολιτικής— εξουσίας της εκκλησίας. Κι αυτό το μέρος της εξουσίας τους οι δύο ιεράρχες επιχείρησαν να το υπερασπίσουν με όρους κοσμικούς, δοκιμάζοντας δηλαδή την τύχη τους τόσο στο πεδίο της πολιτικής όσο και σε εκείνο της τηλεόρασης. Επιχείρησαν να καθυποτάξουν το μέσο κι εκείνο τους εκδικήθηκε. Μ' έναν τρόπο εντελώς απλό κι όμως καίριο τους μετέτρεψε σε πολιτικούς ηγέτες. Σε κοσμικά πρόσωπα που μπρούν να παραπλανούν, να χρησιμοποιούν στρεψόδικα επιχειρήματα, να χαιρόνται όταν νικούν και να αγανακτούν όταν νιώθουν στριμωγμένοι. Ίσως να απέδειξαν την πολιτική τους δεινότητα, όμως σίγουρα δημιούργησαν κάποιο σημαντικό ρήγμα στη συνείδηση των πιστών.

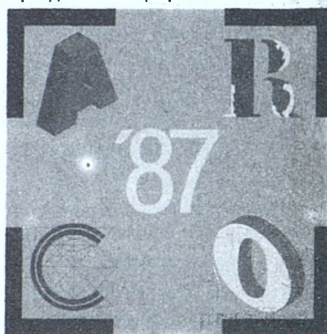
Η προσφώνηση «άγιος» δεν αρμόζει στην τηλεόραση. Ιδιαίτερα, όταν ο πιστός μπορεί να διαβάσει το βλέμμα του συγκεκριμένου προσώπου στο οποίο απευθύνεται.

Σημειωματριο ειδήσεων

● Φυλλομετρώντας προσκλήσεις, περιοδικά και όλα όσα συσσωρεύει ο δεκαπενθήμερος ταχυδρόμος, και ψάχνοντας να βρω μιαν ενότητα —έστω και ζορισμένη— ανακάλυψα πως το παλιό ισπανικό πάθος εξακολουθεί να ζει ως σήμερα.

● «*Con los ojos abiertos*» απ' το περιοδικό *Ιντερμέδιο*, 2 που κυκλοφόρησε με πολύ αξιολογητή ξεχώρισα τη μετάφραση του Τάσου Δενέγγρη της ποιητικής ενότητας «Τα κάρβουνα» του Francisco Brines.

● «*Με τα μάτια ανοιχτά*», λοιπόν, οι τυχεροί ταξιδιώτες στην Ισπανία είδαν την «*Διεθνή Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης*», που πραγματοποιήθηκε το

Φεβρουάριο στη Μαδρίτη στο «*Palacio de Cristal*» —κρύσταλλο.

● Ισπανόφωνη κουλτούρα και για την ακρίβεια **μεξικάνικο κινηματογράφο** θα δουν οι τυχεροί Αθηναίοι στην Αλκυονίδα από τις 2 ως τις 8 Απριλίου: «*Μαρία Καντελάρια*», «*Το μαργαριτάρι*», «*Πραξικόπημα*», «*Ρηντ: Επανάστατημένο Μεξικό*», «*Νοκ-Αουτ*», «*Τόπος δίχως όρια*», «*Περιπλανώμενες ζωές*», καθημερινά δύο παραστάσεις στις 7.45' και στις 10 μ.μ.

—Buonas noches!
● Ήρθε χτες στην Αθήνα η **Φρανσουάζ Σαγκάν** και παρουσίασε το καινούργιο της βιβλίο «*Sang d' aquarelle*». Αναρωτιέμαι τι θα γράψει ο κ. Λιάνης για να σχολιάσει την άφιξή της, όταν ήδη κατασπατάλησε την «ποιητική» του έμπνευσης —προσωπική και δάνεια— σχολιάζοντας το μανεκέν Alice Δικαίου: «... είναι για τη γενιά της το πιο ελπιδοφόρο πλάσμα του μυστηριώδους σε μας κόσμου της πασαρέλας. Ανέτειλε πριν λίγα χρόνια και λυσίτελως λάμπει έκτοτε ως ευμεγέθης αδάμας. Άτομο δροσερής καταγωγής, μεγάλωσε στη Γαλλία... Απλή, αλλά όχι απλοϊκή, φυσική μέχρι και νωχελής πάνω στην πασαρέλα, σου δίνει την αίσθηση στις επιδείξεις ενός σύννεφου που φοράει φουστάνια!». Όλα

μπορούμε να τα υπομεινουμε, και την κ. Σαγκάν και την κ. Δικαίου. Απ' τον κ. Λιάνη, όμως, ποιος θα μας γλιτώσει;

● Η «*καταθλιπτική όψη της ποίησης*», έτσι όπως περιγράφεται στο προλογικό σημείωμα του κερκυραϊκού περιοδικού «*Πόρφυρας*», 39 θέτει ένα πρόβλημα και ανοίγει μια ενδιαφέρουσα συζήτηση. Όμως «*Η κάθε μέρα σαν τη γομολάστιχα / σβήνει την προηγούμενη και πάει. / Άλλοτε σβήνει την επόμενη, / καμιά φορά ολόκληρη βδομάδα*», γράφει ο Μιχάλης Γκανάς. Ας το θεωρήσουμε ως συμπωματικό σχόλιο. «*Του του τετα / τουτετα τετα / σι σινιριότα / από το Μεξικό*», αντιγράφω απλώς απ' τ' «*Άλογα παιδικά τραγούδια*» *Όστρακο*, 2 από αμνηχανία να καταλήξω σ' αυτό που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «*καταθλιπτική (;) όψη της ποίησης*» σύγχρονης ή παλαιάς.

● «*Ωσάν ποιήματα ελάσσονος στιχουργού / ενώ η περιπέτεια των νεωτερισμών τελειώνει / και η εποχή της παράδοσης ξαναγυρνά / Ωσάν κείμενα μοναχικού αρθρογράφου / ενώ το καινούργιο έχει αρχίσει να σαπίζει / προτού ακόμη πεθάνει το παλιό / Ωσάν ελεγεία και σάτιρες / ενώ μέσα σου όλα αναποδογυρίζουν, και έξω / τίποτα δεν μοιάζει να μπορεί να αλλάξει / Ωσάν μικρή προσωπική / φωνή*», του Π. Σωτηρίου απ' την έκδοση της Θεσσαλονίκης «*Ιδίους αναλώμασιν*». Και ο νούν νοείται...

● Μπορούμε, όμως, να επιμεινουμε στο θέμα: Η ομιλία του Ανδρέα Μπελεζίνη, που πραγματοποιείται σήμερα, 7 μ.μ., στη **Βιβλιοθήκη 31** (Κύνιγγος 31) θα σχολιάσει το «*κ' περάτων*» του Βύρωνα Λεοντάρη (Κρίση και Συντέλεια της Ποίησης) και το «*Έγχρωμος Στυλογράφος*» του Νάνου Βαλαωρίτη.

● «*Άλλοι χώροι...*» της **Τέτης Καμούτση**, που εκθέτει τη ζωγραφική της δουλειά στην γκαλερί «*Εύμοδος*» (Φωκίδος 26, Αμπελόκηποι) ως τις 15 Απριλίου —«*Απλώνεται μέσα στα μαύρα, κρύβεται μέσα στα μπλε / η επιθυμία*».

● Ενώ η επιθυμία της εικονιζόμενης γατούλας είναι

φανερή: να χουζουρέψει. Προέρχεται από τις «παλλαγές σ' ένα κήπο», την έκθεση ζωγραφικής του **Αντώνη Κέπετζη**. Δυστυχώς, την χάσαμε!

● Δεν πρόκειται για αστείο! 60 καλλιτέχνες - μέλη του **Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας**, εκφράζουν την αντίθεσή τους —ω! αποθέωση του σοβινισμού!— για την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης να εγγραφεί στο ΕΕΤΕ αλλοδαπούς! Ένα από τα επιχειρήματά τους είναι ότι «το ΕΕΤΕ δεν είναι εργασιακό σωματείο αλλά Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που ασκεί εξουσία. Η εξουσία αυτή, μέρος της εθνικής κυριαρχίας, δεν είναι δυνατόν να παραχωρείται σε ξένους». Τι να πρωτοσχολιάσει κανείς, το πατριωτικό μένος των καλλιτεχνών ή τη σχέση τους με την εξουσία; Φαίνεται πως ο συνδικαλισμός που αποποιούνται οι υπογράφωντες καλλιτέχνες δυναστεύει με τη χειρότερη του εκδοχή, τον ασφυκτικό κορπορατισμό, τη σκέψη τους. Ευχόμαστε να μη δυναστεύει και το έργο τους...

● «Αγαπάω με πάθος τους ελεύθερους ανθρώπους. Θα 'θελα μια μέρα να τους μοιάσω. Σκοτώνομαι καθημερινά από χίλια πράγματα». Γράφει η **Δάφνη Μπόκοτα** για το δίσκο της, που «δεν είναι ροκ, είναι ότι θέλεις αν σ' αρέσει» και σε μας άρεσε.

● Γιατί αυτό που έχουμε ανάγκη να συναντάμε στην τέχνη είναι ο αέρας της ελευθερίας να συντροφεύει τη δημιουργικότητα. Να μη νομίζουμε πως είμαστε κτήτορες αλλά να τείνουμε έστω και κατ' ελάχιστο, και να γίνουμε διαθέτες. Στο πολύ ενδιαφέρον αφιέρωμα της «**Λέξης**» για τον **Κάρολο Κουν**, διαβάσαμε τον καίριο σχολιασμό του Δ.Ν. Μαρωνίτη για τη **Διαθήκη του Κάρολου Κουν**: «Η αξία μιας τέτοιας κληρονομιάς αυξάνει επιπλέον για όσους πιστεύουν ότι το παράδειγμα δασκάλου-μαθητή, ως τύπος ανθρώπινης και καλλιτεχνικής αγωγής, βρίσκεται πια στη δύση του, καθώς οι νέες ατομικές και συλλογικές συνθήκες δεν το ευνοούν. Στη θέση του έχει στηθεί ένα άλλο μοντέλο χρησιμοθηρικής διδακτικής μηχανής, που επαγγέλλεται τον υπολογισμό υπονοώντας και την ανθρωποφαγία».

● Η πρωτοβουλία της θεατρικής ομάδας της **Β' τάξης του 32ου Λυκείου Αθηνών** για το ανέβασμα της «**Αντιγόνης**» του Ζαν Ανουί ηχεί παρήγορα. Στις 4, 5 και 11 Απριλίου μπορούμε να δοκιμάσουμε την αντοχή της αισιοδοξίας μας, πηγαίνοντας στο σχολικό θέατρο

● Διαβάζοντας πάντα από τη «**Λέξη**» για τον Κ. Κουν, χαράχτηκαν στο νου μου τα λόγια του, που μνημονεύει η Ελένη Βαροπούλου: «**Παλιά διάβαζα πολύ. Μετά οι άνθρωποι έγιναν το ανάγνωσμά μου**».

● Μετά από όλα τα φύλλα χαρτιού, τις προσκλήσεις, τα περιοδικά, τους δίσκους, όλα όσα συσσωρεύει ο δεκαπενθήμερος ταχυδρόμος και εγώ αγωνίζομαι να ενώσω ακούω την ηχώ: «**Παλιά διάβαζα πολύ. Μετά οι άνθρωποι έγιναν το ανάγνωσμά μου**».

Υ.Γ. Είδηση

● Οι γάμοι συνεχίζονται στο ANTI. Την Αλέκα, πρώτη διδάξασα, ακολούθησε ο Άκης —γράψαμε ήδη γι' αυτούς— και τώρα το φαινόμενο πλέον πήρε τις διαστάσεις που του πρόπανε. Εξηγούμεστε: δύο συνάδελφοί μας αγαπητοί η Χριστίνα Ντουνιά και ο Χρήστος Λάζος το αποφάσισαν κι αυτοί. Και, μάλιστα, η έκπληξη τη φορά αυτή ήταν ότι εμείς στο ANTI το μάθαμε τελευταίοι! Το γλεντήσαμε, πάντως, στη «**Στροφιλιά**», με κρασί, τραγούδια και χορούς και τους ευχόμαστε **βίον ανθόσπαρτον και ευτυχή!**

● Παραμονή του Ευαγγελισμού, κατά τη διάρκεια του ξενυχτιού για το κλείσιμο του τεύχους, προλάβαμε να πούμε τα χρόνια πολλά στην Τασία που είχε τα γενέθλιά της. Πόσα;

● Την ίδια ώρα η γάτα του περιοδικού ονόματι Ασπασία κοιλοπονούσε. Δεν είδαμε ακόμη τα γατάκια της, γιατί συνηθίζει να τα φωλιάζει στη μεγάλη γλάστρα. Θα είναι πάλι, όπως κάθε χρόνο, οι επόμενοι μήνες ευχάριστοι (!) με τα μικρά γατάκια να κυκλοφορούν ανάμεσά μας, πάνω στα τραπέζια, πλάι στις γραφομηχανές και να αποκοιμούνται στις στίβες των περιοδικών που μας περιβάλλουν. Όσπου να μεγαλώσουν κι αυτά και να κυκλοφορήσουν στο δρόμο.

● Κυκλοφορούμε, άλλωστε, κι εμείς...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

Μαρί Καρτινάλ

Μαρί Καρτινάλ
Μια ζωή για δύο

ΜΙΑ ΖΩΗ ΓΙΑ ΔΥΟ

Μέσα από τους δαιδάλους μιας συναρπαστικής ιστορίας, όπου μπορείς να διακρίνεις και μια αλληγορία στη γραφή, η Μαρί Καρτινάλ κατορθώνει να εξερευνήσει ως τα κατάβαθα το μυστήριο της κοινής ζωής του ζεύγους, τις σιωπές τους, τις γκρίνιες τους, τα αναπάντεχά τους. Με την ακριβολογία του, με μια θερμότητα και εμπνευσμένη ευαισθησία, το μυθιστόρημα τούτο επιβάλλεται σαν διδύλιο, όπου κάθε ζευγάρι θα αναγνωρίσει τον εαυτό του.

Φραντς Κάφκα
Γράμματα στη Μίλενα

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΜΙΛΕΝΑ

Η αλληλογραφία του Κάφκα με τη Μίλενα Γέσενκα, Τσέχα συγγραφέα, άρχισε το 1920 και διάρκεσε κοντά τρία χρόνια. Τα ερωτικά τούτα γράμματα κατέχουν μια ξέχωρη θέση στην πλούσια αλληλογραφία του Κάφκα. Είναι μεστά από ανθρώπινο μεγαλείο κι αδυναμία, πάθος και δειλία.

Μαργκερίτ Ντυράς

Μαργκερίτ Ντυράς
Φράγμα στον Ειρηνικό

ΦΡΑΓΜΑ ΣΤΟΝ ΕΙΡΗΝΙΚΟ

Η μητέρα, ο Ζοζέφ, είκοσι χρονών, και η Σουζάν, δεκαέξι, ζούνε φτωχικά σ' ένα ερειπωμένο μπανγκαλόου στις ακτές του Ειρηνικού. Η μητέρα σκέφτηκε να χτίσει ένα φράγμα για να προστατέψουν το κτήμα τους από τις παλίρροies του ωκεανού. Οι έρωτες του Ζοζέφ και της Σουζάν, οι ραδιουργίες κάποιου κύριου Τζο, ο θάνατος της μητέρας και ο ξενιτεμός των παιδιών — όλα αυτά αποτελούν το περιεχόμενο τούτου του διβλίου.

ΕΝΑΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ κ. Θ. ΣΤΑΘΗ: Ποιος λοιπόν είναι παραπληροφορητής;

*Το σκάνδαλο
των κηροζινοφόρων
και κάποιες περιέργες
αλχημείες
με αριθμούς, ημερομηνίες
και έγγραφα...*

Από τον υφυπουργό Εθνικής Άμυνας πήραμε την επιστολή που δημοσιεύουμε στη συνέχεια ως απάντηση προηγούμενων δημοσιευμάτων μας. Στην επιστολή του αυτή ο κ. Θ. Στάθης απαντά εκτενώς για το σκάνδαλο των κηροζινοφόρων της Πολεμικής Αεροπορίας και εν συντομία για το θέμα των «αντισταθμιστικών ωφελών». Ο κ. Στάθης δεν απάντησε όμως σε άλλα θέματα που έχουν τεθεί και που θεωρούμε ότι εκκρεμούν ως προβλήματα:

• Θέματα σχετικά με τα «Λέοπαρντ»

πέραν όσων έχει ήδη ασχοληθεί η τακτική Δικαιοσύνη.

- Την καταγγελία για τα Mirage.
- Το εμπόριο όπλων της ΠΥΡΚΑΛ προς το Ιράκ.
- Το εμπόριο όπλων του τριγώνου Νορβηγία - Ελλάδα - Νότιος Κορέα (και μήπως περαιτέρω με Ιράν;).
- Την υπόθεση προμήθειας συστημάτων SKYGUARD.
- Τον έλεγχο των κυκλωμάτων των προμηθευτών και τις διασυνδέσεις τους με απόστρατους και εν ενεργεία αξιωματικούς, κτλ., κτλ...

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. Θ. ΣΤΑΘΗ:

Κύριε Διευθυντά,

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού σας (αριθ. 340, 27-2-87) επανέρχεστε με επώνυμο, αυτή τη φορά, αφιέρωμα με το γενικό τίτλο «Άμυνα και Προμήθειες» στα θέματα των εξοπλισμών και προμηθειών των Εν. Δυνάμεων. Με επιστολή που έστειλε στις 10 Φεβρουαρίου ο Δ/ντης του Στρατ. Γραφείου μου Πχος κ. Κώσης και δημοσιεύσατε στο τεύχος αριθ. 339, σας δώσαμε ορισμένες απαντήσεις για το θέμα των κηροζινοφόρων και σας προσκαλέσαμε να έρθετε σε επαφή μαζί μας για οποιαδήποτε πρόσθετη πληροφορία ή διευκρίνιση χρειαζόσαστε.

Σεις αγνοήσατε εντελώς την πρόσκλησή μας και προχωρήσατε σε νέα δημοσιεύματα, τα οποία, πέρα από το ότι βρίθουν ηθελημένων ή αθέλητων ανακρίβειών, διατυπώνουν κρίσεις, συμπεράσματα και χαρακτηρισμούς συκοφαντικούς προς το πρόσωπό μου.

Όσον αφορά το τμήμα, του αφιρώματος που αναφέρεται στην προμήθεια κηροζινοφόρων οχημάτων από την Π.Α. σας πληροφορώ τα εξής:

1. Το Π.Δ 785/78 περί Προμηθειών των Ε.Δ., στο άρθρο 66, παρ. β, ρητά προβλέπει τη διαδικασία διάλυσης μιας σύμβασης, με κοινή συγκατάθεση των μερών, πράγμα το οποίο ο συντάκτης σας επιμελώς αποκρύπτει. Στην περίπτωση της ΕΒΕΞ η διαδικασία αυτή, που προκρίθηκε σαν η συμφερότερη για το Δημόσιο, ακολουθήθηκε κατά γράμμα.

Άλλωστε, για την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας υποβλήθηκε ερώτημα στη Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθν. Άμυνας η οποία γνωμοδότησε υπέρ της προτεινόμενης λύσης (κρίνοντας ότι έτσι διασφαλίζονται καλύτερα τα συμφέροντα του Δημοσίου). Το πόρισμα της Νομ. Υπηρεσίας —και όχι την έκθεση του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών, όπως εσφαλμένα γράφει ο συντάκτης σας— υπέγραψε, σύμφωνα με όσα προβλέπει ο Νόμος, ο Υπουργός Οικονομικών κ. Δ. Τσοβόλας, στις 31-12-1986.

2. Όταν η Νομ. Υπηρεσία του ΥΕΘΑ, προκειμένου να γνωμοδοτήσει, εξήτησε εκτίμηση της αξίας του πραγματοποιηθέντος από την ΕΒΕΞ έργου, τότε της δόθηκε η έκθεση εκτίμησης του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών η οποία πραγματοποιήθηκε με την παρουσία αξιωματικών - εκπροσώπων της Π.Α. στις 27-11-1986, ώρα 10η πρωινή.

Η προσφυγή στο Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών είναι, κατά κοινή αποδοχή, η πιο αντι-

κειμενική διαδικασία αποτίμησης ενός έργου, όπως πιθανόν θα γνωρίζετε, και γι' αυτό ακριβώς υιοθετήθηκε. Τα όσα αναφέρει ο συντάκτης σας περί «ανακρίβειών και ηθελημένων ή αθέλητων λαθών δεκάδων, πιθανώς δε και εκατοντάδων εκατομμυρίων που περιέχει η έκθεση του ορκωτού εκτιμητή», αποτελούν αυθαίρετη και επιπόλαια κρίση, χωρίς κανένα οικονομικό στοιχείο, η οποία κατά τη γνώμη μου, προσβάλλει την ακεραιότητα του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών.

3. Η διαδικασία διάλυσης της σύμβασης, που ορίστηκε από τη Νομ. Υπηρεσία δεν επιτρέπει την παράδοση των εγγυητικών επιστολών στην ΕΒΕΞ. Όπως γνωρίζετε, και άγνωστο γιατί το αποκρύπτετε, το πρακτικό της Νομ. Υπηρεσίας, που ορίζει τη διαδικασία διάλυσης της σύμβασης, αναφέρει ρητά ότι παραμένουν «για αόριστο χρόνο οι εγγυητικές επιστολές για τις προκαταβολές που έχουν δοθεί στην ΕΒΕΞ Α.Ε., με τη συγκατάθεση της εταιρίας, στην υπηρεσία...» Στο πρακτικό διάλυσης της σύμβασης η ΕΒΕΞ συγκατατέθηκε να παραμείνουν οι εγγυητικές επιστολές στην Π.Α. για αόριστο χρόνο. Έτσι, διασφαλίζονται απόλυτα τα συμφέροντα του Δημοσίου, αντίθετα με τους ισχυρισμούς του συντάκτη σας.

4. Τα οχήματα «δεν εξαφανίστηκαν εν μια νυκτί» από το εργοστάσιο της ΕΒΕΞ στο Βόλο, αλλά παρελήφθησαν από την Π.Α. και την ΕΛΒΟ —στα πλαίσια της διάλυσης της σύμβασης— στις 13-14/2/87 και οδηγήθηκαν στις εγκαταστάσεις της ΕΛΒΟ στη Σίνδο Θεσ/νίκης.

5. Τα πλαίσια των οχημάτων δεν αφορούν τη σύμβαση με την ΕΒΕΞ. Τη συντήρησή τους κατά τη διάρκεια των εργασιών από την ΕΒΕΞ είχε αναλάβει η Π.Α. Κατά συνέπεια το θέμα αυτό είναι τελείως άσχετο με τη διάλυση της σύμβασης. Εάν έχουν σημειωθεί τυχόν παραλείψεις κατά το χειρισμό μέχρι τη διάλυση της σύμβασης αυτής, θα επισημανθούν από το πόρισμα της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης η οποία έχει ήδη διαταχθεί.

6. Σχετικά με τα όσα συκοφαντικά και αναληθή αναφέρει ο συντάκτης σας για δήθεν «παραποίηση» δημόσιου εγγράφου, η αλήθεια είναι η εξής:

Πράγματι η ΕΒΕΞ έστειλε στις 15-1-1987 επιστολή προς το ΓΕΑ/Δ3, και όχι προς εμένα, όπως λάθος γράφετε, με θέμα τη διάλυση της σύμβασης. Η επιστολή αυτή κρίθηκε απαράδεκτη από το ΓΕΑ επειδή περιείχε ανα-

κριβή διατύπωση και ζητηθηκε από την εταιρία νέα επιστολή της οποίας το κείμενο θα ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα, πράγμα το οποίο συνέβη. Με τη δεύτερη επιστολή, η ΕΒΕΞ παραιτείται από κάθε αξίωση αποζημίωσης, αδιάκριτα με την τύχη των εγγυητικών επιστολών —οι οποίες δεν είναι 300 εκ., όπως πάλι λάθος γράφετε, αλλά περίπου τα μισά — και που, όπως προανέφερα, θα παραμείνουν στα χέρια της Π.Α. για αόριστο χρόνο.

Το «σενάριο» σας, λοιπόν για «παραποίηση εγγράφου», είναι κακόβουλο, τα γεγονότα που περιγράφει είναι ψευδή, θίγει δε τόσο την πολιτική όσο και την προσωπική μου τιμή και υπόληψη για την προστασία των οποίων επιφυλάσσομαι να ενεργήσω ανάλογα.

Προκαλώ το συντάκτη σας να καταθέσει στη δικαιοσύνη τα οποιαδήποτε επιβαρυντικά στοιχεία διαθέτει, αλλιώς θα αποδέχεται το στίγμα του συνειδητού παραπληροφορητή.

Σχετικά με το θέμα των αντισταθμιστικών ωφελών (Α/0) το οποίο επίσης θίγεται στο αφιέρωμά σας, θέλω να σας πληροφορήσω τα εξής:

1. Οι πριν το 1981 προμήθειες ή δεν προέβλεπαν καθόλου Α/0 ή προέβλεπαν με εξαιρετικά ασαφείς όρους και όχι συγκεκριμένες δεσμεύσεις (π.χ. Α/0 των MIRAGE F-1).

2. Ουσιαστική αντιμετώπιση των Α/0 με αξιοποίηση της εμπειρίας που στο μεταξύ αποκτήθηκε, ξεκίνησε με πρωτοβουλία του ΥΕΘΑ στην προμήθεια του Νέου Μαχητικού Αεροσκάφους (NMA). Με αφορμή την προμήθεια αυτή, τα Α/0 πήραν συγκεκριμένη μορφή, καθορίστηκε στο ΥΕΘΑ η πολιτική ότι τα Α/0 που ζητούνται πρέπει να είναι υποχρεωτικά σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60% για όλες τις προμήθειες άνω των 100 εκ. δρχ, θεσπίστηκε και λειτουργεί διυπουργικό όργανο για τα Α/0 αποτυπώθηκαν οι ανάγκες του ΥΕΘΑ σε τεχνολογίες μέχρι το 2000 και υπάρχει συνεχής ενημέρωση και συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι προμήθειες του NMA καθώς και του πενταετούς εξοπλιστικού προγράμματος εκτιμώνται ότι υπερβαίνουν τα 600 δις. δρχ. με ποσό προς αντιστάθμιση ύψους 400 δις δραχμών, έναντι των 15 δις. που αφορούν όλες τις προηγούμενες συμβάσεις, δηλ. ποσό είκοσι πέντε φορές μεγαλύτερο.

3. Στόχος και πολιτική μας είναι κάθε προμήθεια του Υπουργείου, αδιακρίτως της πηγής υλοποίησης, να περιέχει Α/0 και οι επιλογές μας κατευθύνονται κατ'επίπτωση σε ένα ή περισσότερους τομείς:

— Συμπαράγωγή μερών

— Εξασφάλιση τεχνολογιών, τεχνολογικών και παραγωγής δικών μας συστημάτων για κάλυψη λειτουργικών μας αναγκών για παραγωγή καίριων ανταλλακτικών, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι θα φθάσουμε στην κατασκευή όλων των αναλωσίμων υλικών που χρειάζονται για τη λειτουργία τους γιατί αυτό είναι οικονομικά και τεχνολογικά αδύνατο.

— Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό των Πολεμικών Βιομηχανικών και των Ερευνητικών Κέντρων, με εξασφάλιση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, συστημάτων διοίκησης και οργάνωσης, λογισμικού συστημάτων (Software).

— Κοινοπραξίες ή και εταιρίες αναπτυξιακού χαρακτήρα.

— Εξασφάλιση, από τους προμηθευτές, αγорών απορρόφησης προϊόντων των παραπάνω τομέων καθώς και άλλων βιομηχανικών προϊόντων.

4. Με εξαίρεση τις συμβάσεις προμήθειας του ΝΜΑ, τις οποίες διαπραγματεύθηκε το ΥΠΕΘΟ, σε συνεργασία με το ΥΕΘΑ το μείζον των υπολοίπων προμηθειών του Υπουργείου μας εντάσσονται στο πενταετές εξοπλιστικό πρόγραμμα (άρματα, φρεγάτες, αρματαγωγά, τεθ. οχήματα, ελικόπτερα κλπ.) βρίσκονται σε διάφορα στάδια προώθησης και δεν έχουν ακόμη υπογραφεί οι σχετικές συμβάσεις.

Σας διαβεβαιώνω ότι σε όλες αυτές τις επικείμενες προμήθειες, προβλέπονται, στην έκταση του εφικτού, τομείς εφαρμογών Α/0 σαν αυτούς που προαναφέραμε, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις και ποινικές ρήτρες για τους προμηθευτές οίκους. Αυτό θα διαπιστωθεί και από τις ανακοινώσεις μας για τα Α/0 που ακολουθούν το κλείσιμο κάθε μείζονος προμήθειας.

5. Με βάση τα παραπάνω είναι προφανές ότι τα αποτελέσματα της επίδρασης των Α/0 στη βιομηχανία μας θα αρχίσουν να φαίνονται στα δύο προσεχή έτη, όταν οι μείζονες προμήθειες του ΝΜΑ, των φρεγατών και των υπολοίπων μεγάλων εξοπλιστικών προγραμμάτων θα βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης τους (πχ. προγράμματα συμπαράγωγής Α/φών F-16 και M-2000, κατασκευή μερών κατευθυνόμενων βλημάτων, κατασκευή πλοίων στα ναυπηγεία, κατασκευή ανταλλακτικών εκσυγχρονισμού αρμάτων κ. ά.).

Πέραν των παραπάνω, επισημαίνω ότι στο αφιέρωμά σας διατυπώνονται υπαινιγμοί για στελέχη που χειρίζονται σημαντικά θέματα εξοπλισμού και τα οποία εκτιμώ προσωπικά, την δε προσφορά τους κατά τη διάρκεια της θητείας μου θεωρώ ουσιαστική.

Ολοκληρώνοντας, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η άρνηση για υπεύθυνη ενημέρωση, οδηγεί σε μονόδρομο όχι άσχετο με την εγκυρότητα ενός εντύπου, η οποία κρίνεται καθημερινά.

Με εκτίμηση
Δρ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΤΑΘΗΣ

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΜΑΣ ΒΑΣΙΛΗ ΖΗΣΗ:

● Η απάντηση στον κ. Θ. Στάθη δυστυχώς για τους αναγνώστες μας πρέπει να είναι εκτενής γιατί θεωρούμε ότι στην υπουργική επιστολή υπάρχουν παρανοήσεις ή παρασιωπήσεις — ηθελήμενες ή όχι — που μόνον η αναλυτική α-

νασκευή τους θα τις διευκρινίσει.

Στο σημερινό τεύχος θα μείνουμε μόνον στο σημείο που αφορά τα κηριζινοφόρα. Για όσα διαλαμβάνονται περί «αντισταθμιστικών ωφελών» θα επανέλθουμε στο επόμενο τεύχος.

Στα προηγούμενα τχ. 338, 339 και 340 του ΑΝΤΙ αναφερθήκαμε εκτενώς σε μία σκανδαλώδη σύμβαση που αφορά το υπουργείο Εθνικής Άμυνας:

Όταν ήταν αρμόδιος υφυπουργός ο κ. Π. Ζακολίκος, υπογράφηκε σύμβαση για την προμήθεια και κατασκευή σαράντα κηροζινοφόρων οχημάτων με την εταιρεία του Βόλου ΕΒΕΞ ΑΒΕΕ για κάλυψη άμεσων επιχειρησιακών αναγκών της Πολεμικής Αεροπορίας. Το ιστορικό της σύμβασης και το πώς εξελίχθηκε και γιατί έγινε η εσπευσμένη μεταφορά των οχημάτων — τα οποία έχουν ήδη υποστεί σοβαρές φθορές από διαβρώσεις — αναφέραμε αναλυτικά στο τχ. 338 της 30-1-87. Για τις αυθαίρετες πρωτοβουλίες, τις σοβαρές οικονομικές αλλά και τεχνικές παραλείψεις — ηθελημένες και αθέλητες — την αναξιόπιστη έκθεση που αποτιμά το έργο της ΕΒΕΞ, τη σκοπιμότητα και ορθότητα των μεθοδεύσεων για απαγκίστρωση από την αμαρτωλή σύμβαση, τις εσπευσμένες στη συνέχεια ενέργειες, την απόκρυψη στοιχείων και τις μεταβολές σε έγγραφο, ο αρμόδιος υφυπουργός κ. Στάθης μας απαντά με επιστολή του που παραθέτουμε στις σελίδες αυτές.

Δυστυχώς ο κ. υφυπουργός δεν είναι πειστικός και παραπληροφορεί. Ενώ γνωρίζει όσα γνωρίζουμε και μεις, ενώ ξέρει το θέμα τόσο καλά όσο και μεις, συνεχίζει την τακτική της αδιαφάνειας και της απόκρυψης στοιχείων. Από το σύνολο των ερωτημάτων και των ανωρθόδοξων ενεργειών και μεθοδεύσεων που θέσαμε, ο κ. Στάθης θεώρησε καλό να μείνει σε μερικά μόνο σημεία, παρασιωπώντας όλα τα υπόλοιπα και αποκρύπτοντας απολύτως τα όσα ακολούθησαν μετά το δημοσίευσμα του τχ. 340. Σ' αυτά τα σημεία έχουμε να αντιπαραθέσουμε στοιχεία από έγγραφα του ίδιου του υπουργείου στο οποίο προϊστάται. Τα έγγραφα του υπουργείου καταρρίπτουν τις θέσεις της επιστολής του κ. Θ.Σ. αλλά και τις κατηγορίες που μας αποδίδει για «συνκοφαντικούς χαρακτηρισμούς» για «περίεργα σενάρια», για «αναληθή στοιχεία και γεγονότα» καθώς επίσης και τον χαρακτηρισμό του «συνειδητού παραπληροφωρητή». Το χαρακτηρισμό αυτό, όπως θα κρίνει κάθε καλόπιστος αναγνώστης των κειμένων, οφείλουμε να τον επιστρέψουμε στον κ. υφυπουργό. Ακολουθώντας τη σειρά της επιστολής του κ. υφυπουργού σημειώνουμε:

● Το Π.Δ. 785/78 περί προμηθειών των Ε.Δ. στο άρθρο 66 παρ. 2 (και όχι παρ. β.) προβλέπει: «Πρότασις διάλυσεως συμβάσεως κοινή συγκαταθέσει των συμβαλλομένων ή απαλλαγής του προμηθευτού από της παραδόσεως υπολοίπου υπερβαίνοντος το δέκα τοις εκατόν της όλης προμήθειας ή αυξήσεως συμβατικής τιμής ή τροποποιήσεως ετέρας θεμελιώδους διατάξεως της συμβάσεως, συνοδεύεται και υπό γνωμοδότησεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προς λήψιν σχετικής αποφάσεως. Ως θεμελιώδεις διατάξεις κατ' αρχήν θεωρούνται αι μη εμπόκτους εις τας περιπτώσεις

της παρ. 1 του παρόντος άρθρου ή, εν πάση περιπτώσει, αι αναφερόμεναι εις αντικείμενα της συμβάσεως ων η τροποποίησις προκαλεί βλάβην εις τα συμφέροντα του Δημοσίου».

Όμως το ίδιο Π.Δ. στο άρθρο 43 προβλέπει σ' αυτές τις περιπτώσεις και την κήρυξη του προμηθευτή ως εκπτώτου. Στο τχ. 340 αναφέραμε:

«Η κήρυξη ως έκπτωτου του προμηθευτή ήταν η μόνη λύση που θα διασφάλιζε τα συμφέροντα του δημοσίου. Αντί γι' αυτήν ο κ. Στάθης προτιμάει να επιλύσει τη σύμβαση με έναν τρόπο που εφαρμόζεται για πρώτη φορά στο ΥΕΘΑ: τη διάλυση της σύμβασης... «κοινή συγκαταθέσει» των συμβαλλομένων».

Γι' αυτό, την 9-12-86 με το υπ' αριθμόν Φ 450/30/21814/Σ142 έγγραφό του ζήτησε από τη Νομική Διεύθυνση του υπουργείου Εθνικής Άμυνας να γνωμοδοτήσει για τη διάλυση της σύμβασης 203/83 μεταξύ της Πολεμικής Αεροπορίας και ΕΒΕΞ ΑΕ, κοινή συγκαταθέσει».

Έτσι προκύπτει ότι επιμελή απόκρυψη των παρεχομένων λύσεων από το Π.Δ. 785/78 μόνο κάποιος που θέλει ή τον βολεύει μπορεί να διαπιστώσει στο δημοσίευσμά μας. Επίσης το ότι για πρώτη φορά εφαρμόζεται στο ΥΕΘΑ η λύση διάλυσης της σύμβασης με κοινή συγκατάθεση των συμβαλλομένων οι Υπηρεσίες του κ. Στάθη το αναφέρουν, ζητώντας βοήθεια στις 6-2-87 από τη Νομική Διεύθυνση του υπουργείου:

«Στη συνέχεια (α) σχετικού και προκειμένου εισηγηθούμε στον κ. ΥΦΕΘΑ (Θ. Στάθη), τη διάλυση της ανωτέρω σύμβασης, παρακαλούμε να μας στείλετε σχέδιο διάλυσής της, δεδομένου ότι η υπηρεσία μας δεν έχει αντιμετωπίσει παρόμοια περίπτωση στο παρελθόν και δεν διαθέτει σχετικό σχέδιο».

Αλλά αυτά είναι μικρές λεπτομέρειες στην περίπτωση. Ας έλθουμε λοιπόν στα ουσιαστικά: Ας εξετάσουμε την επιλογή του κ. υφυπουργού ότι η διάλυση της σύμβασης είναι η «συμπερότερη» λύση για το δημόσιο. Υπερτονίζοντας μάλιστα το διαδικαστικό στοιχείο, ο κ. Στάθης αναφέρει ότι ακολούθηθηκε «κατά γράμμα» η διαδικασία! Πιο συγκεκριμένα, την 9-12-86 με το Φ450/30/21814/Σ142 υποβλήθηκε από τον κ. Στάθη, ερώτημα στη Νομική Διεύθυνση του ΥΕΘΑ για να γνωμοδοτήσει υπέρ εκείνης της λύσης που διασφαλίζει τα συμφέροντα του Δημοσίου. Και πράγματι «την 17-12-86 η Νομική Υπηρεσία του ΥΕΘΑ με το υπ' αριθμόν 6185 πρακτικό της γνωμοδότησε υπέρ της λύσης της σύμβασης «κοινή συγκαταθέσει» των συμβαλλομένων, γιατί τελικά όπως αναφέρεται στο ίδιο πρακτικό αυτή η λύση είναι... συμπερότερη για το Δημόσιο από τη λύση της κήρυξης του προμηθευτή ως εκπτώτου». (ΑΝΤΙ, τχ. 340).

Πού στηρίχθηκε όμως η Νομική Υπηρεσία για να κάνει αυτή τη γνωμοδότηση; Γιατί δεν αναφέρεται; Στηρίχθηκε σε μία έκθεση ορκωτού εκτιμητή την οποία υπέβαλε η ΕΒΕΞ στον κ. Στάθη με επιστολή της. Μάλιστα η

β. Μετά από αυτά, τί έννοια έχει η ρητή παραιτήση της ΕΒΕΕ από οποιαδήποτε απαίτηση που απορρέει από τη σύμβαση 203/83; Της χάριστηκαν 122 εκατομμύρια δρχ. και μας κάνει τη χάρη να παραιτείται από τί; β. Στην εισηγητική έκθεση του κ. Παρέδρου αναφέρεται επίσης ότι «κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας» —εννοώντας τον κ. Στάθη βέβαια— «η κατασκευάστρια εταιρεία οδηγείται σε πτώχευση». Μέχρι σήμερα όχι μόνο δεν πτώχευσε ακόμη αλλά πρόλαβαν η Εθνική Τράπεζα και το ΙΚΑ και την έβγαλαν σε πλειστηριασμό. Εν αναμονή του επερχόμενου αγοραστή...

γ. Σε άλλο σημείο της εισηγητικής έκθεσης του κ. Παρέδρου αναφέρεται ότι: «Τα παραπάνω εκτέθηκαν για να κ α τ α δ ε ι χ θ ε ι (σ.σ. η υπογράμμιση δική μας) ότι η λύση να κηρυχθεί έκπτωτη η εταιρεία δεν παρουσιάζεται συμφέρουσα για το Δημόσιο το οποίο βέβαια θα μπορέσει να αναλάβει το ποσό των έκθεση αυτή εγκρίθηκε και όχι «υπογράφτηκε» όπως εσφαλμένα αναφέρει ο κ. Στάθης ότι γράψαμε στο τχ. 340. Είναι γνωστή βέβαια η διαφορά στις έννοιες «εγκρίνω» και «υπογράφω». Εγκρίθηκε λοιπόν γιατί ο υπουργός Οικονομικών κ. Τσοβόλας υπέγραψε το Πρακτικό γνωμοδότησης της Νομικής Υπηρεσίας του ΥΕΘΑ που στηρίχτηκε στα οικονομικά στοιχεία της έκθεσης του Ορκωτού Εκτιμητή και στα στοιχεία και εκτιμήσεις εγγράφου του κ. Στάθη (αρ. 21814 της 9-12-86) με το οποίο υπεβλήθη το ερώτημα για γνωμοδότηση.

Ο κ. Τσοβόλας ώφειλε να συμφωνήσει γιατί επρόκειτο για γνωμοδότηση συμφερότερης οικονομικά λύσης για το Δημόσιο. Έπρεπε όμως παράλληλα να ελέγξει και τα σχετικά οικονομικά στοιχεία πάνω στα οποία βασίστηκε η γνωμοδότηση γιατί έχουν λάθη εκατομμυρίων από απλές αριθμητικές πράξεις. Ενέκρινε λοιπόν εν όλω και εν μέρει την τελική γνωμοδότηση και τα στοιχεία της.

Και τώρα για την «ταμπακιάρα»: Τα οικονομικά στοιχεία πάνω στα οποία βασίστηκε η λύση της διάλυσης της σύμβασης υπέρ της οποίας γνωμοδότησε η Νομική Διεύθυνση του ΥΕΘΑ, έναντι της λύσης κήρυξης του προμηθευτή ως εκπτώτου, με όλες τις παρεπόμενες συνέπειες:

α. Στην εισηγητική έκθεση του Παρέδρου της Νομικής Διεύθυνσης του ΥΕΘΑ κ. Γριμάνη αναφέρεται για το έργο που εκτέλεσε η ΕΒΕΕ ΑΕ ότι: «η αξία του όπως προκύπτει από Έκθεση Ορκωτού Εκτιμητή ανέρχεται στο ποσό των 323 εκατομμυρίων δρχ. σε σημερινές τιμές». (Βλ. το πιο πάνω έγγραφο).

Το έγγραφο αυτό είναι του κ. Στάθη με στοιχεία Φ450/30/21814/9-12-86 και με το οποίο ο κ. υφυπουργός υποβάλλει το ερώτημα για γνωμάτευση στη Νομική Υπηρεσία. Σήμερα ο κ. υφυπουργός παραδέχεται σε άλλο έγγραφο ότι:

«Το έργο που εκτελέστηκε από την ΕΒΕΕ ΑΕ είναι μικρότερο και ανέρχεται σε 201.595.912 δρχ. σε σημερινές τιμές».

Διαφορά 122 εκατομμυρίων δρχ... Το δώρο αυτό για ποιον προορίζεται; Τι έκαναν οι αξιωματικοί που αναφέρονται στην επιστολή του κ. υφυπουργού ότι παραβρέθηκαν σαν εκπρόσωποι της Π.Α. κατά την εκτίμηση του Ορκωτού Εκτιμητή που έγινε στις 27-11-86 ώρα 10 πρωινή; Απλώς προήδρευαν;

135.767.392 δρχ. (προκαταβολές) με τις εγγυητικές επιστολές που έχει στα χέρια του». Ακριβέστερα όμως το ποσό που θα έπαιρνε το Δημόσιο από τις εγγυητικές επιστολές «προκαταβολής και καλής εκτέλεσης» της ΕΒΕΕ στην περίπτωση που θα κηρύσσεται έκπτωτη, θα ήταν:

● 135.767.392 συν 17.800.000 εκατ. δρχ. με προσαύξηση νομίμων τόκων που προβλέπονται στις περιπτώσεις αυτές, ανεβάζοντας έτσι το συνολικό ποσό από «τις εγγυητικές» σε 300 εκατ. δρχ. περίπου.

δ. Στην εισηγητική έκθεση αναφέρεται ότι ο εισηγητής πλέον βασίζει την εκτίμησή του και στο εξής:

«Εξάλλου με βάση την εκτίμηση που διατυπώνεται στο έγγραφο του Στρατιωτικού Γραφείου του υφυπουργού που μνημονεύουμε στην αρχή του παρόντος, ότι δηλαδή σε περίπτωση που ακολουθηθεί η διάλυση της σύμβασης α) θα υπάρξει μικρότερο κόστος αφού θα γίνει συμψηφισμός των προκαταβολών που έχει πάρει η ΕΒΕΕ ΑΒΕΕ συν 100 εκατομ. δραχμές περίπου που θα απαιτηθούν για την αποπεράτωση των υπερκατασκευών από το νέο προμηθευτή και β) ότι θα συντημηθεί ο χρόνος παράδοσης των υπερκατασκευών προς κάλυψη επιχειρησιακών αναγκών της Πολεμικής Αεροπορίας σε έξι περίπου μήνες, αποκλίνουμε στη λύση αυτή δηλαδή τη διάλυση της σύμβασης με κοινή συγκατάθεση των συμβαλλομένων και ύστερα από διαπραγματεύσεις, η οποία λύση όπως προκύπτει από το πιο πάνω έγγραφο κρίνεται ευνοϊκότερη για τα συμφέροντα του Δημοσίου». (σ.σ. οι υπογραμμίσεις δικές μας).

Ειδικότερα όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου έναντι συνολικού τιμήματος 182.000.000 δρχ. που συμφωνήθηκε με τη σύμβαση 203/83 το Δημόσιο κατέβαλε στην αντίδο (σ.σ.: ΕΒΕΕ) για προκαταβολές δρχ. 135.767.392, δηλαδή απομένει ένα ποσό 45.232.608 δρχ. που θα παραμείνει στα χέρια του Δημοσίου και κατά συνέπεια από τις 100.000.000 δρχ. που σύμφωνα με το έγγραφο του Σ.Γ. Υφ/γού θα απαιτηθούν για την αποπεράτωση των υπερκατασκευών τελικά το Δημόσιο θα επιβαρυνθεί με 53.768.392 δρχ. περίπου. Εξάλλου σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 5 του Π.Δ. 785/1978 οι προκαταβολές αποδίδονται είτε με συμψηφισμό τους αναλογικά με την αξία των ειδών που παραδίδονται κάθε φορά, είτε με την είσπραξη του ποσού της αντίστοιχης εγγύησης σε περίπτωση που κηρύχθηκε ο προμηθευτής έκπτωτος ή λύθηκε η σύμβαση και εφόσον ο προμηθευτής δεν επιστρέψει τις προκαταβολές μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται. Εφόσον λοιπόν κατά την εκτίμηση του ορκωτού εκτιμητή η αξία των μη συναρμολογημένων κατασκευών ανέρχεται σε σημερινές δρχ. στο ποσό των 323.000.000 δρχ. είναι δυνατή στη συγκεκριμένη περίπτωση η λύση της σύμβασης η οποία θα γίνει με κοινή συγκατάθεση των συμβαλλομένων και αφού προηγουμένα παραδοθούν στην υπηρεσία α) το πρότυπο κηροζινοφόρο όχημα και οι υπερκατασκευές με τον όρο ότι θα παραμείνουν οι

εγγυητικές επιστολές στην υπηρεσία για τους εξής λόγους α) για να εξαναγκασθεί η εταιρεία να παραδώσει τις υπερκατασκευές και το πρότυπο όχημα στην προθεσμία που θα συμφωνηθεί, β) Σύμφωνα με το άρθρο 538 ΕΝ «πάσα άλλη πληρωμή γενομένη υπό τον οφειλέτου, ένεκα χρεών ληξιπροθέσμων και πάσα άλλη αμοτεροβαρής πράξης ενεργηθείσα υπ' αυτού μετά την παύση των πληρωμών και προ της κηρυττούσης την πτώχευσιν αποφάσεως δύναται ν' ακυρωθώσι, εάν οι λαβόντες παρά του οφειλέτου ή μετ' αυτού συναλλαζόμενοι ενήργησαν εν γνώσει της παύσεως των πληρωμών». Εξάλλου σύμφωνα με το άρθρο 529 παρ. 4 ΕΝ εν ουδεμία περίπτωση δύναται να ορισθεί η εποχή παύσεως των πληρωμών προγενέστερα των δύο ετών από της εκδόσεως της την πτώχευσιν κηρυττούσης αποφάσεως». Συνεπώς με βάση την εκτίμηση της υπηρεσίας για το ότι η «ΕΒΕΕ ΑΒΕΕ» οδηγείται σε πτώχευση είναι πολύ πιθανό η συμφωνία για τη λύση της σύμβασης που θα γίνει με αυτή να εμπίσει μέσα στην ύποπτη περίοδο».

Αλλά ας περάσουμε σε δεύτερο πρόσωπο:

● Ερωτήματα προς τον κ. υφυπουργό:

● Πόσα από τα παραπάνω οικονομικά στοιχεία ισχύουν πραγματικά κ. υφυπουργέ; Επιμένετε ότι τα οικονομικά αλλά και τα άλλα στοιχεία που δώσατε στον Πάρεδρο της Νομικής Διεύθυνσης του ΥΕΘΑ κ. Γριμάνη είναι ορθά; Σεις ο ίδιος τα 323 εκατομμύρια του εκτελεσθέντος έργου τα υποβιβάζετε σε 201 εκατομμύρια. Με 100 εκατομμύρια δρχ. ολοκληρώνεται το έργο κατασκευής των κηροζινοφόρων; Δηλαδή μια καινούργια σύμβαση γι' αυτή τη δουλειά δεν πρέπει να τα ξεπερνά; Το Δημόσιο επιμένετε σοβαρά ότι τελικά θα επιβαρυνθεί μόνο με 53.768.392 δρχ. για να ολοκληρωθεί αυτό το έργο;

Και πιο αναλυτικά πιστεύουμε ότι πρέπει να απαντηθούν:

● Αποδέχθηκατε με έγγραφό σας ότι η έκθεση του ορκωτού εκτιμητή είναι ανακριβής;

● Το έργο που εκτέλεσε η ΕΒΕΕ το εκτιμάτε σεις στο έγγραφό σας 441177 της 13-2-87 σε 201 εκατομμύρια δρχ. περίπου έναντι 321 εκατομμύρια περίπου της εκτίμησης του ορκωτού εκτιμητή.

● Οι εγγυητικές επιστολές προκαταβολής και καλής εκτελέσεως αν προχωρούσατε στη λύση της κήρυξης του προμηθευτή ως εκπτώτου θα απέφεραν στο Δημόσιο 300 εκατομμύρια δρχ. περίπου.

● Το έργο που υπολείπεται να εκτελεστεί το εκτιμάτε σεις σε 100 εκατομμύρια δρχ. περίπου στο έγγραφό σας 21814 της 9-12-86;

Δώσατε λοιπόν τα αληθινά οικονομικά στοιχεία στη Νομική Διεύθυνση του ΥΕΘΑ να γνωματεύσει συγκρίνοντας πάλι τις λύσεις με τα αληθινά στοιχεία.

Και βέβαια αυτό δεν πρόκειται να γίνει διότι ήδη έχετε υπογράψει τη διάλυση της σύμβασης 203/83 με κοινή συγκατάθεση των συμβαλλομένων και τώρα παραπληροφωρώντας μας με ψευδή οικονομικά στοιχεία προσπαθείτε να καλύψετε τη νέα πλέον σκανδαλώδη οικονομική πράξη, μια και είτε ο έχων την οικονομική Εξουσία. Από τη θέση σας κ. υφυπουργέ δεν μπορείτε να ανταλλάσετε / αγοράσετε έργο 201 εκατομμυρίων δρχ. με 300 εκατομμύρια δρχ.

● Προχωρώντας στο σημείο της επιστολής

σας που αναφέρεστε στους Ορκωτούς Εκτιμητές πρέπει να παρατηρήσουμε ότι τα γεγονότα και τα στοιχεία μιλούν μόνο τους μέσα στα έγγραφά σας:

Εκτίμηση εκτιμητού: 321 εκατ. δρχ. περίπου,

Δική σας: 201 εκατ. δρχ. για το ίδιο έργο. Απόκλιση εκτίμησης άνω του 60%. Η κρίση περιττεύει.

Δεν νομίζουμε ότι η ακεραιότητα του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών προσβάλλεται τόσο εύκολα με μία λανθασμένη εκτίμηση ενός εκτιμητή. Αν το νομίζετε προχωρείστε στις διορθωτικές ενέργειες που θεωρείτε κατάλληλες. Οι δικοί σας τεχνικοί και οικονομικοί σύμβουλοι καθώς και το υπουργείο Οικονομικών τι έκαναν για να διορθώσουν τα λάθη της έκθεσης εκτίμησης, να περιφρουρήσουν την αντικειμενικότητα της διαδικασίας αποτίμησης σαν θεσμού και τέλος την ακεραιότητά σας και τη διασφάλιση του δημοσίου χρήματος;

● Το ότι κρατάτε τις εγγυητικές επιστολές δεν αναιρεί τίποτα από όλα τα παραπάνω όπως και δε σημαίνει τίποτα σαν έσοδο του δημοσίου αφού γνωρίζετε ότι οι όροι με τους οποίους τις κρατάτε είναι έωλοι: έχουν υπολογιστεί τα στοιχεία κόστους στην εκτίμηση των 201 εκατ., απομένουν απλές γραφειοκρατικές διαδικασίες που πρέπει να κάνει η ΕΒΕΕ και όλα θα ηρεμήσουν.

Το θέμα είναι πιο απλό: Υπογράψατε την πράξη διάλυσης της σύμβασης 203/83 ανταλλάσσοντας έργο της ΕΒΕΕ 201 εκατ. δρχ. με εγγυητικές επιστολές (δηλαδή δημόσιο χρήμα) ύψους 300 εκατ. δρχ. περίπου καθώς και με όλα τα άλλα δικαιώματα, ζημιές και διεκδικήσεις του δημοσίου από την υλοποίηση του έργου, από την ΕΒΕΕ που προβλέπονται στο Π.Δ. 785/70 περί Προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων. Μια από αυτές είναι και το σάπισμα των πλαισίων 3½ χρόνια περίπου και το κόστος για την αποκατάστασή τους. Μια άλλη, είναι η αμφίβολη λειτουργική κατάσταση των υλικών στα Τελωνεία από τις διαβρώσεις ενώ τώρα αγοράζονται σαν καινούργια κτλ., κτλ.

● Για το ζήτημα των πλαισίων οχημάτων που εξαφανίστηκαν μέσα σε μία νύκτα από το εργοστάσιο της ΕΒΕΕ στο Βόλο μετά την επαφή μας με τον πρώην υφυπουργό του ΥΕΘΑ κ. Π. Ζακολίκου, απαντήσαμε στα προηγούμενα τεύχη όπως και στο θέμα να έλθουμε σε επαφή μαζί σας για καλύτερη πληροφόρησή μας. Τώρα για ποια πληροφόρηση πραγματικά μιλάμε; Για να πείσετε την κοινή γνώμη ότι εμείς δεν παραπληροφορούμε καλέστε τον Εισαγγελέα να επιληφθεί. Γιατί βέβαια δεν είναι δουλειά ενός δημοσιογραφικού οργάνου «να καταθέσει στη δικαιοσύνη». Απλώς ελέγχει.

● Για το ζήτημα των πλαισίων των οχημάτων διατείνεσθε ότι είναι τελείως άσχετο με την καθυστέρηση υλοποίησης της σύμβασης 203/83 από την ΕΒΕΕ. Δηλαδή κ. υφυπουργέ θέλετε να μας πείσετε ότι, αν από το 1983 και μέσα σε 10 μήνες η ΕΒΕΕ ολοκλήρωνε την κατασκευή των υπερκατασκευών τα πλαίσια θα είχαν υποστεί τις ίδιες φθορές που τρία και μισό χρόνια τώρα μέσα στη βροχή και τα χιόνια υπέστησαν περιμένοντας τη σειρά τους στην αυλή της ΕΒΕΕ.

● Τέλος γιατί παραλείπετε να μνημονεύσετε τις ευθύνες της ΕΒΕΕ, που προβλέπονται από

το Π. Δ. 785/78 για θετικές ζημιές που υπέστη το δημόσιο από την μη ολοκλήρωση της σύμβασης;

● Ελπίζουμε ότι θα διατάξετε Ένορκη Διοικητική Εξέταση για όλη την υπόθεση αλλά αντιλαμβάνομαστε ότι τούτο είναι αδύνατο αφού είστε εκείνος που έχει την Οικονομική Εξουσία και ευθύνη για το θέμα. Ίσως πρέπει να το πράξει ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Γ. Χαραλαμπίδης.

Ελπίζουμε ότι από το πόρισμα της ΕΔΕ που διατάξετε για την απλή αυτή περίπτωση των πλαισίων να μην την πληρώσει κανένας απλός σμηνίτης ή κάποιος απλός τεχνίτης.

Για το θέμα της «παραποίησης» δημοσίου εγγράφου είναι φανερό ότι παραδέχεστε την μισή αλήθεια και δεν αποτολμάτε να πείτε ολόκληρη την αλήθεια.

Εφόσον η όλη υπόθεση, όπως ελπίζουμε, πάρει τον δρόμο που πρέπει, τότε πιστεύουμε ότι αληθείες ολόκληρες θα φανερωθούν. Ως τότε, έχουμε να παρατηρήσουμε για το θέμα αυτό:

● Η λέξη «παραποίηση» διατηρεί το ουσιαστικό περιεχόμενό της γιατί ενώ δεν αφορά —στη συγκεκριμένη περίπτωση— αλλαγές πάνω σε έγγραφο, αλλά την αλλαγή σελίδων σε δύο ταυτόσημες κατά τα άλλα επιστολές.

● Είστε και εσείς συναποδέκτης της επιστολής της ΕΒΕΕ της 15/1/1987 και θα έπρεπε να είχατε αναλάβει το μέρος της ευθύνης που σας αναλογεί για όσα συμβαίνουν στις υπηρεσίες σας. Την επιστολή είχατε λάβει ήδη δύο βδομάδες πριν από την αποκάλυψη του ΑΝΤΙ (30-1-87) και με σπουδή άλλαξαν οι σελίδες αμέσως μετά (στις 5-2-87).

● Είχατε πάρει την απόφαση να διαλύσετε την σύμβαση με την ΕΒΕΕ και αυτό φαίνεται από τα κείμενα που δημοσιεύσαμε αναλυτικά στο τχ. 340. Περιληπτικά μόνον μερικά στοιχεία από την επιστολή της 15-1-87 της ΕΒΕΕ με αποδέκτες τον κ. Υφυπουργό και το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας:

«Στη συνέχεια των συνεχών προφορικών μας συνεννοήσεων και μετά τη σύσκεψή μας την 9-1-87 στο γραφείο του ΥΦΕΘΑ κ. Θ. Στάθη και στην προσπάθειά μας για την διάσωση...». Αλλού πάλι αναφέρεται:

«Έτσι αποφασίσαμε (σ.σ: λέει η ΕΒΕΕ) να δεχθούμε την πρότασή σας για την λύση της συμβάσεως...». Και αλλού:

«Συμφωνούμε λοιπόν να προχωρήσετε στην όσο το δυνατόν ταχύτερη λύση της μεταξύ μας συμβάσεως ενόψει μάλιστα της επικείμενης πτώχευσης της εταιρείας μας...».

Όλα τα παραπάνω, που φανερώνουν την άμεση σχέση σας με το θέμα που (μετά το προηγούμενο δημοσίευσμά μας) έπρεπε να εξαφανιστούν ή να αλλάξουν στην επιστολή της ΕΒΕΕ της 15-1-87. Και πράγματι όλα αυτά άλλαξαν και πήραν τη τελική μορφή που δημοσιεύσαμε στο τχ. 340.

Εμείς έχουμε να παρατηρήσουμε ότι αν κάποιος ισχυρίζεται απαράδεκτα ψεύδη όπως λέτε (εξυπονοώντας την ΕΒΕΕ) δεν παρακαλούνται να αλλάξουν την επιστολή τους, αλλά ανακαλούνται στην τάξη με άλλα μέτρα. Αλλά το τελευταίο απαιτεί διαφάνεια στις διαδικασίες: μέθοδος που φαίνεται ότι δεν είναι προσφιλής στο υφυπουργείο του κ. Στάθη.

Βασίλης Ζήσης

Αισθανόμαστε γύρω μας τη βρώμα...

● Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια αναφορά προς κάποια υπηρεσία του υπ. Άμυνας και έχει περιέλθει σε γνώση και του κ. Στάθη. Παραλείψαμε μόνο τα στοιχεία της καταγγελίας (γι' αυτά θα επανέλθουμε πιο συγκεκριμένα) και μεταγράφουμε το κείμενο για να αντιληφθούν μερικοί ποιο αίσθημα ασφυξίας υπάρχει σήμερα ανάμεσα σε κείνους που γνωρίζουν πώς γίνεται η διαχείριση των προμηθειών στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Το αφιερώνουμε «εξαιρετικά» στον κ. Στάθη που τόσο βιαστικά θέλησε να μας διαψεύσει και, επιπλέον, να κάμει και κάποιες κρίσεις και αποτιμήσεις για τα δημοσιεύματά μας.

Πρέπει να σας ενημερώσω ότι Επιτελείς σας κάνουν χριστικές και παράνομες κατακυρώσεις προμηθειών που ζημιώνουν φυσικά και την Αεροπορία οικονομικά. Με διάφορα προσχήματα, ή και με απροκάλυπτες παραβάσεις των διαταγών και του κανονισμού, ευνοούν ορισμένους προμηθευτές. Η νομιμότητα και το συμφέρον της υπηρεσίας παραγνωρίζονται. Όλοι εδώ αισθανόμαστε γύρω μας τη βρώμα και την παρέμβαση των γνωστών κυκλωμάτων.

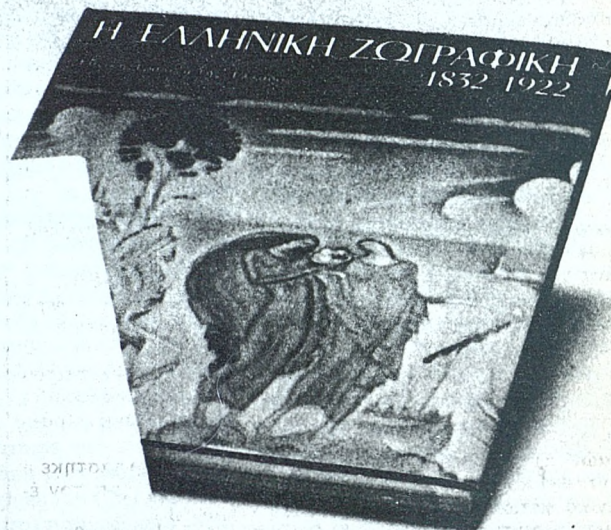
Πρέπει να λάβετε μέτρα το γρηγορότερο προτού διασυνδυμάσει όλοι από δημόσιο ξεσκέπασμα αυτών που γίνονται εδώ μέσα.

Πρόσφατη περίπτωση είναι η κατακύρωση προμήθειας ανταλλακτικών (...) για ορισμένα από τα οποία (...) υπήρχαν καλύτερες προσφορές άλλων προμηθευτών. Ελέγξτε το διαγωνισμό (...) που ακολούθησε μετά δυο εβδομάδες (...) για να διαπιστώσετε τι γίνεται.

Πώς θα δικαιολογηθούμε (...) σε περίπτωση καταγγελιών, ότι εγκρίναμε δυο μήνες αργότερα από το άνοιγμα των προσφορών, (...) με όλα τα στοιχεία στα χέρια μας, το ακριβότερο υλικό και με πάρα πολύ μεγαλύτερο χρόνο παραδόσεως, ενώ την άλλη προσφορά την πνίξαμε (...) ζητώντας δήθεν τιμές για το υλικό (...) από τον κατασκευαστικό οίκο.

Με μια ματιά θα διαπιστώσετε την παρανομία. Σημειώστε ακόμη ότι ο εισηγητής και οι άλλοι υπεύθυνοι δεν έλαβαν καθόλου υπόψη τους τις σωστές προτάσεις και εισηγήσεις των αρμοδίων οργάνων, και σας παρέσυραν στη διαβλητή και παράνομη κατακύρωση, που μπορεί να οδηγήσει ορισμένους στο συμπέρασμα ότι έχετε και σεις εμπλοκή στα όσα γίνονται.

Καταλαβαίνετε οπωσδήποτε ότι η ιστορία αυτή μπορεί εύκολα να οδηγήσει κάποιους στον Εισαγγελέα, στον οποίο θα στείλω όλα τα στοιχεία που έχω συγκεντρώσει, αν δεν λάβετε αμέσως αποτελεσματικά μέτρα και δεν εξαρθρώσετε τις σπείρες.

**Από τις εκδόσεις
της Εθνικής Τραπέζης
της Ελλάδος
και του Μορφωτικού της
Ιδρύματος**

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ο ΜΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΙΑ

● Η άποψη ενός αναγνώστη μας σχετικά με τις δραστηριότητες της «Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας»:

Ιδρύοντας ο Μ. Θεοδωράκης έναν τέτοιο σύνδεσμο, στα μάτια της κοινής γνώμης— και δη του Εξωτερικού— φέρεται ότι η βάση των προβλημάτων Ελλάδος - Τουρκίας είναι η φιλία των δύο λαών. Αυτή όμως η εκτίμηση υποβαθμίζει τα Ελληνικά δίκαια και εξωραϊζει τις τουρκικές βιαιότητες— πρόσφατες— στην Κύπρο, ή παλαιότερες στην Κωνσταντινούπολη, Ίμβρο, Τένεδο εναντίον του ελληνικού στοιχείου. Επίσης παραβλέπει τις ανομολόγητες διεκδικήσεις της Τουρκίας στο Αιγαίο και τις συνεχείς προκλήσεις, δίνοντάς τους και ένα νόημα πιθανών δικαιων απαιτήσεων.

Με την πράξη του αυτή ο κ. Θεοδωράκης προσφέρει ένα ανέλπιστο προπαγανδιστικό χαρτί στο ότι ο κ. Θεοδωράκης εκτός από μουσικός ήταν και βουλευτής.

Ως εκ τούτου, η πρωτοβουλία έχει την έγκριση του κόμματος του;

Εάν ναι τότε το ΚΚΕ οφείλει δημόσια να υποστηρίξει την πρωτοβουλία Θεοδωράκη, εάν όμως όχι τότε ανοιχτά να την καταδικάσει. Διότι αν μη τι άλλο η σιωπή δεν είναι συνετή.

Προσωπικά πιστεύω ότι είναι τακτικό σφάλμα και οφείλει ο ίδιος να επανορθώσει.

Γι' αυτό υπάρχουν δύο συνεπείς τρόποι:

Πρώτον, μέσα από την ίδια την κίνηση, θέτοντας ως όρο συμμετοχής την δήλωση των Τούρκων εκπροσώπων απέναντι στα καυτά ελληνοτουρκικά προβλήματα.

Πρέπει αυτοί να λάβουν σαφή θέση εναντί: ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ, ΑΙΓΑΙΟΥ, ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ. Εάν δεν τεθεί αυτό ως βάση ή δεν επιτευχθεί και η κίνηση έχει κάποια προβολή εφ' όσον προχωρήσει, τότε θα αντιστρατεύονται τα ελληνικά δίκαια.

Δεύτερον, εάν τούτο δεν καταστεί δυνατό— λόγω φόβου των τουρκικών εκπροσώπων ή ανθελληνισμού των— τότε πρέπει ο κ. Θεοδωράκης δημόσια να επικρίνει την καπηλεία που έτυχε η πρωτοβουλία του εκ μέρους της τουρκικής προπαγάνδας.

Σπύρος Παυλόπουλος

ΟΠΟΙΟΣ ΒΓΑΛΕΙ ΑΚΡΗ...

● Από τον κ. Κασνακίδη πήραμε τις παρακάτω «διευκρινίσεις»:

Κύριε Διευθυντά,

Σχετικά με την απάντηση του Ζήση στο γράμμα Δημητριάδη θέλω να προσθέσω μερικά πράγματα:

α) Δεν βλέπω γιατί χρειάστηκε η «απόλογία» του Γ.Α. (ότι τον έστειλε ο Μαρινός).

β) Ο «νεοναζιστής χωρίς σβάστικα» —έτσι τον ξεφωνίζει το Σοβιετικό NEW TIMES— Λα Ρους, ιδρυτής του U.S. LABOR PARTY (στην Ευρώπη, γνωστού σαν EAP με έδρα το Βισμπάντεν) απ' τα έντυπα του EXECUTIVE INTELLIGENCE REVIEW και NEW SOLIDARITY έχει επανειλημμένα γράψει ότι ο Μουν και η CAUSA ως επίσης και η WASHINGTON TIMES έχουν σχέση με τον Κόκκινο Στρατό και την Στρατιωτική υπηρεσία Πληροφοριών της ΕΣΣΔ, GRU!

γ) Το NEW TIMES έχει ασχοληθεί με τον Λα Ρους πολλές φορές και έγραψε ότι είναι παλιός τροτσκιστής και τώρα «νεοναζί».

δ) Η «Σοσιαλιστική Αλληγή» έγραψε ότι ο Λα Ρους χρηματοδοτούσε τον καιρό της δικτατορίας την ΟΣΕ («Μαμή») και η «Μαμή» κάνει το παπί...

ε) Ο Γεφτούσενκο κατάγγειλε τον Ρόμπερτ Κένεντυ για χαφιεδισμό (στην ΚGB).

Λοιπόν μπερδεμένος ο κόσμος. Εγώ λέω ότι ο Μουν έστησε με την UNIFICATION CHURCH μια

μπίζνες και με τα έντυπα του (WASHINGTON TIMES και MIDDLE EAST TIMES) πουλάει επιτροπή.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Νικ. Χ. Κασνακίδης

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΟ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΔΗΜΟΥ...

● Από τον κ. Νίκο Δήμου, πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Αγαπητό Αντί,

Ευχαριστώ για το σχόλιο—όπου με κατηγορείτε ότι, στην τηλεοπτική εκπομπή μου, υποδύομαι τον εαυτό μου (μα τι άλλο;). Νομίζω ότι απαιτούνται δύο διευκρινίσεις:

1. Δεν είχα προδιαγράψει ή εξαγγείλει συγκεκριμένο ρόλο ούτε για τον εαυτό μου ούτε για τον φιλοξενούμενο. Αντίθετα, είχα δηλώσει πως πρόκειται για ελεύθερο διάλογο. Που, αναγκαστικά, σημαίνει διαφορετικές κάθε φορά συνθήκες και ρόλους.

2. Με τη φράση: «εποχή όπου ένα τηλεφώνημα άνωθεν κατέλυε την ελευθερία του λόγου» δεν εννοούσα τη Δικτατορία αλλά τα χρόνια της Νέας Δημοκρατίας. Όπου δύο φορές είχαν σημειωθεί τηλεφωνικές επεμβάσεις στην εκπομπή που συντονίζα. Τη δεύτερη μάλιστα (περίπτωση Μίκη Θεοδωράκη) αναγκάστηκα να παραιτηθώ με επιστολή που τότε δημοσίευσαν όλες οι εφημερίδες. Επί Δικτατορίας, από ό,τι ξέρω (δεν είχα τότε σχέση με την τηλεόραση), δεν υπήρχαν μεμονωμένες παρεμβάσεις—όλο το πρόγραμμα ρυθμιζόταν άνωθεν.

Εφόσον η δήλωσή μου δεν αφορούσε τη Δικτατορία—τα περί «αντιστασιακού» κλπ. παρέλκουν.

Φιλικά
Νίκος Δήμου

● Ο κ. Δήμου φαίνεται να νομίζει ότι επαναλαμβάνοντας ή επανυπαπαντώντας τη «φόρμουλα» υπό την οποία συνέλαβε την εκπομπή του μπορεί να τη σώσει από την κριτική ή την ανιαρότητα. Το θέμα δεν είναι αν ο τρόπος που έχει συλλάβει αρχικά την εκπομπή του, ή ο χαρακτήρας της έτσι όπως τελικά «του προέκυψε» συμβιβάζεται με τον τίτλο που της έδωσε, αλλά τι είδους εκπομπή είναι και αν χρησιμεύει σε τίποτα άλλο από την εβδομαδιαία εμφάνισή του κ. Δήμου στο φημισμένο ρόλο του εαυτού του.

Χάουαρντ Φάστ

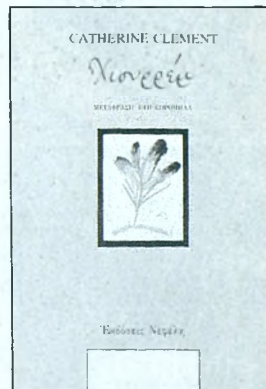

Ο Πολίτης Πάιν

KALANTHE

KATPIN KLEMAN

ΧΙΟΥΡΡΕΜ

Χιουρρέμ, μιά γυναίκα πρόσωπο ιστορικό και μυθικό ταυτόχρονα.

Μιά γυναίκα έγκλωβισμένη στα παιχνίδια της εξουσίας πού διεκδικεί απελπισμένα την παιδικότητά της, και την ελευθερία της.
Ένα βιβλίο έκπληξη.

ΠΕΜΠΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα
360.77.44 — 360.47.93

Ιστορικό μυθιστόρημα

Προς Άγνωστη Κατεύθυνση;

....στα βιβλιοπωλεία.

Τηλ. 3234.270

KALANTHE

ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ

Λαβύρινθοι

(Αφηγήματα)

Μετάφραση: Β. Κατσάνης

Πρόκειται για το οριακό έργο του συγγραφέα. Περιλαμβάνει δεκαέξι αφηγήματα γραμμένα από το 1935 ως το 1943.

ΖΑΝ ΖΕΝΕ

Ο σκoiνοβάτης

Μετάφραση: Χ. Λιοντάκης

Στον Ζενέ η ανεπάρκεια του λόγου προβάλλει ανάγλυφα στην αδυναμία των άλλων να τον δεχτούν. Αδυναμία που μεταφέρεται στην ψυχή και τη γλώσσα του συγγραφέα όταν διαπιστώνει ότι το τραύλισμα των άλλων είναι αποκλειστικά δική του υπόθεση. Τολμά, σκoiνοβατώντας, το δυσκολότερο: να εμψύσει την ισορροπία στο άψυχο και να ανακαλύψει στα ελάχιστα χιλιοστά του, συρματόσχοινο, τα φωτεινά εκείνα σημεία που κάνει τη βαρύτητα ν' αδρανή. Το μονοδιάστατο σκoiνί μεταμορφώνεται σε σύμπαν. Στις σελίδες του Ζενέ το ελάχιστο και ευτελές συρματόσχοινο κατόρθωσε ό,τι αδυνατούσε το τραύλισμα του διαμορφωμένου λόγου: ν' αποδώξει το φόβο του θανάτου και να προβάλει την αρχέγονη ομορφιά του σώματος.

ΜΑΝΟΥΕΛ ΣΚΟΡΣΑ

Ο ακίνητος χορός

(Μυθιστόρημα)

Μετάφραση: Μ. Παπαδολαμπάκης

Με άξονα τη σύγκρουση «προσωπικό-συλλογικό», ο συγγραφέας δημιουργεί μια τοιχογραφία που περικλείνει το σύγχρονο δράμα του Περού κι ολόκληρης της Λατινικής Αμερικής. Πραγματικά στοιχεία και δεκάδες ιστορίες από τη μαρτυρική «υποήπειρο», το Παρίσι σαν καταφύγιο των εξορίστων της, οι αντιστροφές χρόνων και ρόλων, συνθέτονται από τη μαγική αφηγηματική ικανότητα του Σκόρσα, που περδεύει αξεδιάλυτα το φανταστικό και το πραγματικό αιχμαλωτίζοντας τον αναγνώστη.

ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ

Ο Βροχοποιός — Ο Εξομολογητής
— Ινδική βιογραφία

(Νουβέλες)

Μετάφραση: Φ. Κονδύλης

Ο μεγάλος Γερμανός συγγραφέας του μεσοπολέμου διαβάζεται και πάλι στις μέρες μας παντού στον κόσμο. Δεν είναι τυχαίο. Ο ταραγμένος κι αμείχανος μπροστά στο μέλλον σύγχρονος άνθρωπος έχει ανάγκη να νιώσει τη ζωή, τη διάρκεια της, τις προοπτικές της, πέρα από την καθημερινότητα και τα γεγονότα.

ΠΕΤΕΡ ΧΑΝΤΚΕ

Λάθος κίνηση

(Νουβέλα)

Μετάφραση: Α. Ίσαρης

Η νουβέλα-σενάριο του Χάντκε γυρίστηκε ταινία από το γνωστό σκηνοθέτη Βιμ Βέντερς. Η περιπέτεια του νεαρού Βίλχελμ, που φεύγει από το σπίτι του για να γνωρίσει τον κόσμο και να γίνει συγγραφέας, αποκαλύπτει το σημερινό πρόσωπο της Γερμανίας που ζει με τον κλασικό ορθολογισμό της το τώρα μέσα από τις ταραγμένες μνήμες του παρελθόντος της. Κι αν οι άνθρωποι είναι ανικανοποίητοι από τη ζωή τους γιατί μένουν ξένοι μεταξύ τους, απομένει η πληγωμένη φύση που όλοι αγαπούν, για να τους ενώσει έστω για λίγο και να τους μάθει πως ίσως δε χάθηκαν όλα.

ΠΕΤΕΡ ΧΑΝΤΚΕ

Η ώρα της αληθινής αίσθησης

(Μυθιστόρημα)

Μετάφραση: Α. Ίσαρης

Βολεμένος οικογενειάρχης ο ήρωας του βιβλίου, υπνοβατεί όπως χιλιάδες όμοιοί του στα προκάτ τοπία μιας αναπόφευκτης ζωής. Μεταμορφώνεται, όμως, κυριολεκτικά από τη στιγμή που βλέπει στον ύπνο του πως δολοφονεί μια γριά. Ο αναγνώστης παρακολουθεί τη ζωή αυτού του ανθρώπου τις δυο μέρες που ακολουθούν τη νύχτα του εφιάλτη. Το καλύτερο βιβλίο, όπως το θεωρούν πολλοί κριτικοί, του πρώην «τρομερού παιδιού» της γερμανόφωνης λογοτεχνίας.

Έρμαν Έσσε

ΖΑΚ ΠΡΕΒΕΡ

Κουβέντες

Μετάφραση: Μ. Μειμάρης

Τα ποιήματά του τραγουδήθηκαν κι έξω από τη Γαλλία. Οι ταινίες που έγραψε, σαν σεναριογράφος, κυκλοφόρησαν σ' όλο τον κόσμο. Ο Πρεβέρ, όμως, είναι πάνω απ' όλα ποιητής. Τον χαρακτήρισαν «Πικάσο της σύγχρονης γαλλικής ποίησης». Οι «Κουβέντες» είναι έργο ωριμότητας του. Πρεβέρ, με διαμορφωμένη την προσωπική του κατεύθυνση. Άσκησε ουσιαστική επιρροή στην κατοπινή ποίηση γενικά και θεωρήθηκε πρόγονος της αμερικανικής ποίησης «μπιτ» της δεκαετίας του '50.

ΦΙΛΙΠ ΤΖΙΑΝ

Μπέτυ Μπλου

(Μυθιστόρημα)

Μετάφραση: Μ. Κιτσικοπούλου

Όταν τον ρώτησαν τι λέει για το βιβλίο του, είπε: «Είναι η ιστορία ενός τύπου που ερωτεύεται μια κοπέλα που τρελαίνεται». Κι όμως, τα βιβλία του σημειώνουν εκδοτική επιτυχία, γίνονται αμέσως ταινίες, οι αναγνώστες δεν τα κλείνουν πριν τα τελειώσουν. Ταυτίζονται με τους ήρωές του γιατί απογοητεύονται ή ελπίζουν όπως εκείνοι, κάνουν τα ίδια όνειρα, ζούνε τις ίδιες περιπέτειες, είναι καλοί και κακοί μαζί. Και διαθέτουν τη σοφία, την πονηρία, τη γενναιοδωρία και την τρέλα των ανθρώπων του καιρού μας. Που ίσως να μην είναι μόνο του καιρού μας.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Περιοδική έκδοση οικονομικού και κοινωνικού προβληματισμού
σε θέματα του αγροτικού χώρου

Συντακτική Επιτροπή

Π. ΓΡΕΒΕΝΙΤΗΣ
Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Τ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ
Α. ΜΩΥΣΙΔΗΣ
Μ. ΨΑΡΡΟΥ

Σύμβουλοι Σύνταξης

Δ. ΔΑΜΙΑΝΟΣ
Σ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ
Η. ΘΕΡΜΟΣ
Ο. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ
Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Κ. ΛΑΜΠΟΣ
Θ. ΛΙΑΝΟΣ
Ν. ΜΑΡΤΙΝΟΣ
Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΜΠΑΛΤΑΣ
Σ. ΜΠΑΜΠΑΝΑΣΗΣ
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΡΕΠΠΑΣ
Μ. ΣΑΚΕΛΛΗΣ
Γ. ΣΑΜΑΡΑΣ
Α. ΣΑΡΡΗΣ
Κ. ΣΟΥΛΑΣ
Π. ΣΠΑΘΗΣ
Γ. ΧΡΗΣΤΟΥ
Δ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος συνεχίζοντας τη συμβολή της στην επιστημονική έρευνα, εκδίδει νέο επιστημονικό περιοδικό, αφιερωμένο στη μελέτη θεμάτων του αγροτικού χώρου από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών. Στο περιοδικό, που διευθύνεται από πενταμελή Συντακτική Επιτροπή Επιστημόνων της Διεύθυνσης Μελετών και Προγραμματισμού της ΑΤΕ, δημοσιεύονται πρωτότυπες (αδημοσίευτες) επιστημονικές εργασίες Ελλήνων και ξένων συγγραφέων με τη μορφή άρθρων, σημειωμάτων κλπ., καθώς και βιβλιοκριτικές και βιβλιοπαρουσιάσεις. Η συχνότητα έκδοσης του περιοδικού είναι τριμηνιαία. Κάθε χρόνο κυκλοφορούν τρία τεύχη σε ελληνική γλώσσα, καθώς και ένα ξενόγλωσσο τεύχος με επιλεγμένα άρθρα σε μετάφραση, καθώς και περιλήψεις όλων των άρθρων της χρονιάς.

Περιεχόμενα τεύχους

- Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Οι Θεσμικές Αιτίες για την Καθυστερημένη Ανάπτυξη
Καπιταλιστικών Σχέσεων στον Ελληνικό Αγροτικό χώρο:
Προσεγγίσεις και Υποθέσεις
- CSABA CSAKI, Η Αγροτική Πολιτική της Ουγγαρίας στις Αρχές τις
Γ. ΣΑΜΑΡΑΣ Δεκαετίας του 1980: Οικονομική Διαχείριση και
Οργάνωση της Ουγγρικής Γεωργίας.
- Β. ΜΑΝΟΣ, Ένα Υπόδειγμα Μεταφορών για την Ορθολογιστική
Ε. ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Κατανομή της Παραγωγής Ζωοτροφών στην Ανατολική
Μακεδονία και Θράκη
- Ε.Γ. ΚΟΥΚΙΟΣ, Συμβολή στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση Ανανεώσιμων
Κ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, Πόρων: Εφαρμογή στην Υδατοκαλλιέργεια
Α. ΜΠΟΥΡΙΤΣΑΣ
- Δ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ Ένα Σημείωμα για την Επιβολή του Τέλους
Συνυπευθυνότητας στους Σιτοκαλλιεργητές της ΕΟΚ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ 3ο ΤΕΥΧΟΣ

ΔΙΑΘΕΣΗ: ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586
ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 10564

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ _____
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ _____
ΠΟΛΗ _____
ΤΑΧΥΔΡΟΜ. ΤΟΜΕΑΣ _____
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ:
ιδιώτες _____ 1000 Δρχ.
υπουργεία, νομικά πρόσωπα, τράπεζες _____ 3000 Δρχ.
φοιτητές, σπουδαστές _____ 500 Δρχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ 3ο ΤΕΥΧΟΣ
ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΤΕ
ΤΗΛ. 322 3586. ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 19, ΑΘΗΝΑ 105 64.